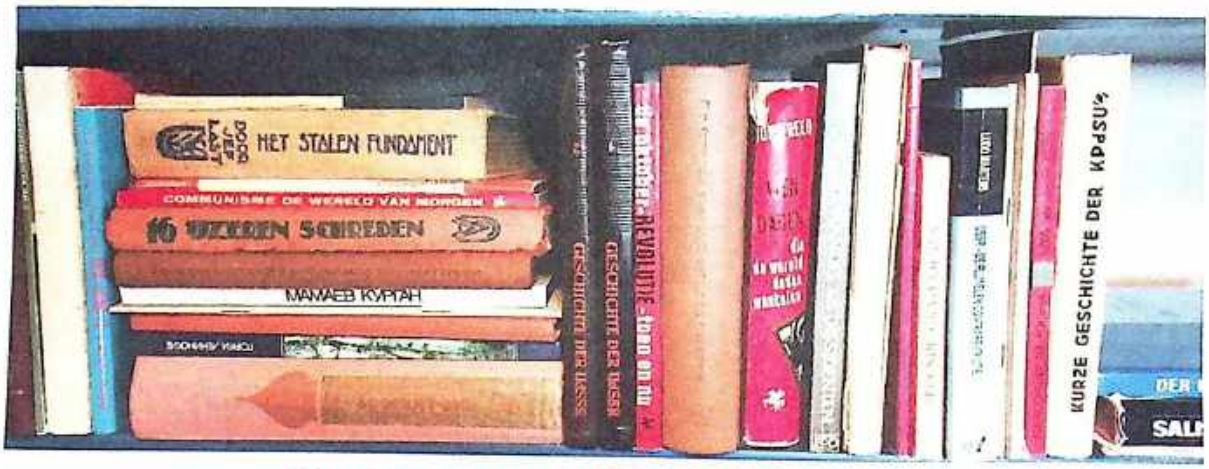

MINISTERIE VAN PROPAGANDA.EU

Chronologische ontwikkelingen Joegoslavië

Map 3 F

De worsteling van een christen met Kosovo-oorlog

Tijden veranderen. Wilfried de Pree, gewezen PvdA-Kamerlid, voormalig voorzitter van Kerk en Vrede, ethicus en predikant, ziet zijn droom van een gerechtvaardigd ingrijpen van de wereldgemeenschap verkeren in een nachtmerrie. Toch blijft hij achter het NAVO-ingrijpen in Kosovo staan.

Door **Nico Hylkema**

LEEUWARDEN (GPD) - Als de Leeuwarder oud-voorzitter van Kerk en Vrede Wilfried de Pree terugdenkt aan pacifistischer tijden, kan hij zichzelf maar moeilijk voorstellen dat hij nu achter een militaire actie staat. Toch is dat nog steeds het geval.

'In mijn jongensjaren was het een ideaal, een utopie bijna; een wereldgemeenschap die het niet pikt dat een of andere dictator uit eng nationalistische of fascistische overwegingen de universele rechten van de mens met voeten treedt. Dat nu de Veiligheidsraad het heeft laat afweten is een teleurstelling. Maar wat had de NAVO anders gemoeten?'

Oud-voorzitter Kerk en Vrede nog steeds achter NAVO-ingrijpen

Het gebrek aan succes van de bombardementen, de missers, de onschuldige burgerslachtoffers gaan de ethicus nochtans niet in de koude kleren zitten. De Pree is zich pijnlijk bewust van het ontbreken van een volkenrechtelijke basis voor de militaire hulp aan de Albanese Kosovaren, omdat de Veiligheidsraad niet haar zegen aan het ingrijpen heeft gegeven. 'Maar dat is iets heel anders dan het ontbreken van een moreel en ethische rechtvaardiging. En die is er voor mij wel degelijk. Wat is het alternatief: zeggen dat het heel erg is wat er gebeurt in de Balkan en dan verder niets doen. Dat kan niet.'

'De traditionele ethiek van goed en kwaad kan geen antwoorden geven in deze oorlog. Zo simpel ligt het niet. In de tijd van de koude oorlog moesten we de schending van de mensenrechten tandenknarsend aanzien. Een ingrijpen als nu in Joegoslavië zou geleid hebben tot een atoomaanval. Juist het aflopen van de koude oorlog, heeft ingrijpen op humanitaire gronden binnen bereik gebracht.'

Dat laat onverlet of je een land mag terugbombarderen naar de Middeleeuwen, omdat de regering een politiek bedrijft die verderfelijk is. Daarmee worden vele onschuldige burgers getroffen, rechtstreeks door bommen of indirect door de armoede. Mensen die veelal niets anders willen dan rustig leven en vaak geen benul hebben van wat er in Kosovo gebeurt.

Wat dat betreft zou een commandoactie om Milosevic definitief fysiek uit te schakelen welhaast de voorkeur verdienen. Of is dat ethisch gezien een stapje te ver? De ethicus zou er moreel gezien niet zoveel bezwaar tegen hebben. Maar, zo vraagt hij zich af, staat of valt de politiek van etnische zuivering alleen met Milosevic?

Hoe dan ook, Klein-Joegoslavië ligt in puin. De acties zullen niet tot in het oneindige doorgaan. Als er een diplomatieke oplossing komt, is de vraag wat er met Joegoslavië moet gebeuren urgent. En wie zal er straks veel geld willen steken in een land waar een 'verachtelijk' dictator nog immer de lakens uitdeelt?

De Pree: 'Hulp staat buiten kijf. Dat heeft niet te maken met Milosevic. Net zo goed als de wereldgemeenschap de plicht heeft in te grijpen in Kosovo, heeft ze ook de dure plicht het land weer op te bouwen. En er natuurlijk voor te zorgen, dat Milosevic niet meer tot enige wandaad in staat is. Dat kan alleen met een gewapende vredesmacht.'

12-5-2004

12-5-99

Sarajevo in januari 1994; kinderen bij de bunker van de Franse blauwhelmen

TEUN VOETEN / HOLLANDSE HOO

EEN EN AL LITTEKEN

Sasja en Emil. Boezemvrienden vanaf hun geboorte. Altijd samen, al achttien jaar. Zoek je Sasja, dan vind je ook Emil. Roep je Emil, dan komt ook Sasja. Emil en Sasja. Twee namen, één woord. Totdat acht jaar geleden de oorlog begon.

door Katarina Rejger

ZE GROEIDEN op in bergachtig Bosnië. Twintig dorpshuizen, slordig uitgezaaid langs de bochtige weg. Een winkel, een café, daartegenover de dorpsschool. De ouders van Emil gaven er les. Die van Sasja ook.

In de vakanties logeerden ze bij de grootouders, die van Sasja of – nog liever – die van Emil. Hun huis, hoog in de bergen, was slechts via een steil geitepad bereikbaar. Daar keek je uit over half Bosnië. Als er sneeuw lag, speelden ze autocoureur op opa's houten slee. 's Zomers vuurden ze met zelfgemaakte katapults brood naar schapen op de heuvels. Tot woede van oma, die die voederwijze niet kon waarderen. Zo nu en dan werd een dier geslacht. Dan kwamen ooms en buren worsten draaien en leverpastei maken. Gelach, drank, accordeonmuziek tot diep in de nacht. Sasja vond het slachten onverdraaglijk. Hij hield van dieren. Emil hield van vlees. Varkenshammen met name, die op zolder hingen te drogen. Bij vertrek kreeg hij een flink stuk mee. Voor zijn vader die dol was op ham, al was hij moslim.

Toen Sasja en Emil naar de middelbare school moesten, verhuisden beide families naar Pale. Op een steenworp afstand van Sarajevo, twee identieke huizen pal naast elkaar. Vanaf het balkon kon je de stad zien liggen in het dal. Torenflats, theaters, trams, cafés, auto's...

Sasja had als kind auto leren rijden. Zijn moeder stond het oogluikend toe: ze vertrouwde de zoon meer dan de vader. Die vergat in het heuvelachtige landschap herhaaldelijk de handrem als hij langs de weg stond te plassen. Sasja haalde op zijn achttiende verjaardag zonder één les het rijbewijs. Hij vond een bijbaantje als croupier in het mondaine skigebied, vlak boven Pale. De helft van zijn salaris legde hij opzij voor de nieuwe auto. De andere helft voor rijlessen van Emil.

Op de dag van Emils rijexamen brak de oorlog uit. Emil wachtte tevergeefs op de bus: hij was al zenuwachtig, nu kwam hij ook nog te laat! Hij stak zijn duim omhoog, maar de automobilist riep: 'De wegen zijn geblokkeerd! Ga naar huis, het is oorlog!' De wereld veranderde van substantie. Geur. Kleur. Geluid. Huizen. Bomen. De kat. Alles was hetzelfde. En toch was het een andere wereld. Alsof je van het ene op het andere moment in ee nieuwe dimensie was gestapt.

Voor de oorlog noemden Sasja en Em zich Joegoslaven. Toen het land uitee was gevallen, noemden ze zich Bosniër In de nieuwe verhoudingen bestaat h woord Joegoslaaf noch Bosniër. Voo Sasja en Emil bestaat niet meer éé woord. Als ze Sasja zoeken, mogen z Emil niet vinden. Als ze Emil roepen, ma Sasja niet komen.

Sasja is nu Serviër. Omdat zijn naar Servisch klinkt? Omdat zijn grootouder de orthodoxe kerst vieren? Sasja weet nie waarom. Hij is niet eens gedoopt. Hij wee wel wat het woord betekent. Dat wordt el ke dag uitgelegd op de televisie. Serviër verdedigt zijn volk, zijn land, zijn vader land, zoals zijn voorvaderen dat ook steeds hebben gedaan wanneer de afgrijselijke vijand alles wat Servisch is, was en altijd Servisch is geweest, wil veroveren, inpikken, vernietigen, uitroeien, nu op een nóg wreder en nog bloeddorstiger wijze dan tóen, en de keer daarvóór en die dáárvoor.

Serviërs in Pale grijpen naar geweren maar Sasja wil het leger niet in. Hij gruwelt van het bloed van een lam, laat staan van een mens. Als de oorlog begint, vertrekt hij halsoverkop naar oma. Een week of twee logeren, dan is de oorlog vast voorbij.

Emil kan niet met Sasja mee. Emil is nu moslim. Omdat hij Emil heet? Omdat zijn voorouders nooit Kerst hebben gevierd? Emil weet niet waarom. Zijn moeder is Servisch. Hij zou best willen vechten. Dat Bosnië één blijft. Zoals het wás. Zoals het ís. Bij welk leger moet hij zich dan aansluiten? In Pale, het bolwerk van de Serviërs kan hij als moslim niet blijven. Het Bosnische leger is onbereikbaar: de weg naar Sarajevo is geblokkeerd. Emil trekt de gordijnen dicht, zet de televisie aan en

oorlog voorbij is. Hooguit of twee. De oorlog duurt vier

Een snelle groet als Sasja vertrekt, woorden die ze zich geen van beiden nog zullen herinneren, niet eens een omhelzing of een kus, zal de laatste herinnering zijn die Emil en Sasja delen. Een afscheid zonder afscheid.

Terwijl Emil wacht, worden moslims in Pale opgepakt. Dat wordt verteld. Emil moet weg! Hij kan alleen naar Servië vluchten, andere wegen zijn afgesloten. Volgens het peperdure valse paspoort is Emil van nu af aan Serviër. Hij heet Marko.

De Servische grens is anderhalf uur rijden. In de nieuwe dimensie duurt de reis zeventien uur. Emil en zijn broertje worden bij elk checkpoint uit de bus gehaald, uitgescholden, vervloekt. De buschauffeur, een oud-leerling van zijn ouders, helpt veertien keer de broers uit de brand. In Servië blijkt de familie helemaal niet blij met neefjes uit Bosnië. 'Bosnische Serviërs worden op gruwelijke wijze vermoord', weet een tante. 'Ze geven in Sarajevo Servische baby's aan leeuwen in de dierentuin te vreten', weet een buurvrouw. 'Moslims en Kroaten verkrachten systematisch Servische vrouwen', weet de televisie. 's Nachts probeert Emil zijn broertje te sussen. 'In Sarajevo ís geen dierentuin, dat weet je toch!' Maar na nog een week televisie kijken is het broertje ervan overtuigd dat in Sarajevo intussen een dierentuin is gebóuwd. Na vier mislukte pogingen, waarbij het broertje door de politie wordt afgetuigd, uitgescholden en met de dood bedreigd, kan Emil Servië na tweeënhalf jaar verlaten.

SASJA KAN BIJ zijn oma verscheidene televisiezenders ontvangen. Op de Bosnische, Kroatische en Servische televisie wisselen dader en slachtoffer van rol, maar de verhalen zijn hetzelfde. Als op de Kroatische televisie verteld wordt dat Servische soldaten soep van kinderoortjes koken om vervolgens moeders te dwingen deze delicatesse op te eten, knipt Sasja de kabel door. Genoeg leugens voor een mensenleven.

Zodra de bel gaat, verstopt Sasja zich in oma's linnenkast. Bang om gemobiliseerd te worden. In de kast maakt hij zich zorgen over de toekomst. Zal hij ooit een baan krijgen, als later blijkt dat hij niet mee heeft gevochten? Is hij een slappe zak omdat hij niet naast zijn vroegere klasgenoten in de loopgraven plaatsneemt? Zíj slapen toch ook niet uit vrije wil buiten, terwijl het vriest? Vechten? Vluchten? Hoe? Waar naartoe? Hij spreekt geen enkele taal.

De dag dat ze kwamen, hoorde Sasja mannenstemmen. Eerst buiten. Dan in de gang. Dan in de kamer. Toen de kastdeur werd opengerukt, was hij bijna blij. Erger dan dit kan het niet zijn, dacht hij.

Na vier jaar oorlog werd op alle televisiezenders vrede gesloten in Bosnië. De grens die sindsdien het land in tweeën deelt, loopt dwars over de weg die Sasja en Emil elke dag naar school aflegden. Het café waar ze cola dronken en naar meisjes lonkten, heet nu Dayton, naar de plaats waar de vredesakkoorden zijn getekend. Sasja woont links achter het café, in het 'Servische' gebied: de Republika Srpska.

Emil woont in Nederland. Als hij naar Bosnië zou mogen, zou hij niet verder durven dan de Federatie: het gebied waar moslims en Kroaten wonen. Dat ligt rechts achter het café. Sinds de vrede kan Emil niet naar Sasja. Sasja niet naar Emil. Dayton staat ertussen.

Dat vindt Emil niet erg. Hij weet niet of hij Sasja wil zien. Omdat hij het heeft gehoord. Wat Sasja heeft gedaan. Wat hij heeft móeten doen. Maar toch! Op de speelplaats van de lagere school. Hun school. Moslims uit naburige dorpen werden bijeengedreven om één voor één te

> 'Ze geven in Sarajevo Servische baby's aan leeuwen in de dierentuin te vreten.' 'In Sarajevo ís geen dierentuin, dat weet je toch!'

worden afgemaakt. Een vriend van Sasja, van Emil, smeekte om genade. Sasja weigerde te schieten. Toen drukte iemand van de paratroepen, die de slachting begeleidden, zijn pistool tegen Sasja's hoofd: 'Jij schiet of ik schiet.' En Sasja schoot.

SASJA LOOPT achter de moeder van Emil het steile geitepad op. Drie jaar na de oorlog is de oma van Emil gestorven. Ze wilde begraven worden boven op de heuvel, naast het huis. Haar favoriete sigaretten en pakjes koffie worden op het graf gelegd, sinaasappels worden gepeld om uit te delen aan de mensen rond het graf. Niemand huilt. Als je meer mensen kent die dood zijn dan die leven, zijn je tranen opgedroogd. Sasja ziet de moeder van Emil voor het eerst na zeven jaar. Hij wil haar iets meegeven, voor Emil. 'Ik zou hem zo graag willen zien, ook al...' Tranen stromen uit zijn ogen, langs zijn neus, zijn handen: '...ook al wordt het nooit meer als vroeger.' De moeder slaat een arm om Sasja heen.

In Nederland pakt Emil de perenjenever uit. Een foto. Een gebedje voor chauffeurs, voor in zijn auto: 'Ik heb er nét zo een in mijn auto... Ik rijd nog steeds te hard, maar een ongeluk zit er niet in, ik heb zelfs de oorlog overleefd... God neemt niet iedereen, alleen goeie jongens.'

Emil kijkt naar de foto, draait er aan, voelt er aan: 'Kon Sasja maar zien hoe goed ik auto kan rijden; hij dacht dat ik een chauffeur van niets zou zijn', zegt hij ten slotte.

Na vier jaar *Dayton* rijdt Sasja voor het eerst Sarajevo binnen. Zelfs de lantaarnpalen boezemen angst in. De vader van Emil doet de deur open. Ze omarmen elkaar. Zwijgen. Uren lijkt het. Dan pakt de vader Sasja's handen. Hij draait ze om. Een en al litteken. 'Na de oorlog heb ik twee jaar alleen maar gezopen. Ik drukte de glazen in mijn handen stuk, daar is dit van', zegt Sasja.

De vader van Emil vraagt niet. Sasja begint er zelf over. De school... de speelplaats... vrouwen en kinderen huilen. Hij moet ze bewaken. Achter de school: geschreeuw... Schoten. Angstkreten. Sasja herinnert zich in flarden, in flitsen. Herinneringen als bliksemschichten. Die nacht is hij weggelopen. Gedeserteerd. Hij heeft er maanden voor in de gevangenis gezeten. Maar dat kon hem niet schelen. Sindsdien kan niets hem schelen. De vader van Emil schenkt een borrel in. Dan zegt Sasja: 'En nou vertelt een man van wie de broer daar is gedood, dat ík het heb gedaan. Dat ík heb geschoten. Onder dwang of zoiets.'

De vader weet niet wat hij moet zeggen. Hij kent dat verhaal al jaren. Woede en walging, toen hij het hoorde. Dat Sasja zoiets is aangedaan! Soms probeerde hij het zich voor te stellen. Wat zou hij doen? Zelf de kogel nemen? Dan vertroebelde zijn woede zijn fantasie. Maar of het wáár was, dat verhaal, hij heeft het zich nooit afgevraagd! Wie heeft het hem verteld? Waar? Wanneer ook al weer? De vader van Emil kijkt naar Sasja. Achttien jaar lang kind aan huis, zijn leerling, zijn kind bijna. Hij zoekt naar zijn ogen. Sasja kijkt terug. De ogen zijn dezelfde. Ze glimlachen. Dan rijdt hij met Sasja mee tot aan Dayton. Om hem uit te zwaaien.

ONDANKS BRIEVEN, telefoontjes en officiële verzoeken staan de Nederlandse autoriteiten niet toe dat Emil naar Bosnië gaat. Een vluchteling die naar huis kan, is geen vluchteling: 'Wat zegt u, uw huis is in Republika Srpska en daar kunt u niet heen? Is dat waar nu de bommen vallen? Nee? O sorry. U wilt dus naar Bosnië? Wat, de Federatie? Ja sorry, dat onderscheid maken we hier niet!' Sasja heeft nog minder geluk. 'Holland? Maar dan moet er iemand garant staan. Uw vriend? Maar die is vluchteling! Zei u nou dat u Serviër bent...?'

Na vier jaar oorlog en vier jaar vrede kunnen Emil en Sasja elkaar alleen zien *als ze de wet breken. Vriendschap breekt* wet. Ze krijgen twee uurtjes in een kamer vol mensen. Sasja vertelt een mop, Emil maakt grappen over zijn beginnende kaalheid. 'Jij bent geen steek veranderd! Jij ook niet', zeggen ze. Woorden. Stiltes. Blikken. Dan, als op een onzichtbaar teken, lopen beiden richting keuken. 'Even praten', zegt Emil. 'Zo terug', zegt Sasja.

De Bosnische kennissen zetten de televisie wat harder. 'Dan kunnen de jongens vrijuit kletsen', zegt de een. 'Dat zal niet makkelijk gaan. Oorlog is niet na te vertellen', zegt een ander. 'Als je het niet zelf hebt meegemaakt, als je in het buitenland hebt gezeten, kun je er totaal niet over oordelen.' 'Mensen in het buitenland hebben het ook niet makkelijk...' zegt weer een ander. De eerste valt in de rede: 'Sorry, maar erger dan oorlog kan het niet zijn! Kijk maar naar die twee in de keuken: Sasja is een wrak. Net als wij allemaal hier, zo is het toch!...'

Op de televisie vluchtelingen uit Kosovo. Verwoeste huizen, kapotte bruggen. Het is even stil. Dan vervolgt de man: 'En onze Emil is hooguit een beetje kaal geworden.' 'Nou ja! Alsof dat niks is! Dat zou jij toch als géén ander moeten weten!' roept een ander. Iedereen lacht.

SASJA EN EMIL komen de keuken uit. Het is al bijna donker, tijd om te gaan. Bij de deur nemen ze afscheid. Deze keer willen ze het zich kunnen herinneren. 'Mag ik je zippo als aandenken?' vraagt Sasja. 'Shit man, deze heb ik van Margje gekregen, mijn meisje in Nederland', zegt Emil. 'Mar-g-je', herhaalt Sasja.

Ze staan er verloren bij. De kennissen schieten te hulp: 'Hij stuurt er wel een op! Hij neemt er de volgende keer wel eentje mee!' 'Volgende keer...' zegt Sasja. 'Volgende keer...' zegt Emil. Terwijl ze de kamer verlaten, stelt woordvoerder Shea de kijker gerust: de bombardementen van de Navo zijn ook vandaag succesvol verlopen.

van de straat

door Doeschka Meijsing

Er zijn een paar verschijnselen in deze wereld waarop ik reageer als een stier op een rode lap. Verschijnselen die er helemaal niet zo veel toe doen, maar die elke keer opnieuw mijn ergernis weten te wekken. Hoog in de top-tien daarvan staat Moederdag.

Vanaf het moment dat ik van school een van glas geblazen zwaantje mee naar huis bracht, waarvan ík wist dat zíj het niet mooi vond en zíj wist dat ik dat wist en we toch moesten doen alsof we van elkaar hielden, is die dag scheef bij mij gevallen.

Wat een verplichtende dag, die Moederdag. Het meest ergerlijk is nog de gretigheid waarmee de middenstand erop aanvalt. De rotzooi die wordt aanbevolen, de nutteloosheid ervan. Onze minst geliefde instelling, de KPN (die de telefooncellen op de stations onklaar heeft gemaakt), kreeg dit jaar de hoofdprijs voor liederlijkheid. In een tv-spotje wordt een mobiel telefoontje voor moeder aangeprezen. Eerst hoor je een jongetje zeggen: *Vet, hè?* En dan komt daar een gezette volwassen stem overheen die zegt: *Dat vinden moeders wel heel vet.*

Vet?

Van alle woorden die de jongerencultuur heeft voortgebracht is dit het enige werkelijk stuitende. Woorden zijn er eerst voor ingewijden, dan gangbaar en dan verdwijnen ze weer. We zijn van *mieters* (nu alleen nog door de schrijver J.J. Voskuil gebruikt) en *tof*, via *hip* en *cool* en *te gek* naar *gaaf* of *onwijs gaaf* gegaan en *cool* heeft het tot nu toe als enige uitgehouden. Ik geloof dat het voor het eerst werd gebezigd in de film *West Side Story: Keep cool, crazy boy.* Mooi woord nog steeds: *cool.* En nu hebben we dus: *vet.*

Op de een of andere manier hoort het woord een beetje bij patat en frikadellen. Op de een of andere manier lijkt het me een woord voor jongeren die van junkfood leven. Mijn eigen afwijking wordt vreselijk gevoed door dat woord.

Die afwijking houdt in dat ik avonden achter de televisie kan zitten om zappend het non-aanbod aan me voorbij te laten trekken en bij iedere Ron Brandsteder, François Boulangé, Henny Huisman, Catherine Keyl, Viola Holt, Theo van Gogh, Paul de Leeuw te roepen: 'Te dik!' Het is echt waar. Kijk naar foto's uit de jaren vijftig, zestig, zeventig en vergelijk ze met wat je nu overal om je heen ziet: bijna iedereen is nu dikker dan toen, globaal genomen is de hele Nederlandse samenleving, wat heet, de hele westerse samenleving dikker geworden, veelal: té dik.

Het zal een uiting zijn van de ongekende welvaart waar we in leven, maar toch zal het mij altijd een raadsel blijven waarom je méér moet eten naarmate je welvarender bent. Het heeft iets zelfvernietigends, die steeds dikker wordende samenleving, alsof men met z'n allen naar een verzadigingspunt toeleeft waarop de hele bliksemse boel uit elkaar spat.

Zo'n samenleving vindt ook vanzelfsprekend het taalgebruik dat bij haar past. Zeg mij uw modewoord en ik zal u zeggen wat u bent: vet.

12-5-99

'Het is apegedrag'

Surdulica, Joegoslavië, na een Navo-aanval

VLADIMIR VETKIN/ANP

Deze woensdag is hij in Den Haag om samen met Johan Galtung een seminarium over de oorlog in Joegoslavië te leiden. Jan Øberg, vredeswetenschapper en redacteur van een Internet-site met knetterende kritiek op de Navo. Een gesprek.

door Abe de Vries

JAN ØBERG is bewonderaar van Gandhi en Scandinavisch boeddhist. Een paar jaar geleden pendelde hij nog als bemiddelaar heen en weer tussen Milosevic in Belgrado en Rugova in Pristina. Dr. Øberg, socioloog en vredeswetenschapper, is directeur van de Zweedse Transnational Foundation for Peace and Future Research (TFF): 'Wij zijn de enige niet-gouvernementele organisatie die serieus heeft bemiddeld in de kwestie-Kosovo. Maar het Westen was niet geïnteresseerd.'

Hij praat door de telefoon zoals hij zijn persinfo's voor TFF schrijft: snel, precies, aanvallend en uitdagend. Grote woorden en harde uitspraken schuwt hij niet. De Navo-aanval op Joegoslavië is 'smerige business' en 'criminele politiek'. 'Stel je voor, een politieman krijgt een melding van een ruzie in een café. Hij stormt naar binnen, opent het vuur, schiet alle gasten dood en ook de omstanders op straat. Dat is de Navo die zegt vrede in Kosovo te willen.'

Via Internet (www.transnational.org) gaan Øbergs ongezouten opinies over de Kosovo-crisis pijlsnel de aardbol rond. TFF prijst zichzelf aan met een complimentje van de Washington Post: 'een organisatie die agressief gebruikt maakt van het web.' De stichting, gevestigd op het thuisadres van Øberg in Lund, is een samenwerkingsverband van wetenschappers uit verschillende werelddelen. TFF onderzoekt conflicten, organiseert missies en biedt op zijn site veel Navo-kritisch leesvoer. Deze week is Øberg twee dagen in Nederland. Met polemoloog Johan Galtung geeft hij tijdens de Hague Appeal for Peace-conferentie in Den Haag een seminarium over de 'mishandeling' van Joegoslavië.

'Kijk naar de resultaten. Kroatië is etnisch gezuiverd, Bosnië opgesplitst, Macedonië gedestabiliseerd en nu deze ramp in Kosovo. In mijn optiek kun je de vrede niet afdwingen. Je kunt conflictpartijen wel helpen een oplossing te zoeken. Zij hebben een probleem, zij moeten eruit zien te komen. Het is immoreel om, zoals in Rambouillet, te roepen: jullie krijgen één week om je ruzie bij te leggen. Lukt dat niet, dan is het Westen net een klein kind dat niet krijgt wat het wil. Apegedrag is het. Kom uit die boom, zeg ik! Mensen doden elkaar niet voor de lol! Ze doen dat vanwege zeer serieuze problemen en angsten. Die bullshittheorie van een goede en een slechte partij is irrelevant. *Conflict resolution* op professioneel niveau heeft niks aan zwartwitdenken. Het is een creatief proces.'

Jan Øberg

Regeringen zijn kampioenen in destructief gedrag, zegt Øberg. Ik vraag hem wat zijn geweldloze vredeswetenschap waard is in landen waar zwaarbewapende politietroepen een opstandige bevolkingsgroep eronder proberen te houden met terreur? 'Misschien is het niet een antwoord op alles', geeft hij toe. 'Maar als het in Kosovo serieus was geprobeerd, hadden we zeker geen vernietiging op deze schaal gehad. Dit heeft niets meer te maken met Serviërs en Albanezen, dit is het Westen versus een soevereine staat.'

Twee, drie jaar geleden twijfelde hij nog. Was de westerse Joegoslavië-politiek een serieuze poging de vrede te bewaren of stak er een cynisch machtsspel achter: brandjes stichten om ze later zelf te kunnen blussen? 'Ik denk nu dat bewust is geprobeerd het oude en het nieuwe Joegoslavië te vernietigen. Men is niet op de Balkan om mensen te helpen en oorlogen te stoppen. Het gaat om het uitbreiden van de invloed van de Navo, het creëren van markten, het compleet afhankelijk maken van staten van de Wereldbank en het IMF, en het gaat om de olievelden in de Kaukasus. Vergeet niet dat wereldleiders een langetermijnvisie hebben. Nu Rusland extreem zwak is, grijpen ze hun kans.'

Aha, een complot, denk je dan. Maar Øberg heeft feiten. De demonisering van Servië, het massale geweld tegen die staat en het gebrek aan belangstelling voor andere brandhaarden in de wereld waar veel meer slachtoffers vallen dan in Kosovo, dat alles bewijst volgens hem dat er meer aan de hand is dan een 'humanitaire intervention', zoals de Navo-landen volhouden. 'In de dertien maanden oorlog voorafgaand aan Allied Force zijn er tweeduizend mensen gedood. Sorry hoor, maar in het internationale systeem is dat dus *peanuts*. Kijk naar Algerije, met meer dan honderdduizend doden. Ethiopië, Turkije. Ik kan maar niet inzien waarom de Kosovo-oorlog niet óók gemotiveerd is – laat ik het maar vriendelijk zeggen – door andere belangen. Allied Force is een volstrekt uniek fenomeen. Toch zijn de Koerden veel erger onderdrukt dan de Albanezen. Blair, Clinton en al die anderen moeten het uitleggen. Waarom dit? Waarom nu?'

VANAF 1988 IS er in Kosovo Servisch geweld tegen Albanezen. Daarvoor was het andersom, zegt hij. 'Kosovo had van 1974 tot 1989 autonomie. Milosevic heeft die status aangepast, niet afgeschaft. Drie jaar geleden liep de situatie uit de hand met de opkomst van het UCK. Het beeld veranderde compleet. Lang geleden praatte ik al met een stel woest bebaarde Albanezen van een radicaal-nationalistische partij. Die vonden Rugova maar een grap. Jij bent een goede vent, zeiden ze tegen me. Jij houdt van Gandhi, wij niet.'

Øberg – hij zegt het nadrukkelijk – wil niet 'enorm eenzijdig' overkomen. Sympathie voor de Joegoslavische staat of Milosevic heeft hij niet. 'Mij gaat het om het geweld van de Navo. Ik vind dat veel erger dan het geweld van de strijdende partijen. Die zijn als het ware de eigenaren van het conflict, de Navo is een buitenstaander. Terwijl je onderling begrip moet opbouwen van onderaf, regent het bommen van boven. De Serviërs zijn het doelwit, niet het UCK. De ene misdaad blijft ongestraft terwijl de andere ongekend hard wordt aangepakt. Vraag het kinderen op straat, vraag het gewone mensen, journalisten, je eigen moeder. Allemaal zullen ze zeggen dat Serviërs erger zijn dan anderen. Alsof men zegt: het is okee dat je tien vrouwen hebt verkracht, maar bij de elfde slepen we je voor het tribunaal in Den Haag.

Øberg zoekt naar een verklaring: 'De media zijn sneller dan ooit tevoren. Iedereen moet sneller oordelen. Als er wat gebeurt, klinkt een paar minuten later de vraag: *"And Mr. President, what are you going to do about it?"* Het risico om fouten in de interpretatie te maken is groot. Politici die zeggen dat ze drie weken tijd nodig hebben om het uit te zoeken, zitten binnen de kortste keren zonder werk. Het is om ziek van te worden. De waarheid is het eerste slachtoffer in een oorlog, het tweede slachtoffer is besef van complexiteit.'

De nadruk die media leggen op individuen (boeman Milosevic) is diepgeworteld in de christelijke cultuur, zegt Øberg. 'Oorlogen ontstaan omdat iemand iets slechts doet. Zo lijkt het. We zien veel menselijk mededogen op televisie, maar de prijs die daarvoor betaald wordt is deze versimpeling: alle ellende komt door die-en-die dictator.'

IN ZIJN LAATSTE persinfo bestempelt Jan Øberg de voorstellen van de G8 om een einde aan de oorlog in Kosovo te maken tot 'bedrog'. Net als Rambouillet, dat geen vredesplan maar een 'bezettingsplan' was, is ook het jongste diplomatieke initiatief weinig meer dan *window dressing*, etalagediplomatie. 'De G8 hebben niet gezegd op welke voorwaarden de bombardementen zullen stoppen. Het aantal doden in Joegoslavië nadert dat van Srebrenica. Tien miljoen mensen lijden, maar er staat niet eens: "Om aan het lijden een eind te maken hebben we onderhandelingen nodig." Ik ben diep bezorgd over het morele leiderschap in het Westen. Ik zou zeggen: okee, pauze nu, laat iedereen even nadenken. Maar het enige wat je hoort is dat we doorgaan met bombarderen.

De Navo definieert zichzelf als een partij waarmee niet valt te onderhandelen. Expansie buiten de eigen grenzen, agressie, demonisering, een militaire machine zoals er geen tweede in de wereld is – eerlijk, in het Westen zie ik meer van Hitler terug dan bij de Joegoslavische regering.'

China dreigt G8-plan Kosovo te blokkeren

Protesten

Anne Meijdam

PEKING – China weigert iedere medewerking aan een VN-vredesinitiatief voor Joegoslavië als de Navo geen volledige en openlijke excuses aanbiedt voor het bombardement op de Chinese ambassade in Belgrado, vrijdagnacht. Ook moeten de Navo-bombardementen ogenblikkelijk worden stopgezet.

Dat eiste de Chinese regering gisteren. Peking eist verder een gedegen onderzoek en zware straffen voor de verantwoordelijken van het incident, dat aan drie Chinese journalisten het leven kostte.

China heeft binnen de VN vetorecht en torpedeert met deze opstelling het in de afgelopen week zo moeizaam gesmede vredesplan van de G 8. De Joegoslavische president Slobodan Milosevic zou volgens deze plannen gedwongen moeten worden VN-veiligheidstroepen te dulden.

In een telefoongesprek met de Russische president Boris Jeltsin, veroordeelde de Chinese president Jiang Zemin echter de 'geweldsdiplomatie' van de Navo. Hij zei dat de verantwoordelijkheid van de vluchtelingencrisis in Joegoslavië geheel op de schouders van de verdragsorganisatie rust. Vooral de Verenigde Staten krijgen de schuld.

De Russische gezant Viktor Tsjernomirdin vloog gisteren naar Peking om de nieuw ontstane internationale crisis te bespreken. Officieel is zijn doel het redden van het G 8 vredesplan. Hij hoopt alnog steun hiervoor te verkrijgen van Peking.

Intussen lijkt er geen einde te komen aan de golf van protesten tegen het Navo-beleid. Gedeeltelijk georkestreerd door de overheid stroomden honderdduizenden Chinezen de afgelopen dagen de straten op. De drie Chinese slachtoffers van het Navo-bombardement zijn volgens de demonstranten 'martelaren'; ze eisten bloedwraak.

De Navo-verklaring over het bombardement spreekt van een 'tragische vergissing', maar dat gelooft niemand in China. „Het is een complot van het Westen om China arm en onderontwikkeld te houden", zegt een student van de Peking Universiteit fel.

Meer dan 200 000 mensen waren zondag in China op de been in de grootste uiting van publieke woede sinds de opstand op het Plein van de Hemelse Vrede in Peking in 1989. In de hoofdstad zelf waren het vooral studenten. Gedurende de dag werden grote groepen in speciale bussen naar de ambassadewijk gebracht. Strak georganiseerd door hun eigen leiders, trokken de uitgelaten jongeren via een afgezette route

Autorijscholen, priesters en taoïsten: allemaal boos op de Navo

naar de poorten van de Amerikaanse ambassade, waar ambassadeur James Sasser zich nog steeds met naar schatting twintigzwaarbewapende mariniers schuilhoudt.

De studenten braken stoeptegels in stukken, waarna ze de ruiten van het gebouw – veelal onder aanmoediging van de politie – ingooiden. Hiermee hield de strakke organisatie echter niet op. Na een tiental minuten werd het sein van vertrek gegeven, waarna de studenten plaats maakten voor een volgende groep demonstranten die met stenen mocht gooien.

Ook de Albanese ambassade werd zondag korte tijd door demonstranten belaagd. Relschoppers klommen over de hekken en bedreigden de diplomaten. De politie greep pas in nadat de angstige Albanezen het CNN-kantoor in Peking belden. „We hebben hier acht kinderen. Vooral voor hen was het heel angstig", zei een ambassademedewerkster.

Gisteren was het relatief rustig in de Pekingse ambassadewijk en werd de organiserende hand van de overheid pas echt goed zichtbaar. Vertegenwoordigers van staatsbedrijven werden naar de Amerikaanse ambassade gedirigeerd. Vermoeid uitziende oudere arbeiders kregen, banieren en protestborden in handen gedrukt. Een groot luchtvaartonderdelen-bedrijf was met honderden werknemers duidelijk aanwezig. Tientallen bussen waren gehuurd om ze allemaal naar de Amerikaanse ambassade te brengen.

Maar ook kleinere bedrijven lieten zich niet onbetuigd. Onder een groot banier marcheerde zelfs een autorijschool. De delegaties van vijf belangrijke religieuze stromingen waren echter het hoogtepunt van de dag. Verbaasde toeschouwers werden vergast op een groepje weinig enthousiaste Tibetanen in vol ornaat, taoistische en boeddhistische monniken, moslims en katholieke nonnen op leeftijd. Alle deelnemers waren gewapend met een protest vlaggetje, spandoeken en borden.

Achter een enorme crucifix en gekleed in zwart kostuum met karaktiserend pastoorsbefje, liepen de leerlingen van een katholieke priesteropleiding. De gelovigen riepen slechts leuzen; projectielen werden niet gegooid.

De Amerikaanse ambassade blijft in ieder geval tot morgen dicht. Volgens richtlijnen van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken moeten de diplomaten zo veel mogelijk thuis blijven. Amerikanen is aangeraden China voorlopig te mijden. Concerten van het Boston philarmonisch orkest zijn daarom afgelast.

Ook het drie dagen durende Heineken-muziekfestival, dat het komende weekend in Peking zou plaatsvinden, is voorlopig uitgesteld. Behalve de Nederlanders Hans Dulfer en Saskia Laroo zou hier ook de Amerikaanse band van Robert Cray optreden. De organisatoren durven het spektakel met het oog op de huidige politieke situatie niet aan.

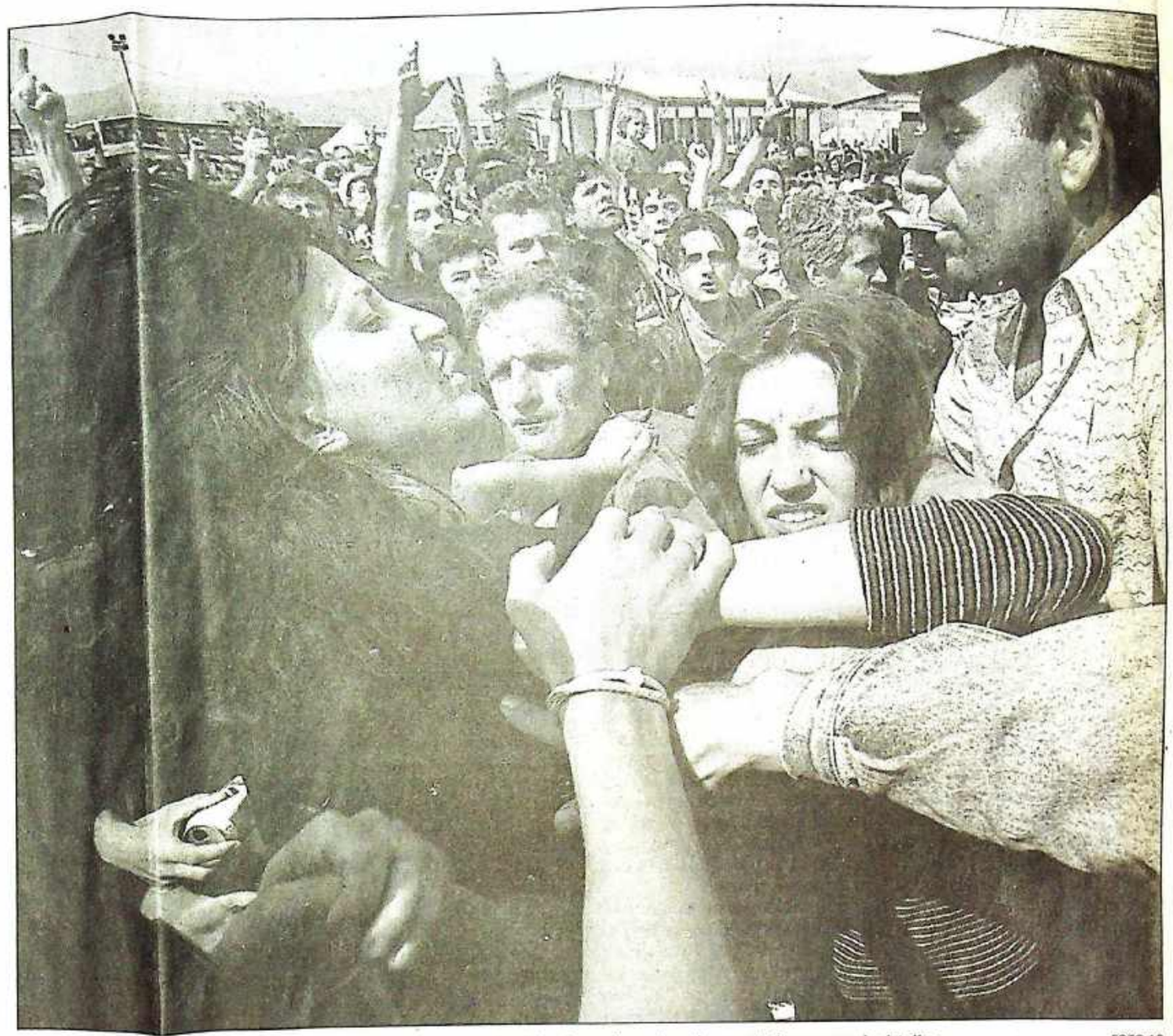

In Macedonië neemt de spanning toe in opvangkampen. In Stenkovic braken rellen uit na de arrestatie van een vluchteling. FOTO AP

'90 Procent Albanezen verdreven'

WASHINGTON – Ruim 90 procent van de etnische Albanezen in Kosovo is door Joegoslavische strijdkrachten en speciale eenheden verdreven van huis. Dat meldt een nieuw rapport van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken.

Naar schatting 600 000 etnisch-Albanese vluchtelingen bevinden zich nog in Kosovo. Een onbekend aantal houdt zich schuil in de bossen en bergvalleien. Ongeveer 700 000 Kosovaren zijn weggevlucht naar Albanië, Bosnië-Herzegovina, Macedonië en Montenegro en nog eens 130 000 hebben elders tijdelijk onderdak gevonden.

Er zijn meldingen van massagraven in zes dorpen en in de Pagarusa-vallei. Voorts zijn er consistente verklaringen van vluchtelingen opgetekend dat de Joegoslavische strijdkrachten de volwassen mannen systematisch scheiden van de rest van de vluchtelingen. Hoeveel Kosovaarse mannen vermist worden en wat er met hen is gebeurd is niet duidelijk.

Vorig najaar waren het de Servische veiligheidstroepen die etnisch-Albanese burgers het leven zuur maakten, maar dit voorjaar werden burgers uit hun huizen verdreven door eenheden van het Joegoslavische leger in samenwerking met speciale politie-eenheden en door hen bewapende Servische burgers, aldus het rapport.

Vluchtelingen hebben gemeld dat in minstens 70 steden en dorpen mensen standrechtelijk zijn geëxecuteerd. Daarbij zouden vooral intellectuelen en zakenlieden het slachtoffer zijn geworden. Volgens het State Department in Washington wordt ook steeds meer melding gemaakt van verkrachtingen in Djakovica en Pec.

Toen de Europese waarnemers het gebied verlieten, voordat de Navo op 24 maart haar luchtaanvallen begon, nam de campagne tegen de etnische Albanezen duidelijk in hevigheid en omvang toe, staat in het rapport.

De nota 'Uitwissen van de historie: Etnische zuiveringen in Kosovo' vermeldt verder dat sinds 4 april meer dan 300 Kosovaarse dorpen door de Serviërs in brand zijn gestoken. De Serviërs hadden het niet alleen gemunt op de huizen, ook moskeeën, scholen en klinieken werden in de as gelegd, aldus het rapport van het State Department.

Hongaren niet blij met Navo-acties

Kosovo-crisis

Runa Hellinga

TASZAR – „Bang, ik? Nee hoor?". Met zijn *spritzer* (half wijn, half spuitwater) in de hand maakt de bouwvakker in het dorpscafé een onverschillig gebaar naar de andere kant van de straat. Daar verbergt een hoge betonnen muur met scheermesjesdraad de Hongaarse Navo-basis Taszar.

Tot 1996 was Taszar een vliegveld. „We zijn hier al zo lang gewend dat er een legerbasis is, dat we er niet meer bij nadenken", zegt de man. Zijn onverschilligheid is niet helemaal oprecht. Een maand geleden, bekent hij even later, geloofde hij net als veel anderen het gerucht dat het hele dorp ontruimd zou worden vanwege de Navo-acties in Joegoslavië.

Taszar was al de Amerikaanse uitvalsbasis naar Bosnië. Sinds enkele weken vliegen er verkenningstoestellen vanaf de basis naar Joegoslavië en dezer dagen arriveren de eerste vliegtuigen die daadwerkelijk zullen worden ingezet bij gevechtsacties daar. In Hongarije, dat koud twaalf dagen voor het begin van de bombardementen lid van de Navo werd, is de weerstand tegen deze uitbreiding van de Hongaarse betrokkenheid bij de oorlog groot.

Uit een recente opiniepeiling blijkt dat driekwart van de Hongaren het gebruik van Taszar als uitvalsbasis afwijst, omdat ze bang zijn dat het land gaandeweg zelf bij de oorlog wordt betrokken. Een gerucht dat koppig de ronde doet, is dat Serviërs bommen verbergen in hotelkamers om die op een kwade dag allemaal te laten afgaan.

Met name de Hongaarse Socialistische Partij (MSzP) heeft zich opgeworpen als tegenstander van de Navo-acties. Bij een MSzP-vredesdemonstratie zondag in Boedapest protesteerden zo'n 2500 mensen tegen de bombardementen, maar ook tegen Milosevic.

Er is vooral angst dat de Hongaarse minderheid in de Joegoslavische Vojvodina de Servische woede te voelen zal krijgen. Volgens Joegoslavische Hongaren die het gebied vanwege de bombardementen zijn ontvlucht, is de spanning tussen de bevolkingsgroepen de laatste tijd voelbaar opgelopen.

Vanaf basis Taszar gaan vliegtuigen Joegoslavië bestoken

Maar in vergelijking tot de rest van het land zijn de reacties op de komst van de nieuwe Amerikaanse gevechtsvliegtuigen in Taszar zelf opmerkelijk gematigd. De basis is er nu eenmaal, zeggen veel mensen gelaten.

Dat vierhonderd van de 2300 inwoners voor de Amerikanen werken, speelt ook een rol. „Ach, als je hier woont, dan denk je er niet meer bij na", zegt een onderwijzer van de plaatselijke school. „Maar mijn schoonmoeder die elders woont, belt regelmatig op met de vraag of het niet gevaarlijk is."

Een oud-officier die na zijn pensionering in Taszar is blijven wonen, meent dat de Serviërs helemaal geen militaire kracht meer hebben om de Hongaren iets te doen. Maar zijn vrouw en dochter denken er anders over. „Natuurlijk zijn we bang. Ik ben heel bang", zegt zijn dochter met enige paniek in haar stem. „Tachtig procent van de mensen is bang."

De komst van de vliegtuigen is in ieder geval vrijwel het enige gespreksonderwerp in de plaatselijke kroeg, zegt de eigenaresse, die meent dat de Hongaarse regering nooit had mogen toelaten dat de Amerikanen de basis zouden overnemen.

Hoewel de Amerikanen sinds hun komst drie jaar geleden veel tijd hebben gestoken in de goede relaties met de bevolking, heerst er toch een zekere wrok. In de winter van 1996 raakten huizen beschadigd door het vele zware verkeer dat toen door het dorp ging en sommigen vinden dat ze toen te weinig schadevergoeding hebben gekregen.

Anderen zijn boos, omdat ze hun baan op de basis kwijtraakten toen de Hongaarse luchtmacht wegging. De vliegtuigmonteurs van toen konden bijvoorbeeld niet meer terecht bij de Amerikanen.

Maar het grootste probleem is toch, dat de openheid van de militairen in die eerste jaren sinds de oorlog plaats heeft gemaakt voor stilzwijgen. Zo is bijvoorbeeld niet precies bekend hoeveel en wat voor vliegtuigen met welk doel op de basis worden gestationeerd. Het verlies van een bom dertig kilometer verderop kortgeleden heeft ook voor de nodige onrust gezorgd.

„Vroeger waren er regelmatig bijeenkomsten van het dorp met Amerikaanse officieren, waar we vragen konden stellen", zegt gemeente-notaris Novogradecz Joszefne. „Nu niet meer". Veel dorpelingen zouden erg blij zijn met wat meer informatie. „Ik denk niet dat we echt gevaar lopen", zegt een man. „Maar juist door die vaagheid en geheimzinnigheid worden mensen zenuwachtig. Vooral bij ouderen, die de vorige oorlog hebben meegemaakt, merk je wel degelijk een zekere angst".

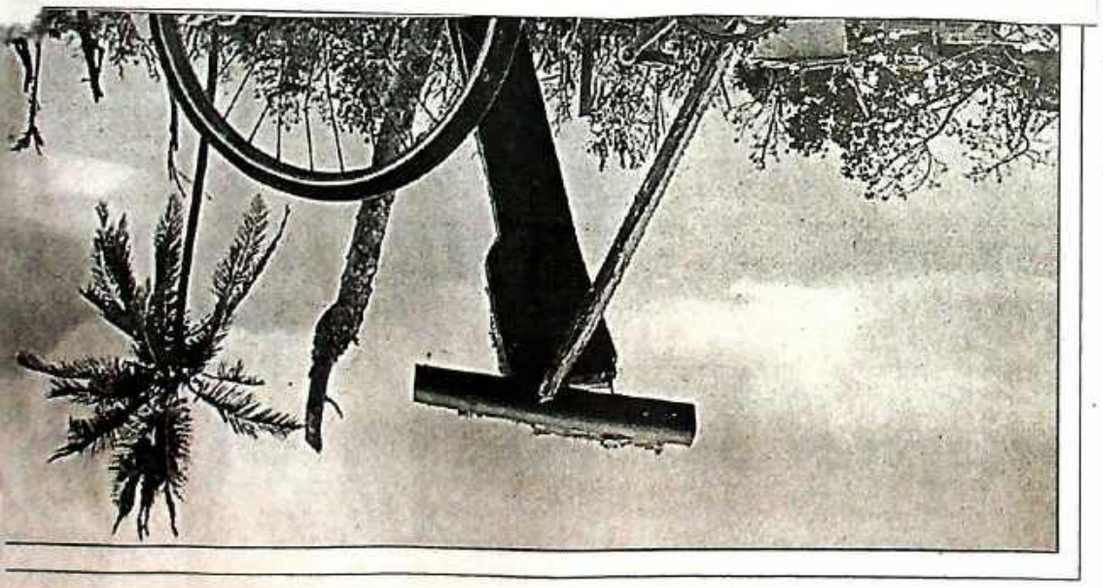

Rugova: Ik sprak onder druk met Milosevic

VATICAAN-STAD – De gematigde etnisch-Albanese voorman Ibrahim Rugova heeft gisteren paus Johannes Paulus in het Vaticaan bezocht. Hij erkende dat zijn ontmoeting met de Joegoslavische president Milosevic, vorige maand, 'onder druk' tot stand was gekomen, maar wilde dit verder niet toelichten.

„Ik wil verder niet over deze zaak spreken, het is niet alleen een persoonlijke kwestie", zei hij. Rugova verscheen op 1 april op de Servische televisie terwijl hij de hand van Milosevic schudde. Ook sprak hij met andere hoge Servische functionarissen, waaronder president Milutinovic. De Albanese leider stond wekenlang onder Servisch huisarrest in de Kosovaarse hoofdstad Pristina. Vorige week woensdag mocht hij onverwachts naar Rome reizen.

De Navo verklaarde gisteren dat Rugova geen enkel document met Milosevic heeft ondertekend. De alliantie benadrukte dat de Kosovaarse leider slechts autonomie wil voor de Servische provincie. In Rome riep Rugova de 'extremisten in Belgrado' op te stoppen met het verdrijven van de etnische Albanezen en een internationale vredesmacht te accepteren.

Rugova ligt door zijn gematigde opstelling steeds onder vuur van het radicalere Kosovo Bevrijdingsleger UÇK. Dat herhaalde gisteren zijn beschuldiging dat Rugova onder controle staat van Milosevic. De Albanese leider heeft geen recht om te spreken voor het Albanese volk, aldus een UÇK-vertegenwoordiger.

Balkanconferentie wederopbouw

THESSALONIKI – Balkanleiders en zakenlieden zijn gisteren in de Griekse havenstad Thessaloniki bijeengekomen om plannen te maken voor de wederopbouw van Kosovo en de buurlanden zodra de oorlog in Joegoslavië is gestaakt.

Behalve de premiers van Albanië, Macedonië en Griekenland, en hun ministers van financiën en buitenlandse zaken, waren er zo'n 600 vertegenwoordigers van het bedrijfsleven aanwezig. Macedonië klaagde over te weinig hulp bij de opvang van vluchtelingen. De Europese Unie schat de kosten van de wederopbouw van Kosovo in de eerste drie jaar na het staken van de vijandelijkheden op ruim 7 miljard gulden. De EU zou de helft van de wederopbouw van Kosovo voor haar rekening nemen, zoals het ook heeft gedaan met het op de been helpen van Bosnië. Voor Bosnië kwam na het vredesakkoord van Dayton een hulppakket van in totaal 10,4 miljard gulden op tafel. De kosten voor hulp aan vluchtelingen op korte termijn worden geraamd op een bedrag van ongeveer 1,5 miljard gulden.

CIJFERS/*Navo gaat door met opbouw troepenmacht*

De opbouw van de Navo-troepenmacht in de Balkan gaat gestaag verder. Groot-Brittannië maakte bekend 1 200 militairen extra naar Albanië te sturen voor de hulpverlening aan de vluchtelingen.

In Albanië waren op 4 mei 6514 militairen gestationeerd. Zij maken deel uit van Afor, de troepenmacht die de humanitaire hulp in goede banen probeert te leiden en tentenkampen bouwt. Voor de ondersteuning van de 22 overgebleven Apache-helikopters zijn nog eens 4239 Amerikaanse militairen in Albanië ondergebracht.

Het grootste aantal militairen is geconcentreerd in Macedonië. De troepenopbouw begon daar in de afgelopen winter. Op 9 mei telde de Navo 14 047 militairen in Macedonië. In Griekenland worden in het kader van de operatie Allied Force 220 militairen achter de hand gehouden.

Het merendeel van de militairen wordt ingezet bij de hulpverlening aan de zevenhonderduizend Kosovaarse vluchtelingen die in Macedonië en Albanië worden opgevangen.

Het aantal militairen zal de komende weken nog groeien. Het lag altijd in de bedoeling om 28 000 Navo-manschappen naar Kosovo te sturen om toe te zien op naleving van een vredesakkoord. Of dat aantal toereikend is hangt af van het resultaat van de diplomatieke inspanningen.

De Navo hecht er aan de kern uit te maken van een vredesmacht, ook al opereert die onder VN-vlag. Aan Allied Force doen 740 vliegtuigen mee. Dat was de stand van zaken van afgelopen zondag. Circa 100 vliegtuigen stijgen op van schepen in de Adriatische Zee, de overige van bases in Italië, Duitsland, Engeland en de Verenigde Staten. De VS hebben nieuwe vliegtuigen toegezegd. De toestellen maken ook gebruik van vliegvelden in Hongarije. Nederlandse F16's worden ingezet bij precisiebombardementen.

Sommige toestellen beschikken over nieuwe apparatuur, waardoor zij lasergeleide raketten naar hun doel kunnen leiden. Volgens een militaire functionaris bij de Navo zijn de luchtaanvallen, ondanks de kruisraketten die vrijdag de Chinese ambassade verwoestten, 50 tot 60 procent nauwkeuriger in hun voltreffers op strategische doelen dan tijdens de Golfoorlog.

Bert Schampers

Nederlanders vinden Milosevic kwaadaardig

Van onze verslaggever

NIJMEGEN – Nederlanders hebben een extreem, vrijwel onwankelbaar vijandsbeeld van de Slobodan Milosevic. De Servische leider wordt aangewezen als dé hoofd-verantwoordelijke voor de crisis op de Balkan. Over Milosevic' volk wordt positiever geoordeeld.

Dat blijkt uit een kleine steekproef van de Katholieke Universiteit Nijmegen en Bureau Lagendijk, dat gisteren naar buiten is gebracht.

De onderzoekers noemen de houding van Nederlanders ten opzichte van Milosovic 'autistisch'. Een meerderheid (59 procent) van de 400 ondervraagden wenst ook na nieuwe informatie het uiterst negatieve beeld van Milosovic niet te wijzigen.

Uit de steekproef van de universiteit Nijmegen en Bureau Lagendijk blijkt dat de Servische president machtswellustig (91 procent), onbetrouwbaar (83 procent) en agressief (79 procent) wordt gevonden.

Slechts 1,5 procent van de geënquêteerden veronderstelt dat Milosevic vredelievend is. Wel wordt hij redelijk intelligent (52 procent) bevonden.

De Servische burgers worden minder negatief beoordeeld: 49 procent denkt dat ze 'werklustig' zijn. „Met 26 procent scoren ze minder dan hun leider als het om intelligentie gaat, maar ook beduidend minder als het om onbetrouwbaarheid (eveneens 26 procent) gaat", melden de onderzoekers.

Echt vredelievend zijn de Serviërs in de ogen van de ondervraagden niet. Slechts 29 procent denkt dat de Serviërs streven naar vrede op de Balkan. In het kielzog van hun leider is de bevolking ook aangestoken door machtswellust en agressiviteit, meent respectievelijk 31 en 44 procent van de ondervraagden.

De Albanese Kosovaren kunnen op een betere indruk van de Nederlanders rekenen. Ruim de helft (54 procent) noemt hen vredelievend, terwijl zij in de ogen van slechts 17 procent agressief zijn.

De onderzoekers trekken een vergelijking met het beeld dat het Nederlandse volk had over de machthebbers in Rusland ten tijde van de Koude Oorlog. Milosevic wordt in verhouding tot de Russische leiders van destijds negatiever beoordeeld. Wel meenden de Nederlanders toen dat zij 'dommer' waren dan Milosevic.

Net zoals dat nu opgaat voor de Serviërs, werd ook de Sowjet-bevolking minder negatief gezien. Tijdens de Golfoorlog was een ander beeld te zien. Dictator Sadam Hoessein en het Irakese volk werden beiden als even slecht beoordeeld.

Veel animo om de kwaadaardige Milosevic op de grond aan te vallen is er niet. In de steekproef komt naar voren dat op dit moment een meerderheid (60 procent) tegen een grondoorlog is en 36 procent voor.

Nederlandse F 16's vallen vaker gronddoelen aan

Van onze redactie politiek

DEN HAAG – De twintig Nederlandse F 16-jachtvliegtuigen die zijn ingezet bij de Kosovo-crisis worden sinds twee weken steeds vaker gebruikt voor aanvallen op gronddoelen, zowel in Kosovo als in Servië.

De vluchtgegevens van de luchtmacht van het afgelopen weekeinde illustreren dat. Van de 44 missies waren er twaalf ter bescherming van andere bommenwerpers en vier waren verkenningsvluchten. De overige 28 waren gericht tegen bruggen, bunkers, een radarstation en munitieopslagplaatsen.

Sinds het begin van de oorlog heeft de luchtmacht 742 missies gevlogen. In het begin werden de Nederlandse vliegtuigen vooral gebruikt om Britse en Amerikaanse bommenwerpers in de lucht te beschermen. De verschuiving is het gevolg van nieuwe apparatuur die de luchtmacht haastig heeft aangeschaft. Met twee laserpods kunnen laser-geleide precisiebommen worden afgeworpen. Dat aantal instrumenten wordt deze week opgevoerd tot vijf.

Het wordt door Den Haag uitgesloten dat Nederlandse vliegers betrokken waren bij de fout boven Belgrado waarbij de Chinese ambassade werd getroffen. Generaal-majoor Berlijn zei gisteren dat Nederlandse F16's inmiddels 'tientallen' (hooguit dertig) keren grondaanvallen hebben gedaan, maar dat daarbij geen verkeerde doelen zijn geraakt.

Kamerleden van PvdA, D66 en CDA klaagden over de onnauwkeurigheid van de Navo-aanvallen. Valk (PvdA) meent dat de vliegers nog dichter bij de grond moeten opereren, om de doelen beter te indentificeren. Zo'n stap omlaag werd enkele weken geleden al gemaakt, maar onzekerheid over de overgebleven Servische luchtafweer weerhield van de Navo van echte laagvliegacties.

De kamercommissies voor defensie en buitenlandse zaken keren vandaag van reces terug voor een debat over de oorlog.

Arnhem stemt in met opvang Kosovaren

ARNHEM – De gemeenteraad van Arnhem heeft gisteravond unaniem ingestemd met de opvang van maximaal vijfhonderd gevluchte Kosovaren in de leegstaande Saksen Weimarkazerne.

Het kabinet besloot vrijdag nog eens tweeduizend Kosovaren op te nemen. Van deze groep belandt maximaal een kwart in Arnhem. De gemeenteraad staat de opvang van vluchtelingen in de kazerne voor maximaal drie jaar toe.

Het Centraal orgaan opvang asielzoekers (COA) en de gemeente Oostzaan hebben gisteren een principeakkoord bereikt over de opvang van maximaal 350 vluchtelingen, onder wie mensen uit Kosovo. De vluchtelingen kunnen naar recreatiegebied 't Twiske.

Volgens wethouder A. Dobma-De Vos van sociale zaken worden de vluchtelingen in semi-permanente wooneenheden gehuisvest, zoals caravans of portocabins. Een tentenkamp is niet aan de orde, zegt de wethouder.

Chinezen in Nederland demonstreren niet graag

Van onze verslaggever

AMSTERDAM – In China wordt fel geprotesteerd tegen de Navo. Het 'foutje' van de geallieerden – het bombarderen van de Chinese ambassade in Belgrado – heeft tot ongekend uitbundige demonstraties geleid. Tot nu toe zwijgt de Chinese gemeenschap in Nederland.

Bestuurslid T. Tan van de federatie voor Chinese organisaties LFCON wordt er niet warm of koud van. De restauranthouder heeft het druk met zakendoen op de vismarkt. „De beelden heb ik op televisie gezien. Het protest is terecht," vindt Tan.

Bij zijn federatie zijn zo'n 36 verenigingen en clubs van Chinezen aangesloten. „Ik heb nog niet gehoord dat ek in Nederland ook gedemonstreerd gaat worden. Het zou kunnen." Van het bestuur zijn nog geen initiatieven te verwachten. „Bij de families leeft het wel", weet Tan, „Ik kan – denk ik – wel zeggen dat de Chinezen in Nederland tegen de Navo-bombardementen zijn. Dit geweld lost niks op".

Tan heeft regelmatig contact met China, maar praat niet over de protesten daar. „Of het niet vreemd is dat demonstraties in China niet vaak worden toegelaten en nu wel zo breed worden toegestaan, tsja, daar weet ik ook geen antwoord op." In Nederland is de weg vrij om een betoging te houden, maar de Chinezen in Nederland houden niet zo van het ventileren van hun mening buitenshuis, laat Tan tussen de regels merken.

Als er een demonstratie van Chinezen tegen de Navo komt, denkt het bestuurslid van de LFCON erover om mee te lopen. Het moet wel een protest zijn van de Chinezen. Een gezamenlijke demonstratie met Serviërs en andere groepen die tegen de Navo-acties zijn, zit er niet in. Mocht de Chinese gemeenschap de straat opgaan, dan loopt Tan mee, zegt hij eerst nog overtuigd. En even later: „*Maybe* hoor, alleen als ik niks anders te doen heb."

Navo gelooft Servische aftocht niet

11-6-99

BELGRADO – Het Joegoslavische leger heeft een gedeeltelijke terugtrekking uit Kosovo aangekondigd. De Navo heeft de stap afgewezen als 'oncontroleerbaar' en 'ontoereikend'.

„Als er ooit een schoolvoorbeeld was van een halve maatregel, dan is het dit wel", schamperde de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Madeleine Albright. Duitsland noemde het 'volstrekt onvoldoende'. De Joegoslavische terugtrekking moet volgens de Navo geloofwaardig en controleerbaar zijn, en bovendien volledig. De Navo schat dat in Kosovo zo'n 40 000 militairen en speciale politietroepen zijn.

Volgens het Joegoslavische opperbevel is de terugtrekking van leger en politie-eenheden zondagavond begonnen. Zij is mogelijk geworden, omdat „de acties tegen het zogenaamde Kosovo bevrijdingsleger zijn afgerond." Reductie tot het 'niveau in vredestijd' is pas mogelijk als er „een overeenkomst is bereikt met de Verenigde Naties over een VN-missie naar Kosovo en Metohija – het westen van Kosovo, red.–, waardoor een einde komt aan de bedreiging van de territoriale integriteit van Joegoslavië." *Onduidelijk is wat voor missie wordt bedoeld. Volgens voormalig VN-gezant voor Bosnië Akashi, die gisteren op 'privé-bezoek' was in* Belgrado, peinst de Joegoslavische president Milosevic niet over volledige terugtrekking, en mag de VN-macht slechts klein – zo'n 1500 man – en lichtbewapend zijn. De Navo denkt aan 30 000 manschappen met zware wapens.

De Amerikaanse president Clinton betuigde gisteren publiekelijk spijt over het Navo-bombardement op de Chinese ambassade in Belgrado. Daarbij kwamen vrijdagnacht drie Chinezen om het leven. Peking eist 'officiële excuses' van de Navo en de VS, en heeft de samenwerking op het terrein van de mensenrechten en wapenbeheersing stopgezet. Een bezoek van de Duitse premier Schröder, dat vandaag begint, is in status verlaagd en ingekort; een top van de EU en China is uitgesteld.

Vannacht zou de VN-Veiligheidsraad opnieuw bijeenkomen over de kwestie. Zaterdag hadden de leden zich al 'geschokt en bezorgd' getoond, maar geen veroordeling uitgesproken. Met vijf Navo-leden in de raad, waaronder Nederland, is de kans daarop overigens ook niet groot.

De Russische Kosovo-gezant Viktor Tsjernomirdin kwam gisteren aan in Peking voor overleg met president Jiang Zemin. China dreigt iedere VN-actie inzake Kosovo te blokkeren als de bombardementen niet stoppen. China heeft vetorecht in de VN.

De presidenten van Italië en Macedonië, Scalfaro en Gligorov, riepen gisteren in de Macedonische hoofdstad Skopje op tot stopzetting van de Navo-luchtaanvallen. *Volgens hen worden de laatste dagen steeds vaker burgerdoelen getroffen.* Scalfaro, wiens land als uitvalsbasis dient voor de campagne tegen Joegoslavië, is het eerste staatshoofd van een Navo-lidstaat dat vraagt om een stopzetting van de aanvallen.

MEER NIEUWS OP PAGINA 5

'Joegoslavië geen VN-lid en mag dus niet klagen'

DEN HAAG – Nederland zal vandaag de bevoegdheid van het Internationaal Gerechtshof betwisten, net als de negen andere gedaagde Navo-landen. Joegoslavië eist in een kort geding in Den Haag stopzetting van de bombardementen, maar dat land is formeel geen lid van de Verenigde Naties, zeggen de aangeklaagde landen.

De Navo-landen bestrijden dat de Federatieve Republiek Joegoslavië (FRJ) van president Slobodan Milosevic de voortzetting is van het oude Joegoslavië van Tito (SFRJ). Servië en Montenegro vormden in 1992 de FRJ.

Belgrado moet opnieuw het VN-lidmaatschap aanvragen om het VN-hof in Den Haag te hulp te kunnen roepen, vinden de gedaagde landen. Nederland is bereid te erkennen dat de FRJ partij is bij verdragen die voormalig Joegoslavië had getekend, zoals het genocideverdrag waarop het 'nieuwe' Joegoslavië zijn klacht mede baseert. Maar volgens Den Haag kan er geen sprake zijn van een automatisme.

Als het hof de argumentatie volgt, kan de Joegoslavische klacht alleen op basis van het VN-verdrag tegen volkerenmoord in behandeling worden genomen. Daarmee krijgt de Joegoslavische delegatie het moeilijker. Dat de Navo genocide zou plegen, is moeilijker aan te tonen dan het voor iedereen zichtbare gebruik van geweld zonder VN-mandaat.

De Nederlandse emeritus hoogleraar internationaal recht dr. P. de Waart sprak gisteren voor het hof namens de Joegoslavische delegatie. Ook al had Joegoslavië het vredesakkoord van Rambouillet getekend, dan zou dit volgens internationaal recht toch nietig zijn geweest, meent De Waart. De Navo rechtvaardigt haar bombardementen op Joegoslavië met de weigering van president Milosevic om 'Rambouillet' te onderschrijven. Volgens De Waart is de dreiging met geweld om de ondertekening af te dwingen, een schending van het VN-handvest. Daarin staat dat staten geschillen vreedzaam zullen beslechten en zich niet mengen in elkaars interne aangelegenheden.

De Franse delegatie heeft tot nu toe het felst uitgehaald naar Joegoslavië. De Joegoslavische klacht tegen de Navo-bombardementen is een belediging van het internationale Gerechtshof, vinden de Fransen. De VN-rechters moeten de zaak volgens hen gewoon van de rol schrappen. Eerder hadden België en Canada de bevoegdheid van het hof betwist. Volgens Parijs wil Joegoslavië het hof voor politieke doeleinden misbruiken, want „ook voor Belgrado moet duidelijk zijn dat de klacht gedoemd is te mislukken".

Uefa negeert oproep tot boycott Joegoslavië

11-5-99

NYON – De Europese Voetbal Unie (Uefa) heeft zich gisteren uitgesproken voor handhaving van Joegoslavië in de kwalificatieronde voor het EK, dat volgend jaar in Nederland en België wordt gehouden. Met de beslissing werd een eerdere oproep tot boycott van Joegoslavië in verband met de Kosovo-crises genegeerd. Onder het motto: „In de sport zijn al genoeg boycots geweest. We weten waartoe dat heeft geleid."

Citaten uit een oorlog

„In de ogen van vluchtelingen is hetgeen ze vertellen werkelijk gebeurd. Ze hebben eigen ervaringen en ervaringen van anderen vermengd zonder erbij stil te staan.
Zo werkt het menselijk brein. Maar het gaat verder.
Als Kosovaren massaal geloven dat hun vrouwen verkracht zijn, zullen ze niet meer kunnen samenleven met Serviërs. Het is in het belang van de Balkan om te vergeten, niet om verhalen over gruweldaden te verspreiden."
W.A. Wagenaar, hoogleraar psychologie Leiden, de Volkskrant

11-5-99

„Nederland is Navofiel. Volgens een recente peiling steunt 78 procent de bombardementen in Joegoslavië en is 68 procent van de Nederlanders voor acties op de grond.
Verbazingwekkend politiek correct, voor een land dat de kampioen van het pacifisme wil zijn, niet aarzelt de grootmachten van agressiviteit te bestichten en tegen Amerikaanse kruisraketten te protesteren met wel een miljoen demonstranten. „De deportaties van Kosovaren vertonen een parallel met de treinen in de Tweede Wereldoorlog, dat is ons morele referentiekader", aldus Hans Blom, directeur van het Nationaal Instituut voor de Tweede Wereldoorlog."
Aflevering over Nederland in een reeks over de veertien EU-landen en hun houding inzake Kosovo, Libération.

„Al mag het waar zijn dat het absolute dieptepunt aan menselijke beschaving niet geëvenaard is - 'Kosovo is geen Auschwitz' -, in Stalins Goelag, Mao's Culturele Revolutie, Pol Pots 'Killing fields', Rwanda, Bosnië en Kosovo, is méér dan genoeg zichtbaar dat aan de geest en de praktijk van de Shoa doet denken."
Anet Bleich, columnist de Volkskrant

Blair: media helpen Serviërs

Door onze correspondent
HANS STEKETEE

LONDEN, 11 MEI. **Een beetje katterig na een doorwaakte nacht maar blij, vertelde Tony Blair vorige week wat hij dacht over de uitslag van de lokale en regionale verkiezingen. In Glasgow zag het er zo uit: middenin een zin snoerde de Schotse televisie Blair de mond en schakelde over naar Donald Dewar, aankomend premier van de semi-onafhankelijke Schotse regering.**

Het was een veelzeggend detail. Het toonde een glimp van het nieuwe, decentraal bestuurde koninkrijk waarin Londen er steeds minder toe doet. Maar het was ook de zoveelste keer dat Blair er niet in slaagde de media zijn agenda te laten volgen. Voor de politicus die de 'soundbite' beschouwt als zijn belangrijkste gereedschap, is dat een bron van toenemende frustratie.

Beter zwemwater

DEN HAAG, 11 MEI. Het zwemwater langs de kust van Nederland en in binnenwateren was vorig jaar van betere kwaliteit dan de jaren daarvoor. In 1998 voldeed van de binnenwateren 85 procent aan de Europese normen en van de kustwateren zelfs 98 procent. Dat blijkt

VIKTOR TSJERNOMYRDIN

De Onzinkbare

Door onze correspondent
FRANK WESTERMAN

MOSKOU, 11 MEI. De lange mars van Viktor Tsjernomyrdin, terug naar het Witte Huis in Moskou, loopt over Peking. Een grotere omweg is nauwelijks denkbaar, maar als Joegoslavië-gezant van de Russische president getroost hij zich die moeite maar wat graag.

De 61-jarige, accordeonspelende Tsjernomyrdin werkt aan een comeback in eigen land, daarbij gesteund door impresario Boris Jeltsin. De ex-premier met zijn vierkante postuur en mompelende bas was al afgedankt. Maar ook ditmaal doet hij zijn bijnaam – 'de onzinkbare' – eer aan. Drie weken geleden bracht Jeltsin hem als een deus-ex-machina terug op het politieke toneel.

Tsjernomyrdin had een gebronsd gelaat, het gevolg van een teveel aan vakantie. Ruim een jaar geleden was hij na vijf jaar premierschap abrupt ontslagen, naar later bleek om hem uit de wind te houden. Jeltsin verving Tsjernomyrdin door de volbloed hervormer Kirijenko, die de economie met onpopulaire maatregelen voor een crash moest behoeden. Maar daarvoor was het te laat, de roebel ging onderuit, en juist toen Jeltsin in september zijn trouwe adjudant weer naar voren schoof („we hebben een zwaargewicht nodig die Rusland ook na 2000 continuïteit kan bieden") begaven zijn eigen krachten het.

De opzet om de loodgieter uit de Oeral, die via het Sovjet-ministerie van Gas en Olie was opgeklommen tot directeur van het mammoetbedrijf Gazprom, terug te krijgen als kabinetschef, faalde. Tot ongenoegen van het duo Jeltsin-Tsjernomyrdin lukte het de nieuwe premier Jevgeni Primakov

Foto Reuters

om – wegens de aftakeling van de president – veel macht naar zich toe te trekken.

Jeltsin, meestentijds geveld door een bloedende maagzweer, zag dit een half jaar aan, totdat Rusland (lees: Primakov) er niet in slaagde de NAVO ervan te weerhouden om Milošević tot de orde te bombarderen. De oorlog in Kosovo oplossen, waar Moskou graag de credits voor wil hebben, was de ideale klus om de afgeschreven kroonprins alsnog terug te halen in de verkiezingsrace om het Kremlin. Wil dit nieuwe opzetje slagen, dan moet Tsjernomyrdin natuurlijk succes boeken. Een pre is dat hij geliefd en bekend is in het Westen, al was het alleen maar omdat hij zich als premier een behendig dompteur van de communisten heeft getoond.

Tsjernomyrdin mag dan saai zijn, gespeend van charisma, de beelden van een vliegtuigtrap open aflopende gezant, die zowel bij Clinton als Milošević met egards wordt ontvangen, doen de Russen met weemoed terugdenken aan hun voorbije grootmachtstatus. Dat hij dure renpaarden bezit maar tegelijk 's lands bejaarden op hun pensioen liet wachten en het extreem rijke Gazprom van de fiscus wist af te schermen, ja, dat hij vijf jaar presideerde over Ruslands roverskapitalisme, is dan gauw vergeten. Naarmate de ster van Tsjernomyrdin stijgt, verbleekt die van Primakov.

Of dit de opmaat is voor een regeringswisseling, zoals de media vermoeden, is ongewis. Maar duidelijk is dat de buitenlandse reizen van Tsjernomyrdin een omtrekkende beweging zijn voor zijn binnenlandse rentree. Het ministerie van Buitenlandse Zaken voelt zich gepasseerd. „Gaat het over Kosovo? Dan moet u bij de speciale gezant zijn en niet bij ons", zegt een woordvoerder korzelig. „Tsjernomyrdin neemt in zijn eentje de rol Buitenlandse Zaken over", constateert de krant *Segodnja*.

In een reactie op de verwoesting van de Chinese ambassade in Belgrado moest minister Igor Ivanov van Buitenlandse Zaken een gepland bezoek aan Londen uitstellen. Maar Tsjernomyrdin mocht wel van Bonn naar Peking, om even tijdens een tussenlanding in Moskou, volgens Segodjna, de *binnenlandse* situatie te bespreken. „Ik ben teruggekomen omdat er nieuwe bijzonderheden zijn", zei hij, als altijd cryptisch. Bijzonderheden over de interne machtsstrijd, aldus Segodnja, want het oplossen van de Balkan-crisis is maar een middel en niet het doel van de missie van Tsjernomyrdin.

Sergeant Christopher Stone krijgt een heldenwelkom in zijn woonplaats Capac in de Amerikaanse staat Michigan. Stone is een van de drie Amerikaanse sldaten die op 31 maart op de grens van Kosovo en Macedonië door de Serviërs gevangen werden genomen en die op 2 mei werden vrijgelaten. (Foto Reuters)

11-5-99

Hulpverleners VN nieuwe elite van Macedonië

De hulpverleners van de UNHCR vormen de nieuwe elite in Macedonië. Wie van de Kosovaren buiten hun boot valt valt buiten elke boot.

Door onze redacteur
HARM VAN DEN BERG

SKOPJE, 11 MEI. Waar is de UNHCR? Hasan Ismaili tracht al langer dan twee weken contact te krijgen met een staflid van de vluchtelingenorganisatie van de VN in Skopje. „Ik bel iedere dag, maar de

meters verderop ligt Raduša 2, een tentenkamp dat begin april werd ingericht voor de vluchtelingen uit Kosovo. De Bosniërs verblijven al sinds 1994 in Raduša 1. Ze waren al vertrokken uit het oorlogsgebied voordat de enclave, bewaakt door Nederlandse blauwhelmen, in juli 1995 door de Bosnisch-Servische troepen van Ratko Mladić werd bezet. In de loop van de tijd konden ruim 500 lotgenoten terugkeren naar Bosnië. Ismaili en de regering van Macedonië waren bezig ook de terugkeer voor de laatste 150 te regelen, toen de Kosovo-crisis uitbrak.

onder de vluchtelingen is groot, als onder meer blijkt uit de manier waarop ze hem om raad vragen. Het kamp is [illegible] geruimd, het uitdelen van [illegible] middageten verloopt ordelijk.

De hele entourage staat [illegible] van wat de nieuwe elite van internationale hulpverleners in Macedonië [illegible]. De behuizingen van de internationale hulpverleners van de UNHCR en de OVSE in Skopje staan in de betere [illegible] ken. Naast de vrijstaande woningen zijn

gen. Bij het op gang komen van massale, gedwongen uittocht uit Kosovo nam de OVSE zelfs het voortouw. En bij het modderkamp Blace waren het de lokale vrijwilligers van de moslimorganisatie El Hilal die voedsel en beschermende zeiltjes uitdeelden.

Dat alles dwingt UNHCR-woordvoerder Paula Ghedini niet tot bescheidenheid. Als een mediaster, perfect opgemaakt en zorgvuldig gekamd, laat deze woordvoerder zich filmen tussen de ten-

openluchtkamp bij Cegrane, waar de UNHCR duizenden 'nieuwkomers' uit Kosovo naar toe liet brengen omdat de eerder geopende kampen al overvol waren. Kleinere particuliere hulporganisaties, maar ook niet-gouvernementele clubs als Artsen zonder Grenzen, waren van mening dat de hulporganisatie van de VN beter en eerder had moeten anticiperen op de redelijk nauwkeurig te voorspellen ontwikkelingen. Pas na meer dan een week verschenen in Cegrane de eerste tenten, maar nog altijd slaapt een deel van de vluchtelingen in de open lucht. Sanitaire voorzieningen zijn er niet of nauwelijks, er verblijven grote groepen die

naar het andere kamp ga om ons deel te vragen, is er nooit iemand van de UNHCR te vinden", aldus Ismaili. De nieuwe vluchtelingen in Raduša 1 hebben volgens hem uitsluitend te eten kunnen krijgen omdat de Bulgaarse koks in staat bleken om creatief met de voedselvoorraad om te gaan en bereid waren om ook voor de Albanezen te koken.

Ismaili hekelt de onverschilligheid waarmee de internationale hulpverleners te werk gaan: „De groep uit Kosovo is hier zonder overleg ondergebracht, er is geen enkele begeleiding." Het gevolg, schetst de kampdirecteur, dat de

nooit en niemand weet om wie het gaat", zegt Ismaili. Hij lacht een beetje schutterig en kijkt uit het autoraam. „Het interessert ze waarschijnlijk niks", klinkt het verbitterd.

Ismaili is directeur van Raduša 1, een bijzonder vluchtelingenkamp, verborgen in de heuvels op een half uur rijden van Skopje. Na een rondleiding door het kamp rijdt hij mee terug naar de hoofdstad van Macedonië. De directeur kan zich van 400 mark per maand geen auto veroorloven en de bus rijdt onregelmatig. Desondanks is Ismaili iedere dag in zijn kantoortje te vinden.

Raduša 1 is een met Duitse steun gebouwd barakkenkamp, waar tot voor kort alleen nog 150 vluchtelingen uit Srebrenica in Bosnië woonden. Enkele kilometers verder dit jaar in Londen op in de zaak-Pinochet. Hij vertegenwoordigde Amnesty International, nabestaanden van slachtoffers van Pinochets dictatuur en een Britse arts die in Chili is gemarteld.

ze vluchtelingen in Bosnië door Servische gezinnen worden bewoond. Er werd hard aan gewerkt om deze mensen nog voor de zomer terug te laten keren, maar de oorlog heeft alles weer op losse schroeven gezet", zegt de kampdirecteur berustend. Sinds een paar weken heeft hij er een serieus probleem bij door de komst van 350 vluchtelingen uit Kosovo. „Gedropt door de UNHCR, die er verder niet meer naar om lijkt te kijken", zegt Ismaili.

Alles in zijn kantoor en ook de kleding die hij draagt, oogt tweedehands. Hij zit achter een wankel bureautje van sinaasappelkistenhout, de boord van zijn shirt is rafelig, de stropdas te kort, de broek is al aan het vervilten. Het doet allemaal niks af aan zijn waardigheid en zijn gezag

Medewerkers UNHCR bewonen de beste huizen en rijden de beste auto's

voor de medewerkers complete verdiepingen van eersteklas hotels als Alexander Palace, Grand of Intercontinental als kantoorruimte ingericht. De duurste wagens op de parkeerterreinen daar zijn meestal de witte of oranje Patrolcars van deze organisaties.

In de afgelopen maand is forse kritiek geuit op met name de UNHCR, die telkens weer niet berekend bleek op de komst van duizenden nieuwe vluchtelingen om te vertellen waarom iets alweer niet is gelukt. Inmiddels heeft haar organisatie de eigen standaardnormen voor de opvang van vluchtelingen (zoals minimum aantal vierkante meters) al los moeten laten en is men door anderen hiertoe gedwongen ook al afgestapt van het principe van opvang in de eigen regio. Tot nu toe zijn al bijna 15.000 mensen uit Kosovo naar Europese landen gevlogen.

De meest recente mislukking was het

Zich tien dagen of langer niet hebben kunnen wassen. Macedonië's premier Georgievski leverde vorige week bij een bezoek aan Cegrane felle kritiek op de aanpak van de UNHCR. „Dit kamp is gebouwd en betaald door Macedonische ondernemingen. De UNHCR heeft er nog geen cent aan bijgedragen", hield hij journalisten voor.

In het barakkenkamp van Hasan Ismaili verliepen de dagen tot halverwege deze maand betrekkelijk rustig. De komst van 350 Albanese families bezorgt hem evenwel problemen en hij kan ze niet alleen oplossen. „Alle spullen, zoals eten en kleding, gaan naar het tentenkamp verderop omdat daar officieel de UNHCR zit. Wij krijgen niets en als ik

geloven ruzie moet komen sussen. De Bosnische families menen de oudste rechten te hebben. Zij delen aan ook met drie personen een 'appartement', de Albanezen zitten met hun achten in een kamer. De directeur heeft er in zijn eentje niets tegen kunnen doen, maar acht de confrontatie daarover onontkoombaar.

In een buitenwijk van Skopje passeren twee grote witte jeeps van de UNHCR onze taxi. Even bespreken we de mogelijkheid hen tot staan te brengen en de hulpverleners te vragen wie van hun collega's verantwoordelijk is voor de gang van zaken in Raduša 1. Nee schuddend stapt Ismaili uit, geeft een hand en zegt: „Ze zullen niet weten waar het over gaat".

ontwijkt juridisch debat

Europese juristen helpen Joegoslavië in Den Haag

Joegoslavië laat zich in Den Haag bijstaan door een team van drie bekende Europese juristen: De Brit Ian Brownlie, de Nederlander Paul de Waart en de Belg Eric Suy.

Emeritus hoogleraar Suy doceerde internationaal recht aan de Katholieke Universiteit Leuven en was adjunct-secretaris-generaal van de VN. Brownlie is hoogleraar internationaal recht aan de universiteit van Oxford.

Brownlie en Suy traden in 1992 op namens Libië in de Lockerbie-affaire. Libië protesteerde bij het Internationaal Gerechtshof tegen de geëiste uitlevering van twee Libische onderdanen die betrokken zouden zijn bij de aanslag in 1988 op een Pan Am-toestel boven het Schotse Lockerbie. Brownlie trad

terechte klacht?

DOOR STÉPHANE ALONSO

ROTTERDAM, 11 MEI. Het Internationale Gerechtshof in Den Haag is niet bevoegd de klacht van Joegoslavië tegen de NAVO te behandelen. De huidige republiek Joegoslavië is geen lid van de Verenigde Naties en kan daarom volgens de NAVO geen beroep doen op het Hof.

Dat betogen de tien bij de bombardementen betrokken NAVO-landen (waaronder Nederland) die zich gisteren en vandaag moesten verdedigen tegen de vorige maand ingebrachte beschuldigingen van Joegoslavië. Joegoslavië klaagt bij het Hof dat er geen juridische grondslag is voor de NAVO-bombardementen. Gisteren kreeg het juristenteam van Joegoslavië de gelegenheid om de aanklacht toe te lichten. Binnen twee weken zullen de tien aangestelde rechters een uitspraak doen.

Joegoslavië beschuldigt de NAVO ervan het handvest van de Verenigde Naties te schenden en genocide te plegen op de Servische bevolking. De woordvoerder van de NAVO, Jamie Shea, noemde de aanklacht gisteren „een cynische poging om de verantwoordelijkheid voor de etnische zuivering van Kosovo om te buigen".

Een team van drie Europese juristen probeerde gisteren het beeld te schetsen van een NAVO die doelbewust uit is op de vernietiging van Joegoslavië. De 'missers' zijn geen per ongeluk afgedwaalde bommen, zoals de NAVO beweert, maar welgemikte projectielen, afgevuurd met de bedoeling het cultuurgoed, de economie en de bevolking van Joegoslavië kapot te maken, zo luidt de Joegoslavische aanklacht. Ook zou de NAVO doelbewust wapens inzetten met verarmd uranium om de Servische bevolking ziek te maken.

„Op dit punt maken ze zich volkomen belachelijk", zegt een jurist die niet met zijn naam in de krant wil, maar de zaak op de voet volgt. Deze jurist betwijfelt of Joegoslavië naar Den Haag is gekomen om het recht te doen zegevieren, maar denkt dat het allemaal een grote propagandastunt is.

Maar het is nog maar de vraag of de Joegoslavische gang naar de rechter alleen maar door „cynisme" is ingegeven. Want de Serviers lijken op andere punten juridisch sterk in hun schoenen te staan.

Zo betoogde de Britse advocaat Ian Brownlie gisteren namens Joegoslavië dat de NAVO het zogeheten geweldsverbod in het VN-handvest, de belofte om geen geweld te gebruiken tegen soevereine staten (tenzij het uit zelfverdediging is), naast zich neer heeft gelegd. Bovendien heeft de NAVO geen toestemming voor de luchtacties gekregen van de VN-Veiligheidsraad.

Ook het argument, dat de bombardementen zijn begonnen omdat de Joegoslavische president Slobodan Milošević het vredesakkoord van Rambouillet weigerde te ondertekenen, snijdt geen hout, aldus de Nederlandse emeritus hoogleraar internationaal recht P. de Waart. , Volgens De Waart was 'Rambouillet' sowieso, ook al had Joegoslavië wél ondertekend, niet rechtsgeldig geweest. Het dreigen met geweld om de ondertekening van een akkoord af te dwingen, is namelijk in strijd met het Weense 'verdragenverdrag' uit 1969.

Angezien zaken voor het Hof gewoonlijk jaren duren, vraagt Joegoslavië om een 'voorlopige maatregel' die een einde moet maken aan de NAVO-bombardementen. Voor de internationale rechters is dat een moeilijke taak. Als zij Joegoslavië in het gelijk stellen, dan is dat voor de Serviërs een vrijbrief om te doen en te laten wat ze willen in hun eigen achtertuin. Aan de andere kant: als de rechters de NAVO gelijk geven, creëren ze een – wellicht gevaarlijk – precedent: de non-interventiegel in het VN-handvest verliest dan aan betekenis en dat kan een uitnodiging worden om voortaan buiten de VN om in te grijpen in de aangelegenheden van andere landen.

De aangeklaagde NAVO-landen zouden zich vandaag kunnen beroepen op het juridische beginsel van 'noodzakelijkheid', wat neerkomt op 'nood breekt wet'. Volgens dit beginsel handelt de schender van het recht – de NAVO in dit geval – niet verwijtbaar, omdat er geen andere opties waren. Het probleem met 'noodzakelijkheid' is dat het een rekbaar begrip is. De juridische discussie hierover zou jaren in beslag kunnen nemen en een goede afloop voor de NAVO is absoluut niet gegarandeerd.

Zoals het er nu naar uitziet w de NAVO de door Joegoslavië u gelokte principiële dicussie o de vraag of de bombardementen dan niet zijn gerechtvaardigd, ook niet voeren. In de plaats d van wordt een technisch argu aangevoerd ('Joegoslavië is VN-lid') om het proces te mislukken.

Ingezonden mededeling

FAXEN IN KLEUR, KAN DAT?

Kijk op www.kleurenfax.nl

Op geld zitte

BINNEN

1999

VVD is nog verdeeld over referendum

Vijf dissidenten in senaat

Door onze politieke redactie

DEN HAAG, 11 MEI. Vijf leden van de VVD-fractie in de Eerste Kamer staan onder zware politieke druk om volgende week te stemmen vóór invoering van het correctief volksreferendum.

D66 stapt uit het tweede paarse kabinet wanneer het referendum sneuvelt door toedoen van een of meer liberale tegenstemmen.

Enkele van de VVD-senatoren hebben gisteravond, bij bericht van de liberale senaatfractie, laten weten dat zij voorafgaand niet het referendum vergaderd.

Hoekzema aanwezig geweest bij het fractieberaad van de liberale senatoren, waarbij zij hebben onderstreept dat het 'kroonjuweel' van D66 hun geen kabinetscrisis waard is. Gisteravond heeft de VVD-senaatfractie opnieuw over het referendum vergaderd.

Fractieleider Ginjaar bevestigt dat „de neuzen nog niet dezelfde kant op staan", maar wil niet zeggen welke VVD-senatoren nog dwars liggen. „Alle argumenten zijn gewisseld, iedereen is zich ten volle bewust van de mogelijke consequenties en voor de rest moeten we het dcbat van volgende week afwachten", zegt VVD-senator Ginjaar.

De D66-fractieleider in de senaat, Schuyer, gaat er voorlopig van uit dat het referendum met een rechte tweederde meerderheid zal worden aanvaard. Zo niet, dan zal D66 „niet langer in het kabinet kunnen blijven", zo herhaalt Schuyer eerder gedane uitspraken.

De politiek leider van D66, voorzitter De Graaf van de Tweede-Kamerfractie, heeft zich tot dusver niet in deze kracht ige woordingen uitgelaten. Hij gaat ervan uit dat „de VVD zich zal opstellen als een betrouwbare coalitiepartner".

De VVD-fractieleider in de Tweede Kamer, Dijkstal, vice-premier Gortmsma en parlijvoorzitter Ginjaar, zal de komende daagen gesprekken voeren met 'dissidente' fractiegenoten om hen ertoe te bewegen volgende week wel akkoord te gaan met het referendum.

Door onze redactie JOKE MAT

ROTTERDAM, 11 MEI. Sinds kort woont vooraanstaand huisschilder A. Slager met zijn vrouw in een Rotterdams verzorgingshuis. Rijk is hij niet, maar op een schadevergoeding voor de twee oorlogsjaren die hij doorbracht als arbeider in een Duitse wapenfabriek zit hij niet te wachten. „Ik ken er die zijn teruggekomen zonder been of zonder arm. Die zijn al die jaren aan de steun gewoest. Als ze toch geld geven, dan liever aan die mensen."

De honderdduizenden die in Duitse oorlogseconomie tewerkgesteld zijn, hebben nooit enige schadevergoeding ontvangen. Maar vorig jaar kwam er plotseling beweging in hun zaak. Bondskanselier Schröder, die zag dat Zwitserse banken onder druk van joodse claims 2,5 miljard gulden moesten uitkeren, liet weten dat er iets moest gebeuren om Duitse bedrijven dat lot te besparen. Dat had resultaat. In februari werd bekend dat op 1 september een 'humanitair fonds' in werking zal treden, waaraan twaalf grote Duitse bedrijven deelnemen in samenwerking met de regering. Volkswagen, Diehl en Siemens begonnen vorig jaar uit eigen beweging al met het opsporen en betalen van 'hun' dwangarbeiders.

De ommekeer kwam laat. In Nederland is de Vereniging van ex-Dwangarbeiders Nederland al ter zielc: de bestursleden waren te oud geworden om het werk voort te zetten. Sinds begin dit jaar onderzoekt de stichting Burger Oorlogsgetroffenen (SBO) in Apeldoorn met subsidie van het ministerie van Volksgezondheid de (on)mogelijkheden voor de overgebleven exdwangarbeiders om in het nieuwe klimaat in Duitsland schadeloosstelling te krijgen.

Slager werd na de oorlog ziek. Longtuberculose. Twee jaar verbleef hij in een sanatorium, omringd door andere dwangarbeiders. „Daar hoorde ik over Kassel, Hamburg, Berlijn, Dachau. Toen dacht ik: Nou, ik heb het nog redelijk gehad."

'Belgrado moet voldoen aan vijf eisen'

NAVO negeert 'aftocht' Serviërs

BELGRADO, BRUSSEL, 11 MEI. De NAVO hecht geen waarde aan de Joegoslavische aankondiging, gisteren, dat begonnen is met een gedeeltelijke terugtrekking van de Joegoslavische en Servische strijdkrachten uit Kosovo en heeft de bombardementen op doelen in Joegoslavië geïntensiveerd.

De Servische televisie maakte gisteren melding van de terugtrekking, die zondagavond om tien uur zou zijn begonnen. Volgens de televisie is het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK verslagen en is daardoor de weg naar een gedeeltelijke aftocht vrijgekomen. De troepen in Kosovo zouden worden teruggebracht naar het niveau van voor 24 maart, toen de NAVO met haar luchtacties begon. Concrete cijfers over troepenaantallen werden niet gegeven.

De NAVO en lidstaten van de NAVO hebben de mededeling onmiddellijk als irrelevant van de hand gewezen en gezegd dat de NAVO haar bombardementen pas zal staken als Belgrado voldoet aan alle vijf eisen die aan het begin van de luchtacties zijn gesteld. Het gaat daarbij om een volledige stopzetting van alle militaire acties in Kosovo, de aftocht van het Joegoslavische leger, de Servische politie en paramilitaire eenheden uit Kosovo, de terugkeer van de vluchtelingen en de toelating van internationale hulporganisaties, de legering van een internationale troepenmacht in Kosovo en medewerking aan een 'politiek raamwerk' op basis van het akkoord van Rambouillet. Volgens de NAVO is van de gemelde aftocht bovendien nog niets waargenomen.

Rusland heeft wel positief op de Joegoslavische aankondiging over de troepenaftocht gereageerd. Een woordvoerder van Kosovo-gezant Tsjernomyrdin sprak van „een van de meest serieuze stappen" in het proces van de speurtocht naar een diplomatieke oplossing van de crisis.

Volgens de NAVO heeft Belgrado 40.000 militairen en politiemannen in Kosovo. Voor 24 maart waren dat er 29.000, méér dan Belgrado er volgens het in oktober vorig jaar met de internationale gemeenschap gesloten akkoord mocht hebben. Dat akkoord voorzag in een plafond van 22.500 man.

De NAVO heeft gisteren en vannacht het aantal bombardementsmissies op doelen in Joegoslavië verhoogd, na ze enkele dagen lang te hebben verminderd naar aanleiding van de blunder van zaterdagochtend, toen de Chinese ambassade in Belgrado werd getroffen. Gisteren werd overigens in Washington meegedeeld dat die blunder werd veroorzaakt door een fout van de inlichtingendienst CIA, die een plattegrond van 1992 had gebruikt. In dat jaar was de Chinese ambassade in Belgrado nog in een ander gebouw gevestigd. De Amerikaanse minister van Defensie, William Cohen, zei dat naar aanleiding van de blunder is besloten dat het ministerie van Buitenlandse Zaken de CIA en andere inlichtingendiensten voortaan op de hoogte zal brengen van elke verhuizing van een ambassade, waar ook ter wereld.

De NAVO bombardeerde vannacht doelen in of bij zeven steden in Joegoslavië, waaronder Belgrado en Niš. Volgens de Joegoslavische media kwamen in de stad Čačak vier burgers om toen op een fabriek afgevuurde raketten een vrachtwagen en een rij huizen troffen.

De VN-hulporganisatie UNHCR meldde gisteren dat op dit moment de helft van alle 1,8 miljoen Kosovaren naar het buitenland is gevlucht of verdreven. Sinds maart vorig jaar zijn 899.502 Kosovaren verdreven, aldus de UNHCR. Van hen zitten er nu 422.700 in Albanië, 241.000 in Macedonië, 63.200 in Montenegro, 18.500 in Bosnië en 14.950 in Turkije. Daarnaast houden zich nog veel Kosovaren in Kosovo zelf schuil, na uit hun steden en dorpen te zijn verdreven. Volgens het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken gaat het daarbij om 600.000 mensen. Het State Department zei gisteren dat „meer dan negentig procent" van de Kosovaren sinds maart vorig jaar uit hun dorpen en steden is verdreven.

In Macedonië is gisteren begonnen met de overbrenging van Kosovaren van Macedonische naar Albanese kampen. In de overvolle kampen in Macedonië is de situatie explosief. Gisteren kwamen 150 Kosovaren aan in een kamp in het zuidoosten van Albanië. (Reuters, AFP, AP)

Onbehagen over NAVO-acties groeit in Italië

Door onze correspondent

ROME, 11 MEI. De Italiaanse president Oscar Luigi Scalfaro heeft onomwonden gezegd dat er een einde moet komen aan de NAVO-bombardementen in Joegoslavië. Scalfaro's uitspraak illustreert het groeiende onbehagen in Italië over de NAVO-acties.

„Het is noodzakelijk dat de oorlog wordt beëindigd, het is noodzakelijk dat de bombardementen worden beëindigd", zei Scalfaro gisteren op een bezoek aan Macedonië.

De president, wiens mandaat deze maand ten einde loopt, nam duidelijk afstand van de Verenigde Staten. Een bondgenootschap houdt een vrije uitwisseling van ideeën in, zei Scalfaro, „en niet iemand die commandeert en alle anderen die kritiekloos ja zeggen".

Scalfaro is een exponent van een groep katholiek geïnspireerde pacifisten die zich aansluiten bij de oproepen van de paus voor een einde aan het geweld. „Italië wil de vrede", zei Scalfaro zaterdag in Albanië. „Oorlogen hebben nooit iets opgelost."

Binnen de centrumlinkse coalitie is steeds openlijker kritiek te horen op de NAVO-acties. Politici als Antonello Soro, fractieleider van de Italiaanse Volkspartij, en Famiano Crucianelli, kaderlid van de Linkse Democraten, pleitten gisteren voor stopzetting van de bombardementen.

Premier D'Alema heeft „een rigoureus onderzoek" gevraagd naar de bommen op de Chinese ambassade. Zaterdag al had hij op eigen initiatief een brief geschreven aan de Chinese premier Zhu Rongji waarin hij zijn excuses aanbood, met de toevoeging daarmee niets te willen afdoen aan „de tragiek van deze vergissing".

De Kosovaarse leider Ibrahim Rugova had gisteren een audiëntie van een half uur met de paus. Na afloop daarvan zette Rugova voor het eerst in enig detail zijn ideeën over de toekomst van Kosovo weer. Hij pleitte voor een overgangsperiode van drie jaar, waarin de veiligheid moet worden gegarandeerd door een internationale vredesmacht. Daarna zouden de Kosovaren in een referendum over hun eigen toekomst moeten besluiten. Op twee bijeenkomsten later op de dag scherpte Rugova zijn uitspraken verder aan door te zeggen dat Kosovo uiteindelijk onafhankelijk moet worden, „net als Kroatië en Macedonië". Aansluiting bij Albanië is volgens hem geen optie, omdat daardoor problemen zouden ontstaan in Macedonië en Montenegro.

PRESS NOW

Help de onderdrukte pers in Kosovo
Stort op giro 7676 in Amsterdam

Kosovo en het recht

EEN DIEPGEWORTELD gevoel slachtoffer van de geschiedenis te zijn is kenmerkend voor het beeld dat de Serviërs van zichzelf hebben. Dit zal een deel van de verklaring zijn waarom Belgrado bij het Internationale gerechtshof in Den Haag een klacht heeft ingediend wegens genocide tegen de tien leden van de NAVO die deelnemen aan de militaire campagne tegen Milošević. Uitgerekend deze klacht lijkt de omgekeerde wereld voor het regime dat eerste verantwoordelijkheid draagt voor het verdrijven van de helft van de Albanese Kosovaren. Dat is toch wel van andere orde dan de klacht dat bijna alle inwoners van Servië zonder elektriciteit zitten als gevolg van de NAVO-bombardementen, die door de raadslieden als bewijs van volkenmoord is aangevoerd.

De verklaring moet niet in de laatste plaats worden gezocht in overwegingen van juridische procestactiek. De NAVO-landen betwisten het recht van Belgrado hen in de internationale beklaagdenbank te zetten omdat het overblijfsel van de Joegoslavische federatie volgens hen geen lid van de Verenigde Naties is. Daarmee ontbeert het, in de woorden van de Belgische vertegenwoordiger, het toegangskaartje tot het hof. Het genocideverdrag bevat bewoordingen die een rechtstreekse rechtsmacht voor het hof kunnen scheppen.

11-5-99

DE BEVOEGDHEID van het Internationale gerechtshof is een afzonderlijke rechtsvraag in de procedure en hij werkt als een barrière. Pas als deze genomen is komen de rechters toe aan de werkelijke vragen die de NAVO-acties oproepen. Dat zijn vragen die er toe doen, zoals de geoorloofdheid van humanitaire interventie. Deze kwestie bevat op zichzelf weer een aantal deelvragen die van groot belang zijn, zoals de grenzen van de nationale soevereiniteit. Ook is er de vraag in hoeverre expliciete dekking van dit soort acties door de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties vereist is.

Het juridisch debat voor het Internationale gerechtshof heeft zijn beperkingen. Tegenover de typering van het internationale geweldsverbod als *ius cogens* (dwingend recht) staat de erkenning van *necessitas* (dwingende noodzaak) als een zelfstandige omstandigheid die gedragingen rechtvaardigt die anders onrechtmatig zouden zijn onder internationaal recht. Wat de rechters in het hof – voor de gelegenheid aangevuld met rechters uit betrokken staten – er ook van maken, boven elke uitspraak hangt de schaduw van de zaak Nicaragua tegen de Verenigde Staten van 1986. De vs legden toen een veroordeling wegens het leggen van mijnen naast zich neer.

Toch moet het belang van deze procedure niet worden onderschat als een mogelijke bijdrage aan de ontwikkeling van het internationale recht. Dat heeft in de woorden van een bekende jurist na de oorlog de handicap dat het zich niet normaal kan ontwikkelen door wetgeving omdat er immers geen vaste internationale wetgever bestaat. Vandaar het belang van een hof dat, zoals het is uitgedrukt, representanten bevat van „de belangrijkste tradities en de voornaamste rechtsstelsels in de wereld".

Kweeniehoor in Kosovo

11-5-99

„Nederlandse schrijver heeft over Kosovo geen mening", las ik boven een artikel in *Het Parool* van 8 mei. „Nederlandse schrijvers", zo zegt Herman Stevens, schrijver van dat artikel, „wonen in een ander werelddeel dan hun Franse en Duitse collega's. Het is een deel van de wereld waarin geen actualiteit bestaat."

Niet dat de Nederlandse schrijvers gezwegen hebben over Kosovo. Integendeel, een „keur van scribenten heeft zich [...] op de media gestort om uit te leggen waarom ze Geen Mening over Kosovo hebben. Want er zijn verschillende manieren om geen mening te hebben."

Heel geestig, maar is het erg dat schrijvers geen mening hebben over Kosovo of over welk ander actueel vraagstuk ook? Als ik het vertoon van ijdelheid zie die straalt uit de talloze en eindeloze artikelen die *Le Monde* dagelijks publiceert over Kosovo, dan geloof ik dat de Nederlandse schrijvers heel verstandig zijn er geen mening over te hebben.

Waarom zouden schrijvers een beter inzicht hebben in de toestand op de Balkan dan een ieder ander? Zijn ze soms met een soort hoger Weten begiftigd? Of zijn ze misschien het geweten der natie? In elk geval heb ik nooit gemerkt dat schrijvers op politiek of zedelijk gebied deskundiger zijn dan anderen.

Dat geldt ook voor Kosovo. „Wie snapt iets van de gebeurtenissen in Kosovo als hij nog nooit van eerdere Balkanoorlogen heeft gehoord?", vraagt Henk Strabbing terecht in *de Volkskrant* van gisteren. Weten onze schrijvers iets van die eerdere Balkanoorlogen? Misschien alleen Tessa de Loo, wier laatste boek in Noord-Griekenland en Albanië speelt, en Den Doolaard, maar die is nu dood en werd door de literaire kritiek niet voor vol aangezien (waarschijnlijk omdat zijn boeken zo'n succes hadden).

Toch is de mythe hardnekkig dat kunstenaars uitkomst kunnen bieden waar politici en gewone mensen met de handen in het haar zitten. Zelfs de wetenschap heeft aan die mythe bijgedragen. Zo schreef B.V.A. Röling, de vader van de Nederlandse polemologie (het is natuurlijk de vraag of dat een wetenschap was – zijn Groningse instituut is in elk geval opgeheven) in zijn boek *Over oorlog en vrede* (1963):

„Wil een constructieve buitenlandse politiek mogelijk worden, dan zullen d(i)e grondhoudingen dienen te worden gewijzigd, dan zal de vredeshandhaving een belangrijke plaats in de volksconsciëntie moeten gaan innemen, ten koste van nationalistische gevoelens. Verandering van een grondhouding wordt echter niet bereikt door redelijk betoog. Hier ligt de taak van de kunstenaar en de Kerk."

Toen Röling dit schreef (in een boek dat vele herdrukken heeft gekend), waren het natuurlijk niet de bombardementen

DEZER DAGEN

J.L. Heldring

op Servië die hem hoog zaten, maar de Koude Oorlog met zijn atoombewapening. Hoe de kunstenaar zonder enige kennis van zaken op dit probleem meer licht zou kunnen werpen dan degenen die zich er beroepshalve of uit wetenschappelijke belangstelling mee bezighielden, is een raadsel, dat Röling niet nader verklaarde. Het is trouwens toch al merkwaardig dat een wetenschapsman – Röling was van huis uit een strafrechtsgeleerde van onbetwist gezag — 'redelijk betoog' diskwalificeert.

Het is eerder een teken van radeloosheid wanneer zelfs de wetenschap een beroep doet op 'de kunstenaar en de Kerk'. Nu, dominees die, ongeremd door enige deskundigheid terzake, politieke standpunten innemen, heeft de Nederlandse geschiedenis altijd gekend – niet het minst tijdens de Koude Oorlog. Wanneer een leek zich met een zelfde lichte bagage op *hun* terrein – de theologie – begeeft, wordt hij onmiddellijk, en terecht, afgestraft.

De zaken in dit licht beziend, vind ik het van grote wijsheid getuigen dat de Nederlandse schrijvers met hun mond vol tanden staan wanneer om hun mening over Kosovo gevraagd wordt. Simon Carmiggelt, wiens politieke instinct heel zuiver was, zong in een van zijn stukjes eens de lof van de man die, naar zijn mening gevraagd, altijd antwoordde: „Kweeniehoor."

Maar weten al degenen die zich beroepshalve met Kosovo bezighouden, het zoveel beter? Ik bedoel niet alleen de ministers, de Tweede-Kamerleden, de generaals – al dan niet b.d. –, maar ook de columnisten, van wie ik er een ben. Dezen worden geacht een behoorlijke kennis van zaken te hebben. Als ze al niet over geheime informatie beschikken, hebben ze er althans veel over gelezen. Mogen we tenminste aannemen.

Kunnen zij, in tegenstelling tot de schrijvers die van hun onwetendheid getuigen, ons wél de weg uit de duisternis wijzen? Ja, over wijsheid-achteraf beschikken velen volop: de NAVO had nooit dit of dat mogen doen of had juist wél dit of dat moeten doen. Zo kan ik het ook. Maar het gaat om wat er *nu* moet gebeuren.

Om dat te weten is encyclopedische kennis niet eens nodig. Natuurlijk, minimale kennis van de Balkan is gewenst – Milošević is *geen* Hitler – maar instinct, *Fingerspitzengefühl* is dat evenzeer, en daarover beschikken deskundigen niet per definitie. Dat zal iedere politicus u vertellen. Het omgaan met de macht – en dat is politiek – vergt beide: zowel deskundigheid als instinct.

Wat mijzelf betreft, ik beken dat ik het, net als de Nederlandse schrijvers, ook niet weet. Ook na de voltreffer op de Chinese ambassade denk ik nog als Johannes Rau. Deze politicus, die hoogstwaarschijnlijk dit jaar tot bondspresident van Duitsland gekozen zal worden, zei in een interview met *Der Spiegel* (10 mei): „Ik heb in mijn eerste stellingname tot de oorlog gezegd dat ik geen alternatief zie, hoewel het perspectief na de oorlog mij niet duidelijk is; dat geldt ook voor vandaag."

Balkanvrede vereist hulpplan

Veel Balkanlanden zijn uiterst sceptisch over de NAVO-luchtacties. Dat kan veranderen als het Westen een duurzame oplossing biedt voor de huidige problemen in het gebied, vindt Ivan Krastev.

11-5-99

4000 Grieken demonstreerden op 22 april voor de Amerikaanse ambassade in Athene. (Foto AP)

Al hebben de *regeringen* van Bulgarije, Roemenië, Macedonië en Griekenland ingestemd met de NAVO-aanvallen op Joegoslavië, een meerderheid van de bevolking van deze landen staat er van meet af aan sceptisch of zelfs vijandig tegenover.

Dit heeft in de eerste plaats een historische oorzaak. Van oudsher staat de Balkan argwanend tegenover ieder optreden van de grote mogendheden in deze regio. Zij zijn in de ogen van de bewoners van de Balkan veeleer de veroorzakers dan de bestrijders van de ellende. De geschiedenis is er dan ook debet aan dat beloften van machtige buitenstaanders met argwaan worden bekeken.

De tweede oorzaak van de aarzeling de NAVO-operatie te steunen is de diepe teleurstelling van Bulgaren, Roemenen en Macedoniërs over wat de val van het communisme hun heeft gebracht. De lange mars door het 'tranendal' naar een twijfelachtige bestemming heeft niet alleen de positie van hervormingsgezinde regeringen in deze landen ondermijnd, maar ook het vertrouwen in het Westen.

De Muur is neergehaald, maar ervoor in de plaats is de democratische muur van Schengen gekomen die reizen tussen Oost-Europa en de EU in de praktijk onmogelijk maakt.

Voor de meeste mensen is het leven nu moeilijker dan voorheen. De communistische welvaartsstaten zijn veranderd in postcommunistische *vaarwel*staten, gekenmerkt door corruptie, armoede en een ontredderd sociaal stelsel. Merendeels hebben ze hun BNP de afgelopen tien jaar met zo'n 30 procent zien dalen. Velen geven daar het Westen de schuld van, want daar is het leven beter. Het feit dat de nieuwe democratieën bij hun streven naar economische groei geen effectieve steun van de EU krijgen, wordt gezien als een weigering van de EU om het zuiden van het continent te integreren. Het pro-Servische sentiment in de regio is dus in feite rancune jegens het Westen.

Een andere reden voor het omslaan van de steun voor de NAVO-acties, is het gebrek aan visie van het Bondgenootschap bij het opstellen van een nieuwe orde voor de Balkan. Dat de NAVO geen langetermijnbeleid voor de regio wil formuleren, betekent in de ogen van het publiek dat de NAVO zich niet wil vastleggen. De taak waarvoor de NAVO thans staat is niet simpelweg 'een eind aan de oorlog maken', maar een visie te ontvouwen op de vrede die volgt. Alleen zo kan de NAVO op de steun van de publieke opinie rekenen.

De discussie over de toekomst van de Balkan ná Milošević is voor het succes van de NAVO van groot belang. Maar het Bondgenootschap is niet toe aan zo'n discussie, omdat zij niet duidelijk schijnt te beseffen waar het om gaat. Het is namelijk niet de vraag waar straks de *grenzen* komen te liggen, maar wel wat voor een staten er straks in de regio gevestigd zullen zijn. Ook is belangrijk hoe groot de kans van de Balkan is om tot het nieuwe Europa te gaan behoren. Want als er iets is dat het handelen van regeringen en publiek bepaalt, dan is het wel de obsessieve angst om van dat nieuwe Europa te worden uitgesloten.

De belangrijkste zorg van de publieke opinie op de Balkan (met uitzondering van Joegoslavië) is of de NAVO bereid is door te zetten. Dat de VS geen grondtroepen willen inzetten is een teken dat voor de NAVO de 'prijs' van de oplossing belangrijker is dan haar duurzaamheid. Bovendien lijkt die 'prijs' uitsluitend te worden begroot in termen van rechtstreekse verliezen aan geallieerde zijde; andere mensenlevens schijnen een *quantité négligeable*.

> In de regio heerst een rancune jegens het Westen

Wil de NAVO rekening houden met de verwachtingen van de buren van Servië, dan moet zij consequent streven naar afzetting van Milošević en daarvoor zo nodig grondtroepen inzetten. Daarnaast is het voor de NAVO van kritiek belang de crisis zo snel en beslissend mogelijk op te lossen.

De discussie over het verleggen van grenzen werkt alarmerend. De bevolking van de Balkan heeft niet veel op met 'rechtvaardige grenzen'. Zij vindt de bestaande grenzen niet rechtvaardig. Aan de andere kant heeft men de waarde van de status quo leren beseffen: de bestaande grenzen zijn goed omdat ze er zijn. Men kan moeilijk verwachten dat de landen in de regio zullen instemmen met de vorming van een 'Groot-Albanië' – zomin als ze hebben ingestemd met een 'Groot-Servië'.

Een mogelijke redenering luidt aldus: „Kosovo moet autonoom worden of zelfs onafhankelijk; maar de NAVO moet blijven om te voorkomen dat de onafhankelijkheid van Kosovo destabiliserend werkt op Macedonië of het Albanees.expansionisme voedt." Vanuit dit perspectief roepen schijnbaar vanzelfsprekende en rationele maatregelen van de NAVO, zoals het bewapenen van het UÇK, dadelijk rampscenario's op. Het probleem hierbij is niet alleen het gevaar van een 'nieuwe-grenzenkoorts' in de regio. Het bewapenen van het UÇK brengt de dreiging met zich mee van het 'Taliban-effect' – ongecontroleerde strijdgroepen met oncontroleerbare motieven. Zowel regeringen als burgers zijn bang dat bevordering van het UÇK tot landleger van de NAVO weliswaar nuttiger zou kunnen zijn om een einde aan de oorlog te maken, maar niet om een begin met de vrede te maken.

Belangrijke destabiliserende factoren in de regio zijn de opkomst van de georganiseerde misdaad, gepaard gaande met een afbrokkelend staatsgezag. Gezien de tienduizenden vluchtelingen in zwakke staten zoals Albanië, Macedonië en Montenegro, vreest menigeen dat het bewapenen van het UÇK straks beter bewapende 'condottieri' zal opleveren. Een dergelijke ontwikkeling van een chronisch misdaad-producerende en -exporterende regio, gedomineerd door mafiose politici, is de angstdroom van iedereen op de Balkan.

Om de steun van de bevolking op de Balkan te winnen moet de NAVO in de eerste plaats duidelijk te kennen geven dat zij in de toekomst bijzondere zorg aan de Balkan zal schenken, zodat de situatie nooit zo achteruit kan gaan dat het tot luchtaanvallen komt.

Verder moet de NAVO in Kosovo haar steun verlenen aan geloofwaardige, krachtdadige politici van gematigde signatuur. Het is geen toeval dat de troepen van Milošević juist onder deze groep Westersgezinde leiders zoveel mogelijk mensen vermoorden.

Ten derde moet de NAVO verder gaan dan het bespreken van aftochtstrategieën en zich bereid tonen een rol te spelen in de democratische toekomst van de regio.

Zo'n nieuw beleid zal echter onrealistisch zijn tenzij het de volgende punten bevat:

– Erkenning van Albanië, Bulgarije, Macedonië en Roemenië als integraal onderdeel van een Europese, door de NAVO te beschermen veiligheidszone.

– Ontwikkeling van een Marshallplan voor de Balkan door EU en VS, voor de ontwikkeling van regionale infrastructuren en duurzame economische groei, en met als onderdeel de financiering van een omvangrijk maatschappelijk-educatief programma gericht op een nieuwe generatie leiders.

De bevolking van de Balkanlanden moet vertrouwd raken met de gedachte dat democratie en vrije markt lonen. Wat de NAVO nodig heeft is dan ook geen aftocht-strategie maar een opmars-strategie voor de hele Balkan.

Ivan Krastev is directeur van het Centrum voor Liberale Strategieën in Sofia.

Bombardementen

Na NAVO-bombardementen op elektriciteitscentrales, kwam een deel van Servië zonder stroom te zitten (NRC Handelsblad, 3 mei).

De gevolgen hiervan zijn echter veel ernstiger dan deze onderkoelde mededeling suggereert. Reeds jaren vertrouwen mensen in Servië voor hun voedselvoorziening in belangrijke mate op de voortbrengselen van hun eigen stukje grond of op die van hun familieleden in een of ander dorp buiten de grote stad. Dat betekent dat ieder tenminste te eten heeft zolang de diepvries het doet.

Enkele dagen geen stroom betekent dat alle voedsel bederft. En dat weer betekent dreigende hongersnood. Het lijkt mij goed dat het grote publiek er kennis van neemt waar onze NAVO-partners eigenlijk mee bezig zijn.

KAREL L. V.D. LEEUW,
Amsterdam

CYNISCH GENOEG kan het einde van de oorlog betekenen dat er grotere aandacht komt voor de economische achterlijkheid van de Balkan. Deze landen bevinden zich halverwege een moeizame ontworsteling aan de erfenis van de failliete commando-economie. Ze kampen tegelijkertijd met problemen van chronische armoede, hoge bevolkingsgroei en economische onderontwikkeling. Aan de rand van de welvarende Europese Unie blijft de regio een bron van spanningen als een beter economisch perspectief uitblijft.

Na het vredesakkoord voor Bosnië in 1995 heeft de internationale gemeenschap aanzienlijke hulpbedragen toegezegd. Voor de hele regio zal iets soortgelijks moeten gebeuren. Na de wijze waarop de NAVO in een even kostbare als klungelig gevoerde oorlog is gestruikeld, kan slechts gehoopt worden dat de wederopbouw verstandiger wordt aangepakt. Het zal in ieder geval een kwestie van lange adem en veel geld zijn.

11-5-99

NRC HANDELSBLAD

Hoofdredacteur: mr. F.E. Jensma.
Plv. hoofdredacteur: J. van der Vaart.
Adj.-hoofdredacteuren: dr. W. Oosterbaan Martinius en L. Starink.
Commentatoren: dr. R.Chr. Janssen, M. Kranenburg, mr. F. Kuitenbrouwer, drs. H. Smeets.
Chef opiniepagina: M. Kranenburg.

www.serbia-info.com/news

Brussels: "KLA" - Biggest Obstacle to Peace

May 11, 1999

Brussels, 11. May, 1999 (Tanjug) - Unlike the representatives of the UN, the Russia the China and many other countries, the NATO reacted "very restrictedly" to the order of the Supreme Military Command to start the partial withdrawal of the Military and the Police forces from Kosovo and Metohija, stated the press in Brussels, today, stressing that there were more and more concrete diplomatic moves "on the table", aiming to lead to the peaceful solution of the Kosovo and Metohija crisis.

"Le Libre Belgique" states for the first time, today, that in "many European cities, first of all in Italy and Spain, is growing the opposition against the NATO politics" in Kosovo and Metohija.

According to the Belgian newspapers, the NATO official representatives, talking about the order of the partial withdrawal of the Military and the Police forces from Kosovo and Metohija, immediately informed that "they are still expecting to see what it is about", remaining with so called "five requests" that are the conditions to stop the bombing.

"Le Soir" quotes the NATO's Jamie Shea announcement, saying that there is still no "confirmation from the independent sources that the withdrawal begins". At the same time, the newspaper stresses that the official UN representative says that Belgrade's decision to start the partial withdrawal of the Military and the Police is the "positive step".

The newspaper is quoting the Russian Minister of the Foreign Affairs, Igor Ivanov, saying that it is the "big step in the right direction", concerning the "termination of the bombing". In regard to the earlier statements, the only change in the NATO attitude is their beginning to criticize the members of the so called "KLA".

Yesterday, the NATO spokesman said in the briefing at the headquarters of the Alliance that "there are great divisions among the Albanians in Kosovo and Metohija", especially in the so-called "KLA".

(Kosovo Liberation Army) members, NATO spokesman says.
Brussels press finds that the biggest obstacle to the peace on Kosovo would be the members of the KLA themselves. On that occasion, Liberated Belgium (Le Libre Belgique) paper publishes a statement by Serif Bizal from Tirana who presents himself as a KLA spokesman for the first time and completely rejects all the articles of the recent Bonn agreement by the G-8 ministerial group considering the basic principles to the resolving of the Kosovo crises.

He said that those principles are totally unacceptable. KLA advocates for the independence and doesn't admit Yugoslvia's sovereignty on Kosovo, Bizal says stressing that he is against the idea of deployment of the unarmed and United Nations based forces on Kosovo.

Bonn accord predicts a disarmament of the KLA as well so the Liberated Belgium (Le Libre Belgique) paper stresses that international community opposes to the independence of Kosovo and doesn't support the succession but advocates for the maintenance of the territorial integrity and giving of a broad autonomy to Kosovo province.

Brussels press cites a part of the statement by the Supreme Command of the Yugoslav Army saying that once agreement is reached and the outside threat to the territorial integrity of the Federal Republic of Yugoslavia is thus ended, it will then be possible to realize the plan, under which military and police forces in Kosovo and Metohija will be reduced to the peace-time level from before the onset of aggression.

Brussels papers, citing the statement by the Belgium soldiers in Albania, have recently wrote about the "catastrophe situation" among the refugees on the north of Albania where, according to the "Le Soir" weekly edition, "the laws of mafia" rule.

The gangs of thieves are taking away from the refugees all the values while there are no water and sanitary conditions in the refugee camps. The paper ironically notices that the refugees in Albania could be a part of the collateral damage as well. Despite of the hard conditions in the north of Albania the paper says it is strange that the refugees wouldn't go to the south of the country. Albania is no base of peace as represented by some people but an opposite of that, the paper says.

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

www.serbia-info.com/news

HARRY BROWNY: USA SHOULD WITHDRAW FROM AGGRESSION ON FR YUGOSLAVIA

May 12, 1999

Belgrade, 11 May 1999 (Tanjug) - American foreign politics should give up "foreign adventures", that is to say - the lethal belief that the USA are called forth to perform military interventions wherever they get the impression that people's or political rights are allegedly endangered. All this said and warned American politician and presidential candidate for the 1996 elections, Harry Browny, who gave, via the Internet, the American public the reasons on account of which the USA should immediately withdraw from the crisis in Yugoslavia.

"America should be a symbol of freedom and peace, not 'the great government' and the manufacturer of wars" Browny wrote.

Of the ten most important arguments on account of which the USA should "immediately and totally" withdraw from the aggression on Yugoslavia, as the first and foremost Browny states: "If we have the moral obligation to fight every evil in the world, it would be better to kiss your children goodbye and prepare them for the wars in Rwanda, Zaire, China, Russia, Croatia, Northern Ireland, South African Republic, Turkey, Sudan, Algeria, Kashmir, Angola, Sierra Leone and many other countries.

Since the republicans and the democrats have been indulging in "foreign adventures" for centuries now and meddling with the fate of the world, it is quite clear that the children and grandchildren of today's grown up Americans will have to continue the tradition of such interventions. "Your children will be wandering through the land of Europe, Asia or Africa, risking their lives until they become heartless murderers. Is that what you want?" asks the American politician.

"Precisely such "savior interventions" in many parts of the world have led the world to hate America", Browny stated.

"Have we not made enough enemies so far or are we to turn even those few we have left against ourselves?" Browny spoke to the

conscience of his compatriots.

In any case, this American savior logic is, according to him, more than

just wrong. "You can't save innocent people by bombing them", Browny accents and adds that "if that is the only way to solve the problem, then you are at the wrong place at the wrong time."

He also reminds that not a single one American intervention was completed successfully for decades now. On the contrary, in every country there still exists the reason because of which the intervention was made in the first place or else the enemy has been replaced with an equally bad "friend".

"For instance, the USA armed the Afghan 'freedom fighters', Saddam Hussein and Manuel Noriega, and they all later became enemies", accents Browny. He also adds that the USA are now supporting the so-called Kosovo Liberation Army, whose members Washington treated as a terrorist organization only a year ago. "Does this mean that next time we will attack the Albanians from Kosovo and Metohija?" Browny wonders.

Browny reminds of the fate of the ancient Roman Republic, which was destroyed when it grew into the Roman Empire through wars and conquering. He thus warns that "the American Republic has long since become the American Empire. It is time to go back to the peace loving Republic."

Browny himself accents that "the man in the White House, who is fighting against the Serbs, is well known as a natural born liar". This American politician wonders with astonishment: "So why should the Americans fight and die, relying on the version of facts given to them by a liar?"

He reminds that the Constitution has been violated at the same time, when the republicans and the democrats in the Congress allowed the President to lead an undeclared war. It is high time we went back to the Constitution, Browny accents "and to make it impossible for the President to drag us into wars that do not concern us in any way."

Copyright © 1998, 1999 Ministry of information
Email: mirs@srbija-info.yu

Asielbeleid Kosovaren niet terecht

Het PvdA-standpunt om Kosovaarse asielzoekers een voorkeursbehandeling te geven, is bedoeld om de politieke opinie te bespelen. Er is geen reden voor hen een uitzondering te maken, want ook andere asielzoekers komen uit oorlogen en hebben trauma's opgelopen.

Asielbeleid

Eddy Beckers

Op zich zou je blij kunnen zijn met het pleidooi van Tweede Kamerlid Bert Middel van de PvdA om Dublinclaimanten uit Kosovo op te vangen. De PvdA wil niet dat mensen die uit een oorlogsgebied komen op straat gezet worden, zelfs al geldt voor hen de zogenaamde Dublinclaim omdat Nederland niet het eerste EU-land was dat ze bereikten. Maar het is nogal inconsequent van de PvdA om asielzoekers uit Kosovo wel opvang te bieden en anderen niet.

In oktober vorig jaar besloot de coalitie dat Dublinclaimanten voortaan binnen 24 uur uit de opvang moesten worden gezet. De PvdA-fractie wil daar nu dus een uitzondering op maken, omdat de mensen uit Kosovo uit een oorlogssituatie komen en getraumatiseerd zijn. Zou dat echter niet ook voor andere Dublinclaimanten gelden? Die zijn ook niet zomaar gevlucht. Volgens de vluchtelingenorganisatie Inlia zitten onder hen ook mensen die dringend hulp nodig hebben. Daarom kun je niet aan de indruk onttrekken dat de PvdA terwille van de publieke opinie een uitzondering voor de Kosovaren wil maken. Opvang van vluchtelingen uit Kosovo doet het goed bij het volk.

De reden om Dublinclaimanten uit de opvang te weren, is dat Nederland hoopt dat lotgenoten het dan wel uit hun hoofd laten om naar Nederland te komen. Dezelfde overweging werd gebruikt bij het voorstel om uitgeprocedeerde asielzoekers de illegaliteit in te sturen. We kunnen ons echter afvragen of asielzoekers wel op de hoogte zijn van de beperkingen uit het verdrag van Dublin. Justitie weet zelf ook niet goed of deze maatregel effect sorteert. Er is geen onderzoek naar gedaan en dat komt er voorlopig ook niet.

Ook op het uitvoerend niveau is er sprake van willekeur. Er gaan namelijk geruchten dat landen 'kwartetten' met Dublinclaimanten. Als Duitsland bijvoorbeeld tien Dublinclaims bij Nederland heeft lopen en Nederland er tien bij Duitsland, worden deze claims tegen elkaar uitgeruild en opgeheven. Dublinclaims die lopen worden soms om onduidelijke redenen ingetrokken. Dit bevestigt het 'kwartetten.' We kunnen ons afvragen of deze willekeur in de behandeling van asielzoekers acceptabel is.

In plaats van slecht onderbouwde besluiten te nemen zou de politiek moeten werken aan structurele verbeteringen van het asielbeleid. Zo zou bijvoorbeeld in Europees verband gepleit kunnen worden voor een zeer wel haalbare wijziging van het verdrag van Dublin. In het Verdrag van Dublin wordt bepaald welke EU-lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielverzoek. De eerste lidstaat waar een asielzoeker is verbleven is in principe verantwoordelijk voor de behandeling. Dit betekent dat zowel asielzoekers wier asielverzoek in een andere lidstaat asiel is afgewezen onder het Verdrag vallen, als asielzoekers die alleen via dat land zijn gereisd. Het is volstrekt inhumaan om mensen die toevallig via een ander land zijn gereisd maanden in onzekerheid te laten, hen geen opvang te bieden en vervolgens naar een ander land te sturen waar ze dan alsnog hun asielverzoek kunnen indienen.

Het zou beter zijn om asielzoekers die elders nog geen asielverzoek hebben ingediend gewoon in de procedure te nemen. Ondertussen zou er wel een Dublinclaim kunnen worden neergelegd bij een ander land. Die zou dan in plaats van het op een neer schuiven van mensen in Europa.

Asielzoekers die al door een EU-land zijn afgewezen, zouden daar ook moeten blijven. Dat land moet proberen hen te laten terugkeren naar het land van herkomst. Dit is veel duidelijker dan het eerst terugsturen naar het andere EU-land dat de asielzoeker dan vervolgens nog moet terugsturen. Ondertussen kan ook voor deze asielzoekers een Dublinclaim worden neergelegd die dan weer financieel wordt uitgedrukt.

Het is politiek niet haalbaar om het Verdrag van Dublin terug te draaien. Een humanere uitvoering ervan is beter dan het handhaven van de huidige situatie.

Meer inzicht in voorstellen die in EU-verband gedaan worden zou daarbij geen sinecure zijn. Iedereen heeft de mond vol over Europees asielbeleid, maar wat er op dit moment op Europees niveau gebeurt, weet alleen een stel ambtenaren in Brussel.

Eddy Beckers is voorzitter van de Jonge Socialisten

der onder druk NAVO-missers

lijke stopzetting van de NAVO-bombardementen in Joegoslavië.

Schröders missie naar China, morgen, komt daarmee onder extra druk te staan. De Duitse kanselier, die in opdracht van de G8 (de zeven grootste industrielanden plus Rusland) naar Peking reist, moet niet alleen de Chinese leiders ertoe zien te bewegen hun verzet in de VN-Veiligheidsraad tegen een internationale troepenmacht voor Kosovo op te geven. Ook moet de kanselier de eigen partij en groene coalitiepartner van het gelijk van de huidige NAVO-strategie zien te overtuigen.

De onzekerheid over de uitkomst van het partijcongres van de Groenen, aanstaande donderdag, is met het bombardement van de Chinese ambassade toegenomen. Uitgerekend terwijl de kanselier in China is, gaat het op het congres van de Groenen om het voortbestaan van de coalitie. Eisen de Groenen directe stopzetting van de NAVO-bombardementen en het intrekken van de Duitse steun aan de oorlog in Joegoslavië, dan kan dat het einde van rood-groen betekenen.

Heel even leek deze dreiging te zijn verdwenen. Met trots had de groene partijtop vastgesteld dat Joschka Fischer, minister van Buitenlandse Zaken, de G8 vorige week in Bonn voor zijn vredesplan had weten te winnen. Hoewel het akkoord met tal van vraagtekens is omgeven, werd het als een eerste stap naar vrede gezien.

Het partijbestuur ging er vanuit dat Fischer – de ongekroonde koning van de Groenen – met dit succesje in de hand 'op een vliegend tapijt' het congres in Bielefeld zou komen binnenzweven en zo de strijdende facties binnen de partij zou weten te verzoenen.

Maar de nieuwste misser van de NAVO heeft roet in het eten gegooid. Gezien de stijgende reeks miscalculaties bij bombardementen, begint bij de Groenen de indruk te ontstaan, dat de NAVO oorlog voert tegen de civiele bevolking. Het bestuur van de Groenen noemt de stemming in de partij na de bombardementen op de Chinese ambassade „oncalculeerbaar".

10-5-99

Steun van de Duitsers voor NAVO neemt af

Antje Radcke, een van de twee partijvoorzitters, zei afgelopen weekeinde „geen enkele prognose meer te durven wagen" over het resultaat van het partijcongres. Zo eisten de afdelingen Brandenburg en Meckelenburg-Voorpommeren van de Groenen, die zaterdag bijeen waren, een direct einde van de luchtaanvallen. De Groenen in Nedersaksen stemden voor een eenzijdig en tijdelijk staakt-het-vuren. Minister Jürgen Trittin van Milieu zei erop te rekenen dat ook de partijleiding op het Groenen-congres een tijdelijke onderbreking van de NAVO-aanvallen zal eisen. Reinhard Bütikofer, zakelijk woordvoerder van de Groenen, meende dat een dergelijke afwijzing van de regeringspolitiek niet te verenigen is met handhaving van de coalitie.

Ook in de top van de SPD wordt de roep om stopzetting van de bombardementen steeds luider. Minister-president Heide Simonis van Sleeswijk-Holstein en de burgemeester van Hamburg, Ortwin Runde, pleitten het weekeinde voor een staakt-het-vuren zodat er meer ruimte voor politieke onderhandelingen wordt geschapen. Vorige week al had minister-president Manfred Stolpe van Brandenburg verklaard, dat de NAVO met de bombardementen een „dramatische vergissing" begaat.

Na ruim zeven weken oorlogvoeren neemt ook de steun van de bevolking voor de NAVO-acties af. Stond aan het begin van de aanvallen volgens de opiniepeilingen nog 63 procent van de Duitsers achter de regeringspolitiek. Volgens een opiniepeiling van het onderzoeksbureau Forsa vindt intussen een meerderheid van 55 procent dat de acties moeten stoppen; slechts 34 procent is voor voortzetting van de bombardementen. Hoewel een andere opiniepeiler, Emnid, nog een meerderheid ziet van 41 tegen 34 procent, is de tendens voor de kanselier duidelijk.

De situatie wordt fragiel. Dat bespeurde Schröder ook afgelopen weekeinde bij de opening van de SPD-campagne voor de Europese verkiezingen in Dortmund. „Moordenaar", riepen linkse demonstranten de kanselier toe. Zichtbaar opgewonden schalde Schröder terug: „Jullie willen van daders slachtoffers maken en van slachtoffers daders, maar dat zal jullie niet lukken."

Vorige week kreeg Schröder dusdanig de wind van voren in zijn eigen partijbestuur, omdat de NAVO-actie in strijd met het internationaal recht zou zijn, dat de kanselier naar zijn *Genosse*, de linkse Hermann Scheer, sneerde: *„Als dat zo is kun je me meteen een oorlogsmisdadiger noemen".*

Schröders medewerkers corrigeren de indruk dat de kanselier steeds kribbiger wordt. Toch is er meer dat Schröder zorgen baart. Voor het eerst ziet hij zijn populariteit in de opiniepeilingen afnemen. Het maakt zijn gang naar Canossa morgen er niet gemakkelijker op. Extra hoop is gevestigd op topondernemers als VW-topman Ferdinand Piëch, die meereizen, om de Chinezen met zakelijke steun tevreden te stellen.

'Geld Milošević in Zuid-Afrika'

LONDEN, JOHANNESBURG, 10 MEI. De Joegoslavische president Slobodan Milošević heeft volgens het Britse blad *The Times* zijn vermogen laten overbrengen naar Zuid-Afrika en wil asiel in dat land als hij de macht in Belgrado zou moeten opgeven. President Mandela zei gisteren dat Milošević welkom is als hij zich in Zuid-Afrika wil vestigen.

Mandela zei dit gisteren in antwoord op vragen van journalisten, naar aanleiding van de berichtgeving in The Times. „Wat we veroordelen, zijn zijn daden", aldus Mandela, kennelijk doelend op het ondemocratische karakter van het regime in Joegoslavië en de 'etnische zuivering' in Kosovo.

The Times maakte gisteren melding van 'geruchten' als zou Milošević' zoon, die uitgebreide economische belangen heeft, in het geheim de tegoeden van de familie Milošević hebben overgebracht naar Zuid-Afrika. Dat zou zijn gebeurd met behulp van de vier uit Kosovo afkomstige gebroeders Karić, die zelf in het sanctie-tijdperk steenrijk zijn geworden en een bank, bouwbelangen en een olie-imperium bezitten. Zij behoren tot de vertrouwelingen van de Joegoslavische leider. Het geld was tot dusverre ondergebracht bij banken op Cyprus, in Israel, in libanon en in Griekenland. The Times voegt daaraan toe dat de Joegoslavische president Zuid-Afrika beschouwt als potentieel toevluchtsoord als hij de macht verliest.

President Mandela zei in zijn reactie dat het „geen misdaad" is in welk land dan ook te investeren. Hij voegde daaraan toe dat als blijkt dat het geld van Milošević op illegale wijze is vergaard, er een onderzoek zal komen , in samenwerking met „de legitieme regering van Joegoslavië". (AFP)

Vluchtelingen uit Kosovo trekken naar Kukës in het noordoosten van Albanië. Dit weekeinde kwamen weer meer dan tienduizend Kosovaren Albanië binnen. (Foto AP)

'Milošević is machtswellustig'

NIJMEGEN, 10 MEI. Een overgrote meerderheid van de Nederlandse bevolking vindt de Joegoslavische leider Milošević machtswellustig (91 procent), onbetrouwbaar (83 procent) en agressief (79 procent). Een meerderheid (60 procent) is tegen een grondoorlog, 36 procent is voor. Dat blijkt uit een kleine steekproef van Bureau Lagendijk in opdracht van het Studiecentrum voor Vredesvraagstukken van de Katholieke Universiteit Nijmegen in samenwerking met de stichting Studiefonds Medische Polemologie. (ANP)

Kosovo in Duitsland

Kerkbladen

10-5-99

Wim Boevink

Het is oorlog in Europa, dus we kijken naar Duitsland. Ook in de Duitse kerken worstelt men met Kosovo, terwijl de verwerking van die andere oorlog nog volop gaande is.

Dat laatste moge blijken uit een bijdrage in het mei-nummer van **Herder Korrespondenz**, dat prachtig vormgegeven maandblad van de katholieke intelligentsia. Daarin gaat het, voor de zoveelste keer, om de vorm die het grote holocaust-monument in het hart van Berlijn moet aannemen, een polemiek die nu al enige jaren woedt in Duitsland en die ertoe geleid heeft dat de begrippen 'herinnering' en 'herdenking' talloze malen tegen het licht gehouden zijn.

Onder de kop 'Tegen de naamloosheid' buigt Hans Hermann Henrix zich hier over 'de morele herinnering' versus 'de morele verontwaardiging', waarbij de laatste vooral leidt tot retoriek en de eerste tot inkeer. De ontwerpen voor het holocaust-monument hebben in Duitsland de vraag opgeroepen of een misdaad van deze omvang zich met de middelen van de beeldende kunst laat uitdrukken.

Het woud van betonnen stelen in het ontwerp van de Amerikaan Peter Eisenman, de grote kanshebber, maakt je als toeschouwer sprakeloos, schrijft Henrix, maar dat is er juist de zwakte van. Een herinnering aan datgene dat zich niet laat afbeelden, heeft juist het woord nodig. Het woord schept herinnering, zegt Henrix met verwijzing naar het Woord: 'God roept een ieder bij zijn naam.' De namen van de slachtoffers moeten zoveel mogelijk terugkeren in het monument, want het zijn de namen die de morele herinnering oproepen.

Het was ook een Duits initiatief om bij de stroom Albanezen uit Kosovo zoveel mogelijk namen van personen en namen van dorpen alsook belevenissen van vluchtelingen op systematisch wijze te registreren. Misschien denken we daarbij soms teveel aan de registreerwoede van de nazi's; in de huidige context is het vooral een wapen in de strijd tegen het vergeten. Of zoals Henrix schrijft: 'Naamloosheid is het zegel van de vernietiging.'

De meningenstrijd over Kosovo woedt ook in andere Duitse bladen, zoals in **Die Kirche, Berlin-Brandenburgische Sonntagsblatt**. Daarin komen de evangelische bisschoppen van Berlijn en Maagdenburg, Wolfgang Huber en Axel Noack, aan het woord. Huber heeft grote moeite met het Navo-ingrijpen, omdat het de regels van het volkerenrecht overtreedt; anderzijds acht ook hij een werkeloos toezien bij de Kosovo-gruwelen onaanvaardbaar. Huber schaart zich daarom achter het Duitse regeringsbeleid: bij hem overheerst de morele verontwaardiging die ertoe aanzet om aan de 'uitroeiing' (Huber gebruikt het woord *Ausrottung*) van de Kosovo-Albanezen een eind te maken. Leidt dus verontwaardiging inderdaad tot retoriek?

Noack daarentegen wil dat de luchtaanvallen van de Navo gestaakt worden en dat men de onderhandelingen hervat. Weliswaar vindt ook hij dat de toestand in Kosovo vóór het ingrijpen van de Navo onverdraaglijk was geworden, maar de aanwezigheid van OVSE-waarnemers zorgde er tenminste nog voor dat al te grote excessen uitbleven.

Ook **Publik-Forum**, de krant voor 8 mei-achtige, kritische katholieken, hekelt het Navo-optreden. Joachim Garstecki, secretaris-generaal van de Duitse tak van Pax Christi, schrijft dat de Navo-bommen het Kosovo-probleem pas echt hebben laten escaleren. „Als Milosevic voor de misdaden in Kosovo verantwoordelijk is, moeten de Verenigde Naties de passende gerechtelijke middelen inzetten om hem te vervolgen," vindt Garstecki. Pas dan zou de Navo het mandaat kunnen krijgen om hem voor een internationaal gerechtshof te slepen.

Elders in het blad neemt men omtrent Kosovo een diepe scheuring tussen de kerken waar, vooral tussen de westerse kerken en de oosterse orthodoxie. 'Milosevic,' zo staat hier geschreven, 'heeft een oorlog ontketend op het grensvlak van orthodoxie en islam. Veel te lang hebben onze kerken nauwelijks interesse getoond voor het Kosovo-probleem. Volkse nationalistische religies moeten met veel geduld en dialoog overwonnen worden. Kerken die in zo'n religiebeleving blijven steken, zijn niet in staat de uitdagingen van onze geseculariseerde tijd aan te gaan. Dat geldt vooral voor de orthodoxie. Er kan – zo hebben we van Hans Küng geleerd – geen vrede bestaan zonder een godsdienstvrede.'

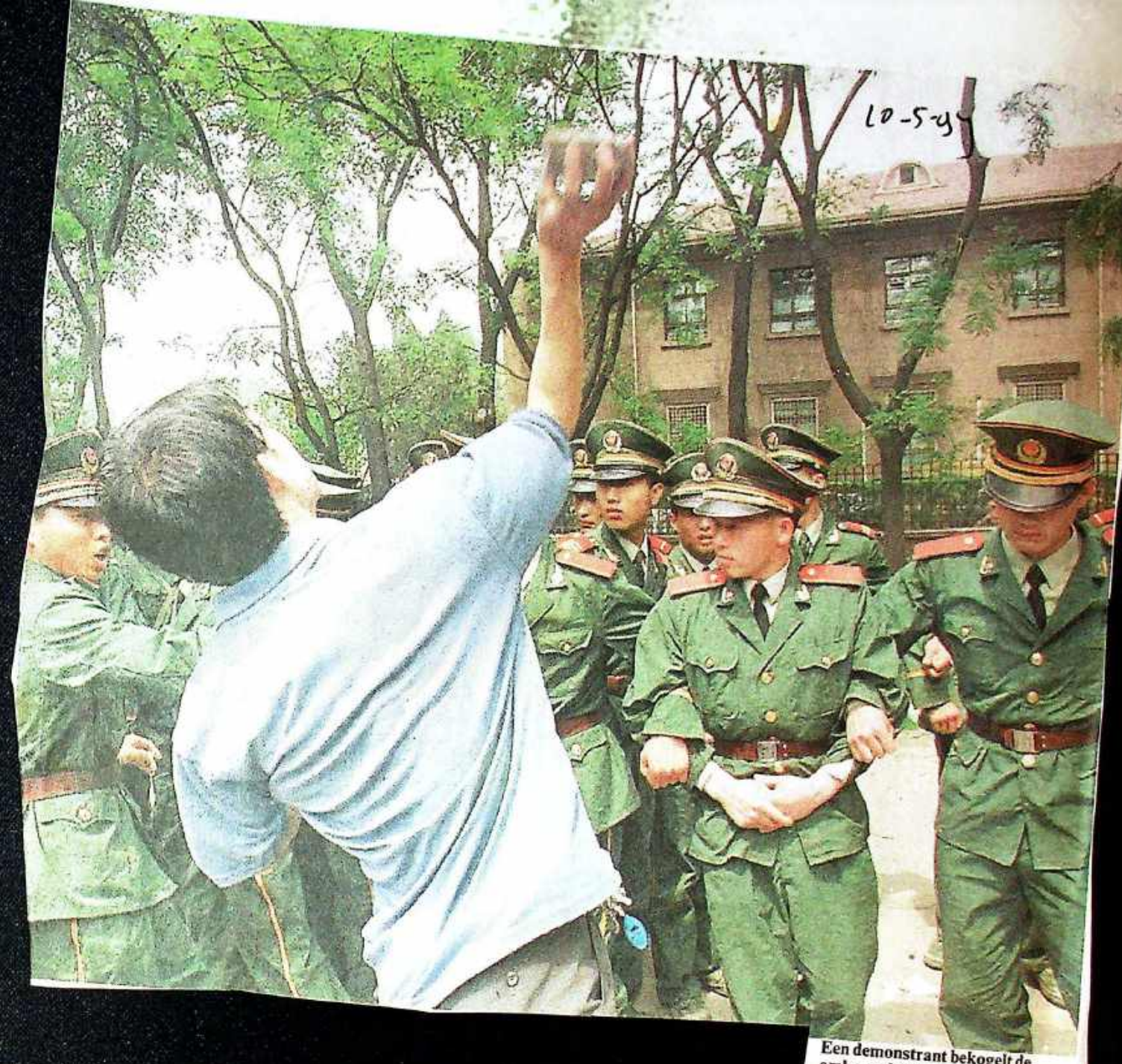

10-5-99

Een demonstrant bekogelt de ambassade van de VS in Peking met een steen. De politie liet dergelijke vernielingen toe, maar greep in als betogers trachtten het ambassadeterrein op te komen. De Amerikaanse ambassadeur meldde gisteren het gevoel te hebben te worden gegijzeld. De betogers die de ambassade vandaag belegerden, leken – in tegenstelling tot die van

www.serbia-info.com/news

"Financial Times": Insanity of NATO adventure

May 10, 1999

London, 10th May (Tanjug) - Requests of the British public opinion for urgent stopping of NATO aggression on Yugoslavia and finding out of diplomatic way for the crisis solving are more loud and energetic.

"Financial Times" commentator says that peace must be established and that bombing of the Chinese Embassy is the last drop in the glass full of NATO insanity. "Guardian" of London, which is basically one of the main advocators of the policy of Prime-Minister Tony Blair, also requests stopping of the insanity.

That daily says that this senseless NATO adventure must be ceased and that diplomacy is the only acceptable way for solving the Kosmet crisis.

"Independent" says that chances for peace are bigger than ever, as everybody in the international community knows clearly that a peace agreement is the only hope for avoiding even larger and more tragic consequences.

The British press suggests that there is growing dissatisfaction in the public, particularly after suffering of innocent civilians in Nis from cluster bombs and the Chinese Embassy bombing.

Many people consider the Nis tragedy as the greatest evil committed by NATO in Yugoslavia so far. Growing dissatisfaction is noticed in the leading Labor Party as well.

London's "Guardian" today for the first time gives news about growing anxiety among Laborists. Even those loyal to Prime-Minister Tony Blair start opposing to the aggression. The daily says that the anxiety almost turned into "revolt" among Laborists.

Beside the political defeat of the aggression on Yugoslavia, they remind in London that the Western Alliance faces much more serious strategic problems. Actually, the Western strategy is based on relations with Russia and China which are now so endangered that are

defeat since the trial at the International Tribunal starts today. In the charge of Yugoslavia against ten NATO countries, according to British annalists, all facts of the reality are in favor of the Yugoslav side while NATO aggression is illegal and present a crime.

At the same time, it is recalled that the United Nation Commissioner for Human Rights Merry Robinson accused NATO for war crimes in Yugoslavia, what tighten the political circle around NATO, according to London.

As it is said that anyhow it is hard to expect that decisions of the Tribunal would have any serious significance, since the International Tribunal have no instrument of coercion for realization of its stands, but they are extremely important political challenge for NATO.

However, the British government, in spite of all that, do not give up its aggression and threats repeated today in the Ministry of Defense. The British Defense Ministry also confirmed its support to terrorists of the so-called KLA.

[Home | Encyclopedia | Facts&Figures | News]
Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

Kosovo is Oost-Westconflict

10-5-99

Door de NAVO-bom op de Chinese ambassade in Belgrado is de oorlog in Joegoslavië uitgelopen op een Oost-Westconflict, meent Jonathan Eyal. China wil niet dat de NAVO intervenieert in wat Peking beschouwt als de binnenlandse aangelegenheden van andere landen.

Van alle door de NAVO begane fouten in de Joegoslavische oorlog heeft het bombarderen van de Chinese ambassade in Belgrado de NAVO zelf veruit de grootste schade berokkend. Het Bondgenootschap heeft zich het hele weekeinde op de bekende wijze uitgeput in verontschuldigingen: door zoveel tegenstrijdige verklaringen af te geven als er zegslieden in Brussel zijn. Toch staan twee conclusies als een paal boven water. De eerste is dat het NAVO-luchtoffensief nooit zo precies en zo 'klinisch' kan zijn als Westerse regeringen en de prospectussen van wapenfabrikanten ons willen doen geloven.

Vanaf het ogenblik dat de NAVO twee weken geleden begon doelen in het hart van Belgrado te bestoken, door de woning van Milošević (in de diplomatenwijk) te vernietigen, heeft men een welbepaald risico genomen, want een tragedie als deze kon niet uitblijven. Belangrijker is dat de NAVO door de Chinese ambassade te treffen het zoeken naar een vreedzame oplossing voor de Balkan enorm heeft gecompliceerd. Zelfs als China in de Veiligheidsraad uiteindelijk instemt met een akkoord, zal het voor die medewerking net als Rusland een hoge prijs bedingen. Vanaf het begin van de oorlog in Joegoslavië doet de NAVO haar best om elke schijn te vermijden dat het een Oost-Westconflict betreft. Toch is dat nu precies waarop de oorlog is uitgelopen. De aanval op de ambassade is alleen maar de consequentie van een beleid dat Peking al maandenlang tegen de haren instrijkt.

Anders dan de Russen kunnen de Chinezen geen aanspraak maken op historische banden met de Balkan, al steunde Peking tijdens de koude oorlog Joegoslavië, Albanië en Roemenië in hun onafhankelijke opstelling tegenover de Sovjet-Unie. China verwachtte dan ook niet te worden geraadpleegd over de kwestie-Joegoslavië. Was Rusland lid van de Contactgroep, Peking was tevreden met een plaats langs de zijlijn en onthield zich stelselmatig van stemming over de vele resoluties van de Veiligheidsraad inzake Joegoslavië. Twee ontwikkelingen hebben China echter tot een actiever optreden aangezet.

De eerste was het ontstaan van kleine, arme en kwetsbare landen uit de brokstukken van Joegoslavië. In hun onervarenheid en geldnood bleken deze landjes een gemakkelijke prooi voor het streven van Taiwan naar internationale erkenning. Toen Taiwanese diplomaten geld boden in ruil voor diplomatieke betrekkingen met de ex-Joegoslavische staten was dat Peking een doorn in het oog. Het door China als een afvallige provincie beschouwde Taiwan wist eerder dit jaar een belangrijke slag te winnen toen Macedonië de eilandstaat erkende en toestemde in een officieel Taiwanees bezoek op ministerieel niveau. China reageerde prompt en trof een VN-resolutie, die tot doel had het mandaat van de vredestroepen in Macedonië te verlengen, met een veto. Dit werd door de Westerse media vrijwel genegeerd, maar ontsnapte niet aan de aandacht van president Milošević: de Balkanoorlog heeft consequenties tot in Azië. Maar de zorgen van Peking wortelen nog dieper. De Chinezen maken zich ernstig ongerust over het principe dat een groep landen kan besluiten te interveniëren in wat zij beschouwen als de binnenlandse aangelegenheden van andere landen – de parallellen tussen Tibet en Kosovo zijn evident. Peking weet wel dat geen enkel land militair ingrijpen ten behoeve van de Tibetanen overweegt. Maar de Chinezen, met hun grote eerbied voor protocol, hechten evenveel waarde aan juridische precedenten als aan de praktijk. Daarbij hebben ze geconstateerd hoe democratische samenlevingen zich laten beïnvloeden door een crisis. De beelden van de vluchtelingen hebben de NAVO ertoe gebracht haar oorlogsdoel te verleggen van een eenvoudig streven naar autonomie voor Kosovo naar een de facto belofte van onafhankelijkheid. Zou iets soortgelijks zich voordoen wanneer de bevolking van Taiwan zou betogen voor een formele onafhankelijkheidsverklaring?

Het belangrijkst zijn de zorgen van Peking over de toekomstige mondiale rol van de NAVO. Het afgelopen jaar heeft China al geregeld verzet aangetekend tegen het besluit van het Bondgenootschap zijn oude mandaat – de collectieve veiligheidsgarantie jegens zijn lidstaten – uit te breiden tot het 'exporteren' van veiligheid naar andere landen. Peking heeft met grote bezorgdheid toegezien hoe de NAVO nieuwe betrekkingen aanging met landen als Kazachstan, dat heeft besloten zich met het Bondgenootschap te associëren binnen het Partnerschap voor de Vrede. En hoe meer de NAVO sprak over een partnerschap met Rusland, hoe achterdochtiger Peking werd.

Europese politici komt deze vrees wellicht vergezocht voor. De NAVO treedt weliswaar op in Joegoslavië – en vestigt daarmee een precedent voor ingrijpen in staten die geen lid zijn van haar organisatie – maar niemand koestert gedachten aan een geografisch verderstrekkend werkterrein voor het Bondgenootschap. Bovendien, en ondanks gesputter van Franse en Britse politici dat Europa een actievere rol zou moeten spelen ten aanzien van de veiligheid in Azië, is het zo dat de Europese NAVO-partners niet in staat zijn tot militaire operaties in die regio. De Chinezen kijken echter verder in de toekomst. Peking volgt met bezorgdheid de pogingen van de VS om in Azië regionale bondgenootschappen te vormen met Japan en Zuid-Korea, volgens het grondplan van de NAVO – iets wat dikwijls door Amerikaanse politici met zoveel woorden wordt gesteld.

Er hebben zich diverse gelegenheden voorgedaan waarbij men had kunnen proberen de vrees van China weg te nemen. Maar dezelfde politici, die ons voorhouden dat de wereld steeds kleiner wordt en de onderlinge afhankelijkheid van landen steeds groter, hebben nooit de noodzaak van een dialoog met China ingezien. Eind vorige maand heeft het Westen in Washington het 50-jarig bestaan van de NAVO gevierd met de aanvaarding van een nieuw 'strategisch concept' dat door de Chinezen wordt gezien als een verklaring dat het Bondgenootschap kan optreden waar en wanneer het maar wil. Ondanks hun sombere voorgevoelens waren de Chinezen bereid zich stil te houden. Maar de verwoesting van hun ambassade in Belgrado dwingt de Chinezen nu hun mond alsnog open te doen. Een al jaren smeulende ergernis is nu door per abuis afgevuurde NAVO-raketten tot ontbranding gebracht.

Toch zullen de Chinezen zich niet voor Milošević' karretje laten spannen; anders dan de Russen zullen ze Joegoslavië dus geen rechtstreekse steun aanbieden. En evenmin zullen Chinese functionarissen zich naar Belgrado haasten met een keur aan vredesvoorstellen. Maar het Chinese verzet tegen de NAVO-operatie op de Balkan zal toenemen. En de Chinezen zullen rustig het uur van hun wraak afwachten, namelijk wanneer de Westerse regeringen zich gedwongen zien de VN om toestemming voor een vredesakkoord inzake Kosovo te vragen.

De NAVO, verstrikt in haar eigen beleid nu de luchtaanvallen niet het beoogde resultaat opleveren, heeft dringend behoefte aan een vredesakkoord en zal compromissen moeten sluiten. Maar gezichtsverlies wil het Bondgenootschap tot elke prijs voorkomen. De Russen en de Chinezen zullen hun medewerking aan een akkoord verlenen. Maar zij zijn er nu juist op gebrand te zorgen dat de NAVO daarbij op haar nummer wordt gezet. In dat opzicht is de onbedoelde aanval op de Chinese ambassade dus het lelijkste schot in eigen doel dat het Bondgenootschap in de hele Balkancampagne tot dusver heeft gescoord. En de les die uit het gebeuren te trekken valt is dat als de NAVO in de toekomst op mondiale schaal wil opereren, ze ook bereid zal moeten zijn mondiaal te denken.

Jonathan Eyal is verbonden aan het Royal United Services Institute for Defence Studies in Londen.

De Chinezen maken zich zorgen over de toekomstige mondiale rol van de NAVO

[redacted]

Kritiek binnen GroenLinks op steun aan NAVO

99

Door een onzer redacteuren

DEN HAAG, 10 MEI. De Tweede-Kamerfractie van GroenLinks moet de steun aan de NAVO-luchtactie in Joegoslavië intrekken nu steeds meer civiele doelen worden geraakt. De partijleden Feddema, Schaake en Reckman schrijven dit vandaag in een open brief aan Paul Rosenmöller. Het drietal heeft zich de afgelopen weken negatief uitgelaten over de steun van de Kamerfractie aan de bombardementen. Tweede-Kamerlid Marijke Vos zegt in een reactie op de brief „dat de grens van de steun aan de NAVO-actie in zicht komt". Morgen vergadert de fractie van GroenLinks. Morgenmiddag is er een ingelaste Commissievergadering van de Tweede-Kamer met het kabinet.

Milosevic zet zijn geld weg in Zuid-Afrika

JOHANNESBURG – Vlak na de eerste luchtaanvallen van de Navo op Joegoslavië heeft president Milosevic in het geheim het grootste deel van zijn vermogen overgebracht naar Zuid-Afrika. In Belgrado en Londen wordt gefluisterd dat Milosevic daar na de oorlog ook zelf een veilig heenkomen hoopt te vinden.

President Nelson Mandela zei gisteren dat Milosevic niets in de weg zal worden gelegd als hij naar Zuid-Afrika besluit te komen. „Wij wijzen niemand de deur. Al veroordelen wij Milosevic' daden in Kosovo, het is geen misdaad je geld in andere landen te investeren."

Het Zuid-Afrikaanse weekblad Sunday Times meldde dat Marko, de 24-jarige zoon van Milosevic, enkele dagen voor het begin van de oorlog is gesignaleerd in het zakendistrict van Johannesburg. Daar zou hij het geld van zijn familie met behulp van Cyprische, Griekse en Israëlische tussenpersonen hebben gestald.

De Sunday Times schat het vermogen van Milosevic en zijn familie op bijna twee miljard gulden. De Joegoslavische president zou een deel van zijn rijkdom hebben vergaard in de tijd dat veel staatsbedrijven werden geprivatiseerd. Ook zou Milosevic betrokken zijn bij witwaspraktijken. Daarnaast houdt zoon Marko zich bezig met de zwarte handel in sigaretten en alcoholhoudende dranken.

Albanië wil een miljoen vluchtelingen opnemen

10-5-99

TIRANA, SKOPJE – De Albanese regering zegt desnoods een miljoen vluchtelingen uit Kosovo te willen opnemen. Met de nieuwe stroom ontheemden van dit weekeinde en het dichthouden van de grens door Macedonië is dit aanbod niet eens irreëel.

EU-commissaris voor humanitaire zaken Bonino hekelde het gedrag van de Macedonische autoriteiten. De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR heeft de noodbel geluid. De organisatie verkeert in geldproblemen door de vluchtelingencrisis rond Kosovo.

De speciale gezant van de UNHCR noemde dit weekeinde het onvoorstelbaar grote aantal van een miljoen vluchtelingen. McNamara zei dat hoge Albanese functionarissen hem dit hebben toegezegd.

In het weekeinde kwamen weer zo'n 15 000 vluchtelingen in Noord-Albanië aan. Opnieuw zorgden zij voor het trieste beeld van een oneindig lijkende kilometerslange stroom ontheemden, die lopend of gezeten op karren en tractoren met nauwelijks enige bezittingen naar de grens trekt. De Kosovaren konden zich in de kampen rond Kukes voegen bij de ruim 100 000 landgenoten die daar al bivakkeren. In totaal telde Albanië volgens de UNHCR inmiddels 413 000 vluchtelingen.

De nieuwe vluchtelingen vertelden over Servische terreur in en rond de stad Pec. Daar zouden honderden mannen door de Serviërs zijn vermoord. „Slechts weinigen is het gelukt te vluchten. zij konden zich tussen de vrouwen verstoppen", aldus een UNHCR-woordvoerster.

In Londen zei de Britse onderminister van defensie op zijn dagelijkse briefing over informatie te beschikken dat in Kosovo vijfhonderd dorpen zijn verwoest, ruim 100 000 mannen worden vermist en er 4 500 zouden zijn geëxecuteerd.

EU-commissaris Bonino bezocht de vluchtelingen in het kamp Cegrane in Macedonië, waar ruim 30 000 Kosovaren onderdak hebben gevonden. Skopje beweert dat het land bomvol zit en wil alleen nieuwe Kosovaren als andere landen de in Macedonië opgevangen vluchtelingen overnemen. Volgens de UNHCR zijn er in Macedonië een kleine 230 000 vluchtelingen.

De grenspost Blace, dat voorheen volledig werd overstroomd door ontheemden, is al enkele dagen verlaten. Het lijkt erop dat de Macedonisch-Joegoslavische grens dicht is, hoewel de regering dit ontkent. Bonino noemde het sluiten van de grens „onaanvaardbaar".

Zij wees erop dat in Kosovo nog circa 700 000 mensen op de vlucht zijn. „Ik ben als de dood dat president Milosevic deze mensen gebruikt om de buurlanden nog meer te destabiliseren. Deze menselijke bom kan elk moment afgaan."

'Agani vermoord door politie'

SKOPJE – Op een emotionele persconferentie in de Macedonische hoofdstad Skopje heeft de zoon van de gematigde Kosovaarse voorman Fehmi Agani gezegd dat zijn vader is vermoord door de Servische politie.

Eerder had het Joegoslavische persbureau Tanjug gemeld dat het bevrijdingsleger van Kosovo, UCK, Agani had vermoord. Maar volgens de zoon, die weinig bijzonderheden gaf om zijn bronnen in de Kosovose hoofdstad Pristina niet in gevaar te brengen, staat het vast dat de politie hem heeft vermoord. Hij zei ook dat een familielid het lichaam van Agani heeft gezien.

Daarmee was een theorie ontzenuwd die een woordvoerder van het UCK had geopperd, als zouden de Serviërs Agani niet hebben gedood, maar alleen zijn dood hebben gemeld om verdeeldheid te zaaien.

De Navo beging eind maart een blunder door de dood van Agani te melden. Een paar dagen later bleek hij nog te leven, evenals de journalist Baton Haxhiu, die ook dood was verklaard. De socioloog Agani (66) was een van de vertegenwoordigers van de Kosovo-Albanezen op de mislukte conferentie van Rambouillet, die voorafging aan de oorlog. Hij is aanhanger van Ibrahim Rugova, leider van de Democratische Liga van Kosovo (LDK). Rugova is gematigder dan het UCK, zijn LDK heeft tien jaar lang met een geweldloze campagne geijverd voor zoveel mogelijk zelfbestuur voor Kosovo.

Hij heeft zich stinkende gemaakt bij het UCK door gesprekken te voeren met de Joegoslavische president Slobodan Milosevic, en door de Navo-bombardementen te veroordelen. Die acties riepen ook vragen op bij zijn aanhangers, die zich afvroegen in hoeverre hij uit vrije wil handelde.

Volgens zijn zoon Shpend haalde de Servische politie Agani donderdag in het dorp Lipljane uit de teruggestuurde trein. Zijn vrouw en zoon mochten doorreizen. Toen zijn vrouw vrijdag op het politiebureau van Pristina informeerde naar haar man, smeten de agenten haar naar buiten. Daarna volgde het bericht van het persbureau Tanjug, dat Agani was gevonden, bij het dorp Lipljane, volgens Tanjug vermoord door het UCK.

Westerse regeringen eisen een onafhankelijk en internationaal onderzoek naar de moord op Agani. Ook Navo-woordvoerder Shea wil een onderzoek.

UCK verkettert Rugova genadeloos

WENEN – Een dag na het bericht van de fysieke dood van zijn medewerker Fehmi Agani heeft het Bevrijdingsleger voor Kosovo UCK een bijdrage geleverd aan de politieke dood van Ibrahim Rugova.

Het persbureau van het UCK, Kosova Press, noemde gisteren Rugova de 'speciale boodschapper van de misdadige regering in Belgrado', die niet langer het Albanese volk van Kosovo vertegenwoordigt. Rugova is tweemaal in ondergrondse verkiezingen gekozen tot de 'president' van de niet erkende republiek Kosovo, die de Kosovo-Albanezen hadden uitgeroepen. In december kreeg hij van de voorzitter van het Europese parlement de Sacharovprijs voor de mensenrechten. Voorzitter Gil Robles noemde hem toen nog de 'enige vertegenwoordiger van Kosovo'. Rugova heeft, in tegenstelling tot het UCK, steeds geprobeerd met geweldloze middelen te strijden voor de zaak van de Kosovo-Albanezen.

Kosova Press neemt het hem enorm kwalijk dat hij niet in het openbaar heeft gesproken over het lijden van het vok van Kosovo, sinds hij woensdag aankwam in Rome, als 'speciale gast' van de Italiaanse regering. In het begin van de oorlog heette het dat de Serviërs het huis van Rugova in de Kosovose hoofdstad Pristina in brand hadden gestoken, en dat ze hem hadden afgevoerd. Maar plotseling gaf hij een interview in datzelfde huis aan een buitenlandse journalist, waarin hij opriep de Navo-bombardementen te beëindigen. Later had hij omstreden ontmoetingen met de Joegoslavische president Milosevic.

Ondanks de kritiek van het UCK blijft Rugova een rol spelen. Zo ontmoette hij dit weekeinde de Russische afgezant Viktor Tsjernomirdin. Hij zei dat hij de voorwaarden van de Navo voor de beëindiging van de bombardementen steunde, maar bepleitte ook de ontwapening van het UCK.

Tsjernomirdin is gisteren teruggekeerd naar Rusland. Hij had in Belgrado een vredesvoorstel willen doen. Maar gisteren zei hij dat het vredesvoorstel van de zeven belangrijkste industrielanden (G 7) en Rusland nog niet helemaal af is.

Volgens een Duitse functionaris hebben bondskanselier Schröder en de nieuwe VN-gezant voor de Balkan, Carl Bildt, Tsjernomirdin aangeraden de reis naar Belgrado uit te stellen.

DE ONDERKRANT

KWESTIES / *Joegoslavië sleept Navo-landen voor Internationaal Gerechtshof*

Het Vredespaleis in Den Haag beleeft vandaag een wereldprimeur: voor het eerst zitten er tien landen tegelijk in het beklaagdenbankje, in een soort internationaal kort geding. Joegoslavië heeft het Internationaal Gerechtshof gevraagd de stopzetting van de NAVO-bombardementen te gelasten.

Belgrado heeft de tien Navo-landen – waaronder Nederland – die het nauwst bij de luchtacties betrokken zijn, apart aangeklaagd. Voor het hoogste rechtscollege van de wereld kan alleen tegen staten een rechtszaak worden begonnen, niet tegen internationale organisaties. Volgens Joegoslavië schendt het bondgenootschap tal van internationale rechtsnormen, zoals het verbod geweld te gebruiken tegen een ander land en het verbod op inmenging in de interne aangelegenheden van een ander land. Ook zouden volgens Belgrado door de bombardementen leefomstandigheden worden opgelegd die tot de vernietiging van een etnische groep kunnen leiden (de Serviërs). Dat is een schending van de internationale conventie tegen genocide (volkerenmoord).

Joegoslavië krijgt vanochtend twee uur de tijd zijn klachten toe te lichten. Vervolgens geven de tien Navo-landen hun weerwoord, in de alfabetische volgorde in het Engels: België, Canada, Frankrijk, Duitsland, Italië, Nederland, Portugal, Spanje, Verenigd Koninkrijk en Verenigde Staten.

Nederland is daarom naar verwachting morgenochtend aan de beurt. De delegatie wordt geleid door prof. dr. J. G. Lammers, juridisch adviseur van het ministerie van Buitenlandse Zaken, bijgestaan door mr. H. von Hebel van hetzelfde departement.

De tien Navo-landen hebben tijdens een vergadering van topjuristen in Londen hun strategie gecoördineerd. Volgens diplomatieke bronnen in Den Haag zullen zij toch in twee duidelijk te onderscheiden groepen optreden. Landen als Nederland en België hebben een verklaring afgegeven dat zij de rechtsmacht van het hof erkennen „op basis van wederkerigheid". Dit betekent dat het hof automatisch bevoegd is als de tegenpartij in het geschil ook zo'n verklaring heeft afgegeven. Joegoslavië deed dat op 25 april op de valreep, vier dagen voor het de klacht indiende.

De Verenigde Staten, Frankrijk, Duitsland en Italië hebben geen verklaring volgens die 'facultatieve clausule' in het Statuut van het hof afgegeven. Zij stemmen alleen maar van geval tot geval in met de bevoegdheid van het hof. Die landen kunnen zich ertegen verzetten dat het hof de klacht wegens agressie in behandeling neemt.

De vice-president van het hof, de Srilankaan Weeramantry, leidt de zitting omdat het land van de Amerikaanse president Schwebel partij is bij het conflict.

Thomas Verfuss, ANP

CIJFERS / *Allied Harbour*

Bij de Navo-operatie 'Allied Harbour' (Geallieerde schuilplaats) zijn al 7 000 militairen betrokken uit 25 landen. Hun taak is het verlenen aan hulp aan vluchtelingen uit Kosovo. Allied Harbour bestaat uit vijf 'taskforces', waaraan ook niet-Navo-landen een bijdrage leveren. Vóór juni, is het plan, moet er voor 60 000 vluchtelingen onderdak zijn aangelegd. De Britse generaal Reith leidt de operatie.

De Task force Noord staat onder leiding van de Italianen. Met 2 000 militairen levert Italië de grootste afvaardiging aan Allied Harbour. 'Noord' bouwt onder andere een nieuw vluchtelingenkamp in Gjadar. De Italianen werken samen met militairen uit Oostenrijk, Turkije en Portugal.

Frankrijk leidt de Task force Zuid, van 1 300 militairen. Ook Griekenland, Denemarken en de Arabische Emiraten leverden hiervoor manschappen. Ook 'Zuid' bouwt vluchtelingenkampen. Duitsland en Groot-Brittannië zijn in het zuidoosten van het land bezig met – zelfstandige – humanitaire missies.

Spanje beheert de Task force West, de bontgekleurde missie van militairen uit Spanje, Canada, Tsjechië, Hongarije, Luxemburg, Noorwegen, Polen, Litouwen, Slowakije, Slovenië, Albanië, Oostenrijk en (opnieuw) de Arabische Emiraten.

Nederland en België leiden de Task force 'Romeo', met als basis de stad Plepa. Zij hebben in Vlora een kamp gereed voor 4 500 vluchtelingen. Ook bouwt 'Romeo' een opslagplaats voor Navo-materieel dat in Durrës aankomt.

De Amerikanen zijn verantwoordelijk voor Task force 'Shining Hope', bestaande uit ongeveer 800 man, gelegerd op het vliegveld van Rinas. De Amerikanen zijn er voor het herstel van wegen in de omgeving.

:en demonstrant probeert door de linies van de politie te dringen tijdens de gewelddadige protesten bij de Amerikaanse ambassade in Peking. FOTO AP

Protesten komen Peking goed uit 10-5-99

door Anne Meijdam

PEKING – Het komt voorlopig niet meer goed tussen China en de westerse wereld. Niemand in China lijkt te willen geloven dat het bombardement op de Chinese ambassade in Belgrado echt een 'tragische vergissing' was, zoals de Navo beweert.

Met volledige steun van de Chinese overheid stroomden meer dan 200 000 mensen zaterdag en zondag in China's grote steden de straat op om tegen 'deze daad van agressie' te protesteren. Aanvankelijk was de sfeer vreedzaam en vriendelijk, maar al snel nam de spanning toe. De ambtswoning van de Amerikaanse consul in de Zuid-Chinese stad Chengdu ging in vlammen op en de Amerikaanse ambassade in Peking werd onder goedkeurend oog van honderden politiemannen met stenen bekogeld. Een paar auto's van buitenlanders werden geplunderd en verwoest.

De Navo verklaarde dat de aanval met 'onjuiste gegevens' is ingezet en dat het de piloten niet bekend was dat het gebouw de Chinese ambassade betrof. Maar volgens de demonstranten was het een doelbewuste actie tegen de Chinese Volksrepubliek. „Dit is gewoon een komplot van westerse mogendheden om ons land eronder te houden", zei de 30-jarige Liang Yongtao. „Misschien wil Amerika oorlog met China."

Teksten op spandoeken maakten de Amerikaanse president Clinton uit voor een oorlogsmisdadiger. Hij werd op pamfletten op één lijn gesteld met Hitler. De overige Navo-landen zijn niets anders dan lakeien van het imperialistische Amerika, zo maakten de demonstranten duidelijk. Ook werden de portretten van de omgekomen Chinezen rondgedragen.

Voor de poort van de Amerikaanse ambassade werden grafkransen geplaatst en werd een wake gehouden. Aangestookt door de staatsmedia schreeuwden demonstranten om wraak en het ogenblikkelijk stopzetten van de luchtoorlog in Joegoslavië.

Sommige deelnemers aan de protesten noemden het bombardement op de Chinese ambassade een strategische zet van de Navo. „Hoe kunnen we het anders interpreteren?", zegt een ex-Joegoslavië correspondent van het staatspersbureau Xinhua. „Vorige maand bracht Amerika een VN-mensenrechtenresolutie tegen ons op tafel, ze willen Taiwan met raketten beschermen en nu dit. Onze ambassade stond in een gewone woonwijk waar in de verste verte iets van militair belang was te vinden."

De golf van publieke woede komt de Chinese overheid goed uit. Volgende maand is het precies tien jaar geleden dat de opstand op het Plein van de Hemelse Vrede in bloed werd gesmoord en de Chinese leiders maken zich zorgen dat deze datum veel oude wonden open kan rijten. Een golf van patriottische demonstraties, gericht tegen het buitenland, leidt mogelijk de aandacht af van dit emotioneel geladen jubileum.

Analisten en diplomaten wijzen er echter op dat deze tactiek de Chinese leiders mogelijk ook in ernstige verlegenheid kan brengen. „Er bestaat natuurlijk een grote kans dat de regering de situatie niet in de hand kan houden", zegt een westerse diplomaat. „Als deze maandagochtend de mensen niet gewoon naar hun werk gaan en de universiteiten gesloten blijven, kan er een explosieve situatie ontstaan. Het is de vraag of ze het dan in de hand kunnen houden."

Maar volgens een Amerikaanse China-analist hebben de Chinese leiders geen andere keuze en staan ze met de rug tegen de muur: „Als ze de protesten niet goedkeuren, lopen ze het risico het verwijt te krijgen geen aandacht te hebben voor de nationale waardigheid. Dan verliezen ze hun morele politieke mandaat."

deVerdieping

De Kosovo-crisis laat het buurland Albanië van een – onvermoede – goede kant zien. Albanië is meer dan smokkel en geweld, zegt OVSE-ambassadeur Daan Everts. Het land heeft een ongekende potentie en kan in de wederopbouw van de Balkan een belangrijke rol spelen. Dat moet zelfs minister Herfkens inzien.

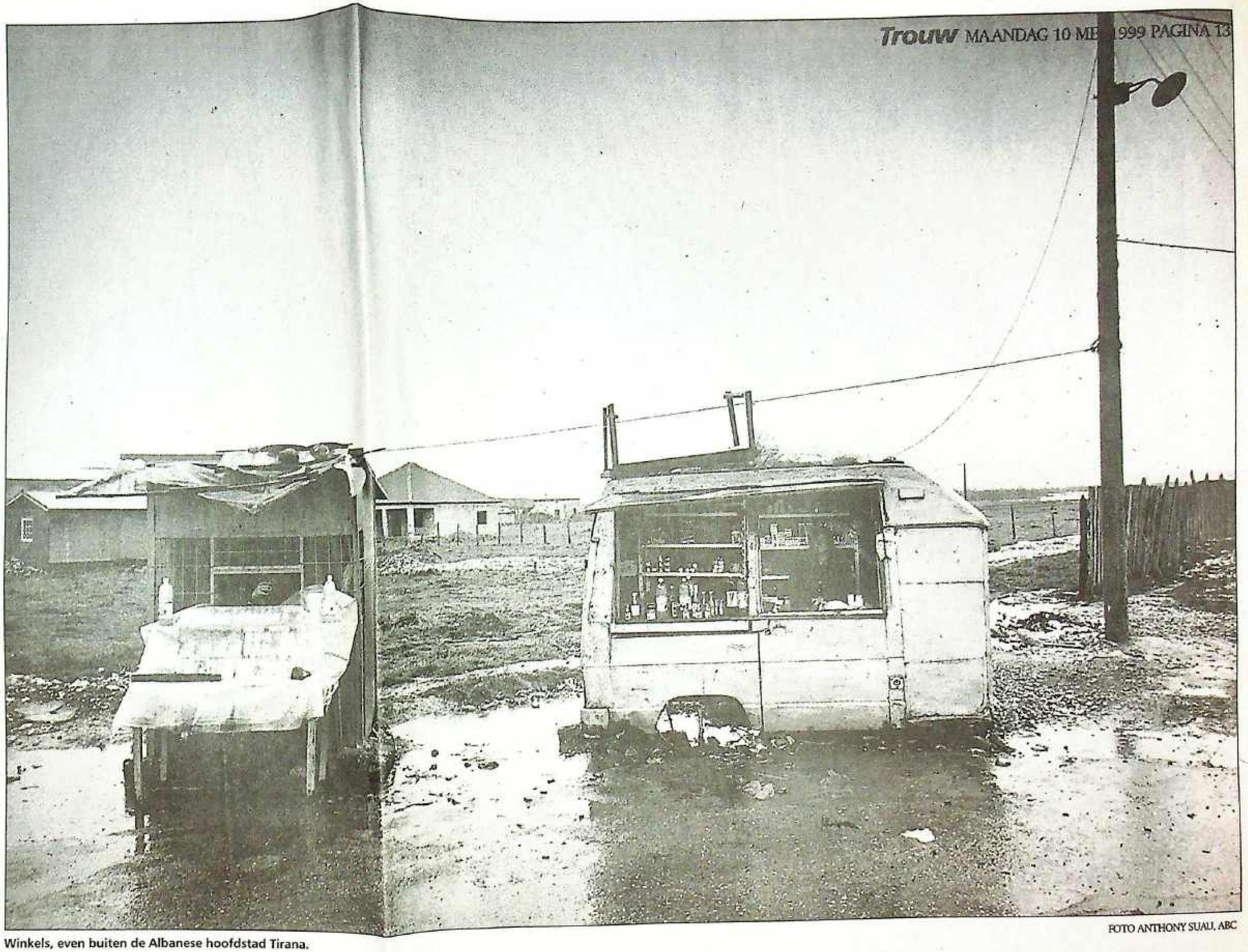

Winkels, even buiten de Albanese hoofdstad Tirana.

FOTO ANTHONY SUAU, ABC

Albanië

Hans Marijnissen

De gouverneur ruikt kansen

De gouverneur, noemen de Albanezen hem. Daan Everts, de OVSE-ambassadeur in Albanië, dankt die naam aan zijn persoonlijk optreden in tal van crises die het land de afgelopen twee jaar heeft moeten doorstaan. Als er politieke straatgevechten plaatsvinden, schroomt hij niet eigenhandig in te grijpen. En de Albanezen waarderen dat.

Het is natuurlijk maar de vraag of het tot het takenpakket van een ambassadeur van de Organisatie voor veiligheid en samenwerking in Europa (OVSE) behoort een staatsgreep te voorkomen, maar Everts deed het. Toen in september 1998 de aanhang van oppositieleider Sali Berisha de regeringsgebouwen in de Albanese hoofdstad Tirana probeerde te bestormen, zorgde Everts ervoor dat de departementen door de ambtenaren en de politie bezet bleven, en zocht hij contact met de opstandelingen. De staatsgreep werd afgewend.

Als er spanning is, laat Everts ook niet na op televisie in te breken en het volk toe te spreken. Sommige zaken moeten nu eenmaal gebeuren, zegt de diplomaat-met-opgerolde-mouwen. Hij heeft de afgelopen twee jaar met alle partijen de dialoog gaande weten te houden, is gevraagd en ongevraagd een belangrijk adviseur voor elkaar bestrijdende groepen, terwijl die partijen Everts daarnaast als onafhankelijk scheidsrechter zien. Soms letterlijk. Toen er onlangs een voetbalwedstrijd werd gehouden tussen de Albanese regeringspartijen en de oppositie - live op tv – kreeg Everts het verzoek het hirt van de Fifa aan te trekken. Puffend trum van Tirana wordt Everts nog even nagelopen door een medewerker die hem bijpraat over een geheel andere kwestie; een moordaanslag op een maffiabaas in het noorden van Albanië. De man heeft de bom in zijn auto overleefd, maar zijn bewaker is dood. Interessant, vindt Everts. De autoriteiten hadden al veel eerder orde op zaken moeten stellen in het noorden, waar een club van honderd criminelen de macht heeft overgenomen. Nu schijnt er dus onderling ruzie te zijn. Hhmm, je ziet hem denken.

En zo gebeurt er iedere dag wat. Everts durft geen vakantie op te nemen. Met de crisis in Kosovo draait hij topdagen, zijn staf is uitgebreid van 25 naar 125 man, die stuk voor stuk observeren, adviseren, maar feitelijk proberen het prille maatschappelijke en politieke proces in de jonge democratie gaande te houden. En dat is moeilijk in een land waar de oppositie weigert deel te nemen aan het parlementaire proces, ja, zelfs verstek laat gaan op de nationale dodenherdenking en een eigen ceremonie op poten zet.

Zo verstoord zijn de verhoudingen. De situatie vraagt soms een diplomatieke houding, soms moet die juist overboord. „Ik besef dat mijn persoonlijke invloed hier disproportioneel is", zegt Everts. „Ik hoed mijzelf daar ook voor door vooral institutioneel te werken, maar dat neemt niet weg dat een persoonlijke benadering in een land als Albanië vaak het beste werkt."

De onderkoning, nog zo'n bijnaam, hoopt dat de crisis in Kosovo Albanië de waardering zal brengen die het land volgens hem verdient. „Albanië worstelt met een ontzettend slecht imago. De diaspora laat het westen vooral kennis maken met illegalen en criminelen. Met smokkel en geweld. Maar het is goed dat de wereld deze weken ook heeft gezien dat de Albanezen in deze crisis geen nee

De nadruk moet komen te liggen op de overeenkomsten binnen de regio, en niet op de verschillen tussen landen. De hulp en gelden moeten zo worden verstrekt dat landen tot samenwerken worden aangezet."

„Het economisch plan moet uitgaan van open grenzen, van internationale aan hun baan gekomen omdat zij lid waren van de juiste politieke partij."

Everts heeft met de autoriteiten een proces van hervormingen in gang gezet, dat is begonnen met het herschrijven van de wetboeken. Afgelopen weekend waren de rechters aan de beurt; zij moesten opnieuw examen doen. Wie niet kon

woon, de bomen gingen om, en ze bouwden hier hun cafe's. Volstrekt illegaal, en niemand die er wat van zei. Controlerende ambtenaren werden met steekpenningen zoetgehouden."

„De stad staat vol met zulke bouwwerken. Bij het herstel van de rechtsstaat zullen die toch echt weg moeten, wat weer

kerheid kunnen investeerders veilig aan de gang, met de wegen die de Navo nu gaat aanleggen, krijgt het land weer een aantrekkelijke infrastructuur."

Een meer welvarend Albanië is ook voor het westen noodzaak, zegt Everts. „We kunnen als Europa niet tolereren dat er een ontwikkelingsland in ons midden is. Dat werkt per definitie destabili-

terdochtig als het gaat om adviezen van buurlanden, als Italië en Griekenland, die directe belangen hebben. Maar Nederland en ook de Scandinavische landen werken in de ogen van de Albanezen belangeloos, omdat zij verder weg liggen. We zijn een voorbeeld voor Albanië. De Albanezen zuigen alle informatie en adviezen op. Het land is op het Westen ge-

Everts komt zojuist terug van een 'uitputtend' gesprek met vertegenwoordigers van het Kosovo bevrijdingsleger UCK die wantrouwend staan tegenover de vrijlating van Rugova. Was het niet deze gematigde oppositieleider die de zaken in Kosovo op zijn beloop heeft gelaten?, vraagt de UCK-top zich af. Was hij het niet die zogenaamde geweldloosheid predikte maar in werkelijkheid gewoon passief was? Is het geen slimme zet van Milosevic de man uit huisarrest vrij te laten, zodat de oppositie tegen zijn regime wordt gespleten? Everts heeft geluisterd, en gesust. Gezegd dat het UCK moet afwachten, uitgelegd dat een samenwerking met Rugova voor het UCK ook voordelen kan hebben. Of de boodschap is aangekomen, weet hij niet.

Op weg naar een eettentje in het centrum van Pristina, waar Everts met zijn delegatie wordt verwacht, is het duidelijk dat de Amerikaan zich niet op zijn gemak voelt. Hij is hier niet op zijn plek. Hij is hier niet thuis. Hij is hier niet in zijn element. Hij is hier niet in zijn land. Hij is hier niet in zijn stad. Hij is hier niet in zijn straat. Hij is hier niet in zijn huis. Hij is hier niet in zijn kamer. Hij is hier niet in zijn bed. Hij is hier niet in zijn droom. Hij is hier niet in zijn nachtmerrie. Hij is hier niet in zijn leven. Hij is hier niet in zijn dood. Hij is hier niet in zijn graf. Hij is hier niet in zijn as. Hij is hier niet in zijn stof. Hij is hier niet in zijn niets. Hij is hier niet in zijn alles. Hij is hier niet in zijn God. Hij is hier niet in zijn duivel. Hij is hier niet in zijn hel. Hij is hier niet in zijn paradijs. Hij is hier niet in zijn eeuwigheid. Hij is hier niet in zijn tijd. Hij is hier niet in zijn ruimte. Hij is hier niet in zijn materie. Hij is hier niet in zijn energie. Hij is hier niet in zijn licht. Hij is hier niet in zijn donker. Hij is hier niet in zijn kleur. Hij is hier niet in zijn geur. Hij is hier niet in zijn smaak. Hij is hier niet in zijn geluid. Hij is hier niet in zijn stilte. Hij is hier niet in zijn woord. Hij is hier niet in zijn zwijgen. Hij is hier niet in zijn denken. Hij is hier niet in zijn voelen. Hij is hier niet in zijn willen. Hij is hier niet in zijn kunnen. Hij is hier niet in zijn moeten. Hij is hier niet in zijn mogen. Hij is hier niet in zijn laten. Hij is hier niet in zijn doen. Hij is hier niet in zijn zijn. Hij is hier niet in zijn niet-zijn. Hij is hier niet in zijn alles-zijn. Hij is hier niet in zijn God-zijn. Hij is hier niet in zijn duivel-zijn. Hij is hier niet in zijn hel-zijn. Hij is hier niet in zijn paradijs-zijn. Hij is hier niet in zijn eeuwigheid-zijn. Hij is hier niet in zijn tijd-zijn. Hij is hier niet in zijn ruimte-zijn. Hij is hier niet in zijn materie-zijn. Hij is hier niet in zijn energie-zijn. Hij is hier niet in zijn licht-zijn. Hij is hier niet in zijn donker-zijn. Hij is hier niet in zijn kleur-zijn. Hij is hier niet in zijn geur-zijn. Hij is hier niet in zijn smaak-zijn. Hij is hier niet in zijn geluid-zijn. Hij is hier niet in zijn stilte-zijn. Hij is hier niet in zijn woord-zijn. Hij is hier niet in zijn zwijgen-zijn. Hij is hier niet in zijn denken-zijn. Hij is hier niet in zijn voelen-zijn. Hij is hier niet in zijn willen-zijn. Hij is hier niet in zijn kunnen-zijn. Hij is hier niet in zijn moeten-zijn. Hij is hier niet in zijn mogen-zijn. Hij is hier niet in zijn laten-zijn. Hij is hier niet in zijn doen-zijn. Hij is hier niet in zijn zijn-zijn.

Volgens Everts is Albanië het land van de mogelijkheden. Als er na de crisis in Kosovo een plan voor de Balkan komt, kan het land enorm groeien. „Albanië heeft een potentie waar je u tegen zegt. Reken maar na: het heeft een zeer gunstig klimaat, lage lonen, vruchtbare grond, een bevolking die hard kan en wil werken, een grote afzetmarkt. En een rijke natuur en cultuur niet te vergeten. Er dient in dit land geïnvesteerd te worden, pardon, er dient in de Balkan geïnvesteerd te worden", verbetert Everts zichzelf. Want bij het opstellen van een Marshall-plan moet nadrukkelijk over de landsgrenzen worden heengekeken. „De hulp moet worden gegeven met als uitgangspunt dat de Balkan een geheel is. Ontwikkeling, samenwerking tussen industrieën die in verschillende Balkanlanden zijn vertegenwoordigd, en bundeling van kennis." Zo'n regio-benadering is volgens Everts het middel waarmee het nationalisme de kop kan worden ingedrukt. Het denken vanuit de eigen staat wordt als het ware economisch bestraft, terwijl samenwerking wordt beloond.

Een economisch opleving is voor Albanië nog toekomstmuziek. Everts weet wat de problemen zijn: „Eerst moeten we hier af van de rechtsonzekerheid. In Albanië komt het voor dat iemand een huis bouwt, en een paar maanden na de oplevering een bende voor de deur staat die zegt dat hij moet verhuizen. Het slachtoffer kan nergens zijn beklag doen, omdat negentig procent van de politie en de rechterlijke macht corrupt of incompetent is. De functionarissen zijn slechts direct ontslagen. Anderen werden verplicht tot een bijscholingscursus op de nieuwe 'school voor de rechterlijke macht'.

„Het zijn kleine stappen", erkent Everts, „maar met een enorme symbolische betekenis. Ze doorbreken de gewoonte." Verder worden de uitspraken van de rechtbanken tegenwoordig gepubliceerd, zodat zij gecontroleerd en vergeleken kunnen worden, is er een heuse ombudsman aangesteld bij wie burgers kunnen klagen over het handelen van de overheid, en worden het politieapparaat en het gevangeniswezen hervormd.

Everts: „We zitten hier nu aan de sandwich in een eettentje, zoals er in dit blok zoveel staan. Zes jaar geleden was deze plek nog het Vondelpark van Tirana. Het park is stukje voor stukje door particulieren ingepikt. Op een dag kwamen ze gemee al voorzichtig begonnen, het plein voor de Opera is inmiddels weer vrij van neringdoenden. Maar het probleem zit dieper. Het land is na de Tweede Wereldoorlog eerst geheel genationaliseerd, en de afgelopen jaren na het communistische regime weer gedenationaliseerd. Van ieder perceel lopen verschillende eigenaren rond, die stuk voor stuk een terechte claim hebben. Is het perceel niet meer beschikbaar, dan zullen zij gecompenseerd moeten worden. Alles wordt geregeld in de nieuwe eigendomswetgeving, maar dat is een enorme klus. En dat is dan nog maar een van de vele klussen."

„Albanië moet nodig van eb naar vloed", zegt Everts. „We moeten af van een bevolking die alleen maar smachtend naar de overkant – Italië – zit te turen. Men moet aan de slag. Met rechtszekerheid. Neem bijvoorbeeld de toestroom van illegalen. Wij moeten ervoor zorgen dat Albanezen geen reden hebben hun land te ontvluchten." Wat Everts betreft zou Albanië op termijn moeten kunnen toetreden tot de Europese Unie. Sommigen doen daar wat lacherig over, maar het is in ieders belang, zeker ook in dat van de EU-landen. Voor die lidstaten komt met Albanië een enorme markt vrij, een poort naar de Balkan. Volgens de ambassadeur hoeft toetreding niet eens zo lang op zich te laten wachten. „Een kleine groei kan het EU-lidmaatschap van Albanië al op de agenda zetten. Het land is te vergelijken met Noord-Griekenland. En met het Griekse lidmaatschap hebben we toch ook geen moeite?"

Everts denkt dat met name Nederland een rol kan spelen bij de ontwikkeling van Albanië. „Het land is vaak wat achterlicht. Voor Albanië betekent een plek in Europa stabiliteit en zekerheid, nadat het eeuwen speelbal van zijn buren is geweest. Ik zou ervoor willen pleiten met Albanië een structurele relatie op het gebied van de ontwikkelingssamenwerking te beginnen. We hoeven niet bang te zijn in een soort Libië terecht te komen."

Toch komt Albanië niet voor op het lijstje van minister Herfkens (ontwikkelingssamenwerking), terwijl het veel rijkere Macedonië er wel op prijkt. Everts: „Herfkens zou eens met de auto over de vierbaans snelwegen van Macedonië naar de karrensporen van Albanië moeten rijden." Hij maakt er geen geheim van aan de vooravond voor het kamerdebat over de selectie van ontwikkelingslanden, een stevige lobby te voeren. Everts ruikt kansen, en hij is er de man niet naar die te laten lopen.

na Nannes, Dennis Plak en Devid Ilievski (van links naar rechts).

FOTO ROGIER VELDMAN

'Die Van Aartsen met z'n grote bek!'

Serviërs

Toine van Corven

De Navo is fout. De meeste Kosovo-Albanezen zijn slecht. Milocevic vecht voor een rechtvaardige zaak. De rest van de wereld begrijpt het niet. Dat vinden Irena Nannes (18), Devid Ilievski (19) en Dennis Plak (22) uit Etten-Leur. Ze zijn in Nederland opgegroeid en van Servische komaf. Irena zit op 6 VWO, Dennis op de Heao en Devid studeert journalistiek. Geen gajes van de straat, maar intelligente jonge mensen. Des te schokkender zijn hun uitspraken. „Albanese vrouwen systematisch verkracht? Kijk eens hoe die eruit zien. Die verkracht je toch niet?"

De fanatiekste is Dennis. Het is dat zijn moeder hem tegenhoudt, anders zou hij direct naar Servië reizen om mee te vechten. „Als er grondtroepen komen, ga ik. Mijn familie woont in Leskovac, zeventig kilometer van Kosovo. Elke zomer ga ik erheen. Op de disco, vlakbij de kazerne, zijn bommen gevallen, op zeshonderd meter van het huis van mijn oma. Als ik daar weer kom en zie wat er allemaal verwoest is, dan draai ik door! Ik heb nu af en toe al de neiging om iets op te blazen!"

Hoe reageren jullie medestudenten op het conflict?

Irena: „Ze hebben vooral belangstelling voor wat er met mijn familie gebeurt. De leraren zijn voor de Navo. Ze zeggen het niet rechtstreeks, maar ik merk dat ze vinden dat ik ook die kant zou moeten kiezen."

Dennis: „Ik word er op aangesproken op school. Als ik dan in discussie ga, geven ze me gelijk dat de bombardementen nergens over gaan. 'Maar voor die Kosovaren is het toch ook niet tof', zeggen ze dan. Nee, maar die hebben er zelf om gevraagd door onafhankelijkheid op te eisen. Ze hadden alles al! Een eigen radiozender, gratis elektriciteit, ze betaalden geen belasting. En dan ook nog onafhankelijkheid? Kom nou! We hadden ze nooit moeten toelaten."

Devid: „De meeste medestudenten hebben vooroordelen. Ik ga daar keihard tegenin. Als ik mijn visie geef, haken ze gauw af. 'Ach, ik heb er geen verstand van', zeggen ze dan. Ik vermorzel ze in de discussie."

Praten jullie erover met vrienden?

Irena: „Ik begin er liever niet over. Mijn vriendinnen informeren wel naar mijn familie. We praten niet over politiek."

Dennis: „Ik praat er niet over met mijn vrienden. Ik ben daar veel te fel voor. Het zou alleen maar ruzie geven."

Devid: „Het is geen gezellig onderwerp, maar met mijn beste vrienden praat ik er wel over. Ook hun vaders komen er dan bijzitten. Iedereen met wie ik heb gediscussieerd heeft tot nu toe mijn standpunt overgenomen. Ik heb goede argumenten."

Welke argumenten?

Devid: „Er wordt gezegd dat al vóór de bombardementen etnische zuiveringen plaatsvonden. Dat is onjuist! Dat het nu wél gebeurt, komt puur door de Navo. Trouwens: Het is geen genocide."

Dennis: „De wereld heeft nooit willen luisteren naar de Servische kant van het verhaal. Een kleine groep in Kosovo wil onafhankelijkheid. Tot de dood erop volgt willen ze daarvoor vechten. Terroristen zijn het. Twintig miljoen Koerden in Turkije krijgen internationaal geen gehoor. Twee miljoen Kosovaren wel. Dat slaat toch nergens op?"

Devid: „Nederlanders vergelijken het soms met Friesland dat zich van Nederland zou willen afscheiden. Ik vind dat een slecht voorbeeld. Onafhankelijkheid van de Albanezen in Kosovo is alsof Joegoslaven de Betuwe opeisen. Of dat Marokkanen een deel van Amsterdam zouden claimen. Dat zou toch ook niemand accepteren?"

Hoe blijven jullie op de hoogte? Via Nederlandse media? CNN? Via de Servische zender RTS die in Etten-Leur op de kabel zit?

Irena: „Ik kijk naar alle zenders. Soms lach ik om wat er gezegd wordt. Over die systematische verkrachtingen bijvoorbeeld. Dat wordt zomaar beweerd."

Devid: „Dat gebeurt niet. Er zal best wel een slechte Serviër tussen zitten, maar wij zijn geen Satans."

Dennis: „Kijk eens hoe die vrouwen eruit zien. Die verkracht je toch niet?"

Nou, nou . . .

Dennis: „Goed. Er zullen best knappe vrouwen tussen zitten. Maar het is eerder andersom. Op de grens van Kosovo en Servië ligt een meer. Servische vrouwen konden daar vroeger niet zwemmen, omdat ze voortdurend werden lastiggevallen door Albanese mannen."

Devid: „Ik haal mijn informatie uit kranten en van de tv. Naar CNN kijk ik niet. Dat is pure propaganda. Oké, de programma's van RTS zijn ook in het eigen straatje – ook daar is censuur –, maar wat er gezegd wordt is wel wáár. In de kranten ben ik nog niet één objectieve correspondent tegengekomen. Alleen de Balkan-deskundigen zijn goed. Die leggen het perfect uit."

Dennis: „Naar CNN kijk ik niet. Veel te eenzijdig. Gerri Eickhof van het NOS Journaal vind ik wel betrouwbaar. Die *target*-actie van hem vond ik heel goed. Hij is reëel, geeft ook de Servische standpunten weer."

En de verhalen van vluchtelingen over al die afgevoerde mannen?

Devid: „Die komen allemaal op hetzelfde neer. Ze hebben tien minuten de tijd gekregen om te vertrekken en hun paspoort is afgepakt."

Dennis: „Wat die mannen betreft, weet ik zeker dat het UCK-strijders zijn. Je ziet toch zelf de beelden, het stikt van de mannen!"

Milosevic doet het dus goed?

Devid: „In Servië is veel verdeeldheid, behalve over Kosovo. Milosevic kán Kosovo niet opgeven. Dan wordt hij op straat neergeknald net als Ceaucescu in Roemenië. Wat Kosovo betreft maakt de persoon van de leider niets uit."

Dennis: „Kosovo is heilig voor Servië. Dat veroveren ze nooit. Nooit! Milosevic is gewoon goed. Het hele volk staat achter hem. Ik ook. Hij is listig en speelt het slim. De hele oorlog is hij de machtigste persoon."

Wat maakt jullie boos?

Irena: „Het gemanipuleer door de Navo en de media."

Dennis: „De bommen."

Devid: „De schijnheiligheid. Als er een vliegtuig wordt neergehaald, zegt de Navo dat het een technische fout is. Kom nou!"

Wat maakt jullie trots?

Devid: „Onze mensen daar. Ze zijn zo standvastig! Wij bellen ongerust op en dan zeggen ze: maak je geen zorgen. Zo laconiek! Ze pikken die bommen gewoon. Nooit zullen ze toegeven. Al is de hele wereld tegen. Dat maakt ons trots."

Zijn jullie zelf bereid te vechten?

Dennis: „Ik wel. Wie anders? Mijn oma kan moeilijk een pistool pakken."

Devid: „Ik heb nog geen emotionele schade opgelopen, maar als mijn familie iets overkomt, word ik gek. In Servië vechten ben ik niet van plan. Ik zou andere middelen pakken."

Terreuracties in Nederland?

Devid: „Nee, maar als de Navo-top – Solana, Clinton, Albright, Schröder, Van Aartsen – ergens in een kamer bij elkaar zouden zitten en ik kreeg de kans . . . dan zou ik een bom plaatsen. Ik zou het doen. Ik vind het niet erg als ik daarvoor sterf."

Dennis: „Van Aartsen hoef ik in een café niet tegen te komen. Met z'n grote bek! Nederland heeft een grotere mond dan Amerika."

Hoe loopt dit af?

Devid: „Als de Navo niet snel ophoudt, als Milosevic sterft, of als er een machtswisseling in Rusland komt, dan eindigt dit in de derde wereldoorlog."

Publicatie : Leeuwarder Courant
Datum : 10/05/1999
Pagina : 5
Oplage : 111456
Frequentie : dagelijks
Advertentiewaarde : 2294,60
Regio : Friesland

49

Gevaarlijke crisis democratie nabij

TE GAST

Keimpe Koopmans
oud-dagbladjournalist

De democratie komt zo in gevaar. De interesse in het politieke gebeuren verdwijnt trouwens ook om andere redenen. Bijvoorbeeld omdat het gevoel groeit dat het toch allemaal niet uitmaakt wie er in Den Haag aan de touwtjes trekken. Het is allemaal één pot nat, hoor je dan. Of... en het zijn dan de optimisten die dat zeggen, welke partijen er ook aan het bewind zijn, het gaat altijd wel goed.

De laatste weken zijn er nog wat argumenten bij gekomen. De enquête over de Bijlmerramp werkte in dat opzicht toch wel onthullend. Wat is de belangrijkste conclusie dan wel? Dat de regering volstrekt ongeïnteresseerd is geweest. Het is niet met zoveel woorden gezegd, maar het lijkt toch zo te zijn geweest dat men schouderophalend aan alle onrust in de Bijlmer voorbij is gegaan. Aanstellerij, gezeur. Niet helemaal onwaarschijnlijk is dat de samenstelling van de bevolking in de getroffen Amsterdamse wijk een rol heeft gespeeld.

Onderschatting is een woord dat niet helemaal de inhoud dekt. Natuurlijk is het zo, dat een ramp als die met het El Al-vliegtuig in deze tijd als algemeen risico voor de mensheid ingebakken is, maar dat wil niet zeggen dat aanhoudende klachten gebagatelliseerd kunnen worden. De Bijlmerramp staat trouwens niet op zichzelf. De protesten tegen het rekeningrijden bijvoorbeeld vinden nauwelijks gehoor, de acties tegen Twentestad eveneens. Er is sprake van arrogantie van de macht: wij weten wat goed voor de burger is en die moet dat dan maar slikken.

Er is nog veel meer aan de orde dat de politiek in een niet al te fraai daglicht stelt. De vele affaires rond het Europese Parlement en de Europese Commissie zijn niet bepaald geschikt om het vertrouwen van de kiezer in zijn vertegenwoordigers te laten groeien. En dan de kwestie Kosovo. Er is een echte, allesvernietigende oorlog aan de gang. Er vallen duizenden slachtoffers, de economie van een groot stuk Europa wordt

Zelfs Mient Jan Faber vindt geweld nu gerechtvaardigd.

kapotgebombardeerd, televisiezenders zijn zelfs niet veilig meer. Er is - afgezien van de vraag of de NAVO terecht of ten onrechte in actie is gekomen - in brede kringen van de bevolking sprake van onrust, om niet te spreken van angst. En de Nederlandse regering beperkt zich tot zo nu en dan een zakelijke verklaring, schijnbaar emotieloos.

Wat moet de wel geïnteresseerde (en belang hebbende) burger denken van de houding van de eens zo pacifistische groeperingen die nu wedijveren in het uitslaan van harde taal. Er zijn nog nooit zoveel socialistische regeringen in Europa geweest - met een democraat in het zadel in de VS - en die zijn het die hun toevlucht nemen tot geweld om op zich respectabele doeleinden te bereiken. Erkende strijders tegen de kruisraketten, van Wim Kok tot Mient Jan Faber, juichen nu bij het inslaan van diezelfde vervloekte moordwapens. Als er ooit sprake is van verwarring, dan is dat nu wel het geval. Wat moet je er als kiezer mee?

Kosovo loopt leeg. Het aantal vluchtelingen neemt in schrikbarende snelheid toe. Nederland wil een aantal van deze ongelukkigen huisvesting bieden. Een klein aantal maar en dan nog krijgen zij een speciale status. Ze mogen zich niet, zoals de Bosniërs bijvoorbeeld, permanent in ons land vestigen, hoewel ze waarschijnlijk al hun bezittingen kwijt zijn. Hier wreekt zich een volgend politiek falen, namelijk waar het gaat om het beleid ten aanzien van politieke vluchtelingen.

Tot voor kort was het onderwerp taboe met als gevolg dat de discussie veel te laat op gang is gekomen. Nu wordt langzaam aan duidelijk dat het beleid tot vele onduidelijkheden heeft geleid, dat er bijna een klucht is opgevoerd door asielzoekers een procedure te laten ondergaan en de uitkomst daarvan niet consequent is nagekomen met als gevolg tienduizenden illegalen, als gevolg daarvan toenemende criminaliteit en sociale ellende. Een kloof tussen kiezer en gekozenen? Gebrek aan vertrouwen in kennis en kunde van de politici met als gevolg een (in de toekomst mogelijk gevaarlijke) crisis in de democratie.

Rustig protest tegen Navo-acties 10-5-99

AMSTERDAM – Zo'n vijfhonderd mensen hebben gistermiddag in Amsterdam gedemonstreerd tegen de Navo-bombardementen in voormalig Joegoslavië. Tot de demonstratie was opgeroepen door onder meer de bond van Joegoslavische clubs in Nederland, de Servische Vriendschapsvereniging en de bond van anti-fascisten. Vanwege moederdag werd de stoet aangevoerd door vrouwen. De demonstratie verliep rustig.

Onderwerp: **MIENT JAN FABER - SECRETARIS IKV**

Publicatie : Trouw
Datum : 07/05/1999
Pagina : 16
Oplage : 112422
Frequentie : dagelijks
Advertentiewaarde : 2781,46
Regio : landelijk

48

Misschien wel de Navooste krant van Nederland?

Van de slogan 'Misschien wel de beste krant van Nederland' maken fulminerende briefschrijvers soms dankbaar gebruik. Ze strepen *beste* door en vervangen het, al naar gelang de aard van hun kritiek, door de overtreffende trap van *slordig*, *partijdig* of *smerig*.

De nieuwste versie bedacht een lezer die *Trouw* eenzijdigheid in de zaak-Kosovo verweet: 'Misschien wel de Navooste krant van Nederland'. In krachtiger termen nog veroordeelde een ander de 'oorlogspropaganda' waarvan de recente kop op de voorpagina 'Navo: het gaat geweldig, wacht maar af' zou getuigen. Hij ging er, meldde hij, zijn WC mee decoreren.

Weer een andere briefschrijver daarentegen vermoedde achter die kop ironie en was er om die reden niet content mee. En een vierde verweet *Trouw* en andere media dat ze afbreuk deden aan de Navo door 'elke burgerdode breed uit te meten' en 'zo in te spelen op de Servische propaganda'.

Het zou al te gemakkelijk zijn, uit zulke tegengestelde protesten af te leiden dat *Trouw* in zijn belichting van de oorlog kennelijk het juiste midden heeft gevonden. Wel weet ik dat we streven naar eerlijke informatie. Wie dat betwijfelt en ons onder de spreekbuizen van de Navo rangschikt, moet de afgelopen weken nogal wat tekst hebben overgeslagen. Artikelen van Jan Marijnissen en Mient Jan Faber bijvoorbeeld, het stuk waarin Meindert Stelling berechting van Nederlandse ministers aanbeval, columns van Koen Koch, een appèl van Servische intellectuelen en diverse nummers van Letter & Geest.

Sommige critici wie dit alles niet ontgaan is, nemen het de krant kwalijk dat ze de Navo steunt in haar commentaren. Eén veronderstelde dat die zijn 'uitbesteed aan een redactionele oorlogshitser'.

In werkelijkheid is de manier waarop hoofdartikelen tot stand komen, iets minder simpel. De meeste worden geschreven door enkele gespecialiseerde redacteuren, maar na overleg met de hoofdredactie over onderwerpkeuze, aanpak en strekking. En zelden of nooit komt de uiteindelijke tekst in de krant zonder dat hij door de hoofdredactie is gefiatteerd.

Bovendien worden de commentaren wekelijks geëvalueerd in een overleggroep waaraan ook de hoofdredactie deelneemt. Argumenten tegen het Navo-optreden zijn daar uitvoerig besproken, en soms verdedigd. Dat optreden zou, bij ontstentenis van goedkeuring door de VN, onrechtmatig zijn. Omdat de Navo nooit buiten Europa heeft ingegrepen, zou ze dat ook in Europa moeten nalaten. Misschien zijn haar motieven onzuiver en bekommert ze zich minder om de Kosovaren dan om haar eigen prestige. Ze beweert niet de mensen in Servië te bestrijden, maar verwoest wel hun land. Ze smoort de stem van de Servische oppositie. Ze speelt het UCK, ook geen fris gezelschap met onberispelijke idealen, in de kaart. Ze verschaft Milosevic cum suis een voorwendsel om de terreur in Kosovo te verhevigen. De gevolgen dreigen omringende landen te ontwrichten. Rusland wordt gebruuskeerd en ook dat kan Europa zich niet veroorloven. Is een luchtoorlog zonder de inzet van landstrijdkrachten geen slag in de lucht? En vergt hij niet meer uithoudingsvermogen dan de westerse publieke opinie kan opbrengen?

Het zijn vragen en overwegingen die zich niet laten wegwuiven. Ze wekken voor tegenstanders van het Navo-offensief begrip en respect, en bij voorstanders zo nu en dan twijfel. Maar doorslaggevend zijn ze voor *Trouw* niet. Dat is wél de wetenschap dat in Europa een etnische bevolkingsgroep massaal van huis en haard beroofd, bestolen en over de grens gejaagd wordt door moordende, verkrachtende en brandstichtende medewerkers van Milosevic. Tussen haakjes: de ontzetting over die moorden en verkrachtingen zou – in samenlevingen die vooral moeten zien om te geloven – ongetwijfeld nog wijder verbreid zijn wanneer ze evenzeer in beeld konden worden gebracht, letterlijk, als de 'bijkomende schade' die de Navo aanricht. Hier klemt de eenzijdigheid van de informatie misschien nog wel het meest.

Het is waar dat de Navo de ontvolking van Kosovo niet heeft kunnen voorkomen. Wel is aannemelijk dat Milosevic aan haar acties een argument heeft ontleend om dit proces te versnellen. Maar het zou de omgekeerde wereld zijn haar voor het gebruik van dit argument verantwoordelijk te houden, en niet Milosevic c.s. Wat voor ons de voortzetting van de bombardementen rechtvaardigt, is zo niet de verwachting dan toch de hoop dat ze uiteindelijk dwingen tot onderhandelingen die de etnische schoonmaak ongedaan maken en de verdrevenen een terugkeer garanderen naar een veilig Kosovo.

Niet dat we ons daarom in de luchtaanvallen verheugen. Bij geweld dat ook onschuldigen straft, past geen gevoel van voldoening; wel de gedachte, zo men wil de verzuchting, dat met overtuiging voor het kleinste kwaad moet worden gekozen als het absoluut goede niet tot de opties behoort.

Jaap de Berg

Brief van de hoofdredactie

Onderwerp: **MIENT JAN FABER - SECRETARIS IKV**

SERBIAN UNITY CONGRESS

NATO aggression against Yugoslavia
NEWS BITS

May 06

5/5/99

RTS [Serbian radio and television] showed today the remnants of an American A-10 Thunderbolt aircraft, reportedly shot down by Yugoslav air defenses of the Pristina Corps. The RTS footage showed parts of an engine, including the fan. Standing before the front side of the engine, reporter M. Drecun pointed out that it took a direct hit. An identification plate was also shown, displaying the following: model A10a series A 40662; code 77751. The RTS report did not specify the date of the shootdown, though the screen date indicated May 2.

BAJINA BASTA (Tanjug) - Yugoslav anti-aircraft defences downed a NATO plane in the area of Bajina Basta, in the west of Serbia, at around 1.30 a.m. local time on Wednesday. The aircraft came from the direction of Visegrad. The emergency centre in Bajina Basta told Tanjug that NATO aircraft, which started overflying the town soon after midnight, targeted the wider area of Mt Kadinjaca, situated southeast of the town. Ten strong detonations rocked the town. Yugoslav anti-aircraft defences strongly responded to the attack.

BELGRADE, Yugoslavia (AP) - Two American Apache crew members were killed during a training mission Wednesday when their helicopter crashed in Albania, the U.S. European Command said. The deaths were the first NATO casualties in the air campaign against Yugoslavia. The command said there were no initial indications of hostile fire in the crash, 47 miles northeast of the Albanian capital of Tirana, and the cause of the crash was not immediately known. The names of the two crewmen were not released pending notification of next of kin. The crash was the second time an Apache helicopter has gone down during a training mission in Albania. The first copter crashed April 26 as NATO

Why Kosovo?

by William Norman Grigg

It was a spectacle at once pathetic and horrifying: Hundreds of thousands — perhaps a half-million or more — terrified civilians driven from a land their people had lived in for centuries. Those not fortunate enough to flee fell prey to the depredations of merciless paramilitary death squads, who committed hideous acts of plunder, rape, and mass murder. Thousands of civilians perished, and the human tidal wave generated by this triumph of "ethnic cleansing" was described by some observers as the largest human population displacement Europe had seen since World War II.

Are these snapshots of Kosovo, April 1999? No — these are scenes from Krajina, August 1995. The victims were not ethnic Albanians driven from Kosovo by the security forces of Serbian dictator Slobodan Milosevic, but rather ethnic Serbs driven from Croatia by troops under the command of Croatian dictator Franjo Tudjman. Although no decent person can help but be moved by the plight of Kosovo's Albanians, their suffering is not unique. As will be illustrated below, that suffering is a product — perhaps a premeditated one — of decisions taken by the same foreign policy elite that now describes the forced exodus from Kosovo as a humanitarian disaster of global proportions. That same elite was behind the slaughter and forced exodus of the Krajina Serbs.

Reward for "Peace"

No threats of military retaliation were issued by the Clinton Administration and NATO following Croatia's rout of the Krajina Serbs. In fact, the massacre could not have occurred without timely and generous assistance from the Clinton Administration. According to Croatian diplomat Stipe Mesic, the Croatian assault on Krajina was Tudjman's reward "for having accepted, under Washington's pressure, the federation between Croats and Muslims in Bosnia" that was written into the Dayton "peace" accords. Croatian assembly deputy Mate Mestrovic explained that the Clinton Administration "gave us the green light to do whatever had to be done." The invasion plan, code-named "Operation Storm," received specific prior approval from Peter Galbraith, the U.S. ambassador to Croatia.

Additionally, the Croatian military campaign received tactical support from NATO. As Croat forces began their attack, U.S. aircraft under NATO command destroyed Serbian radar and anti-aircraft defenses in the region. American EA-6B electronic warfare aircraft patrolled the skies in support of the unfolding offensive, jamming communications between Serb units. But there was also a covert American presence on the ground in support of the Croats. Military Professional Resources Incorporated.(MPRI), a private military and intelligence consulting firm based in Virginia, had been hired by Tudjman in early 1995 to upgrade his Soviet-created Ministry of Defense into a modern fighting force. According to MPRI information officer Joseph Allred, the firm exists so that "the U.S. can have influence as part of its national strategy on other nations without employing its own army."

Thanks in large measure to training it received from MPRI, the "ex"-Communist Croatian military, which had previously been dismissed as bumbling and inept, performed its grisly mission in Krajina with unexpected efficiency and professionalism. By focusing primarily on civilian targets, the Croats minimized their casualties: Croatia admitted to suffering only 118 dead or wounded, as compared to an estimated 14,000 civilian casualties among the Serbs. An AP dispatch filed during the offensive reported that Croat forces shelled and strafed columns of Serb refugees.

Canadian General Alain Forand, who was assigned to UN "peacekeeping" duty in Krajina during Operation Storm, has testified, "There is no doubt in my mind that the Croats knew they were shelling civilian targets" in the city of Knin, which was where the Krajina Serb parliament was located. Colonel Andrew Leslie, another Canadian "peacekeeper," estimated that of the more than 3,000 shells fired at the city, no more than 250 hit military targets; accordingly, he concluded, "the fire was deliberately directed against civilian buildings." Leslie has also described seeing bodies of the dead at Knin Hospital "stacked in the corridors ... in piles."

Milwaukee attorney Nikola Kostich, who has served as counsel for Bosnian Serbs at the UN's war crimes tribunal for Yugoslavia, told THE NEW AMERICAN in late 1997 about his visit to a mass grave in Mrkonjic Grad, a small town in southwestern Bosnia near Krajina where Croats and Bosnian Muslims liquidated Serb civilians during the period of Operation Storm. "I was present when the site was exhumed," Kostich recalled. "The bodies were not those of military personnel. They were civilians, including people as much as 80 years old."

"Highway of Hell"

As is the case with Kosovo's ethnic Albanians, the Krajina Serbs were secessionists seeking to create an independent polity in what they considered an ancestral ethnic homeland. However, just prior to the beginning of the Croat offensive on August 4, 1995, the leaders of the Krajina Serbs, fearing the consequences to continued resistance, were willing "to discuss terms for reintegrating territory they hold into Croatia's domain," reported the AP. This contrasts sharply with the position of the so-called Kosovo Liberation Army (KLA), the Maoist insurrectionary group that seeks to wrest Kosovo from Serbia and integrate it into a "Greater Albania" which would include parts of Montenegro, Macedonia, and Greece.

In the months leading up to the beginning of the Kosovo War on March 24th, the KLA escalated its guerilla campaign, while urging NATO to bomb the Serbs — even if this meant that hundreds of thousands of ethnic Albanians would perish or be driven from their homes once the war began in earnest. According to a diplomatic insider quoted by the April 1st *Chicago Tribune*, when KLA officials were warned that NATO air strikes against Yugoslavia would trigger retaliatory violence by Serb forces in Kosovo, one KLA leader replied: "We don't care. 400,000 Kosovars can be sacrificed for our independence."

Addressing an audience of NATO combat pilots at the air base in Aviano, Italy on April 8th, Secretary of Defense William Cohen descended into rank melodrama: "Mr. Milosevic, as you have all seen, has carried us into the heart of darkness. It's a place where power grinds its heel and boot over the rule of law, and where justice amounts to nothing more than a bullet in the back of the head." Milosevic and his minions, Cohen continued, "are engaging in rape, pillage, and mass murder on a scale that we have not seen since the end of World War II.... They have pushed over a million people onto a highway of hell that is littered with depravation and suffering that is almost unimaginable."

Milosevic is an "ex"-Communist thug who commands a Soviet-style military and security apparatus, and there is ample evidence that his treatment of the Kosovo Albanians has been appallingly brutal. However, he can't claim all the credit for the humanitarian disaster described (in grossly exaggerated terms) by Cohen. The "highway of hell" is a joint

"We act to protect thousands of innocent people in Kosovo from a mounting military offensive," declared Bill Clinton a few hours after U.S. military personnel had been ordered into battle by Javier Solana, the Spanish Marxist who serves as NATO's secretary-general. As is the case with many of Mr. Clinton's public pronouncements, this was a demonstrable lie, given that he had been offered ample prior warning that air strikes against Yugoslavia would provoke bloody reprisals against Kosovo's Albanian residents.

"The warnings were there for President Clinton," reported the April 1st *Washington Post*. "For weeks before the NATO air campaign against Yugoslavia ... CIA Director George J. Tenet had been forecasting that Serb-led Yugoslav forces might respond by accelerating their campaign of ethnic cleansing in the province of Kosovo — precisely the outcome that has unfolded over the past week." Top-ranking military officials corroborated Tenet's assessment, warning Mr. Clinton that if Serb security and military forces carried out such an assault, "air power alone would not be sufficient to stop it...." Indeed, on March 30th, NATO supreme military commander Wesley Clark admitted that from the very beginning, "we never thought that through air power we could stop these killings on the ground."

Despite receiving such detailed advice from top military advisers, "Clinton and his senior White House advisers pressed on with their planning for an air campaign," continued the *Post* account. An earlier report in the *Post* described a meeting between Mr. Clinton and Italian Prime Minister Massimo D'Alema shortly before the war began, in which D'Alema asked the President what would be done if Milosevic responded to an air strike by escalating his own military campaign in Kosovo. Not knowing how to respond, Mr. Clinton looked helplessly at his National Security Adviser, Samuel Berger, who blithely replied, "We will continue the bombing."

In other words, if the air strikes exacerbated the suffering, the Clinton Administration's chosen strategy was to reinforce failure — at whatever cost to both the Serbs and the ethnic Albanians in Yugoslavia. Incredibly, when White House spokesman Joe Lockhart was asked about Serb retaliation against Albanians in Kosovo, he replied: "We knew he was going to do this." This admission prompted liberal columnist Michael Kelly to conclude, "the President and his advisers are guilty of criminal irresponsibility. For the United States made no serious efforts to prepare for what Lockhart says we knew was coming, a wave of killing and 'cleansing' U.S. officials now compare to genocide."

NATO-Prompted Terror

An even more shocking fact was reported by *Detroit News* columnist Tony Snow on March 29th. Relaying an account of a confidential national security briefing provided by a senator who was in attendance, Snow wrote: "After the foreign-policy wise men asserted that the United states has a moral imperative to stop the murderous Serbian president, Slobodan Milosevic, one senator asked: How many Albanians have Milosevic's troops massacred this year? The President's emissaries turned ashen. They glanced at each other. They rifled through their papers. One hazarded a guess: 'Two thousand?' No, the senator replied, that was the number for all of last year."

"The senator pressed on," continued Snow. "How often have ... slaughters occurred [in Kosovo]? Nobody knew. As it turns out, Kosovo has been about as bloody this year as, say, Atlanta." Before the war began, deaths in Kosovo could be measured "not in the

violence in East Timor; in a single day in Rwanda. China has been bloodier this year."

In other words, it was not until NATO began its war that Kosovo graduated to the status of an epic "humanitarian crisis" — just as it is true that the tragedy of Kosovo was contained until multinational intervention turned it into a conflict of potentially global scope.

It is also important to recognize that the dimensions of the "humanitarian crisis" are not known, and will not be known until normalcy — or what passes for it in the Balkans — is restored to the region. The most lurid accounts of slaughter and mayhem on the part of Serb paramilitary forces originate with the KLA, which, as a Marxist terrorist group, is not hampered by a fastidious regard for the truth. On March 31st, *Agence France-Presse* (AFP) commented that without independent sources on the ground in Kosovo, U.S. and NATO officials are providing "little more than regurgitation of unconfirmed information from the Kosovo Liberation Army."

State Department spokesman James Rubin acknowledged that the atrocity accounts he provided to reporters were relayed from KLA commander Hashim Thaci and were "not necessarily facts."

One spurious atrocity story retailed by Rubin described the detention of 100,000 ethnic Albanians in a sports stadium in Pristina, Kosovo's provincial capitol. But when an AFP reporter visited the site to confirm the story, he "found the stadium to be deserted and showing no signs of recent occupation."

Scoring for Milosevic

Once it became clear that the NATO air strikes would not prevent Milosevic from attacking Kosovo's Albanians, NATO and Administration spokesman modulated their rhetoric by insisting that the air campaign was "degrading" or "grinding down" the Serb dictator's ability to carry out his attacks. But such statements were strangers to the truth. "With every NATO missile that hits Yugoslav targets, Slobodan Milosevic stands to gain more power at home," wrote Associated Press reporter Dusan Stojanovic in a March 27th news analysis. "The opposition can't support the West in its air strikes, the independent media have been silenced and foreign journalists expelled." Furthermore, "the ragtag Yugoslav Army — the main target of NATO strikes — has always been sidelined under Milosevic, with far fewer resources than his real power base: the Serbian police." It is the "police" — that is, the Interior Ministry and its affiliated paramilitaries — that conducted the atrocities in Kosovo, beyond the range of NATO's air campaign.

In much the same way that UN-supervised military campaigns against Iraq have eliminated Saddam Hussein's domestic opposition while leaving the dictator's power base intact, NATO's Kosovo War has actually fortified Milosevic's position. Obrad Kesic, a senior adviser to former Yugoslav Prime Minister Milan Panic, is an outspoken opponent of Milosevic. Kesic told THE NEW AMERICAN that in late 1998 "Milosevic was purging the upper echelons of the Yugoslav Army" in order to forestall a coup. "The Army has always been a big problem for Milosevic, both as an obstacle to his designs and as a potential rival for power."

Since 1991, Milosevic has built a 40,000-60,000-man paramilitary force independent of the Army, and that paramilitary force serves as Milosevic's personal Praetorian Guard. He has also, in time-honored Communist fashion, seeded the ranks of the Army with paramilitary gangs skimmed from the scum of Serbian jails. These are the forces that

left them relatively unmolested. A NATO missile attack on Belgrade did destroy the Interior Ministry headquarters — long after it had been evacuated. *New York Times* pundit William Safire, a supporter of the war, pointed out that the Interior Ministry attack served a propaganda purpose: It produced dramatic pictures that looked good on television.

But the bombing of Belgrade also served Milosevic's propaganda purposes as well. "Milosevic is a product of the Communist Party who has posed as a Serb nationalist, and the war has given him a chance to recite all of the nationalist propaganda themes," Kesic informed THE NEW AMERICAN. "The truth of the matter is that he cares for nothing but preserving his own power, and he's willing to play 'Tito' over whatever part of Yugoslavia he manages to keep. Time after time he has been willing to cut a deal that has sold out Serbs, whether it's those living in Bosnia or the Krajina Serbs who were driven out of Croatia in 1995." For this reason, Milosevic's relationship with the military "was deteriorating rapidly" as negotiations over Kosovo proceeded earlier this year.

However, noted Kesic, "things have changed dramatically since the war began. The Army feels that it's giving as good as it's getting, the Serb population is united behind Milosevic in a war with a foreign aggressor, and the regime is benefiting from a wave of patriotism that is suffocating all internal dissent against Milosevic's rule."

The Real Reason

NATO's war, Pentagon spokesman Kenneth Bacon admitted on March 30th, hasn't prevented as much as "one act of brutality"; in fact, as we have seen, quite the contrary is the case. It has not dislodged Milosevic; to the contrary, it has enhanced his position. Thus the question remains unanswered: Why did we go to war?

The most likely answer is suggested by the cover of the April 12th edition of *Time* magazine, which displays a column of forlorn Albanian refugees. In the foreground is a young Albanian mother struggling to breast-feed her infant as she wearily plods toward an uncertain destiny. Beside this heart-rending photo, a headline poses a question intended to answer itself: "Are Ground Troops the Answer?"

The public has been inundated with similar photos and footage: Kosovo Albanians driven from their homes, packed into boxcars, and consigned to wretched refugee camps; throngs of desperately hungry refugees reaching plaintively for bread; elderly women and young children racked with sobs. This barrage has been the most effective weapon of the war, since it has been calibrated to break down the American public's resistance to a protracted involvement in a ground war in the Balkans on behalf of NATO, the United Nations, and the cause of global government.

Why was the public spared similar footage of the August 1995 exodus of the Krajina Serbs? The short and cynical answer is that an event qualifies as a "humanitarian catastrophe" only when it is recognized as such by the foreign policy elite. As the following article will show (see page 13), that elite has now decided, on the basis of Kosovo's "humanitarian catastrophe," that a "consensus" exists in favor of American involvement in a ground war in Kosovo. The purpose of that war, as is explained in the article beginning on page 17, is to advance the cause of world government, particularly the creation of a UN-run International Criminal Court.

This is why Serbs and Albanians are dying in Yugoslavia, and why American ground troops may soon be fighting and dying in the Balkans. There is a certain sinister symmetry

in the fact that the modern drive for world government began with America's involvement in World War I. The same criminal elite responsible for that debacle has decided to reprise the Balkan bloodshed as a coda to the 20th century.

© Copyright 1999 American Opinion Publishing Incorporated

NATO aggression against Yugoslavia
NEWS BITS

May 09

Permission for NATO planes to fly over Switzerland refused

GENEVA, April 8th The Swiss government revealed tonight that NATO planes involved in the Yugoslav war, have not been granted permission to fly over the country.

Last week official Bern received a request from NATO for the use of the Swiss air space concerning its use by aircraft involved in support of the western alliance.

Switzerland could not meet the requirements made by NATO generals, since it would jeopardize its neutral country status, mining the stand assumed by Austria.

New York Times May 9, 1999

Protesters Rage at America

By Elisabeth Rosenthal

Beijing -- Large, angry protests erupted around American Government offices in several cities on Saturday as Chinese learned that NATO bombs had hit their embassy in Belgrade, killing at least three people sleeping inside.

In Beijing, thousands of well-organized university students, cheered on by other Beijing residents, held tense noisy protests on the streets surrounding the American Embassy, as the police looked on. But the initially peaceful march quickly turned violent, as small groups of students and residents threw rocks through embassy

6-5-1999

NAVO-keuze om geweld te gebruiken kan niet halfhartig worden gemaakt

Door Jan Marijnissen
Auteur is fractie- en partijleider van de Socialistische Partij.

Deze week hebben we de doden uit de Tweede Wereldoorlog herdacht en vierden wij onze herwonnen vrijheid op Nazi-Duitsland. Het zijn deze dagen die ons herinneren aan het feit dat we een verleden hebben.

Op grond van ons verleden, inclusief de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog, heeft de wereldgemeenschap besloten het monopolie over het gerechtvaardigde interstatelijke geweld te leggen bij de Verenigde Naties, c.q. de Veiligheidsraad.
Dat leek even vergeten toen vorige week de leiders van de 19 NAVO-landen in Washington besloten om verder te gaan met een nieuw Strategisch Concept dat dit monopolie doorbreekt en de NAVO naast de VN plaatst. Ondertussen wordt in Kosovo de nieuwe theorie al in praktijk gebracht. De oorlog in Joegoslavië en de NAVO-top in Washington van eind april zijn mijlpalen die doorslaggevend zullen blijken in de geschiedenis van de internationale verhoudingen tussen staten. De NAVO-bombardementen op Joegoslavië markeren de definitieve veranderiag van de NAVO van verdedigings- naar aanvalsorganisatie.
Deze fundamentele gedaantewisseling van de grootste militaire organisatie van de wereld verloopt geruisloos. Zonder maatschappelijk debat zet de Navo haar eigen handvest en dat van de Verenigde Naties aan de kant. Vanaf nu acht de NAVO zich gerechtigd om ook buiten het verdragsgebied (in principe overal ter wereld) te interveniëren, ook zonder dat een van de lidstaten wordt aangevallen of bedreigd, en desnoods zonder toestemming van de Veiligheidsraad.
De toenemende humanitaire catastrofe, de consolidatie van Milosevic' macht en het toenemende gevaar van grootschalige escalatie werpen 'een smetje' op het NAVO-ingrijpen in Kosovo en zijn blijkbaar niet voldoende om te laten zien dat dit nou precies het resultaat is van een gebrek aan bescheidenheid en militaire terughoudendheid, en het beantwoorden van geweld met nog meer geweld. De NAVO heeft grote inschattingsfouten gemaakt, heeft zich laten verleiden tot een sprong in het duister, en heeft gekozen voor een middel dat erger is dan de kwaal.
Ongetwijfeld zullen, naarmate de NAVO meer burgerdoelen bestookt, grotere groepen de waanzin ervan inzien. Dat die verschuiving van militaire- naar burgerdoelen plaatsvindt zal niemand zijn ontgaan. Het is echter de logica daarvan of zelfs de noodzaak van die verschuiving die zou moeten worden ingezien.
Het nieuwe strategische concept van de NAVO, met als kerntaak 'crisisbeheersing' zonder VN-mandaat, wordt in Kosovo ten doop gehouden. Kosovo is geen geïsoleerde actie waar zo af en toe iets fout gaat. Dit is de toekomst van de nieuwe NAVO-doctrine, niet meer en niet minder. Net zoals gras niet harder gaat groeien wanneer je eraan trekt, kun je ook niet met extreem geweld van buiten mensen dwingen vreedzaam met elkaar samen te leven. Een 'slimme' raket die zich tientallen kilometers vergist en op het centrum van de Bulgaarse hoofdstad Sofia terechtkomt in plaats van op het voorziene doel in Servië is 'all in the game'. Bommen op treinen en bussen, het hoort er allemaal bij en is op voorhand ingecalculeerd. Schone oorlogen bestaan niet. Evenmin bestaan er oorlogen die een klein beetje internationaal-rechtelijk legaal zijn.
De keuze om geweld te gebruiken is zo ingrijpend dat die niet halfhartig gemaakt kan worden. De legitimiteit ervan en het accepteren van het feit dat er slachtoffers zullen vallen zouden als voorwaarden helderder moeten zijn dan bij enige andere politieke keuze het geval was. De Nederlandse regering en de overgrote meerderheid van het parlement zijn hiermee akkoord gegaan toen zij de NAVO-aanvallen op Joegoslavië goedkeurden. Zij verleenden de NAVO zelfs het recht om dat in de toekomst voortaan op eigen houtje te doen wanneer en waar zij dit nodig acht. De omstandigheden die het broeiende conflict in Kosovo vlam deden vatten - armoede, etnische tweedeling, gebrek aan uitzicht op een betere toekomst - doen zich voor in tal van landen in de regio. De nieuwe NAVO, de wereld-gendarme tegen wil en dank, kan zich alvast gaan voorbereiden op ingrijpen in Macedonië, Albanië, misschien zelfs Bulgarije, Roemenië of Moldavië. Als niet de economische en sociale ontwikkeling van de Balkan voorrang wordt gegeven, staan Europa nog hete tijden te wachten.

Len Munnik

Kletsmajoren helpen Milosevic

Dit zei de Duitse generaal Naumann 4 mei op zijn laatste persconferentie als voorzitter van het Militaire Comité van de Navo: „Om heel open en eerlijk te zijn, wij zijn niet geslaagd in onze oorspronkelijke doelstelling om door luchtacties Milosevic te dwingen onze eisen te aanvaarden, en ook zijn we er niet in geslaagd Joegoslavië te verhinderen een campagne van etnische zuivering uit te voeren". Deze uitspraak is bijzonder. Niet zozeer om zijn feitelijke inhoud, die kennen we immers wel. Maar omdat hij komt van de hoogste militair in het bondgenootschap terwijl de militaire campagne nog aan de gang is.

KOCH

Die uitspraak is ook belangrijk. Naumann stelt vast dat het de bedoeling was door de Navo-luchtacties de etnische zuiveringen te verhinderen. Als we vaststellen dat die opzet is mislukt, betekent dat niet dat de Navo verantwoordelijk is voor die zuiveringen. Dat is en blijft Milosevic. De Navo is wel verantwoordelijk te houden voor de keuze van een instrument waarvan op voorhand was te verwachten dat het ineffectief zou zijn. Door het bombarderen van bruggen in Novi Sad verhindert men niet dat honderden kilometers zuidelijker Servische soldaten huizen in brand steken en Kosovaren op de vlucht jagen. Of zoals Naumann het formuleerde: „Je kunt nu eenmaal niet vanuit de lucht een politieman of zo'n paramilitaire boef tegenhouden die ongewapende burgers met een geweer achterna zit of met een mes bedreigt." *Hier hoor je bijna de frustratie. Naumann zal dit voorafgaande aan de luchtacties zijn politieke superieuren zonder succes een en andermaal hebben duidelijk gemaakt.*

Natuurlijk benadrukt Naumann ook de successen van de luchtacties. Het leger van Milosevic, en nog veel meer (de militaire en industriële infrastructuur), wordt, al gaat het wat langzaam, uitgeschakeld. De merkwaardige gedachte is overigens dat wanneer dit eenmaal gebeurd is, Milosevic wel zal toegeven. Maar waarom zou hij? Waarom zou hij wel toegeven wanneer zijn leger vernietigd is, terwijl hij niet boog voor de dreiging daarmee? Wanneer hij alles verloren en dus niets meer te verliezen heeft, is er voor hem ook geen reden meer om naar de onderhandelingstafel te komen.

Het belangrijkste element van Naumanns persconferentie was dat duidelijk werd dat de inzet van grondtroepen (noodzakelijk om werkelijk een eind te maken aan de etnische zuiveringen) wel degelijk van het begin af aan in de militaire planning was opgenomen. Weliswaar in een 'permissive environment', dat wil zeggen in de omstandigheden die de inzet van grondtroepen redelijkerwijs mogelijk maken, dus wanneer de tegenpartij danig vanuit de lucht is verzwakt. Naumann windt zich op over de problemen van het oorlogvoeren door een bondgenootschap. Dat stelt beperkingen aan de snelheid van de politieke besluitvorming en neemt het element van verrassing, zo belangrijk in de militaire strategie, weg. Ik begrijp wel zo'n beetje wat Naumann hier bedoelt. Denk bijvoorbeeld eens aan de twee kletsmajoors die in Nederland verantwoordelijk zijn voor het Kosovobeleid, Van Aartsen en De Grave. De laatste praatte herhaaldelijk zijn mond voorbij, de eerste roept voortdurend dat er nooit, nooit, nooit grondtroepen ingezet zullen worden. Fijn, hoor je Milosevic denken terwijl Naumann gromt. Zo wordt zelfs maar de dreiging van grondtroepen weggenomen. Van Aartsen maakt het Milosevic niet alleen erg makkelijk. Zijn opstelling legt ook de bijl aan het in de Hoofdlijnennotitie uitgestippelde veiligheidsbeleid. Dat is toegesneden op Nederlandse deelname aan crisisbeheersing, ook met grondtroepen. De geloofwaardigheid van dat beleid wordt aangetast wanneer in voorkomende gevallen, en Kosovo is een heel dwingend voorbeeld, de inzet van grondtroepen categorisch wordt afgewezen.

Koen Koch

Citaten uit een oorlog

Veel problemen van de Navo worden in Kosovo opgelost: Frankrijk zeurt niet meer over wie het militaire commando heeft, de kibbelende leden Griekenland en Turkije gedragen zich netjes, met Roemenië en Bulgarije zijn al twee landen van de Balkan over de streep getrokken en – nog belangrijker – de Navo kan eindelijk weer steunen op de publieke opinie."
Jonathan Eyal, Royal United Services Institute in Londen, Time

„Ik wil u waarschuwen dat er elementen van dit alles zijn die we nooit zullen begrijpen."
Wesley Clark, opperbevelhebber Navo, Newsweek

„Er wordt gezegd dat Duitsland niet zou moeten interveniëren op de Balkan vanwege de wreedheden die Hitlers strijdkrachten daar hebben begaan. Je zou ook het tegenovergestelde kunnen beweren – dat we juist de morele plicht hebben een einde te helpen maken aan de nieuwe wreedheden die daar nu begaan worden."
Gerhard Schröder, bondskanselier Duitsland, Newsweek

„Milosevic vertegenwoordigt het Europa van de jaren dertig en veertig. Dat is niet ons Europa."
Joschka Fischer, Duits minister van buitenlandse zaken, Le Monde

„Niet alleen als Tsjech en als Europeaan, maar ook als bewoner van deze planeet heb ik het verlangen dat er vrede is onder de mensen en heb ik begrepen dat zo'n vrede nauwelijks verwezenlijkt kan worden zonder de bereidheid om deze te verdedigen tegen de krachten van het kwaad."
Vaclav Havel, president Tsjechië, International Herald Tribune

Rusland te arm voor hoofdrol in Kosovo

8-5-99

Kosovo

Wessel de Jong

MOSKOU – Rusland heeft geen geld voor grootscheepse deelname aan een internationale vredesmacht in Kosovo. Dat is volgens experts een van de redenen, waarom van een volgende Russische militaire missie in ex-Joegoslavie waarschijnlijk weinig terecht zal komen.

„Als het op betalen aankomt, gebeurt er niks," zegt de Russische militaire expert Pavel Felgenhauer. „Dat hebben wel al eerder gezien in Bosnië. De Russen hadden aanvankelijk een hele divisie beloofd," vertelt de specialist over de aanloop naar de vorming van SFOR, de Stabilisation Force die de naleving van de Dayton-vredesakkoorden in Bosnië waarborgt. „Het werd een kleine brigade." Een divisie kan uit ettelijke duizenden militairen bestaan, terwijl in Bosnië nu slechts 1300 Russen zijn gelegerd.

Moskou hamert op het belang van een zware Russische betrokkenheid bij een oplossing voor Kosovo. Felgenhauer verwacht desondanks dat de Russen niet eens de moeite zullen nemen om een nieuwe militaire eenheid te formeren voor een optreden in de omstreden Servische provincie. Hij acht het zeer waarschijnlijk dat de luchtlandingstroepen, die nu in Bosnië de vrede handhaven, simpelweg zullen worden overgeplaatst naar Kosovo als het tot een vredesmacht komt.

De commandant van de Russische parachutisten, kolonel generaal Georgi Sjpak, kondigde dat gisteren al aan in de Russische legerkrant de Rode Ster. „Ja, dat is de goedkoopste en snelste oplossing," reageert Felgenhauer op de uitspraak van de kolonel generaal. „De Russen hebben dat overigens eerder gedaan. In het voorjaar van '95 moesten er troepen naar Sarajevo, die kwamen toen uit Slavonië." Dat is de provincie waar Serven en Kroaten begin jaren negentig om hebben gevochten in een strijd op leven en dood.

Alexander Pikajev, een analyticus van de Carnegie Endowment, een Amerikaanse denktank in Moskou, voorziet ook grote financiële problemen aan Russische zijde. Hij denkt dat de Russen in geen geval voor een herhaling zullen kiezen van het Bosnische avontuur. Moskou heeft volgens Pikajev, een voormalig adviseur van de parlementscommissie voor defensie, een kater overgehouden aan het functioneren onder Amerikaans commando. „Daar viel geen enkele eer mee in te leggen." Pikajev acht het onwaarschijnlijk dat de Russen zij aan zij zullen optreden met troepen van landen, die Servië hebben gebombardeerd.

Felgenhauer weet niets af van de kater die de Russen hebben opgelopen bij Sfor. Uit militair oogpunt is de operatie volgens hem een succes en hoeven de Russen zich niet te schamen voor hun luchtlanders. Van de Amerikanen van de derde Infanterie Divisie die in Bosnië actief zijn, heeft hij begrepen dat ze zeer te spreken zijn over de Russen.

De militair expert heeft niet gehoord van toestanden, zoals die zich voordeden bij het Oekraiense contingent in Bosnië, dat alles verhandelde dat los en vastzat. De Russische luchtlandingstroepen gelden als keurkorps dat goed gedisciplineerd is en redelijk is uitgerust, in vergelijk met de rest van het Russische leger dat grotendeels in staat van ontbinding verkeert.

Hoe goed de reputatie van de *desantniki* ook moge wezen, het blijft niet bij patrouilleren alleen in Bosnie. Aan de kazernepoorten wordt regelmatig onderhandeld met handelaren, die voor de para's tweedehands auto's kopen in West-Europa. Bij de Bosniërs zijn de auto's 3000 dollar goedkoper dan in Moskou.

Schröder vecht voor zijn leven

crisis

Welgraven

BERLIJN – Gerhard Schröder zat deze week voor het eerst een vergadering van het SPD-bestuur voor (als partijchef is hij de opvolger van Oskar Lafontaine) en de bondskanselier kreeg het onmiddellijk zwaar voor de kiezen.

Vertegenwoordigers van de linkervleugel verweten hem dat hij klakkeloos achter de Navo-acties tegen Servië staat, terwijl die in strijd zijn met het volkenrecht. „Het is een oorlogsmisdaad", aldus bestuurslid Hermann Scheer.

Schröder trok wit weg en reageerde woedend: „Zeg dan meteen dat je me naar Den Haag wilt sturen." In die stad zetelt het VN-tribunaal. Schröder wenst door niemand in verband te worden gebracht met oorlogsmisdaden, en zeker niet door partijgenoten.

Maar de bondskanselier moet erkennen dat de steun van de SPD en van de bevolking voor het optreden tegen Milosevic begint af te kalven. Steeds meer prominente SPD'ers (vooral uit het oostelijke deel des lands) protesteren. In de voormalige DDR is zelfs een meerderheid van de inwoners (zestig procent) tegen.

Schröder vecht voor zijn politieke leven, net als zijn minister van buitenlandse zaken Joschka Fischer. Fischer moet volgende week donderdag, op hemelvaartsdag, op een speciaal congres van de Groenen in Bielefeld verschijnen dat gewijd is aan de oorlog in Joegoslavië. Gezien de opgewonden stemming in de kleinste regeringspartij is het niet uitgesloten dat een meerderheid zich tegen de minister (en in feite de partijleider) keert. Dat zou zo goed als zeker het einde betekenen van de roodgroene coalitie die ook nog eens wordt bedreigd door het groeiend verzet in de SPD tegen de Navo-acties.

Het is al met al goed denkbaar dat er over tien dagen geen kabinet-Schröder meer is. De SPD'er zou dan een triest record breken: dat van de kortstzittende bondskanselier.

Vandaar dat Schröder en Fischer zich zo inspannen voor een diplomatieke doorbraak. Het akkoord dat de ministers van buitenlandse zaken van de G 8 donderdag sloten, is voor hen een succes. Voor Fischer heeft het een extra gouden randje: het ademt de geest van het vredesplan dat hij enkele weken geleden op tafel legde, maar dat de Navo toen afwees. In het G 8-akkoord zit zelfs een element dat voor 100 procent uit de koker van Fischer komt: een Marshallplan voor de Balkan, als de vrede daar is weergekeerd.

Het zou flauw en ook oneerlijk zijn om Schröder en Fischer te verwijten dat zij uit puur politiek eigenbelang zo driftig aan de weg timmeren. Elke Navo-lidstaat steunt hun inspanningen, de twee Duitse politici verwoorden wat collega's in elke hoofdstad op z'n minst denken en soms ook wel zeggen: we kunnen niet eeuwig doorgaan met die bombardementen, het is hoog tijd voor een diplomatieke doorbraak.

Dat Duitsland het voortouw heeft genomen, is deels toe te schrijven aan het EU- en G 8-voorzitterschap, momenteel in handen van Bonn. Maar ook is het het gevolg van de bijna traditionele middenpositie van de Duitsers op het Europese continent. Weken geleden al probeerde Joschka Fischer (hij weer) de Russen bij de oplossing van het Kosovo-conflict te betrekken. Dat

Duitse regering kan spoedig vallen door oorlog Kosovo

is hem nu, binnen G 8-verband, gelukt.

Duitsland is het uitgelezen land om voorop te lopen. De overige grote Europese landen zijn of te inert of hebben zich zo duidelijk geprofileerd in de oorlog dat ze voor niet-Navo-landen ongeloofwaardig zijn. Neem Groot-Brittannië: ook al zou dit land momenteel EU- en G 8-voorzitter zijn, dan nog zou het niet de rol kunnen vervullen die Duitsland nu speelt. Premier Tony Blair is de felste verdediger van de Navo-acties en daardoor te betrokken voor een bemiddelende rol. Van de Fransen hebben we allang niets meer gehoord.

Schröder, Fischer en ook minister Rudolf Scharping van defensie (SPD) hebben met Blair gemeen dat zij van de naoorlogse generatie zijn. Ze hebben in de jaren zestig gedemonstreerd tegen alles wat maar naar oorlog riekte. Nu zijn ze zelf verantwoordelijk voor een oorlog, en ze willen laten zien dat ze die tot een goed einde kunnen brengen.

Vooral Fischer en Scharping nemen grote woorden in de mond om het Navo-optreden te rechtvaardigen. Fischer heeft het over 'Nooit meer Auschwitz'; vandaar debommen op Belgrado. De minister stelt daarmee de gruwelen waaraan het Joegoslavisch leger en paramilitairen zich in Kosovo schuldig maken op één *lijn met de nazi-misdaden. Scharping doet hetzelfde door Milosevic en Hitler in één adem te noemen* en steeds over 'concentratiekampen' te spreken die in Kosovo zouden zijn opgericht. Het zijn vreselijke kort-door-de-bocht-conclusies, schrijft de politicoloog Walter Manoschek in het weekblad 'Die Woche'. De twee politici hebben geen gevoel voor historische verhoudingen, het is onbegrijpelijk wat ze zeggen, aldus Manoschek, één van de samenstellers van de reizende tentoonstelling over de wandaden van de Duitse Wehrmacht.

Scharping, Fischer en ook Schröder hebben echter grote woorden nodig om te voorkomen dat de publieke opinie en de stemming in SPD en de Groenen zich tegen hen keren. Zij weten dat dat moment vroeg of laat komt als er geen uitzicht is op een politieke oplossing.

KERS / *Ibrahim Rugova*

president',
erse kran-
ginnegap-
staat. Maar
vel degelijk
e een *silent*
net als hij
lgde koste
jden.
i, daalde de
kan' ontta-
Rome af.
t, reputatie
rincipe van
zei hij een
Rugova wil
nstandighe-
het begin

van de Navo-luchtaanvallen verkeerde. Waarom liet hij zich met Milosevic filmen, ongemakkelijk handenschuddend, een wanhoopslachje tussen de droeve ogen en het eeuwige, artistieke sjaaltje om de nek?

Hij vertelt er niets over, maar het is tot in details beschreven door Spiegel-verslaggeefster Renate Flottau. De familie Rugova werd in een volstrekt isolement onder huisarrest gehouden, politiemannen in het hele pand, de omringende huizen met geweld ontvolkt. Hij was toen al totaal gedesillusioneerd.

Het kán best zijn dat hij zich bij Milosevic tegen de luchtaanvallen heeft uitgesproken, in een uit zijn verband gerukt citaat. Al voor het begin van zijn huisarrest op 31 maart voorzag Rugova de totale beestachtigheid en de verdrijving van alle Albanezen, als de Navo de luchtaanvallen zou doorzetten zónder landstrijdkrachten in te zetten. „Nu moet de Navo alles op één kaart zetten en desnoods met de totale verwoesting van Servië dreigen."

Grimmig beschreef Rugova tegen Flottau hoe het Westen de zaak-Kosovo liet rusten tot het te laat was. Woedend nam hij in huisarrest kennis van de belofte van het Westen om vluchtelingen op te nemen: „Nou lopen ze allemaal weg, iedereen hier droomt ervan naar het Westen te verhuizen. Niemand komt nog terug."

Het is niet duidelijk hoe 'vrij' Rugova op het moment is – zijn vrouw en kinderen zijn mee, maar hoe zit het met andere familieleden? Het is wel zeker dat hij zich niet 'onder vrienden' voelt. Zijn wrok tegen het Westen is groot. Maar Rugova heeft steun nodig om te redden wat er te redden valt van zijn reputatie, zijn volk en zijn dromen.

Wera de Lange

Carl Bildt

NIEUWSMAKERS / *VN-gezanten*

De VN heeft twee Europeanen benoemd tot gezant voor Kosovo.

De 49-jarige Zweed Carl Bildt heeft al ervaring op de Balkan: hij zag tussen januari 1996 en juni 1997 als Hoge vertegenwoordiger voor Bosnië toe op de uitvoering van de Dayton-vredesakkoorden. Sindsdien leidde hij de oppositie in Zweden. De analytische en wat droge Bildt is kritisch over de Navo-bombardementen en heeft gepleit voor de inzet van landstrijdkrachten in Kosovo. Begin jaren '90, toen hij Zwedens premier was, bemiddelde hij over terugtrekking van de Russische troepen uit de Baltische staten. Hij heeft nog steeds goede banden met Rusland.

De 59-jarige Eduard Kukan is sinds vorig jaar minister van buitenlandse zaken van Slowakije. Hij geldt als een carrière-diplomaat, die na een opleiding in Moskou Tsjechoslowakije vertegenwoordigde in onder meer de VS. In 1990 werd hij Praags man bij de VN, vier jaar later kort minister van buitenlandse zaken in het net onafhankelijke Slowakije. Kukan spreekt Engels, Russisch, Spaans en Swahili. Hij is voorstander van aansluiting van zijn land bij de Navo en de EU.

redactie buitenland

Eduard Kukan

8-5-99

Stop met bombarderen

De Navo kan beter stoppen met de bombardementen op Kosova en Servië. Alleen gerichte reddingsacties voor vluchtende Kosovaren die zich nog in eigen land bevinden en voor wie er nog durven te wonen, kunnen nog zin hebben. Door de inzet van grondtroepen die hiervoor nodig is, is het echter ook mogelijk dat zulke acties nog meer mensen op de vlucht zullen doen slaan. Zo zit de Navo in de moraalval. Nu ze heeft gezegd alleen uit te zijn op het handhaven van mensenrechten voor de Kosovaren, is er geen weg terug zolang dat doel niet is bereikt.

De eerste fout die de Navo in deze halve oorlog heeft gemaakt, was het besluit te beginnen met bombardementen op Servië om het Servische leger uit te schakelen. En vervolgens de beslissing het land economisch lam te leggen, wat een aantasting van de mensenrechten van de Serviërs mag worden genoemd. In plaats daarvan had onmiddellijk geprobeerd moeten worden de bedreigde Kosovaren te ontzetten. Deze misrekening kwam voort uit overtrokken angst voor de Servische slagkracht. Het is inmiddels gebleken dat het Servische leger weinig kan of zelfs wil uitrichten tegen buurlanden, al slaagt het er wel in de genocide in Kosova voort te zetten. Ook alle doemverhalen over uitbreiding van het conflict in de regio zijn ongegrond gebleken. Angst voor verlies van eigen soldaten heeft de Navo-strategen blind gemaakt voor de belangen van de Kosovaren.
De tweede fout van de Navo is steeds maar door te gaan met de bombardementen, ook al zijn de Kosovaren om wie het allemaal begonnen is, er niet mee geholpen. Dat doet de verdenking rijzen dat het inderdaad niet alleen om de Kosovaren gaat. Het begin van de Navo-acties werd oorspronkelijk verdedigd met het argument dat 'de geloofwaardigheid van het bondgenootschap' op het spel stond. Dat bleek merkwaardig genoeg het belangrijkst te zijn. Nu, na bijna twee maanden bombarderen, zou de Navo er trouwens wel vanuit mogen gaan dat Milosevic niet meer aan die geloofwaardigheid twijfelt. Al zal de Servische dictator wel minachting hebben voor de vrees van de Navo grondtroepen in te zetten. Het heeft inderdaad iets lafs, aanvallen vanuit de lucht en gauw weer wegwezen. In de Tweede Wereldoorlog die we deze week herdenken, waren Britten en Amerikanen minder bang.
De derde fout van de Navo is dat ze met haar eenzijdige acties de relatie met Rusland, China en veel andere niet-westerse landen onnodig schade heeft berokkend. Versluierend wordt gesproken over 'de internationale gemeenschap' die moet ingrijpen terwijl het helemaal niet om de internationale gemeenschap gaat. De VN zijn buiten de besluitvorming gehouden wat hun geloofwaardigheid heeft aangetast. Dat kan in de komende jaren nog ernstige gevolgen krijgen.
De vierde fout van de Navo was dat ze in Rambouillet de onderhandelingen met Servië liet afspringen met haar eis dat een Navo-vredesmacht in Kosova moest toezien op de uitvoering van een akkoord. Of in ieder geval een vredesmacht onder leiding van de Navo. Misschien was Milosevic wel akkoord gegaan met een VN-vredesmacht of met een vredesmacht onder de vlag van de Organisatie voor Samenwerking in Europa (OVSE), waarvan ook Rusland deel uitmaakt.

Zoveel fouten maken – denk ook aan de voltreffers op bussen – zou voor iedere andere organisatie reden genoeg zijn om de leiding te doen aftreden. Het heeft geen zin Navo-secretaris-generaal Solana naar huis te sturen. Politieke leiders als Blair en Clinton valt echter veel te verwijten, ook al is de interventie van de Navo om humanitaire redenen – zonder dat economische of strategische doeleinden de doorslag geven – een mooie stap vooruit. Nu kan een tijdelijk bestand van een of twee dagen de impasse misschien doorbreken. De Duitse minister van buitenlandse zaken Joschka Fischer heeft dat voorgesteld. Er zit niets anders op dan opnieuw te gaan onderhandelen met Milosevic. Dat zal waarschijnlijk uitdraaien op een verdeling van Kosova, een deel voor de Albanezen en een deel voor de Serviërs.

Cees Veltman

DEMONSTRATIE

Zondag 9 mei 13.00 uur

BEURSPLEIN - AMSTERDAM

Stop de NAVO-agressie tegen Joegoslavië

DE NAVO DE BALKAN UIT

Informatie: Centrum Internationale Samenwerking - Sloterkade 20 - Amsterdam - Tel. 020 615 1122 - E-mail: office@globalreflexion.org

---

Tot de demonstratie wordt opgeroepen door (voorlopige lijst):

AFVN, Bond van Anti-Fascisten; Anti Interventie Comité; Bayan International (Europe); Bond van Joegoslavische Clubs in Nederland; Comité Stop Starwars; DIDEF (Fed. van Democratische Arbeidersverenigingen uit Turkije); HTIF (Fed. van Arbeidersverenigingen uit Turkije); Humanistische Partij; ICAD (International Committee Against Disappearances); Internationale Socialisten (IS); KMAN (Komitee Marokkaanse Arbeiders Nederland); Leids Anti-Oorlogscomité; Migrante - Europe; NCPN; Servische Vriendschapsvereniging Rotterdam; Speerpunt (Marxistisch-Leninistische uitgave); Stichting Global Reflexion/Centrum Internationale Samenwerking; Stichting Nederland Joegoslavië; Stichting Servisch Informatie en Cultuurcentrum Tilburg; Volk voor Vrede.

STOP DE NAVO-AGRESSIE TEGEN JOEGOSLAVIË!

Zonder mandaat van de Verenigde Naties of de Veiligheidsraad, voert de NAVO nu al weken lang zware bombardementen uit op Joegoslavië. Voor het eerst treedt zij met geweld op buiten het eigen verdragsgebied en schendt zij de soevereiniteit van Joegoslavië. De Nederlandse regering en een meerderheid van de 2e Kamer steunen dit optreden, waardoor ons land nu ook in oorlog is. In een spoeddebat in de 2e Kamer - in afwezigheid van premier Kok - werd geen enkel juridisch argument naar voren gebracht. Ook werd het feit genegeerd dat Joegoslavië akkoord was met een politieke regeling m.b.t. Kosovo onder VN-toezicht. De interventie berust dan ook niet op recht, maar op macht.

Aanvankelijk verdedigd om de veiligheid van de Albanezen in Kosovo te garanderen, is de operatie uitgelopen op een groot menselijk drama. Er is een spiraal van geweld in gang gezet die vele honderdduizenden mensen van huis en haard heeft verdreven en aan meer dan duizend mensen het leven heeft gekost. De economische schade is enorm en treft de gehele regio.

Meer en meer blijkt de eenheid en het prestige van de NAVO zélf de inzet van het gevecht te zijn geworden. De aanvallen op niet-militaire doelen in alle delen van Joegoslavië geeft aan de operatie het karakter van een totale oorlog die de vernietiging van een geheel land beoogt. Het heeft in Joegoslavië zélf de verschillen in politiek denken ondergeschikt gemaakt aan de strijd om te overleven.

Het zijn de gewone mensen die voor de oorlog moeten betalen. In de eerste plaats de volkeren van Joegoslavië, maar ook de andere landen in de regio worden zwaar getroffen. De rekening zal op het bord komen van de werkende en uitkerings- en pensioengerechtigde mensen in de deelnemende NAVO-landen. De enigen die profiteren zijn de wapenindustrieën, die hun nieuwe wapens testen en kunnen rekenen op grote orders om het verlies van hun bommen en raketten te compenseren.

De oorlog veroorzaakt bovendien een milieuramp in de gehele regio. Het bombarderen van chemische industrieën en het gebruik van wapens met verarmd uranium zal, zoals in Irak het geval is, voor vele jaren het milieu en het leven van de mensen verwoesten. De NAVO spreekt graag over de nieuwe internationale orde en morele waarden, maar zowel door het passeren van de VN, het bombarderen van burgerdoelen, de bruggen over de Donau, het gebruik van clusterbommen en het inzetten van uraniumgranaten, is het bondgenootschap zelf de grootste schender van internationale verdragen.

In ons land heeft de oorlog bij velen een grote schok veroorzaakt. De eenzijdige berichtgeving in de media en het manipuleren met opinieonderzoeken - bedoeld om zich van de steun van de bevolking te verzekeren - heeft bereikt dat delen van de bevolking zijn meegesleurd in een oorlogssfeer, wat een verontrustende opleving van agressie en vijandschap tegen de in de ons land wonende Joegoslavische gemeenschap en de tegenstanders van de oorlog te zien geeft. Hierdoor zijn onze eigen democratische rechten in het geding gekomen.

Toch kan niet verhuld worden dat bij vele mensen afkeer en weerstand leeft. Er ontwikkelt zich een diepe kloof tussen politici die vol blijven houden dat het een noodzakelijk ingrijpen is uit humanitaire motieven en de vaststelling bij velen dat het in feite een barbaarse oorlog is ter vernietiging van een land dat een onlosmakelijk deel uitmaakt van de Europese beschaving. Deze scheiding der geesten loopt dwars door alle politieke en maatschappelijke organisaties.

De bommen op Joegoslavië zullen de problemen niet oplossen. Integendeel, zij destabiliseren ons continent tot op een punt dat een omvangrijk internationaal conflict niet uitgesloten mag worden. Daarom moet er onmiddellijk een einde komen aan de oorlog en met onderhandelingen vanuit de VN op een vreedzame manier naar oplossingen worden gezocht. De Nederlandse regering en het parlement dienen hiervoor op te treden en de Nederlandse deelname aan de oorlog onmiddellijk te stoppen.

Het is in deze geest dat wij u oproepen om deel te nemen aan de demonstratie op 9 mei a.s. om 13.00 uur vanaf het Beursplein in Amsterdam.

STOP DE NAVO-AGRESSIE TEGEN JOEGOSLAVIË!

STOP DE OORLOG! - DE NAVO UIT DE BALKAN!

6-5-99

VOOR SOLIDARITEIT MET DE VOLKEREN VAN JOEGOSLAVIË

Opnieuw staat de Balkan in brand. De NAVO heeft het VN-handvest geschoffeerd en de aanval geopend op Joegoslavië. Voor het eerst na de 2e Wereldoorlog wordt er oorlog gevoerd tegen een soevereine staat in Europa. De Nederlandse regering en het parlement steunen deze oorlog en zijn hierdoor medeverantwoordelijk voor de catastrofe die is ontstaan.,

De voormalige Republiek Joegoslavië is sedert 1991 op systematische wijze ontmanteld. De voornaamste krachten hierachter zijn de VS en Duitsland, die de opheffing van Joegoslavië hoog op hun politieke agenda hebben geplaatst. Doel is het verkrijgen van een beslissende controle over de Balkan, om zo een greep te hebben op de gebieden daar omheen: Europa, Rusland en het Midden-Oosten. Daarom moet Joegoslavië verdwijnen en opgesplitst worden in kleine afhankelijke staten of protectoraten, onder militaire controle van de NAVO en een economische herstructurering naar de 'vrije markt', waarbij publiek eigendom overgedragen moet worden aan het internationale bedrijfsleven.

De Joegoslavische volkeren hebben een heroïsche strijd gevoerd tegen de Duitse fascisten en hun Kroatische collaborateurs, wat de basis vormde voor het vreedzaam samenleven na de Tweede Wereldoorlog, in een socialistische eenheidsstaat. De ontbinding van Joegoslavië dient om ook dit definitief uit te wissen.

Hoewel politici en de media voortdurend eenzijdig de Serviërs voor het conflict verantwoordelijk stellen, kan niet langer verhuld worden dat het in feite Bonn en Washington waren die op beslissende momenten de ontbinding van Joegoslavië geforceerd hebben. Enerzijds door het financieren en bewapen van uiterst rechtse groeperingen die op afscheiding koersen, maar ook door direct ingrijpen. De eenzijdige erkenning van Kroatië en Slovenië door Duitsland, de Amerikaanse militaire steun aan de Kroaten bij de etnische zuivering van de Krajina en het bewapenen van de Albanese nationalisten, zijn duidelijke voorbeelden hoe van buiten af de ontwikkelingen zijn beïnvloed. Bonn heeft het Joegoslavische huis in brand gezet en Washington gooit olie op het vuur.

Alle volken van Joegoslavië zijn daar het slachtoffer van geworden. De eens zo trotse veelvolkeren staat, waarin de verschillende groepen vreedzaam konden samenleven, wordt omgevormd tot een etnisch gescheiden reeks van staatjes. Meer dan een miljoen zijn hierdoor ontheemd geraakt. Niet alleen de Kroaten, de Moslims en de Albanezen, maar ook de Serviërs, hoewel de pers daar nauwelijks over bericht. Zonder hun bijdrage aan het conflict te ontkennen of te bagatalliseren, kunnen we zeggen dat zij - met NAVO-steun - systematisch zijn verdreven uit Kroatië en in Bosnië in gescheiden, en meest arme gebieden zijn teruggedrongen. Dit is Apartheid op z'n Westers! En de oorlog die de NAVO nu voert, betekent voor hen een strijd om als volk te overleven. De barbaarse oorlog van de NAVO moet daarom gestopt worden.

De NAVO uit de Balkan! Alle Nederlandse militairen terug!

St.Nederland Joegoslavië en Centrum Internationale Samenwerking organiseren

zaterdag 8 mei

discussie bijeenkomst met als thema:

Wat doet de NAVO in Joegoslavië?

Sprekers:

- Paul Magnée, voorzitter Stichting Nederland Joegoslavië
- Diana Johnstone, onafhankelijk journaliste uit de VS
- Nico Varkevisser, Centrum Internationale Samenwerking

Plaats: Akhnaton, Nieuwezijds Kolk 25 - Amsterdam

Aanvang: 13.00 uur - Toegang gratis

De doelstellingen van Stichting Nederland Joegoslavië zijn:

- zich in te zetten ter bevordering van de vriendschap en contacten tussen Nederland en de volkeren van Joegoslavië
- zich in te zetten voor normale vreedzame relaties tussen Nederland en Joegoslavië
- bij te dragen aan eerlijke en objectieve informatie
- hulp te organiseren voor de slachtoffers van de NAVO-agressie, ongeacht hun religieuze of etnische achtergrond

Ik wil op de hoogte gehouden worden van de activiteiten en publikaties van de Stichting

Naam:

.....

Adres:

.....

Postcode/Woonplaats:

.....

Tel.: Fax:

.....

E-mail:

.....

Opsturen naar:

Stichting Nederland Joegoslavië - Sloterkade 20 - 1058 HE Amsterdam
Tel: 020 - 615 1122 - Fax: 020 - 615 1120

8 Mai 99

Les Assassins et leurs complices

USA + L'OTAN

(Organisation Terroriste Atlantique Nord)

En bombard, les Journalistes. Quelle democratie barbare ?

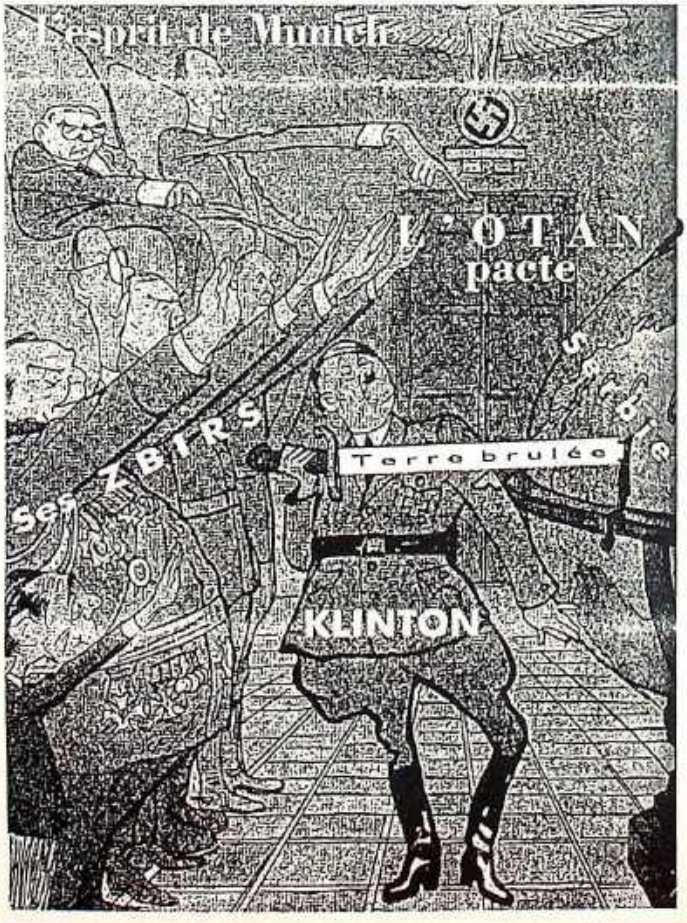

TARGET

Le peuple Serbe vaincra!

«La Main noire»

TARGET

De diplomatie heeft haar eerste kans gekregen

De NAVO is de zevende week van de luchtacties ingegaan en heeft ze nog verhevigd. Maar de diplomatie kreeg eindelijk haar kans, en greep die, moeizaam.

Door onze redacteuren
BIRGIT DONKER
en PETER MICHIELSEN

BRUSSEL/ROTTERDAM, 8 MEI. De diplomatie stal deze week de show, voor het eerst sinds op 24 maart de luchtacties begonnen: de ministers van Buitenlandse Zaken van de G8 – de zeven belangrijkste industrielanden van de wereld plus Rusland – slaagden er donderdag in Bonn in een verklaring met principes over de oplossing van de crisis op te stellen. Dat was een succes, omdat Rusland binnenboord werd gehaald en de VN werden ingeschakeld. Maar dat succes was allesbehalve ongekwalificeerd.

De principes van de G8 zijn vaag: een beëindiging van het geweld en de repressie in Kosovo; de legering van een „effectieve internationale civiele en veiligheidsaanwezigheid" in Kosovo met steun van de VN; de instelling van een interimbestuur over Kosovo met steun van de Veiligheidsraad; de vrije terugkeer van de vluchtelingen en toegang van de hulporganisaties; en een politiek proces voor autonomie voor Kosovo op basis van het akkoord van Rambouillet en de ontwapening van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK. Het plan moet worden bezegeld door een VN-resolutie, waartoe ook China wordt geïnformeerd.

Het principeplan laat vragen open en geschillen bestaan: de NAVO zet de bombardementen voort, hoewel Rusland zich daartegen blijft verzetten; verder is de samenstelling van de troepenmacht niet toegelicht: de NAVO wil die leiden, maar Rusland is daar tegen. Onduidelijk is ook of Belgrado ál zijn legeren politie-eenheden en paramilitairen moet terugtrekken (of wellicht legereenheden mag handhaven) en onduidelijk is tenslotte of Belgrado tevoren moet instemmen met de legering (en de samenstelling) van de troepenmacht: die instemming is volgens Rusland wel, volgens de NAVO niet nodig. De NAVO vindt dat de principes Belgrado moeten worden opgelegd als het er niet mee akkoord gaat; ook daarover wordt in Moskou heel anders gedacht. Alles zal afhangen van de verdere uitwerking, en *im Detail steckt der Teufel.*

Niettemin: er is een voorzichtig begin van een diplomatieke oplossing die een kans van slagen maakt nu Rusland aan boord is gehesen, voor hoe kort of lang dan ook. Of Belgrado ermee instemt is onduidelijk, maar er zijn nog voldoende vaagheden in het plan om enig initieel optimisme te rechtvaardigen. Als het de principes afwijst loopt Joegoslavië bovendien het risico een van zijn weinige machtige vrienden te bruuskeren. Deze week is men aan NAVO-zijde ook wat voorzichtiger gaan praten over de persoon Milošević: tot deze week werd gesteld dat de Joegoslavische leider zou moeten verdwijnen. De afgelopen dagen is in gematigder termen gesproken – vrede met Milošević is mogelijk, zei Clinton donderdag – in het besef dat men nog even met hem verder moet.

WEEKOVERZICHT KOSOVO

Vóór de G8-ontmoeting had Milošević al enkele signalen gegeven die als gebaar van goede wil konden worden geïnterpreteerd: zondag liet hij de drie Amerikaanse soldaten vrij die op 31 maart op de grens met Macedonië gevangen waren genomen, en woensdag mocht na zes weken huisarrest Ibrahim Rugova, de leider van de gematigde Kosovaren, het land verlaten. Bovendien was in Belgrado voor het eerst het woord 'compromis' gevallen en was gezegd dat Joegoslavië zich niet langer verzet tegen de komst, naar Kosovo, van een VN-vredesmacht met lichte wapens.

De NAVO intensiveerde de luchtacties verder tot zo'n 600 vluchten per dag. Volgens de NAVO worden nu ook successen geboekt tegen de grondtroepen van de Serviërs in Kosovo. Twintig procent van de zware wapens van de Serviërs in Kosovo – 300 tanks, pantserwagens en stukken geschut – zou zijn vernietigd, plus de helft van alle munitiedepots en 70 procent van de brandstofvoorraden.

Deze week vielen wel de eerste doden aan NAVO-zijde, toen tijdens een oefenvlucht een Apache-helikopter in Albanië neerstortte en de twee bemanningsleden omkwamen. Het was de tweede van de 24 Apaches die neerstortte, nog voordat deze antitankhelikopters daadwerkelijk zijn ingezet in de strijd tegen de Joegoslavische grondtroepen.

De NAVO verklaarde niettemin steeds zelfverzekerder dat de campagne effect heeft. Zo zouden de grondtroepen zijn lamgelegd die de Kosovaren op de vlucht hebben gedreven. „Ze kunnen", aldus de militaire woordvoerder, „enkel nog stiekem en met angst bewegen." Ook zou de brandstofbevoorrading van het leger steeds moeilijker worden. Toch wordt er nog steeds brandstof aangevoerd, ondanks het olie-embargo van de NAVO. Berichten dat een Grieks schip onder Maltese vlag nog op Joegoslavië vaart, worden niet ontkend door een Griekse woordvoerder. „Zo lang het niet gaat om een schip onder Griekse vlag, kunnen we niets doen", vond hij. De NAVO heeft nog steeds geen overeenstemming kunnen bereiken over het afdwingen van het embargo door middel van het doorzoeken van schepen, wegens juridische vraagtekens en Russisch verzet.

Aan de andere kant werden de beperkingen duidelijker van een luchtactie van een alliantie van negentien landen. De Duitse generaal Klaus Naumann, vertrekkend voorzitter van het militair comité van de NAVO, was deze week de eerste van de leiding van de alliantie die toegaf dat operatie Allied Force trager verloopt dan verwacht, omdat consensus moet worden gevonden tussen de lidstaten. „We moeten zien hoe we de voorwaarden van een coalitie-oorlog kunnen verzoenen met de principes van een militaire operatie, zoals verrassing en een overweldigende militaire macht." De stroperige besluitvorming binnen de NAVO plaatst de alliantie in de ongunstige situatie dat Milošević poker speelt zonder dat duidelijk is wat hij gaat doen, terwijl dat van NAVO-zijde wel duidelijk is omdat eerst onderling consensus gevonden moet worden. Ook het gezaghebbende International Institute for Strategic Studies had deze week kritiek op de strategie van de NAVO, omdat die het verrassingselement uitsluit en de opties beperkt door grondtroepen vooraf uit te sluiten.

De NAVO is er na ruim zes weken van bombarderen niet in geslaagd de 'etnische zuivering' van Kosovo tot staan te brengen. Duizenden Kosovaren kwamen ook deze week in Albanië en Macedonië aan. Voor Macedonië was het een reden de grens tijdelijk te sluiten: de kampen zijn overvol. Skopje verwijt het Westen in gebreke te blijven met de belofte vluchtelingen op te nemen – en niet zonder reden: beloofd was 85.000 Kosovaren op te nemen, slechts eenderde daarvan werd daadwerkelijk overgevlogen.

Voor een van de meer opmerkelijke uitspraken van de week zorgde NAVO-chef Solana. Het Westen, zei hij, had eigenlijk al in 1992 had moeten ingrijpen in Kosovo. „Als ik de geschiedenis kon veranderen, zou ik verkozen hebben vroeger gehandeld te hebben", aldus Solana in de Belgische krant *De Standaard.*

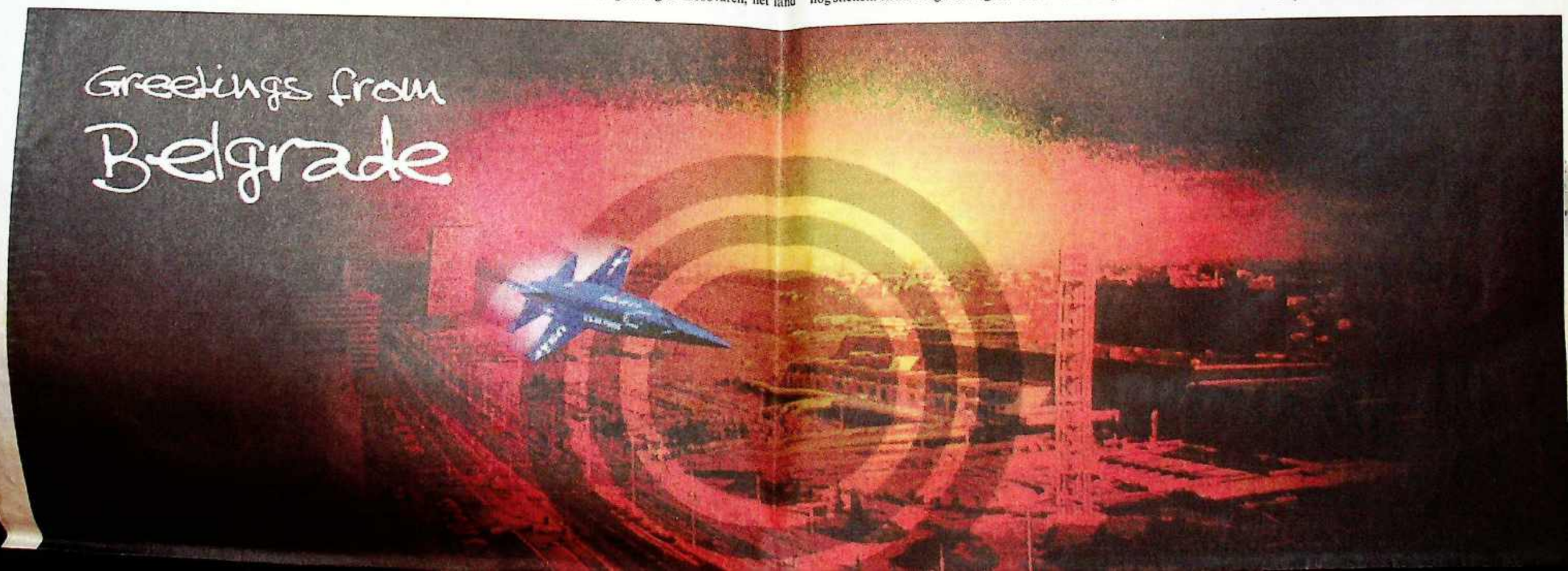

Groeten uit Belgrado – een actuele ansichtkaart uit Joegoslavië. Op de achterkant staan hoogtepunten uit de geschiedenis van Belgrado: bezettingen, beschietingen, bombardementen. „24 maart 1999: NATO & USA & Adolf Klinton."

Vredesinitiatief Annan

Bildt gezant VN op Balkan

NEW YORK, 8 MEI. Secretaris-generaal Koffi Annan heeft gisteren de Zweedse ex-premier Carl Bildt en Slovaakse minister van Buitenlandse Zaken Eduard Kukan benoemd tot zijn speciale gezanten op de Balkan.

Annan liet gisteren via CNN weten dat hij de VN-Veiligheidsraad een brief heeft gestuurd waarin hij namens de Verenigde Naties een eigen vredesinitiatief voor Kosovo aankondigt.

Carl Bildt (49) heeft ruime ervaring op de Balkan. In 1996 en 1997 was hij Hoge Vertegenwoordiger van de VN in Bosnië, een ambt dat onder zijn opvolger Westendorp vergaande bevoegdheden kreeg. Bildt leverde de afgelopen tijd stevige kritiek op de NAVO, met name om de halfhartige wijze waarop de campagne tegen Joegoslavië wordt gevoerd. Ook voorspelde hij dat de luchtoorlog tot een massale deportatie van Kosovaren zou leiden. Wegens zijn kritische houding zou de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Albright aanvankelijk bezwaar hebben aangetekend tegen de benoeming.

De Slovaak Eduard Kukan (59) is een discrete diplomaat met een uitgebreid netwerk aan contacten in Oost-Europa en Rusland. Kukan heeft eerder zijn instemming betuigd met de luchtaanvallen op Joegoslavië.

Donderdag formuleerden de landen van de G7 en Rusland ('G8') in Bonn een principeakkoord over Kosovo. Dat behelst een internationale troepenmacht, terugtrekking van Servische troepen, terugkeer van vluchtelingen en hulporganisaties en ontwapening van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK. President Milošević herhaalde gisteren dat hij pas wil onderhandelen als de NAVO de luchtaanvallen staakt. Wel lijkt de Joegoslavische leider zijn volk voor te bereiden op concessies: medewerkers gebruikten de afgelopen dagen voor het eerst het woord compromis in het openbaar. De krant *Politika* publiceerde gisteren een opiniepeiling waaruit moest blijken dat ruim driekwart van de Serviërs voor een ongewapende vredesmacht is.

Het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK reageerde gisteren zeer verdeeld op het principeakkoord van Bonn. Woordvoerder Gani Fylaj liet in Kukës weten dat het UÇK „verheugd" is, woordvoerder Bilal Sherifi zei in Tirana weten dat het akkoord „totaal onacceptabel" is. (AFP, AP, Reuters)

Eurocommissaris Hans van den Broek stuurde vorige week een open brief naar de leiders in Moskou, die hij graag in de Russische media zag afgedrukt. Die tonen weinig interesse en weten niet helemaal wat ze van de brief moeten denken.

Door onze correspondent
FRANK WESTERMAN

MOSKOU, 8 MEI. Merkwaardig. Zweverig. Ondoorgrondelijk. Die woorden klonken vrijdag bij de Russische staatsomroep ORT in reactie op de morele oproep („Stop Miloševič!") die eurocommissaris Hans van den Broek vorige week aan de Moskouse regeringsleiders had gericht. „Wat moeten we nou met zo'n emotioneel pleidooi", vroeg een programmamaker zich af.

De pleitbede, die op 28 april in NRC Handelsblad heeft gestaan, is minutieus bestudeerd en bijna besnuffeld door de redactie van Odnaka (de Russische variant van Den Haag Vandaag). Alleen al de aanhef was voer voor speculatie. *Beste Jevgeni, beste Igor.* „Hoogst ongebruikelijk", merkte redacteur Viktor Kalasjnikov op. „Een diplomatieke rariteit." Bedoeld waren Jevgeni Primakov, premier, en Igor Ivanov, minister van Buitenlandse Zaken. Maar waarom stond Viktor (Tsjernomyrdin), de Joegoslavië-gezant van Rusland, er bijvoorbeeld niet bij?

Brief Van den Broek is Moskou een raadsel

Een open brief, waarschuwde Van den Broek al, was „een ongebruikelijke weg" – hij had het in ieder geval nog nooit eerder gedaan. Maar hij voelde zich aangesproken door een opiniestuk, ook in deze krant, waarin Ivanov zich afzette tegen de dood en het verderf dat de NAVO-bommen op de Balkan zaaien. „Hoe is het mogelijk op grond van humanitaire overwegingen mensen te vermoorden?", schreef Ivanov. En: „Sommigen in Brussel vinden dit een kleinigheid."

In zijn repliek vraagt Van den Broek zich af of de Russen „het onderscheid tussen de agressor en de bestrijder van die agressie" soms uit het oog verliezen. De Russische leiders dienen een „absoluut nee tegen de mensonwaardige onderdrukkingspolitiek" van Milošević uit te spreken, het liefst in een ferme resolutie van de VN-Veiligheidsraad, zodat Moskou en het Westen de rijen weer kunnen sluiten. „Moge ook de Russische lezers kennis nemen" van dit standpunt, vraagt hij met klem, en wel door publicatie van de brief in de Russische pers.

> Afwezigheid van bijbedoelingen schept verwarring

De tekst is onverwijld verspreid, maar geen van de Russische kranten zag er interessante kopij in. Het departement van Ivanov reageerde officieel dat het niet wenste te reageren: „We krijgen wel meer brieven", voegde een woordvoerder eraan toe. En zo bleef het moreel appèl onopgemerkt, totdat de staatsomroep ORT er wonderlijke details in begon te bespeuren. Uitte commissaris Van den Broek misschien bedekte kritiek op Washington door zo nadrukkelijk de VN-Veiligheidsraad te noemen?

„Wij vroegen ons af of hij het mandaat van de VN weer boven dat van de NAVO wil plaatsen", zegt redacteur Kalasjnikov. Rusland maakt zich drukker over het verlies aan prestige en invloed, zo lijkt het, dan over het leed van de Kosovaren. Misschien bood Van den Broek een handreiking om de Russen weer binnenboord te halen, en om het veiligheidsmechanisme dat zo bot door de NAVO was geschonden, weer in ere te herstellen. Presentator Leontov van Odnaka en ook de hoogste baas van de ORT bogen zich over de bijzondere brief, maar ze bleven zitten met een vraag: richtte Van den Broek zich persoonlijk tot Jevgeni en Igor, of namens de Europese Unie?

Navraag in Brussel leert dat d misverstanden zich opstapelen Donderdag bij de top van de G7 van rijkste industrielanden plus Rusland (een land met een economie iets groter dan die van België) sprak Van den Broek Ivanov op hun polemiekje aan. De Rus bleek niet te weten dat zijn opiniestuk in Nederland was verschenen en dat de Europese commissaris daarom had gereageerd. Want met zijn oproep om zijn brief in de Russische kranten af te drukken wilde Van den Broek het Russische publiek het Westerse standpunt voorschotelen (de NAVO bestrijdt agressie), zoals Ivanov zijn visie (de NAVO is de agressor) in de Westerse pers uiteen mocht zetten.

„Heus, er zitten geen verborgen politieke hints in", zegt een Brusselse diplomaat. Maar in welke hoedanigheid had Van den Broek zijn „door hem bewonderde en gewaardeerde" Russische vrienden nou aangesproken? „Die brief was geschreven op persoonlijke titel in de hoedanigheid van Europees commissaris." Die paradox, in combinatie met de afwezigheid van stiekeme bijbedoelingen, maakt de verwarring er bij de redactie van Odnaka alleen maar groter op. Of de Babylonische Beste Jevgeni, beste Igor-brief alsnog op de Russische televisie zal worden besproken, is dan ook nog ongewis.

'Canada verkwanselt idealen in oorlog'

In Canada groeit de kritiek op de deelname van het land aan de luchtaanvallen van de NAVO. Canada, aldus de critici, verkwanselt oude idealen.

Door onze correspondent
FRANK KUIN

MONTREAL, 8 MEI. Door mee te doen aan de luchtaanvallen op Joegoslavië, heeft Canada een traditie verkwanseld van diplomatiek leiderschap bij de oplossing van internationale conflicten. Het land gaat met zijn bijdragen aan de bombardementen zelfs in tegen de beginselen van vredeshandhaving onder de vlag van de VN, een principe dat Canada altijd hoog in het vaandel heeft gedragen.

Dat is de teneur van de groeiende binnenlandse kritiek op de deelname van Canada aan de NAVO-acties rond Kosovo. Critici, onder wie twee Canadese oud-premiers, vinden dat de Liberale regering van Jean Chrétien een kans heeft verspeeld om het diplomatieke aanzien van Canada in te zetten voor een vreedzame oplossing van het conflict. Door ten strijde te trekken in plaats van op te treden als bemiddelaar, zou Ottawa zijn afgeweken van een decennia oude diplomatieke koers.

Canada doet met achttien CF-18 bommenwerpers en 1.700 man mee aan de luchtacties. Vorige week ging Ottawa bovendien akkoord met een verzoek van de NAVO om achthonderd man grondtroepen naar Macedonië te sturen. Premier Chrétien heeft zelfs laten doorschemeren dat hij niet zou terugschrikken voor Canadese deelname aan een grondoorlog in Kosovo. „Als alle anderen het daar op een gegeven moment over eens worden, zal ik niet degene zijn om tegen het team in te gaan", aldus de premier.

Maar hoewel Chrétien de Canadese publieke opinie vooralsnog mee heeft, wint de opvatting terrein dat Canada een lelijke misstap heeft begaan. „Canada heeft zijn eigen naoorlogse traditie van vredeshandhaving gebroken," zegt Michael Bliss, historicus aan de Universiteit van Toronto. „Alles wat we in het buitenland hebben gedaan aan oorlogvoering en vredeshandhaving, gebeurde altijd met goedkeuring van de Verenigde Naties." Canada levert voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog troepen aan een buitenlandse militaire campagne waaraan geen resolutie ten grondslag ligt van de Veiligheidsraad. Er is niet eens een vredesakkoord om de hand aan te houden, zodat Canada in feite partij is in de oorlog.

Die traditie van Canada als vredestichter begon in de jaren vijftig op initiatief van Lester Pearson, minister van Buitenlandse Zaken en later premier. Hij bemiddelde in 1956 een vreedzame oplossing van de Suez-crisis, waarbij de eerste internationale vredesmacht werd ingezet. Pearson werd beloond met de Nobelprijs voor de Vrede. Sindsdien heeft Canada deelgenomen aan zo goed als elke VN-vredesmissie en eigende het land zich in de Koude Oorlog een rol toe van verzoenende 'middenmacht'.

Die status heeft een deuk opgelopen nu Ottawa zich laat leiden door Brussel en Washington, vindt Joe Clark, leider van de Conservatieve Partij en oud-premier. „Canada heeft weinig laten merken van het leiderschap dat voorheen een kenmerk was van dit land," aldus Clark. Volgens oud-premier Brian Mulroney zou het Canada meer passen om gebruik te maken van zijn tijdelijk lidmaatschap van de Veiligheidsraad. „We zouden bezig moeten zijn de Russen en de Chinezen erbij te betrekken," aldus Mulroney. „Deze situatie had zich uitstekend geleend voor Canadese diplomatieke vaardigheden, maar we hebben de kans laten schieten."

Toch acht niet iedereen de deelname aan de luchtaanvallen onCanadees. Voor Chrétien was niet meedoen nauwelijks een optie bij een militaire operatie om humanitaire redenen van 's lands voornaamste bondgenoten, de Verenigde Staten en Groot-Brittannië. „Als Canadezen, als wereldburgers, konden we niet blijven zitten toekijken terwijl mensen worden verdreven, hun huizen geplunderd en verbrand, hun levens weggenomen," verklaarde de premier.

Sterker nog, het militaire ingrijpen past uitstekend bij de idealen van Lloyd Axworthy, minister van Buitenlandse Zaken. Hij is een voorvechter van wat hij noemt de *human security agenda*. In plaats van te denken in begrippen als nationaliteit en staat, moeten internationale organisaties volgens Axworthy ingrijpen waar individuen worden bedreigd door conflicten. Axworthy had liever een actie onder VN-vlag gezien, maar „helaas gaan bepaalde leden van de Veiligheidsraad nog uit van noties van gisteren over soevereiniteit".

Volgens Bliss is de *human security agenda* in diskrediet gebracht door de misrekening van de NAVO over de effectiviteit van de bombardementen. Hij voorspelt dat Canada zal terugkeren naar zijn naoorlogse traditie. „Het is alsof we altijd trouw zijn geweest aan onze partner, maar net een avontuurtje hebben gehad met een verleidster," zegt Bliss. „Als het voorbij is, verdubbelen we waarschijnlijk onze goede oude, voorzichtige steun aan de VN."

echtdiletantisme

Harry van Wijnen

van de hoofdconclusies, waarin de commissie het kabinet verwijt dat

niële verantwoordelijkheid waaraan de commissie zich heeft schuldig gemaakt, zal premier Kok wellicht moeite hebben de vloer aan te vegen.

Dat geldt nog meer voor de fei-

NAVO heeft hysterische waan ontketend

De luchtaanvallen van de NAVO hebben de Serviërs en de Kosovaarse Albanezen tot een hysterische waan gedreven die weinig goeds belooft voor de toekomst, meent György Konrad. Zelfs in zijn ergste dromen zou een Hongaar niet op het idee gekomen zijn om de bruggen van Novi Sad te bombarderen.

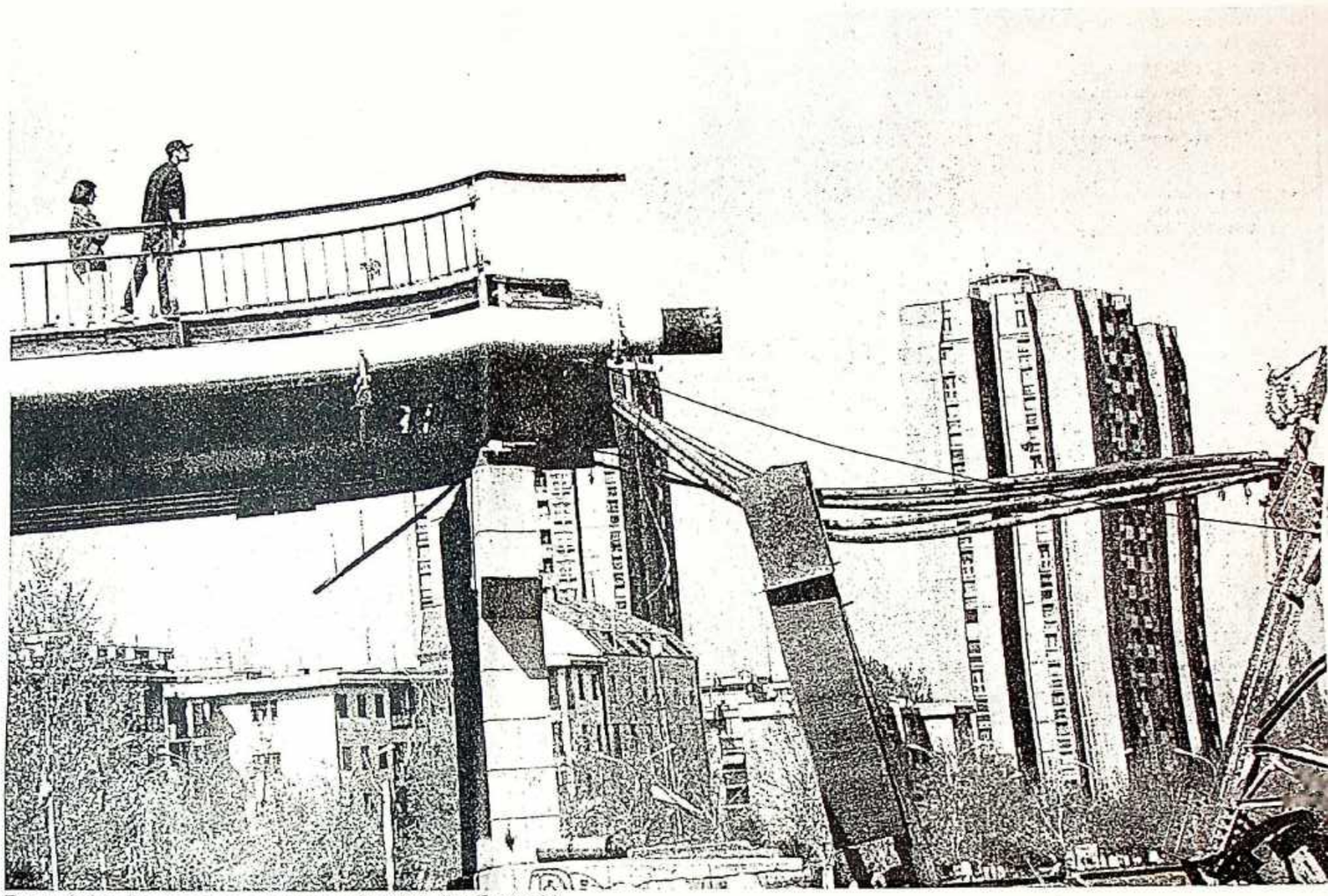

Een van de door de NAVO verwoeste bruggen van Novi Sad. (Foto Fotoloods)

Ik zit in een hoekje van de tuin, die door een muurtje van losse keien wordt omzoomd. Alleen 's morgens vroeg is het gedreun van de bommenwerpers te horen. Zij vliegen naar hun doel en keren weer terug. Hier in de tuin heb ik het gevoel dat groot geworden kleine jongens oorlogje spelen. *Nu* hebben zij de kans en die laten zij zich niet ontgaan. Zij zullen de wereld eens even laten zien wat er met het geld van de strijdkrachten gedaan wordt. Zij trekken hun stoerste gezicht en laten de foto zien van de verwoeste brug in Novi Sad.

In heel Europa worden de bombardementen afgekeurd, tenminste wanneer de mensen onder elkaar zijn, niet zozeer in het openbaar. De tegenstanders lopen gevaar te worden uitgemaakt voor verraders van het vaderland. Ik kan de luchtoorlog van de grootste mogendheden ter wereld tegen een klein Midden-Europees land niet met instemming aanzien. Ik kan de luchtaanvallen waarover ik uit de media verneem, die tot nog toe enkele honderden mensen het leven hebben gekost en die voor tientallen jaren de economie van het zuidelijke buurland ontwrichten, niet goedkeuren. Sedert zes weken ben ik NAVO-burger, en in die hoedanigheid bombardeer ik Joegoslavië, terwijl ik dat helemaal niet wil. Dat de massale vlucht van Albanezen een gevolg is van de bombardementen, beweer ik niet, maar wel dat hij na het begin ervan op gang gekomen is.

Tot dusverre stonden de westerse democratieën voor iets goeds. Nu raken zij geassocieerd met het verschijnsel dat de kleinen slaag krijgen van de groten. De kleine geeft de nog kleinere ervan langs. De nog kleinere roept de hulp in van de groten. Tegen de groten kan de kleine weinig uitrichten, hij leeft zijn woede uit op de nog kleinere. Zo hebben de groten de kleinsten dus mooi beschermd. In feite bombarderen zij echter ook het Kosovo dat zij zogenaamd te hulp komen. Zij hebben beide volkeren tot een hysterische waan gedreven. De in opdracht van de groten uitgevoerde bombardementen worden steeds meedogenloozer. Zij zijn een oorlog begonnen om de Albanezen te helpen, maar tot een strijd van man tegen man om hen te verdedigen waren zij niet bereid. Wie had serieus kunnen denken dat het mogelijk was om met luchtaanvallen de Albanezen te beschermen tegen de door de bommen tot razernij gedreven Servische legereenheden? Dat het UÇK democratischer zou zijn dan de Servische autoriteiten, geloof ik niet.

Alle bewoners van de Balkan zijn onze buren; hun problemen gaan ook ons aan. Twee volkeren maken aanspraak op één territorium; wie nationalistische retoriek vermengt met de mensenrechten, begaat een onheilspellende dwaling. Nu de fundamentele beslissingen over leven en dood in handen liggen van de leidende organen van de NAVO en door de nationale parlementen achteraf meestal worden goedgekeurd, is de vraag gerechtvaardigd in hoeverre zo'n besluit tot een luchtoorlog tegen Joegoslavië – zogenaamd, alsof geen alternatief denkbaar was, een werktuig om naleving van de mensenrechten af te dwingen – democratisch gelegitimeerd is.

Dat de Hongaarse regering en het Hongaarse parlement zo'n besluit uit eigen beweging niet genomen zouden hebben, en Roemenië, Bulgarije en Macedonië evenmin, staat als een paal boven water. De leidende elites van Albanië, Bosnië, Kroatië en Slovenië zouden de Midden-Europese steden Belgrado, Novi Sad, Panevo, Kragujevać en Niš evenmin hebben gebombardeerd. Zelfs in zijn ergste dromen zou een Hongaar niet op het idee zijn gekomen om ter bescherming van de Albanezen in Kosovo de bruggen van Novi Sad te bombarderen. Wij zijn minder strijdlustig van aard dan de West-Europeanen, wij hebben nog niet de mate van mediale abstractie bereikt die zo kenmerkend is voor de Westerse samenlevingen, waar de burgers

berichtgeving snel een algemene indruk kunnen vormen van een land dat zij niet kennen. Misschien doordat zij er verder vandaan zitten? Omdat zij zich identificeren met de piloot die het doel op de korrel neemt? Ik heb zo'n vermoeden dat de Midden-Europeanen ervoor terugschrikken om zich met de daders te identificeren, want dat zijn de militairen allemaal: zij die de Albanese gezinnen verdrijven, de bandieten in uniform die hun slachtoffers in de massagraven schieten, en de piloten, voor wie het doden geen doel is, maar een onvermijdelijk neveneffect.

Is het de NAVO soms toegestaan om zonder zelf te zijn aangevallen, als het ware uit pedagogische overwegingen, de steden van andere landen te bombarderen? Wie de houding van de Midden-Europeanen goed wil begrijpen dient te bedenken dat onze samenlevingen ook zonder schietpartijen normale parlementaire democratieën tot stand hebben gebracht. Wij hebben van tevoren nagedacht over een geweldloze strategie, over de van buitenaf gesteunde methode van de erosie, de ondermijning van binnenuit, die tot de omwenteling van 1989 heeft geleid. De houding van de Midden-Europeanen was ook gegrondvest op een ethisch besef dat het bijbelse gebod 'Gij zult niet doden' serieus neemt, en dat streeft naar een minimalisering van het geweld, naar een politiek waarbij niet gedood wordt. Wij hebben het geweld van de staat niet met geweld beantwoord, maar in het publieke bewustzijn van de samenleving een ander taalgebruik en een andere wijze van denken in zwang gebracht, waardoor het bewustzijn van de gezagsdragers is beïnvloed.

Er bestaat een Midden-Europese vorm van solidariteit waarbij alle gruwelda-den als gelijkwaardig worden beschouwd, en niemand vindt dat *dit* een goede wreedheid is, omdat ze door onze bondgenoten is begaan, en *dat* een slechte, omdat ze op het conto van de vijand komt. Zelfs Midden-Europeanen die nog nooit in Joegoslavië zijn geweest kunnen zich op grond van hun eigen levenservaringen de stemming van de mensen daar indenken. Onze verwanten en vrienden wonen daar. De Vojvodina is een etnisch rijkgeschakeerd gebied – je vindt er Serviërs, Hongaren, Kroaten, Roemenen en Slowaken, voor hun levensonderhoud ploeterende mensen, die de bruggen hebben gebouwd, het brandstofdepot, de televisiezender en alle gebouwen. In een gebied met weinig gebouwen is vers zilling misplaatst. E

hij overleeft de geschiedenis liever dan dat hij haar maakt. De NAVO is kwaad op Milošević en doodt daarom, als onbedoelde bijwerking van het bombardement, Joegoslavische burgers. Wat mag dat voor gerechtigheid wezen?

Een grote meerderheid van de Hongaarse bevolkingspreekt zich uit tegen het gebruik van Hongarije als uitvalsbasis voor militaire operaties met grondtroepen. Ook de minister-president verklaart dat zoiets het liefst moet worden vermeden. Daarom stemt hij ermee in dat er, teneinde in de luchtoorlogfase te blijven, die minder mensenlevens eist, driehonderd vliegtuigen vanaf Hongaarse vliegvelden onze zuiderbuur aanvallen. Dit wordt aan de orde gesteld omdat de leiders van het militaire bondgenootschap steeds duidelijker de wens te kennen geven dat zij desnoods van de mogelijkheid gebruik zullen maken om vanuit de prille NAVO-lidstaat Hongarije over vlak terrein naar Belgrado op te rukken, en zo de steden en dorpen van de Hongaren in de Vojvodina tot slagveld te maken. Zou het inderdaad zover komen, dan zou dat tegen de wil van de Hongaarse bevolking gebeuren. En toch kan het gebeuren.

De goedbedoelde inmenging van de NAVO, die ten doel had het moorden te stoppen, heeft nog meer moorden tot gevolg gehad. Nadat NAVO-bommen vluchtende Albanese burgers hadden gedood, hebben de verantwoordelijke woordvoerders gezegd dit te betreuren. In het geval van Servische burgers bleven zulke uitingen van medeleven achterwege of werden ze volstrekt emotieloos uitgesproken. Welke dode is een goede dode, welke een slechte?

Ik krijg sterk de indruk dat de Westerse gemeenschap de toestand niet grondig genoeg heeft getaxeerd. In plaats van te ondermijnen en geleidelijk aan te bedwingen, in plaats van mensen te laten redden door humanitaire hulporganisaties, is een strategie gekozen die ertoe leidt dat de Serviërs tot één vijand worden samengesmeed, een strategie waarin de gewelddadigheid is toegenomen – de tegenstander moet worden bestraft en vernederd. Nu de gemeenschap van democratische staten gekozen heeft voor een antidemocratische strategie, dient men zich ook fundamentele vragen te stellen. Ik acht het noodzakelijk dat binnen de NAVO een intellectueel controleorgaan komt, dat buiten zijn heldere inzicht en het daaruit voortvloeiende

Het is een dwaling om uit naam van de mensenrechten mensen te bombarderen. Wanneer de heren van de bommen menen dit te moeten doen, blijkt meestal dat het niet noodzakelijk was, dat er iets anders had moeten gebeuren: een beleid dat niet bestraft maar vanuit een positie van gelijkwaardigheid invloed uitoefent, waardoor de samenleving wordt blootgesteld aan de inwerking van een democratische geest en gemeenschappelijke waarden. Bommen zijn het middel waarmee staten onderling oorlog voeren, geen middel om mensen te redden.

Ook als bluf, om de dreiging gewicht te verlenen, was de luchtoorlog niet slim. De mens dreigt weleens met dingen die hij niet echt meent. Maar wanneer de vraag niet meer wordt gesteld of het juist is om bommen te werpen, wanneer het erom gaat de geloofwaardigheid van de NAVO te verdedigen, anders gezegd de dreiging waar te maken; wanneer wij alleen bombarderen omdat wij hebben gezegd dat wij dat zouden doen als de Servische regering niet zou toegeven, dan zijn wij op een verkeerd spoor beland, dan wordt ons handelen niet meer in de eerste plaats geleid door rationeel denken en het streven om mensen te beschermen, maar door autoriteits- en strafdenken. Leiders van grote mogendheden moeten een brede visie bezitten, zij moeten het oor te luister leggen bij ervaren, wilskrachtige, oude en wijze personen, bij mensen van onbekrompen opvattingen, die een zintuig hebben voor naderend gevaar. Naar zulke vrouwen en mannen hebben de verantwoordelijke politici niet geluisterd. De eigenlijke vraag is nu, hoe deze dwaling mogelijk is geweest of hoe de situatie zulke wereldhistorische proporties heeft kunnen aannemen.

De politici zien in deze oorlog in de eerste plaats Milošević, niet de door de oorlog getroffen burgers, terwijl onder hen toch vooral de doden zijn gevallen. Had het Westen een boeman nodig? Milošević kwam als geroepen. In zekere zin heeft *hij* de overwinning behaald: door de NAVO naar zijn niveau omlaag te halen, haar te betrekken in het gezelschapsspel van moord, vernietiging en geweld, is het hem gelukt iets van zijn eigen satanische aard op de NAVO over te dragen.

Geen enkel volk, zelfs niet de bevolking van één enkel dorpje verdient het te worden verdreven. Geen enkel volk, geen enkele stad verdient het te worden gebombardeerd. Op de verdrijving van de Albanezen in Kosovo kan het stukgooien van

ke vernietigingen heb ik voor het laat meegemaakt in 1944, toen de Duitse zich aan de Donaubruggen vergrepen Het doel is altijd hetzelfde: men wil de vijand het gebruik ervan onmogelijk maken. Via deze brug kregen de burgers van Novi Sad hun drinkwater. Waarom moet hun dat onmogelijk worden gemaakt?

Dat de NAVO luchtaanvallen uitvoert op een land dat zich jegens niet één NAVO-land aan agressie schuldig heeft gemaakt, is uitzonderlijk. Hebben de NAVO-burgers de NAVO-strijdkrachten misschien een volmacht verleend om buitenlanders – honderden, later misschien duizenden inwoners van Joegoslavië, vooral niet-militairen – zonder gerechtelijk vonnis te doden? Men zou zich op een uitzonderlijke toestand kunnen beroepen, maar uitzonderlijk is de toestand enkel en alleen wanneer wordt beweerd dat dat het geval is.

Zijn wij weer terug bij af, bij de mentaliteit van 1914? In het voorjaar van 1999 zijn de militaire ethiek, taal en beeldenwereld ons leven binnengedrongen, waar zij zich breed maken, gemoderniseerd en – dankzij antimilitaristisch radicaal links van gisteren – gehuld in een tenue van mensenrechtenfrasen.

Ik zou de voorvechters van een rechtvaardige zaak toewensen dat zij zich een afvragen of zij, gezien hun grote woorden niet al de gevangenen zijn geworden van een louter op handelen gerichte hysterie. Wanneer de regeringen van negentien landen zich collectief hebben vergist, dan moeten wij de beginselen die ons gedrag bepalen eens onder de loep nemen.

Geweld leidt tot geweld, dat is een open deur. In reactie op de verwoesting van één huis voelen mensen zich geroepen om een heel dorp in brand te steken. Wie kan het hardst toeslaan? Wanneer dit spel op gang komt, doen de krachten van de krankzinnigheid opgeld en maakt de ethische bezinning zich, beschaamd de ogen bedekkend, uit de voeten.

Eens zal zij terugkeren en om zich heen kijken, zal zij met ontsteltenis de puinhopen, de doden, de afzonderlijke en de massagraven en de verwoeste gemeenschapsbezittingen ontwaren, de verbittering en de smart zien, en vragen stellen. Wie beheedt ons voor onze eigen dwalingen voor de demonen die onze eigen macht in verzoeking leiden? Wie behoedt ons voor de onkunde die met iedere nieuwe generatie het toneel betreedt?

AMERICAN UNIVERSITY

Ted Turner: Nuclear War in Future

Saturday, May 8, 1999, 9:05 p.m. EDT

ATHENS, Ga. (AP) -- Ted Turner told University of Georgia graduates today to keep thinking and learning, then rained on their parade by suggesting that NATO bombing in Yugoslavia could lead to nuclear war.

"Here's the class of '99, and y'all are just starting out. Wouldn't it be terrible to have nuclear war in the next week or two and mess up y'alls careers before they have gotten started?" Turner said in a commencement address to 5,000 graduates.

Turner, who founded CNN, said that as a child during the Cold War he worried that he wouldn't live to see the end of the millennium. At age 60, he said he has the same worries.

Referring to the NATO bombing of China's Embassy in Belgrade, Turner said: "If we drop a bomb on the Russian Embassy, we could be at war with Russia and China tomorrow, and they both got lots of nuclear weapons. We might not even get to see the millennium."

© Copyright 1999 The Associated Press

Back to the top

No roaming or long distance charges with AT&T Digital One Rate! Click for details

Click Here!

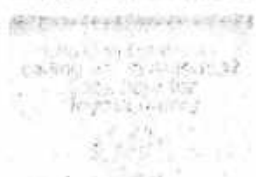

Bosnian Camp Commandant Convicted

7-599

By Mike Corder
Associated Press Writer
Friday, May 7, 1999, 6:34 a.m. EDT

THE HAGUE, Netherlands (AP) -- A Bosnian Croat camp commandant was convicted today by the Yugoslav war crimes tribunal of mistreating prisoners and sentenced to two-and-a-half years imprisonment.

But Zlatko Aleksovski was ordered released immediately because he has already served two years and 10 months in custody before and during his trial.

Aleksovski, 39, clasped his face in his hands and wept as presiding judge Almiro Rodrigues of Portugal ordered his release.

"Never have I hated anyone," Aleksovski said after hearing the verdict. "Never have I wanted to play a part in inflicting anything bad on any one. I was, I am and I wish to remain a citizen of mankind."

Aleksovski was convicted of allowing inmates under his control to be beaten to death, forced to dig frontline trenches for Bosnian Croat forces and deployed as human shields during a brutal 1993 conflict in central Bosnia between Muslims and Bosnian Croats.

"The trial chamber declares Zlatko Aleksovski ... guilty of a violation of the laws and customs of war -- outrages on personal dignity," Rodrigues said.

But Aleksovski also was acquitted of two other charges of violating Geneva Conventions covering the same crimes.

The three-judge trial chamber ruled the prisoners were not protected by the conventions, because the Muslim-Bosnian Croat war in central Bosnia was not an international armed conflict.

Drawn up after World War II, the Geneva Conventions protect civilians and prisoners of war caught up in international conflicts.

Prosecutors had asked the three-judge panel to sentence Aleksovski to a minimum of 10 years imprisonment. Prosecutor Brenda Hollis said she planned to appeal the acquittals or the sentence.

central Lasva River Valley aimed at ridding the region of all Muslims, prosecutors claimed.

Aleksovski never denied commanding Kaonik, but maintained that he did all he could to improve conditions.

His defense attorneys claimed that Aleksovski's role at the camp was purely administrative and that he had no authority to prevent or punish mistreatment of prisoners.

Aleksovski was the fourth Bosnian Croat convicted for war crimes by the U.N. tribunal.

Prosecutors acknowledged that Aleksovski sometimes tried to care for his prisoners, but stressed he more often did not and was fully aware that inmates were being mistreated and failed to halt the brutality.

Set up in 1993 to bring to justice those guilty of atrocities in wars since the breakup of the former Yugoslavia, the United Nations court has convicted and sentenced three other Bosnian Croats for war crimes committed in Bosnia. It has also jailed one Bosnian Serb and two Muslims for atrocities. One Bosnian Muslim has been acquitted.

Before Aleksovski was led away, Rodrigues told him, "I hope you make the best of your freedom."

© Copyright 1999 The Associated Press

Back to the top

...NEWS...

...The morning or long distance charges with AT&T Digital One Rate! Click ice details!

...People headed in all directions through Europe...

'Pro-NAVO-verraders'

Servische oppositie verketterd

BELGRADO, 7 MEI. De Servische televisie heeft gisteren de belangrijkste leiders van de oppositie in Joegoslavië uitgemaakt voor verraders die bereid zijn hun land aan de vijand te verkopen voor politiek gewin.

De felle uitval van de televisie naar de twee met name genoemde oppositieleiders Zoran Djindjić en Vuk Obradović wordt door sommige waarnemers gezien als een signaal dat de teugels politiek verder worden aangetrokken en dat er een politieke zuivering op komst is onder de critici van president Slobodan Milošević.

De twee oppositieleiders werden ervan beschuldigd de NAVO doelen in Joegoslavië aan te wijzen die zouden moeten worden gebombardeerd. Djindjić en Obradović, zo werd gesteld, zijn „verraders" die „bereid zijn om, zodra de NAVO haar bommendemocratie beëindigt, hun eigen bommendiensten aan te bieden en zich zonodig zelf aan het hoofd van het land te plaatsen". De twee zouden hebben opgeroepen tot de bombardementen en tot de legering van NAVO-troepen in Kosovo. Obradović zou de NAVO informatie hebben verschaft – een beschuldiging die de weg kan openen voor een proces wegens spionage.

Zoran Djindjić, leider van de oppositionele Democratische Partij en in 1997, na de maandenlange dagelijkste demonstraties van de oppositie in Belgrado, kort burgemeester van de hoofdstad, heeft nog niet op de beschuldigingen gereageerd. Djindjić wordt algemeen gezien als de belangrijkste leider van de oppositie in Servië, sinds zijn vroegere geestverwant Vuk Drašković zich vorig jaar bij het regime aansloot dat hem overigens onlangs weer heeft ontslagen.

Vuk Obradović, een voormalige generaal die de oppositionele Sociaal-democratische Partij leidt, zei gisteravond de beschuldigingen van de Servische televisie te zien als „een oproep tot een pogrom en een eliminering van iedereen die anders denkt". Hij heeft herhaaldelijk gewaarschuwd dat de NAVO-aanvallen Milošević in staat stellen definitief af te rekenen met de oppositie in zijn land. Bovendien, zei hij, worden door de bombardementen alle Serviërs achter Milošević gemobiliseerd. Obradović zei niet bang te zijn verder kritiek op het regime te uiten. Hij riep de Serviërs op „de rede de voorkeur te geven" en „vastbesloten te ijveren voor de beëindiging van de oorlog".

In een verklaring waarin de oppositieleiders niet met name worden genoemd klaagde gisteren de JUL (Verenigd Joegoslavisch Links), de neocommunistische partij die wordt geleid door Milošević' vrouw Mirjana Marković, dat er in Joegoslavië nog steeds verraders rondlopen. Het zouden er minder zijn dan vóór de luchtacties van de NAVO. „Het publiek moet worden geïnformeerd over alles wat ze doen tegen hun land en het volk moet hen dan berechten", zo stelde de partij in de verklaring. (AP)

OVERLEG BONN

G8: er blijven nog meningsverschillen

[• *Vervolg* van pagina 1] De landen van de G8 willen nu de komende dagen een resolutie van de VN-Veiligheidsraad opstellen en concrete stappen voor een politieke oplossing uitstippelen. Zij willen

humanitaire missie van de VN. Die zal in Joegoslavië moeten bezien wat er kan worden gedaan voor de terugkeer van vluchtelin- gen uit Kosovo. *Macedonië heeft*

Punten G8-akkoord

De 7 belangrijkste industrielanden en Rusland bereikten overeenstemming over de volgende punten:

- Een onmiddellijke en aanwijsbare beëindiging van het geweld en de onderdrukking in Kosovo.
- De terugtrekking van militaire, politie- en paramilitaire strijdkrachten uit Kosovo.
- De legering, in Kosovo, van een effectieve internationale civiele en veiligheidsaanwezigheid, op initiatief en met steun van de Verenigde Naties, in staat om te garanderen dat het gemeenschappelijke doel wordt bereikt.
- De instelling, door de Veiligheidsraad van de VN, van een interimbestuur in Kosovo, dat de omstandigheden voor een vreedzaam en normaal leven voor alle inwoners moet garanderen.
- De veilige en vrije terugkeer van alle vluchtelingen en ongelimiteerde toegang tot Kosovo voor humanitaire hulporganisaties.
- Een politiek proces in de richting van een akkoord over een voorlopig politiek raamwerk voor een substatieel zelfbestuur voor Kosovo op basis van de akkoorden van Rambouillet en de principes van soevereiniteit en territoriale integriteit van Joegoslavië en andere landen in de regio en de ontwapening van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK.
- Een alomvattende benadering van de economische ontwikkeling en stabilisatie van de crisisregio.

Om deze principes ten uitvoer te brengen moeten de politiek directeuren van de G8-landen elementen voorbereiden voor een resolutie van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. Zij moeten ook een traject voor verdere concrete stappen voor een politieke oplossing voorbereiden. China [lid van de Veiligheidsraad met vetorecht] wordt door de G8 geïnformeerd over het bereikte principe-akkoord.

Vragen rond akkoord

Door een onzer redacteuren

De verklaring van de G8 laat diverse vragen open:

- De internationale 'aanwezigheid': de NAVO staat er nog steeds op dat zij het hart van een gewapende vredesmacht vormt. Rusland en Joegoslavië willen daarvan niets weten en willen dat geen enkel land dat deelneemt aan de luchtacties tegen Joegoslavië troepen levert.
- De NAVO-luchtacties: de NAVO zet de bombardementen voort en eist nog steeds dat Belgrado voldoet aan de vijf oorspronkelijke eisen. Rusland eist de stopzetting van de bombardementen en zegt dat geen doorbraak mogelijk is zolang ze voortduren.
- Aftocht troepen Belgrado uit Kosovo: de NAVO eist de aftocht van alle Joegoslavische legereenheden, alle Servische politietroepen en alle paramilitaire eenheden uit Kosovo.

In de G8-verklaring wordt niet met zoveel woorden gezegd dat alle troepen Kosovo moeten ontruimen; zo blijft de mogelijkheid dat er nog troepen van Belgrado in Kosovo achterblijven.

- Het akkoord zegt niets over de vraag of het regime in Belgrado tevoren moet instemmen met de legering van een vredesmacht. Rusland eist die instemming vooraf, de NAVO niet.

G8: grabbelton voor diplomaten

Het Westen en Rusland zijn het gisteren eens geworden over uitgangspunten voor de oplossing van de Kosovo-crisis. Maar hoe structureel is deze eensgezindheid?

Door onze redacteur
ROBERT VAN DE ROER

BONN, 7 MEI. Het was een af en toe surrealistisch tafereel gistermiddag in de Banketzaal van slot Petersberg in Königswinter bij Bonn, waar de ministers van Buitenlandse Zaken van de zeven rijkste industrielanden en Rusland op een verhoginkje de uitslag van hun Kosovo-beraad meedeelden. De Servische genocidecampagne in Kosovo was nog steeds aan de gang, maar die kwam nauwelijks ter sprake. De Westerse bewindslieden waren vooral in de weer met knuffelingen voor Rusland, en daarin pasten geen nieuwe polarisaties. Dat ik de mensen heb opgeroepen om hun kantoren te sluiten. De portiers die zich agressief opstelden, dat ik de dorpelingen heb opgeroepen om alleen informatie gegeven over de geschiedenis. Over hoe wij werden gedood door de Hollanders en nu door de Javanen."

Toen de menigte zich verzamelde in Kruseng Geukuh verscheen een aantal militaire vrachtwagens met het 113de infanteriebataljon dat gelegerd is in de nabijgelegen kazerne Lhokseumawe. Omstreeks een uur 's middags arriveerde, volgens de studenten, een vrachtwagen met manschappen van de Rampasis. Deze soldaten zouden

Kosovo eveneens met VN-steun, een politiek proces voor zelfbestuur van Kosovo binnen Joegoslavië; en voorbereiding van een VN-resolutie.

Hoe ruim ook geformuleerd, één belangrijk compromis bevat dit lijstje zeker: Rusland en de G7 zijn het eens geworden over de stationering van een internationale troepenmacht in Kosovo, gesteund door een nu nog op te stellen resolutie van de VN-Veiligheidsraad. Niemand weet weliswaar wanneer die stationering een feit zal worden, omdat troepen legeren in een vijandige omgeving voor de wereldgemeenschap immers uit den boze is. Maar gegeven de zware verdeeldheid tussen Rusland en het Westen tot nu toe over een buitenlandse vredesmacht in Kosovo is de eensgezindheid van gisteren „een belangrijke stap vooruit", zei de Duitse gastheer Joschka Fischer. Zijn Amerikaanse collega Madeleine Albright gooide er een diplomatieke Balkan-klassieker uit: „De Russen NAVO komt in de sleutelpassage over „veiligheidsaanwezigheid" niet voor. De Amerikanen en de Britten hadden tijdens de vergadering nog geprobeerd het woordje *militair* in de tekst te frommelen, maar ook dat ging de Russen te ver.

De Russische minister Ivanov sprake na afloop zuinigjes van een „beweging vooruit", maar onderstreepte dat een troepenmacht geen NAVO-troepen kan bevatten, als Belgrado dat niet wil. En Belgrado wil dat inderdaad niet. „Wij hebben in de uitgangspunten geschreven dat we de soevereiniteit van Joegoslavië verzekeren. Zonder de instemming van die staat is niets mogelijk", zei Ivanov resoluut. Door de plaats van de NAVO in een vredesmacht afhankelijk te maken van het oordeel van Belgrado, heeft Rusland indirect ook de inzet van zijn eigen bemiddeling verhoogd: als Tsjernomyrdin de Joegoslaven niet meekrijgt, dreigt voor Rusland weer een vergroting van de kloof met het Westen.

dat niet tot de G8 behoort, maar wel tot de vijf vaste V-raadsleden met vetorecht.

Na afloop zeiden de Westerse en Russische ministers van weerskanten dat er nog grote meningsverschillen bestaan, vooral over de aard van vredesmacht. De Joegoslavische president Milošević verzet zich tegen een 'bezetting' door een gewapende internationale troepenmacht. Het Westen wil een geloofwaardige en robuuste macht met 'echte tanden', zoals de Britse minister Cook zei. Dit betekent deelname van de NAVO-landen die nu de bombardementen uitvoeren, en daarnaast bijvoorbeeld Rusland en de Oekraïne.

De Joegoslavische regering heeft gisteren ingestemd met een

voor vluchtelingen, met het argument dat de kampen overvol zijn en er alleen nieuwe vluchtelingen worden toegelaten als het Westen Kosovaren uit Macedonië opneemt. Volgens Belgrado vandaag bij NAVO-luchtacties in Niš een ziekenhuis getroffen en zijn daarbij twee doden gevallen.

Het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK heeft gisteren terughoudend gereageerd op de vrijlating – door Belgrado – van Ibrahim Rugova, de gematigde leider van de Kosovaren. Vandaag liet het UÇK weten dat Rugova „geen mandaat" heeft om namens de Kosovaren over een oplossing van de crisis te onderhandelen. Het UÇK zei gisteren ook te weigeren zich te laten ontwapenen, zelfs in het geval van een akkoord over Kosovo.

SFOR kan precedent zijn

Door een onzer redacteuren

ROTTERDAM, 7 MEI. Rusland en de NAVO zijn het niet eens over de samenstelling en het commando van een internationale vredesmacht in Kosovo en in de G8-verklaring van Bonn ontbreken dan ook details op dat punt. Maar er bestaat een precedent: in Bosnië is een door de NAVO geleide vredesmacht waaraan niet-NAVO-landen, inclusief Rusland, deelnemen.

De vredesmacht SFOR (Stabilization Force) werd in 1996 in het leven geroepen op basis van het vredesakkoord van Dayton, als opvolger van de VN-vredesmacht IFOR. Het vredesakkoord dat de oorlog in Bosnië beëindigde werd op 14 december 1995 getekend.

SFOR wordt geleid door de NAVO. Van de negentien huidige NAVO-leden leveren er achttien militairen voor de vredesmacht (IJsland heeft geen eigen leger). Bijna eenderde van de vredesmacht in Bosnië bestaat echter uit militairen uit niet-NAVO-landen: bijna zevenduizend van de dertigduizend man. In totaal leveren dertig verschillende landen troepen voor SFOR. Rusland levert 1.400 man. Tijdens de bombardementsacties van de NAVO tegen Joegoslavië heeft Moskou vorige maand even gedreigd uit protest die Russische manschappen terug te trekken, maar uiteindelijk besloten ze die in Bosnië te handhaven. Ook de Oekraïne heeft een contingent van rond duizend man bij de vredesmacht in Bosnië. Kleinere contingenten komen uit allerlei landen, van Egypte tot Jordanië, en van Roemenië tot de Baltische landen.

Het mandaat van SFOR is in de loop van vier jaar aangepast. De belangrijkste taak is de handhaving van de vrede in Bosnië. SFOR patrouilleert in crisisgebieden, heeft de gewapende partijen ontwapend en controleert hun wederopbouw. Daarnaast ziet SFOR toe op de terugkeer van vluchtelingen. Maar militairen van SFOR hebben ook verdachten van oorlogsmisdaden gearresteerd. De vredesmacht in Bosnië wordt bijgestaan door een VN-politiemacht , UNMIBH, bestaande uit 1985 man.

NIEUWSANALYSE

Bovendien, wie vandaag als wereldgemeenschap, NAVO of Westen de moordpartijen zelf niet acuut te lijf wil met alle mogelijke wapens (lees: grondtroepen), begint vanzelf naar de dag van morgen te kijken, en naar het alternatieve en zachtere middel van de diplomatie te grijpen. De bewindslieden van de G-8 verkeerden gistermiddag al even in de ban van het post-genocide-tijdperk in Kosovo.

Zij keken tijdens hun persconferentie tevreden de zaal in, opgelucht als ze waren over de overeengekomen *algemene uitgangspunten voor een politieke oplossing van de Kosovo-crisis*. Na tweeëneenhalf uur vergaderen hadden de ministers over en weer alle mogelijke scherpe randjes van hun lijstje principes afgevijld. En dat alles in een volgens diplomaten goede sfeer die niet te vergelijken was met de animositeit tijdens de vergaderingen van de zogeheten contactgroep in het afgelopen jaar. „De Russen zien immers ook wel in dat de NAVO gewoon doorgaat met bombarderen", zei een Westerse deelnemer na afloop.

Al te gedetailleerd zijn de overeengekomen principes niet: beëindiging van het geweld, terugtrekking van de Joegoslavische troepen, terugkeer van vluchtelingen, legering van een internationale troepenmacht met steun van de VN, een overgangsbestuur voor zijn aan boord." En haar Britse collega Cook was ook al opgetogen: „Milošević is nu geïsoleerd."

In welke mate de Russen werkelijk *aan boord zijn* en of de Joegoslavische leider Milošević werkelijk *geïsoleerd is*, zal snel blijken. De Veiligheidsraad-resolutie moet de komende dagen aan First Avenue in New York in elkaar worden getimmerd. En een nieuwe missie van de Russische gezant Tsjernomyrdin naar Belgrado, om de G8-lijst te bespreken, zal evenmin lang op zich laten wachten.

De G8-lijst met uitgangspunten is zowel voor het Westen als voor Rusland een diplomatieke grabbelton waaruit beide partijen positieve elementen kunnen opdissen, en waarmee zij zich rijk kunnen rekenen. Het Westen heeft op papier zijn troepenmacht binnengesleept bij de Russen, die overigens daarmee niet alleen de vluchtelingen willen laten terugkeren maar ook het Kosovaarse bevrijdingsleger willen ontwapenen. Maar over de aard en samenstelling van die macht kunnen de Russen thuis vertellen dat ze niets hebben weggegeven, en zich niet hebben uitgeleverd aan de NAVO, die die vredestroepen wil leiden. De naam

ren uit als een overwinning voor de Russische diplomatie omdat de hele kwestie-Kosovo, zoals Moskou wilde, nu weer terug is bij de VN, die door de NAVO waren gepasseerd bij de bombardementen.

Tussen het Westen en Rusland volgen nog lastige gesprekken over het einde van de NAVO-bombardementen en de aard van de troepenmacht, waarvan de uitkomst niet goed te voorspellen is. De G8 slaagden er gisteren ook niet in te beslissen in welke mate Belgrado zijn troepen moet terugtrekken uit Kosovo. Nu de V-raad weer op het toneel is verschenen, dreigt ook het gevaar van verspringering van de diplomatie en dus van vertraging van de besluitvorming.

Binnenskamers hebben de ministers en diplomaten van de G8 afgesproken haast te zetten achter de V-raadsresolutie. De medewerking van Rusland en Milošević is daarvoor beslissend. „Eerst zien dan geloven, dat blijft natuurlijk de houding", zei een Westerse diplomaat gisteren. „Maar je kunt niet ontkennen dat we de druk nu hebben opgevoerd. Dit was het eerste vertoon van eensgezindheid sinds weken, en dat is een stap in goede richting. Dit is een proces dat we langzaam moeten opbouwen." Bovenop de Petersberg in Bonn leek de grens tussen surrealisme en *Realpolitik* gistermiddag even vliesdun.

Grieken beginnen zich te bezinnen

Grieken beginnen zich,
reven door eigenbelang,
gzaam te bezinnen op
n radicale
ti-NAVO-opstelling.

door F.G. VAN HASSELT

THENE, 7 MEI. Kostas Koutsourákis, eigenaar van de grootste vlaggenwinkel in Athene, is bijna door zijn voorraad Amerikaanse vlaggen heen. „Iedereen koopt ze om ze te verbranden", zegt hij, „liefst de grootste." Toch is deze rage over haar hoogtepunt heen. De 1 mei-demonstraties in Athene – een communistische en een niet-communistische – verliepen voor het eerst zonder dat er een vlag werd verbrand. Kort tevoren had een terroristische organisatie, 'Revolutionaire Kernen', uit protest tegen het NAVO-optreden een bom laten ontploffen in hotel Intercontinental – overigens Brits, niet Amerikaans. Een 39-jarige Griekse, computerexpert, kwam daarbij om het leven. Er volgden honderden schertsbommeldingen, voornamelijk in hotels, waardoor het bezoekende Zweedse koningspaar zich genoodzaakt zag van een hotel te verhuizen naar de Zweedse ambassade. In Griekse kranten werd dit weggestopt, Zweedse smulden er van.

Deze affaire werd een van de factoren die de geëxalteerde Griekse reacties ietwat deden bedaren. Een andere was het inzicht dat de luidruchtige anti-NAVO-opstelling ten koste zou kunnen gaan van het toerisme, dit zomerseizoen. Na de aanslag kwam er een waarschuwing uit Washington voor Amerikanen die Griekenland bezoeken weg te blijven bij demonstraties en rekening te houden met het anti-Amerikaanse klimaat. Het hele land is sinds kort beklad met USA-tekens, waarbij de 'S' in een hakenkruis is veranderd. Dit is niet leuk voor bezoekende Amerikanen.

De waarschuwing – nog net geen negatief reisadvies – viel wat ongelukkig samen met een rapport van het State Department waarin werd genoteerd dat in 1998 Griekenland van alle Europese landen de meeste terroristische aanslagen telde. Deze golden nooit toeristische objecten, zodat ze geen grote indruk maakten op Europese toeristen. Maar vele ervan waren wel gericht tegen Amerikaanse instellingen. Het zijn tot nu toe alleen de Amerikanen – en natuurlijk de Joegoslaven – die wegblijven uit de Griekse toeristencentra. Voor de rest is er nog niets aan de hand, zelfs niet op Korfu, zo dicht bij Albanië. Maar de Grieken beginnen gevoelig te worden voor hun eigenbelang, vastgelegd in de woorden van hun premier Simitis, die vreemd genoeg aan populariteit wint: Griekenland vóór alles.

Vanzelfsprekend zijn de media nog vrijwel geheel in de ban van selectieve verontwaardiging over het NAVO-optreden. Er zijn nu een stuk of tien reeds min of meer beruchte sprekers die in kranten en vooral op de televisie de Grieken er aan proberen te herinneren dat nationale zuiveringen voorafgingen aan de bombardementen en daar ook op volgden. De meeste Grieken hadden tien jaar lang niet over nationale zuiveringen gehoord en begonnen met deze term pas vertrouwd te raken nadat premier Simitis, en vooral minister van Defensie Tsochatzópulos die in de mond namen. Bij de talloze televisiepanels over Joegoslavië zit nu steevast een van deze tien die een tegengeluid laten horen, maar meestal wordt hij – er zijn geen vrouwen bij – figuurlijk of soms ook letterlijk van het scherm geveegd als hij laat blijken de verdrijvingen van Servische kant nog erger te vinden dan de luchtacties.

Toch heeft dezer dagen de 'beruchtste' van deze tien, oud-minister en oud-burgemeester van Piraeus Andreas Adrianópoulos, voor het eerst helemaal kunnen uitspreken in een vraaggesprek op het relatief gematigde kanaal MEGA. Dat had iets te maken met een schandaal dat binnen de Griekse journalistieke wereld is losgebarsten over het optreden van Griekse verslaggevers in Priština, de eerste dagen van de bombardementen. Eén van hen, Stelios Telidis, die getuige was van het rauwe optreden van de Servische politie tegen plaatselijke Albanese journalisten en andere burgers en al gauw de regio moest verlaten, heeft bij de Federatie van Journalisten een klacht ingediend. Daarin beschuldigt hij zijn collega's die mochten blijven zich bij de plaatselijke Servische autoriteiten te hebben 'ingelikt'.

De brief verscheen in het maandblad *Klik*. Tot het Griekse publiek begint nu iets door te dringen van de wijze waarop het vanuit Priština is gedesinformeerd. Door de Serviërs verwoeste gebouwen werden getoond als 'gebombardeerd door de NAVO', maar over de 'ontruimingen' van steden in Kosovo moet het eerste woord op de Griekse media nog vallen.

Burgeroorlog in Guinee Bissau na korte vrede hervat

BISSAU, 7 MEI. In het West-Afrikaanse Guinee Bissau zijn vannacht opnieuw vijandelijkheden uitgebroken tussen opstandige legereenheden en West-Afrikaanse troepen die de betaagde president steunen. De hoofdstad Bissau en vooral de omliddellijke omgeving van het presidentiële paleis dreunden vannmorgen van mortiersalvo's en machinegeweervuur. In Guinee Bissau brak vorig jaar juni een militaire opstand uit toen de chefstaf, generaal Ansumane Mane, werd ontslagen op beschuldiging van illegale wapenleveranties aan separatisten in Zuid-Senegal. Na genoeg het hele leger steunde Mane en president João Bernardo ('Nino') Vieira kon zich alleen staande houden door een militaire interventie van de buurlanden Guinee en Senegal. Na een politiek akkoord tussen president en rebellen en de vorming van een regering van nationale eenheid werden deze troepen in februari teruggetrokken en vervangen door enkele honderden soldaten van de West-Afrikaanse vredesmacht ECOMOG.

(AFP)

Turkse partij wacht verbod

ANKARA, 7 MEI. De Turkse hoofdaanklager, Vural Savas, heeft het constitutionele hof vandaag gevraagd om de moslimfundamentalistische Fazilet-partij buiten de wet te stellen. Volgens Savas heeft de partij de seculiere grondwet van Turkije geschonden door godsdienst te vermengen met politiek. Eerder besloot het Hof al om de Welvaartspartij, de voorganger van Refah, te verbieden. Omdat veel aanhangers van de

is bevel'

(Foto AP)

VRIJDAG 7 MEI 1999

TINLAND

Voor Rusland telt in Kosovo-crisis alleen erkenning

J.H. Sampiemon

Het was de week van Viktor Tsjernomyrdin. Althans voor de voormalige Gazprom-tsaar en ex-premier zelf, inmiddels presidentieel gezant voor de problemen in Joegoslavië, moet dat zo geweest zijn. Uitvoerig overleg met president Bill Clinton en met een oude makker in de internationale diplomatie, vice-president Al Gore, plaatste de man, die vorig jaar was ontslagen, weer even in de algemene belangstelling. Vooral de Amerikanen kwam de visite goed van pas, zo vlak voor Clintons reisje naar Duitsland. Ondanks de oude Amerikaans-Duitse vriendschap, inmiddels trendy vervat in begrippen als *The third way* en *Die Neue Mitte*, blijft er argwaan bestaan tussen Bonn en Washington. De een wil zijn onafhankelijkheid, de ander heeft daarover zo zijn bedenkingen. De spil waar de argwaan om draait heet Rusland. Amerikaans-Russische samenspraak en Amerikaans-Duitse samenspraak vormen tegenwicht tegen Duits-Russische samenspraak. In de Kosovo-era is dat niet anders dan ten tijde van Brandts *Ostpolitik* in de jaren '70.

De voorsprong richting Rusland die minister van Buitenlandse Zaken Fischer kort na het begin van *Allied Force* op de afgesproken NAVO-diplomatie had genomen, was aanleiding geweest voor onrust in de hogere sferen van het

Het isolement van het Kremlin blijkt niet absoluut

bondgenootschap. Fischers voorstel een bombardementspauze in te lassen droeg de kenmerken van een onbezonnenheid die Italië's premier D'Alema al eerder had getoond. De Italiaan was slecht geïnformeerd, de Duitser had nog onvoldoende voeling met wat binnen de Atlantische en Europese familie passend wordt geacht. Uiteindelijk bleek zijn voorstel geen voorstel te zijn geweest, maar een soort oprisping. Het verdween geluidloos van de agenda. Of niet? Misschien ging het alleen om het verkeerde tijdstip en de verkeerde boodschapper. Deze week speelde ten overtuigen. Aanvankelijk liep in de Contactgroep de scheidslijn tussen Amerikanen en Britten en de rest. Maar de teleurstelling over het verloop van de onderhandelingen in Rambouillet en Parijs bracht Frankrijk en de andere NAVO-landen in het Angelsaksische kamp, met tegenzin en twijfels, maar toch. De NAVO besloot, tegen de wens van Rusland, de vrede in Kosovo gewapenderhand af te dwingen. Het Kremlin raakte geïsoleerd, maar dat isolement is, alleen al gezien de voorgeschiedenis, niet absoluut, zoals de afgelopen dagen duidelijk werd.

De gesprekken concentreren zich op de samenstelling van de vredesmacht die in Kosovo toezicht zou moeten houden nadat de federale strijdkrachten en hun hulptroepen zich (grotendeels) uit de provincie hebben teruggetrokken. Milošević houdt, voorzover bekend, vast aan zijn 'concessie' dat het hier slechts om onbewapende waarnemers mag gaan uit landen die niet tot de NAVO behoren. Dit klinkt weinig bemoedigend, na de ervaringen van de OVSE-waarnemers in Kosovo tussen oktober en maart van dit jaar.

De Russen proberen nu desondanks aan te knopen bij de toestand van voor de bombardementen. In een plan van Sergej Rogov, zoals toegelicht in de *International Herald Tribune*, worden de modaliteiten uitgewerkt. Rogov is directeur van het Instituut voor de VS en Canada van de Russische Akademie van Wetenschappen. Hij is sinds jaren een vanzelfsprekende gesprekspartner van bezoekers uit het Westen. In feite vervangt Rogov in zijn 'verzoeningsplan' de ongewapende OVSE-waarnemers van weleer door troepen uit Rusland, Oekraïne, de nieuwe islamitische republieken, Scandinavische landen en enkele lidstaten van de NAVO, zoals Polen, Tsjechië, Hongarije, Griekenland, Spanje en Portugal. De rest van de NAVO kan zich, met inachtneming van de instemming van de gastlanden, ophouden daar waar men al is: in Macedonië en Albanië.

Als Rusland bij monde van Tsjernomyrdin een dergelijke aanpak heeft voorgesteld, heeft het in ieder geval van de nood van de eigen fysieke onmacht een diplomatieke deugd proberen te maken. We leven niet meer in de tijd van het IJzeren Gordijn. De landen die Rogov opsomt voor een directe taak in Kosovo, zijn, voorzover niet lid van de NAVO, lid van de OV-

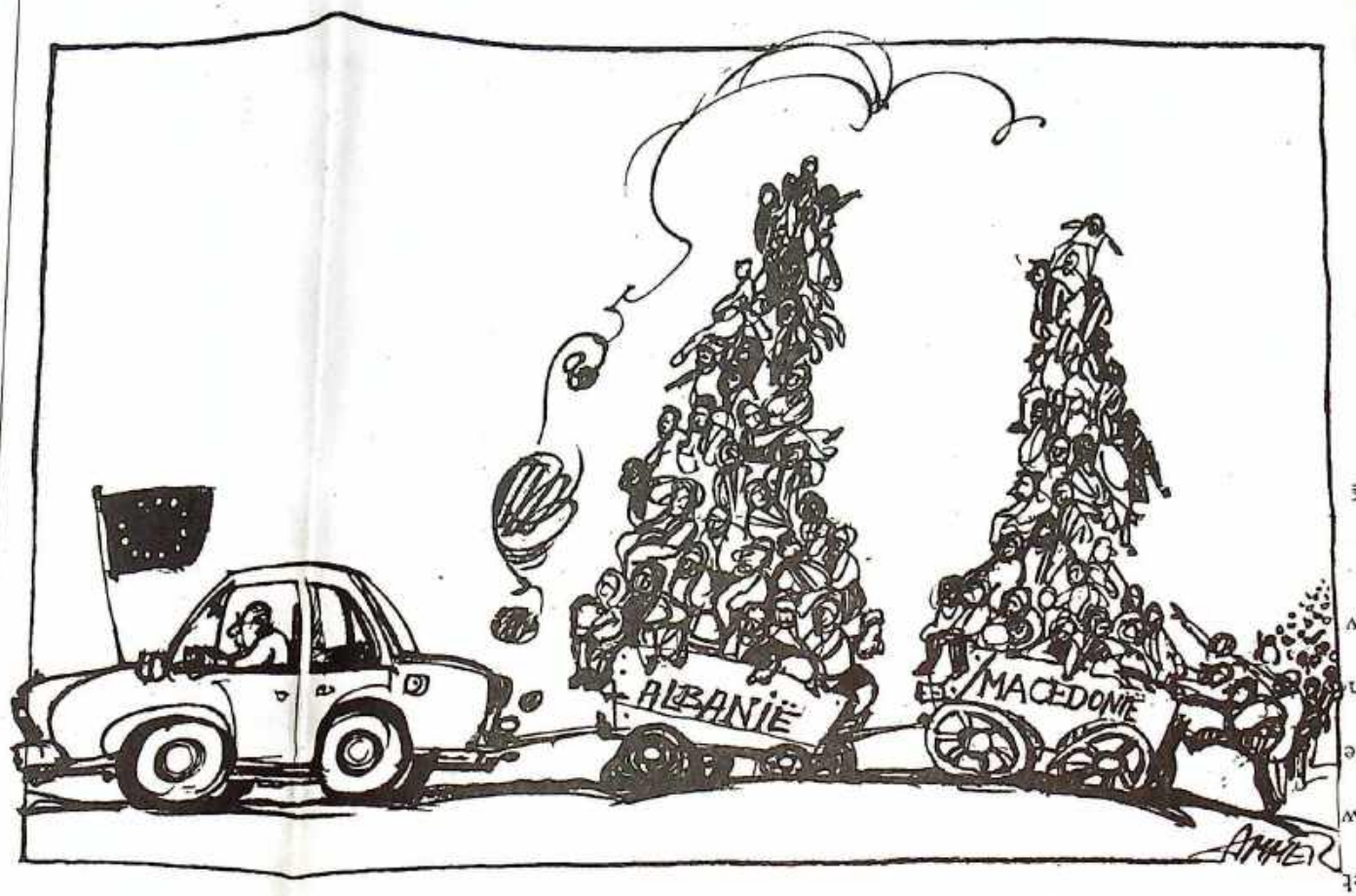

TEKENING: WOLFGANG AMMER

Moslimhaat bedreigt evenwicht Balkan

Het akkoord dat de G8 gisteren in Bonn sloot over de toekomstige oplossing van de Kosovo-crisis maakt geen eind aan de haat tussen Serviërs en Kosovaarse Albanezen. Raymond Detrez meent dat de Serviërs niet zullen rusten zolang op hun grondgebied nog Albanezen leven die zich niet volledig hebben onderworpen aan hun dominantie.

In de jaren veertig van de vorige eeuw ontstonden op de Balkan twee 'grote ideeën'. De ene ontsproot uit de verbeelding van de Griekse minister Yannis Kolettis en heette 'de grote idee' (*megali idhea*). Kolettis wilde het herstel van de Griekse wereld in de vorm van het Byzantijnse Rijk of het geografische verspreidingsgebied van de antieke beschaving. De andere 'grote idee' was het Ontwerp (*Nacertanije*) van de Serviër Ilija Garaanin. Hij wilde het herstel van het 14de-eeuwse Servische rijk van tsaar Stefan Dušan.

In de tweede helft van de 19de eeuw schoten de 'grote ideeën' als paddestoelen uit de grond: Groot-Bulgarije, dat ook heel Macedonië en een deel van het huidige Griekse en Turks-Thracië moest omvatten; Groot-Kroatië, waarvan minstens ook Bosnië deel zou uitmaken; Groot-Albanië, dat moest bestaan uit Albanië, Kosovo, een

gemaakt worden.

Dat ongedaan maken gebeurde op vele manieren. In de eerste plaats door de Turken en hun 'collaborateurs' – allen moslims – te verdrijven of hun het leven onmogelijk te maken. Al tijdens de Servische opstanden en de Griekse onafhankelijkheidsoorlog in de jaren dertig van de vorige eeuw werden Turken en moslims afgeslacht of verdreven; tijdens de Russisch-Turkse oorlog van 1877-'78, die Bulgarije de onafhankelijkheid bracht, 'verdwenen' 800.000 Turken en Bulgaarssprekende moslims uit Bulgarije.

van islamitische begraafplaatsen en dergelijke. Turkse namen van steden, dorpen, rivieren en bergen werden vervangen door Griekse of Slavische. Ook de taal werd gezuiverd van Turkse en Arabische woorden, en in een aantal gevallen werd zelfs gepleit voor de invoering van een standaardtaal die dicht bij het 'pre-Ottomaanse' Byzantijnse Grieks of het Kerkslavisch stond. De afwijzing van het Ottomaanse verleden en de verwijdering van moslims en van islamitische culturele invloeden maakten en maken integraal deel uit van de nationale bewustwording en de staatsvorming op de Balkan. Zelfs

uit het verleden; de schade die zij de Servische zaak toebrachten, zal pas ongedaan gemaakt zijn, wanneer op Servisch grondgebied geen Kosovaarse Albanezen meer leven of als de Kosovaarse Albanezen zich volledig onderworpen hebben aan de Servische dominantie. Inspraak en beslissingsmacht voor de Kosovaarse Albanezen roepen in de Servische verbeelding de herinnering op aan het 'Turkse juk'; discriminatie van de Kosovaren, inclusief 'etnische zuiveringen', zijn in de ogen van de Serviërs hun verdiende loon en onbetekenend vergeleken met wat het Servische volk onder de Turken geleden heeft.

Deze visie op het nationale verleden wordt op de Balkan door te weinig historici in twijfel getrokken en vindt thans zelfs een rechtvaardiging in het modieuze Westerse discours over 'eigenheid'.

Het spreekt vanzelf dat deze excursie naar het Servische nationale

n angs stelde premier Kok vast at er natuurlijk ruimte moest zijn. oor wat precies bleef overigens melijk vaag.

Diplomatie heeft aan de buitenant iets van een minzaam orakel. a, er is voorzichtige vooruitgang. lee, er moet nog veel werk worden verzet. Behalve dat een dergelijke voorstelling van zaken voor de diplomaten de attractie heeft van de continuïteit, kan zij van alles betekenen. Zij kan een weerspiegeling zijn van de werkelijkheid, zij kan ook de façade zijn waarachter een volslagen impasse verborgen moet blijven. In het actuele geval betekent zij vooral dat zowel het Westen als de Russische regering er belang bij meent te hebben de onderlinge betrekkingen zo veel mogelijk af te schermen tegen de erosie die het gevolg is van de Kosovocrisis. En dat heet, na de dreigementen de knoppen van de atoomraketten weer in de Koude-Oorlogsstand te zetten, vooruitgang.

Waar de scheidslijn loopt is geen raadsel. Er is gedocumenteerde overeenstemming over wat Milošević in Kosovo zou moeten doen en laten. Het verschil van mening tussen het Westen en het Kremlin gaat over de middelen die de Joegoslavische president moevo. Zij passen in het model dat de NAVO, Amerika in het bijzonder, zo geschikt acht om in Europa vrede te bewaren. En dat in oktober nog voldoende werd bevonden. Geef de Partners for Peace een kans zich te bewijzen, had Rogov kunnen schrijven.

Als het Westen tegenwerpt dat de Kosovaren zich op deze manier niet zullen laten verleiden naar hun dorpen en steden terug te keren, zal dat in Moskou weinig indruk maken. De Russen zijn niet begaan met het lot van de vluchtelingen. De Russische regering gaat het om erkenning als gesprekspartner. Wat haar betreft had zij met de recente verklaringen van Westelijke leiders dat Rusland in Europa een rol heeft te vervullen haar doel al min of meer bereikt.

Zo was de week van Tsjernomyrdin ook de week van Rusland – dat bovendien als achtste deelnemer gisteren aanzat bij een bijeenkomst van de Groep van Zeven. En waar men het eens is geworden dat Kosovo moet worden gepacificeerd door een effectieve internationale troepenmacht, goedgekeurd door de VN.

J.H. Sampiemon is commentator voor NRC Handelsblad.

Wie de moeite neemt deze ambitieuze projecten op de kaart uit te tekenen, stelt vast dat er veel overlappingen zijn: gebieden met een gemengde bevolking, die door twee of meer staten opgeëist werden. In de meeste gevallen werd de ongewenste bevolking nog tijdens de 'bevrijding' geliquideerd of naderhand door middel van een repressief minderhedenbeleid (zoals gedwongen emigratie of gedwongen assimilatie) weggewerkt.

De vestiging van de nationale staten op de Balkan werd bemoeilijkt door een aantal bijkomende omstandigheden. De 'grote ideeën' omvatten namelijk méér dan alleen de creatie van etnisch-homogene eigen staten. Bulgaren, Grieken en Serviërs beschouwen de stichting van hun respectievelijke nationale staat veeleer als het herstel van hun middeleeuwse staat, zoals die bestond voor de komst van de Ottomanen aan het einde van de 14de eeuw. Ze beschouwen de Ottomaanse periode (14de-19de eeuw) als een 'vreemde' periode in hun nationale geschiedenis, als een breuk in hun 'natuurlijke' historische ontwikkeling. Met het 'herstel' van de nationale staten in de 19de eeuw moest de Ottomaanse periode ongedaan

sche bevolkingen leven zijn Bosnië, de Sandžak, Kosovo, Albanië en Zuid-Bulgarije. Het gaat hier telkens om gebieden die tot aan de

percent islamitisch is, wijzen de Ottomaanse erfenis resoluut af – lees de romans van de Albanese schrijver Ismail Kadare er maar op

De Kosovaarse Albanezen zijn voor Servië de nazaten van islamitische collaborateurs

Balkanoorlogen (1912-'13) Ottomaans gebleven zijn, of althans niet in het bezit kwamen van de nieuwe christelijke Balkanstaten (Bosnië was een Habsburgs protectoraat). In die gebieden hebben Bulgarije, Griekenland en Servië niet de gelegenheid gehad de moslims te verdrijven. Na de Eerste Wereldoorlog werd voor het eerst serieuze internationale druk uitgeoefend met het oog op de bescherming van religieuze en etnische minderheden en konden deze niet meer zo makkelijk geëlimineerd worden.

Het herstel van de middeleeuwse staten uitte zich niet alleen in etnische zuiveringen, maar ook in de sloop van moskeeën en andere religieuze gebouwen, de vernietiging

na –, maar ze onthouden zich van een anti-islamitisch discours. Overigens leggen de Kroaten ten aanzien van 'de Balkan', waaronder zij vooral de orthodoxen verstaan, dezelfde houding aan de dag als de Serviërs ten aanzien van het Ottomaanse verleden: zij hebben hun grondgebied even grondig gezuiverd van Serviërs en hun taal van 'Servische' woorden.

De houding van de Serviërs ten aanzien van de Kosovaren heeft veel te maken met deze voor de Balkan typerende manier waarop met minderheden, en in het bijzonder met islamitische minderheden, wordt omgegaan. De Kosovaarse Albanezen van vandaag zijn voor de Serviërs de nazaten van de islamitische collaborateurs

ging is voor misdaden als etnische zuiveringen. Maar zij kan wel helpen begrijpen hoe de Servische publieke opinie, dus de Servische kiezer, tegenover de 'Kosovaarse kwestie' staat, en waarom Servische politici zulke onverzoenlijke standpunten verdedigen. Het Servische optreden in Kosovo heeft nog andere oorzaken dan de vermeende waanzin en bloeddorst van dictator Milošević. Het was verstandig geweest daar rekening mee te houden bij het uitwerken van een strategie.

In Bulgarije en Griekenland, waar dezelfde visie op het nationale verleden domineert, bestaat een grote solidariteit met de Serviërs, die als gevolg van de bombardementen alleen maar toeneemt. Die solidariteit uit zich in manifestaties tegen de NAVO, maar ook in een zorgwekkende toename van de vijandigheid ten aanzien van de eigen islamitische minderheden. Déze escalatie van het conflict brengt in de buurlanden van Joegoslavië een aantal zeer delicate en met grote moeite bereikte politieke evenwichten in gevaar.

Prof.dr. Raymond Detrez is hoogleraar Oost-Europese geschiedenis aan de Universiteit Gent.

Niet voor herhaling vatbaar

Hoe de oorlog tegen Servië zal aflopen, kan niemand zeggen. Maar hoe hij ook moge aflopen, de NAVO zal niet meer dezelfde zijn als voordien. Ook bij een overwinning op Milošević zal de NAVO niet ontkomen aan vragen die haar voortbestaan, misschien zelfs haar bestaan, ten diepste raken.

Laten we uitgaan van twee tegenovergestelde vooronderstellingen. De eerste is dat de NAVO niet meer de wil opbrengt door te gaan met een oorlog die de gestelde doelen niet heeft bereikt. Slechts één NAVO-land hoeft tot die conclusie te komen, en die crisis is er.

Dit scenario is niet zó onwaarschijnlijk. In Duitsland rommelt het al. In beide regeringspartijen, de SPD en de Groenen, neemt de twijfel over de voortzetting van de bombardementen toe, en het onderwerp van grondtroepen is al helemaal taboe – ook bij de oppositionele CDU.

In andere Europese NAVO-landen doen zich zulke moeheidsverschijnselen ook voor, maar aangezien Duitsland de grootste Europese lidstaat van de NAVO is, is de richting die dit land verkiest te gaan, beslissend voor welslagen of mislukking van enigerlei grootscheepse NAVO-actie. Voor de Verenigde Staten is de Duitse houding een graadmeter voor de houding van heel Europa.

Het zal duidelijk zijn dat een NAVO die, om welke reden dan ook, gedwongen zal zijn de handdoek in de ring te gooien of zelfs maar zoete broodjes met Milošević te bakken, daarmee op z'n minst nog niet het bewijs zal hebben geleverd dat zij na het einde van de Koude Oorlog, en het verdwijnen van de grote vijand, een nieuwe reden van bestaan heeft gevonden.

Het is even duidelijk dat zo'n – al dan niet versluierde – capitulatie van de NAVO gepaard zal gaan met hevige spanningen tussen de bondgenoten – niet alleen tussen de Amerikanen en de Europeanen, maar ook tussen de Europeanen onderling. Die spanningen zullen niet na de capitulatie als sneeuw voor de zon verdwijnen. Voor de overleving van de NAVO moet dan ook, in zo'n scenario, gevreesd worden.

De tegenovergestelde vooronderstelling is dat de NAVO er – na hoeveel maanden? – in slaagt Milošević op de knieën te krijgen. Zal dan alles in de NAVO botertje tot de boom zijn? Die illusie moeten we niet koesteren. Veeleer zal dan alom de kreet opstijgen: zo nooit weer!

Die kreet zal dan niet uitsluitend door morele afschuw over de bombardementen, die Servië economisch kapot hebben gemaakt, ingegeven zijn. Ook hardere koppen zijn nu al tot de conclusie gekomen dat de actie tegen Servië niet voor herhaling vatbaar is. Om in de toekomst een andere 'schurkenstaat' tot de orde te roepen zullen andere middelen gebruikt moeten worden.

Immers, wanneer de sterkste alliantie ter wereld, voorzien van de modernste wapens, er, na zes weken bombarderen, niet in slaagt een kleine mogendheid als Servië eronder te krijgen, dan moet op z'n minst geconcludeerd worden dat de verkeerde militaire middelen gebruikt zijn, dan wel de militaire middelen verkeerd gebruikt zijn.

Nu kunnen we wel, met het Institute for Strategic Studies en met generaal Naumann, de scheidende voorzitter van het Militaire Comité van de NAVO, zeggen

DEZER DAGEN

J.L. Heldring

dat de NAVO zichzelf beperkingen heeft opgelegd door haar wens zo min mogelijk slachtoffers (ook onder de Serviërs) te maken en door geen grondtroepen te gebruiken, maar deze ontegenzeggelijke feiten zijn juist onderdeel van het probleem.

Een democratie moet rekening houden met de weerzin van haar bevolking tegen een bloedige oorlog, en een alliantie van democratieën, waartussen die weerzin ongelijk verdeeld is, moet daar helemáál rekening mee houden. Met een zekere overdrijving: de teergevoeligste bepaalt wat nog net kan. Zo wint een bondgenootschap natuurlijk geen oorlogen.

Zelfs de modernste apparatuur is geen substituut voor koelbloedigheid. Vliegtuigen mogen niet onder een bepaalde hoogte vliegen, omdat ze anders gemakkelijker prooi worden voor Servische luchtafweer. Paradoxaal gevolg: het wordt dan moeilijker vijandelijke tanks te onderscheiden van autobussen of zelfs vluchtelingenkonvooien. Ook het neusje van de technische zalm, de Apache, is daarom nog niet ingezet.

Dit alles betekent niet dat Servië het niet, zij het veel later dan gepland, ten slotte zal moeten opgeven. Maar na deze 'overwinning' zal de NAVO zich er heel grondig op moeten bezinnen hoe herhaling van deze eerste manifestatie van haar nieuwe strategische concept voorkomen kan worden.

De kosten van deze operatie, behalve tot nog toe in mensenlevens, zullen vele malen hoger zijn dan was geraamd. Tot die kosten behoren niet alleen de kosten van de operatie zelf, maar ook de bijkomende kosten, die nog veel hoger zullen zijn.

De vluchtelingen uit Kosovo zullen op een goed ogenblik gerepatrieerd en, in een stelselmatig vernield land, gehuisvest moeten worden. Hun veiligheid zal met een aanzienlijk staand leger, al dan niet onder VN-bestuur, gewaarborgd moeten worden. Dat kost allemaal geld, dat Kosovo niet opbrengen kan.

Maar ook de omringende landen, Montenegro, Albanië, Macedonië, zelfs Bulgarije en Roemenië, hebben zwaar geleden – de laatste twee omdat hun handel met het Westen geblokkeerd is door de bruggen die bij Novi Sad in de Donau liggen. Die zullen allemaal geholpen moeten worden. En ten slotte zal ook Servië weer op de been gebracht dienen te worden, net zoals Duitsland na 1945.

Dit alles behoort tot de nasleep van een overwinning over Servië. Ook dat dwingt de alliantie, als zij tot de conclusie komt dat het zó niet een tweede keer moet gebeuren, ertoe erover na te denken hoe het dan wèl zal moeten. Het is waar dat de NAVO nog altijd over een hooggekwalificeerd apparaat in Brussel beschikt. Maar zelfs het beste apparaat komt in de lucht te hangen als er geen conceptie bestaat over het gebruik ervan.

Tot nog toe kwam de inspiratie van de NAVO grotendeels van de Amerikaanse bondgenoot. Die hoeven we nu van president Clinton, die trouwens nog maar anderhalf jaar heeft te gaan, niet te verwachten. Het is ook nog de vraag of de andere bondgenoten allen zo bereid zullen zijn het Amerikaanse leiderschap te volgen als ze zes weken geleden nog waren.

In theorie biedt deze vrij uitzichtloze situatie de Europese Unie een gouden kans in dit gat te springen – te meer wanneer het gaat om crises in de eigen achtertuin. Maar als een actie die onder Amerikaans bevel staat, en voor 80 procent door Amerikanen wordt uitgevoerd (om maar te zwijgen van de Amerikaanse wapens), niet aan de verwachtingen voldoet, wat kan dan van de Europese landen, wier militaire integratie nog nauwelijks begonnen is en die *sowieso* een reusachtige technologische achterstand op Amerika hebben, verwacht worden? En toch: als Europa invloed wil hebben, dan zal het er de middelen toe moeten hebben. Anders blijft die aanspraak op meer invloed voos.

VN terug in Kosovo

OP DE PETERSBERG aan de Rijn zijn het Westen en Rusland elkaar gisteren, op de 44ste dag van de NAVO-bombardementen op Joegoslavië, in de armen gevallen. In betrekkelijk korte tijd was men het eens over de beginselen van een overeenkomst voor Kosovo die in een nog goed te keuren resolutie van de VN-veiligheidsraad zouden moeten worden opgenomen. Over het grootste deel van de tekst, zoals die is gepubliceerd, bestond al veel langer overeenstemming. Het sleutelwoord is 'effectief': er moet een effectieve, internationale troepenmacht in Kosovo komen, goedgekeurd en aanvaard door de Verenigde Naties.

Vanzelfsprekend gaat nu de eerste belangstelling uit naar wie 'gewonnen' heeft. Van een door de NAVO geleide vredesmacht, of een vredesmacht met een NAVO-kern – NAVO-jargon – is in de overeengekomen tekst geen sprake. Anderzijds kan, in de gebruikelijke uitleg, effectief alleen maar betekenen dat het om een 'robuuste' vredesmacht gaat, die teruggekeerde vluchtelingen afdoende bescherming biedt en in staat is het UÇK te ontwapenen. Zoals in de door Milošević getorpedeerde en door het UÇK getekende overeenkomst van Rambouillet was voorzien. Het Petersberg-akkoord laat, zacht gezegd, ruimte voor interpretatie. De deelnemers aan het overleg maakten na afloop dan ook onmiddellijk gebruik van die ruimte.

DE OVEREENKOMST werd gesloten op een bijeenkomst van de G8, de G7 van rijke, geïndustrialiseerde landen plus Rusland. Het gezelschap had

igzins het aanzien van een uitgebreide Contactgroep (Japan en Canada waren aanwezig) dan wel een gemankeerde Veiligheidsraad (China ontbrak). Maar het was nu eenmaal de eerste internationaal-representatieve groep die voor de voorlopige afsluiting van de vredesmissie van Tsjernomyrdin beschikbaar was. Bovendien staat de G8 momenteel onder Duits voorzitterschap en was president Clinton in de Bondsrepubliek op bezoek. Alles bijeen was het een goede gelegenheid om het weifelende en verdeelde Duitse publiek te laten zien dat de NAVO niet alleen in militair geweld handelt - al was de organisatie zelf dan niet op de Petersberg vertegenwoordigd.

Sinds de bijeenkomst in Oslo midden vorige maand van de ministers Albright en Ivanov was het duidelijk dat het Westen en Rusland, ondanks het diepgaande meningsverschil over de luchtoorlog van de NAVO tegen Joegoslavië, elkaar niet hadden losgelaten. Nu is er dan een begin van een overeenkomst die ook de Verenigde Naties weer terug in het spel brengt, niet alleen een eis van Moskou, maar ook een vurige wens van met name de Franse en Duitse regeringen. Dat de luchtoorlog zonder mandaat van de Veiligheidsraad wordt gevoerd, wordt in Bonn en Parijs eerder als onvermijdelijke uitzondering dan als veelbetekenend precedent gezien. De bombardementen worden voortgezet, maar de diplomatie heeft gisteren iets aan terrein teruggewonnen.

Uitgangspunten oplossing crisis

NAVO-Rusland: principeakkoord

Door onze redacteur ROBERT VAN DE ROER

BONN, 7 MEI. De zeven rijkste industrielanden en Rusland zijn het gisteren tijdens spoedberaad in Bonn eens geworden over algemene uitgangspunten voor een politieke oplossing van de Kosovo-crisis.

De ministers van Buitenlandse Zaken van de G7 en Rusland werden het onder meer eens over de legering van een internationale troepenmacht in Kosovo, na de terugtrekking van de Joegoslavische en Servische troepen. De Amerikaanse president Clinton verwelkomde Ruslands eerste publiekelijke instemming met zo'n vredesmacht als een „opmerkelijke stap vooruit". De secretarissen-generaal van de NAVO en de Verenigde Naties, Solana en Annan, lieten zich in dezelfde bewoordingen uit. „De Russen zijn aan boord", zei de Amerikaanse minister Albright. Joegoslavië heeft nog niet gereageerd op het akkoord.

Rusland stemde gisteren na tweeëneenhalf uur vergaderen in met een „effectieve internationale civiele en veiligheidsaanwezigheid" gesteund door de VN. Maar de kloof tussen de NAVO-landen en Rusland over de samenstelling van een internationale vredesmacht, die onder meer de vluchtelingen moet beschermen bij hun terugkeer, is niet verkleind. Terwijl de Amerikaanse en Britse ministers Albright en Cook volhielden dat de NAVO „de kern" van de vredesmacht moet vormen, zei

kunnen wel spreken van een stap vooruit", zei Ivanov. Rusland eist voorts nog steeds – vergeefs – stopzetting van de NAVO-bombardementen. Clinton onderstreepte gisteren dat de luchtaanvallen onverminderd doorgaan.

De zeven overeengekomen principes van de G8 herbevestigen grotendeels de eisen van de NAVO. De ministers willen een onmiddellijke en aanwijsbare beëindiging van het geweld en de onderdrukking in Kosovo, de terugtrekking van militaire, politie- en paramilitaire strijdkrachten uit Kosovo, de terugkeer van de vluchtelingen en toegang voor hulporganisaties. Zij willen tevens de instelling, door de Veiligheidsraad, van een interim-bestuur in Kosovo, dat de omstandigheden voor een vreedzaam en normaal leven voor alle inwoners moet garanderen.

De G8 meent voorts dat een 'interim-politiek raamwerk' moet voorzien in een substantieel zelfbestuur voor Kososo. Daarbij moet rekening worden gehouden met de akkoorden van Rambouillet en met de soevereiniteit en territoriale integriteit van Joegoslavië en andere landen in de regio. Het Kosovo Bevrijdingsleger

G8 Foreign Ministers' Meeting

Petersberg, 6 May 1999

Joschka Fischer, minister van Buitenlandse Zaken van Duitsland, kijkt waar hij moet staan voor de groepsfoto van de G8-ministers. (Foto Reuters)

7-5-99

Servische systematiek

VERVOLG VAN PAGINA 13

De familieleden die in het huis waren achtergebleven, ontvluchtten de woning. Vier mannen werden opgepakt, een aantal jonge mannen mocht met de rest van de familie vertrekken. Twee dagen later vond de familie Mirena de lichamen van de vier mannen terug, van wie twee in de verbrande schuur. Ze waren bedolven onder lijken van dieren, zoals een verbrande koe. De lichamen waren vrijwel onherkenbaar, de huid was verbrand. In de deuropening van het huis lag het derde lichaam. Van de vierde man werden slechts de verbrande benen teruggevonden in de woning.

Hade is nu leeg. Volgens de zeven geïnterviewden zijn zeker honderd huizen met de grond gelijk gemaakt. De leden van het Joegoslavische leger en/of politie hadden grijze verf op hun gezichten gesmeerd. Anderen hadden hun gezicht bedekt, zodat ze onherkenbaar waren. Ze hadden kaalgeschoren hoofden, droegen groene camouflagepakken, met op de rechterschouder een rode adelaar. Ze waren in het bezit van automatische wapens en pistolen. Sommigen droegen een strijdbijl.

De OVSE heeft zeker 250 verhoren afgenomen. Soms wordt gedetailleerde informatie gegeven over de vernietiging van persoonlijke bezittingen, het verbranden van huizen en het gebruik van groepen Albanezen als menselijk schild. „Details uit interviews kunnen niet nagetrokken worden in Kosovo zelf, maar ondersteunende verklaringen en ander bewijsmateriaal wijzen op een hoge geloofwaardigheid in de overgrote meerderheid van de getuigenissen", aldus de OVSE.

Ook Amnesty International gaat grondig te werk en is „geheel zeker" van de tot nu toe naar buiten gebrachte informatie. Voor Amnesty zijn dagelijks twee missies aan het werk, in Macedonië en in Albanië. Woordvoerster Karen Buschman: „We sturen de getuigenissen niet alleen naar het Joegoslavië Tribunaal in Den Haag, maar ook naar Milosevic, zodat hij later niet kan zeggen dat hij er niks van heeft geweten."

De getuigen worden zoveel mogelijk onafhankelijk van elkaar ondervraagd. Als de verklaringen van een familie overeenkomen, wordt altijd nog naar eenzelfde getuigenis van een onafhankelijk persoon uit hetzelfde dorp gezocht. „Pas als de details overeenkomen wordt besloten dat het als feitelijk gegeven naar buiten kan worden gebracht. Eigenlijk gaan we behoorlijk pietluttig te werk", zegt Buschman. „Maar daardoor zijn we wel betrouwbaar."

De OVSE meldt dat er steeds vaker berichten komen over seksuele mishandelingen en verkrachting van groepen vrouwen. Human Rights Watch heeft de getuigenissen van twee vrouwen die werden verkracht door de Servische politie opgetekend en nagetrokken bij acht andere dorpelingen. „De twee verklaringen zijn gedetailleerd en geloofwaardig en komen overeen met de getuigenissen van andere dorpelingen", aldus de organisatie.

De twee vrouwen komen uit Dragacin, een dorp dat op 21 april werd omsingeld door de politie. De meeste mannen vluchtten de bergen in. Twee- tot driehonderd vrouwen, kinderen en oudere mannen bleven achter. De groep werd bijeengedreven op een veld. Daar werden ze gefouilleerd, de mannen werden gescheiden van de vrouwen. Van de mannen is niks meer vernomen. Drie vrouwen zagen elf lijken liggen in een straat van Dragacin.

De vrouwen werden gedurende drie dagen in verschillende huizen ondergebracht. Ze werden aangerand en bedreigd. De twee vrouwen die het slachtoffer werden van verkrachting, verbleven in hetzelfde huis. Een man in groen camouflagepak nam een van hen op de tweede dag van haar verblijf mee naar een ander huis en verkrachtte haar. De volgende dag bracht een andere man haar naar een huis tien minuten verderop. Hij duwde haar voort met de loop van zijn geweer.

In het huis wachtten Servische politiemannen. Ze vroegen naar haar man en kinderen, wilden weten hoe oud ze was (23). En wilden geld zien. Toen de jonge vrouw zei dat ze dat niet had moest ze haar kleren uitdoen. De vrouw begon te huilen en trok zich de haren uit het hoofd. De mannen lachten en zetten een muziekje op.

Alle mannen verlieten even later de kamer en lieten de vrouw achter met een soldaat en de leider van het stel. Deze nam plaats op de grond, terwijl de vrouw bij de naakte soldaat in bed moest gaan liggen. Hij betastte haar, maar verkrachtte haar niet. Even later kwamen de andere soldaten terug. Zij moest, nog steeds ontkleed, koffie serveren. Daarna mocht ze zich aankleden en kreeg de opdracht het huis schoon te maken en af te wassen. Toen ze werd teruggebracht bij de andere gevangenen, wilde ze niet praten over de gebeurtenissen.

Human Rights Watch en Amnesty International zeggen dat ze al tien jaar lang hebben gewaarschuwd voor de schendingen van mensenrechten in Kosovo. Amnesty berichtte op 30 september 1998 dat tenminste zestien mensen, onder wie tien vrouwen en kinderen, waren vermoord in het dorp Gornje Obrinje. Van dichtbij doodgeschoten. Sommigen waren verminkt. Dorpsbewoners stelden de Servische politie of het Joegoslavische leger verantwoordelijk. De Servische autoriteiten ontkenden elke betrokkenheid.

Amnesty: „Het patroon van schendingen van mensenrechten in Kosovo en de straffeloosheid van de daders is onbetwistbaar. Schendingen als deze in Obrinje benadrukken de noodzaak om de verjaagden en de vluchtelingen uit Kosovo te beschermen en hun mensenrechten, evenals hun menselijke behoeften op de agenda te zetten."

MIRJAM HAGEN

Rouw boven een familielid. FOTO AP

Op haar oog geslagen. FOTO ARIE KIEVIT

Door zijn hoofd geschoten. FOTO PA

Lijken van UCK-leden. FOTO REUTER

De vredesbeweging demonstreert niet

Ze stonden ooit zij aan zij in de vredesbeweging, de generatiegenoten Hans Feddema, Bram van der Lek en Sinie Strikwerda. Nu zijn ze verdeeld over de Navo-actie Allied Force. Terwijl Feddema en Van der Lek stellen dat de luchtaanvallen de etnische zuivering hebben veroorzaakt, ziet Strikwerda de bombardementen als een gerechtvaardigde strijd tegen een fascistische dictator.

Allied Force

Marcel ten Hooven

In de vierde week van de Navo-bombardementen op Joegoslavië stierf de vader van Hans Feddema, op 95-jarige leeftijd. 's Ochtends om vijf uur stond Feddema op, zette zich aan zijn schrijftafel en schreef een overlijdensadvertentie:

'Heit, m'n strijdbare vader is dood
en we werpen bommen.
Erg jammer.
Sjaloom heit.'

Feddema: „Ik kon niet slapen, er was zo veel negatieve energie in de lucht. Mijn vader was dood en wij bombardeerden." Dag en nacht houden de bombardementen hem bezig. Daags na zijn vaders overlijden leidde hij op de partijraad van GroenLinks het verzet tegen de steun van de Tweede-Kamerfractie aan de Navo-acties in Joegoslavië.

„De Navo begrijpt niets van de Balkan", zegt hij naderhand. Volgens Feddema heeft de Navo de omstandigheden geschapen die de Serviërs aanzetten tot de deportaties van de Kosovo-Albanezen: „Ik ben antropoloog. Ik ken de Balkan goed. De beschaving is daar erg dun. De Balkan heeft een lange geschiedenis van etnische zuiveringen. Zelfs de Grieken hebben zich eraan bezondigd. De dreiging van etnische zuiveringen ligt altijd op de loer. Milosevic heeft naar dat middel gegrepen in een reactie op de bombardementen van de Navo. Dat had de Navo van te voren kunnen weten."

Op de partijraad stond de 63-jarige Feddema, oud-lid van de ARP en de Evangelische Volkspartij, zij aan zij met Bram van der Lek (68), de voormalige partijleider van de pacifistisch-socialistische PSP.

Van der Lek: „Het is een mystificatie te zeggen dat de etnische zuiveringen al aan de gang waren en dat daarom de bombardementen noodzakelijk waren. Het was andersom. Hoewel niet willens en wetens, heeft de Navo de deportaties uit Kosovo veroorzaakt. Zij heeft de omstandigheden geschapen, door de OVSE-waarnemers uit Kosovo terug te trekken en met de bombardementen de Servische oppositie op één hoop achter Milosevic te drijven."

Feddema en Van der Lek zijn des duivels over de aankondiging dat de Navo de bombardementen zal verhevigen, ondanks de vrijlating van de drie Amerikaanse krijgsgevangenen door Milosevic en de bemiddelingspogingen van de Amerikaanse dominee Jesse Jackson en de Russische afgezant Viktor Tsjernomirdin. „Blijkbaar zijn ze bereid Joegoslavië tot het stenen tijdperk terug te bombarderen", zegt Van der Lek.

Feddema: „De afwijzende reactie van de Navo op het gebaar van Milosevic tekent de arrogantie van de macht. De Navo is de baas en Milosevic zal het weten ook. Dat bleek, vóór de oorlog uitbrak, al uit appendix B van de verdragstekst van Rambouillet. Dat was een dictaat aan Milosevic om de Navo onbeperkte toegang te geven tot heel Joegoslavië en al zijn instellingen. Daarmee zette men Milosevic het mes op de keel. Hij moest doen wat de Navo wilde en daarmee uit."

„Nu gaan er dagelijks mensen dood door het oorlogsgeweld en toch reageert de Navo afwijzend op de opening die Milosevic biedt. Die reactie komt voort uit de logica van oorlog en de mechanismen van geweld. Elke bom heeft een escalerend effect en sterkt de strijdenden in hun houding van havik. Het wordt onmogelijk over de eigen schaduw heen te springen en het eerste gebaar te maken."

Feddema, geestelijk vader van het volkspetitionnement tegen de kruisraketten, was in de jaren tachtig een van de drijvende krachten in de vredesbeweging, verenigd in het 'Komitee Kruisraketten Nee!', dat honderdduizenden mensen op de been bracht tegen de plaatsing van de nieuwe atoomwapens. Een massaal protest tegen de Nederlandse deelname aan Navo-optreden in Joegoslavië blijft nu uit.

Het oud-PvdA-bestuurslid Sinie Strikwerda (77), destijds voorzitter van 'Kruisraketten Nee!', vindt dat begrijpelijk. Volgens haar voert de Navo, als representant van de westerse democratieën, in Joegoslavië een gerechtvaardigde oorlog tegen een fascistische dictator. Strikwerda: „Doe wat uw hand vindt om te doen, zegt de Bijbel. We voeren hier geen aanvalsoorlog, we verdedigen de mensenrechten. Pacifisme lost dit fascistische geweld niet op. Ook ik snak ernaar edel te zijn, schone handen te houden. Ik ben absoluut niet oorlogszuchtig, ik vind bommen vreselijk. Maar het kan niet anders. Ik kan niet mijn ethische normen hooghouden en ondertussen anderen de klus laten klaren."

„Bombardementen zijn gruwelijk. Ik heb ze meegemaakt en een diep schaamtegevoel over het menselijk gedrag overheerst dan. Maar hoe vreselijk bombardementen ook zijn, de keuze is het geweld van de andere kant door te laten gaan of het met dit geweld beantwoorden. Ik wil nooit meer het schuldgevoel hebben dat we erbij stonden, ernaar keken en niks deden. Dat nooit meer."

„Wat wij meemaken sinds de val van de Muur, is de vestiging van nieuwe democratieën. Het Westen ramt dat idee er met kracht in. Het dringt daarbij ook het kapitalisme op, met zijn ongebreidelde vrijheid en ongelijkheid. Het zijn sterke benen die al die uitgestalde weelde kunnen dragen. Mensen grijpen zich vast aan het nationalisme als ze dat niet lukt. Dat

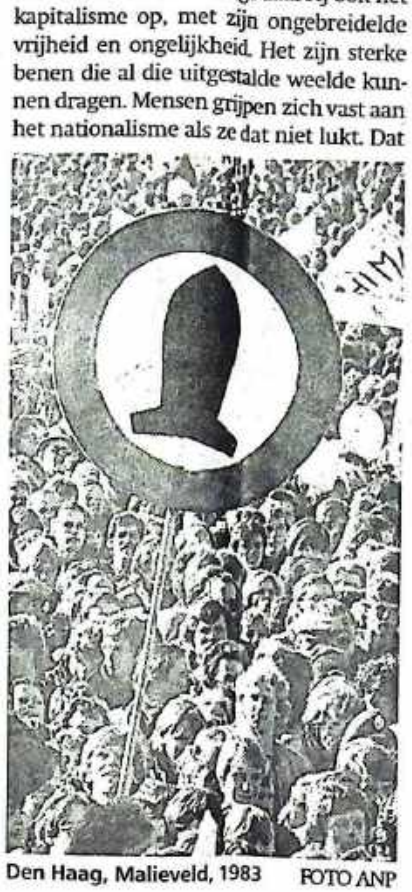

Den Haag, Malieveld, 1983 FOTO ANP

is een vast patroon in de geschiedenis."

„In Joegoslavië zie je het nationalisme in zijn geperverteerde, gewelddadige vorm. Daarom hadden wij, zeker de VS, wat prudenter moeten zijn met het opdringen van democratie en kapitalisme. Maar ja, het is typisch voor Amerikanen, om in hun enthousiasme altijd een tikkeltje naïef, heel royaal en genereus te zijn. Ze zien over het hoofd wat ze allemaal losmaken. Het anti-Amerikanisme in Nederland is populair; je hoort altijd dat Amerikanen dom en oppervlakkig zijn. Nu, ik ben er vaak geweest en het klopt niet."

Strikwerda ziet niets in het pleidooi van Feddema en Van der Lek voor een eenzijdige pauze in de bombardementen, zonder voorwaarden vooraf aan Milosevic, om zo onderhandelingen met het Joegoslavische bewind mogelijk te maken. „Hij moet eerst ophouden met de etnische zuiveringen en plunderingen en een gewapende vredesmacht in Kosovo accepteren. Dan kan de Navo direct stoppen met de bombardementen. Waarover moet je anders met hem onderhandelen? Over een halvering van de etnische zuivering? Hij heeft zich in al die eerdere besprekingen een autistische fantast getoond, opgesloten in dromen over groot-Servië. Die dromen zijn in duigen gevallen, daarom is hij een getergd man. Dat maakt hem des te gevaarlijker."

„Ik vertrouw Milosevic niet. Al tien jaar lang voert hij in Joegoslavië een politiek van etnische zuivering, op grond van fascistische *Blut-und-Boden*-theorieën die we nog van Hitler kennen. Hij heeft buren, die van elkaar niet wisten of ze Serviër of Albanees waren, tegen elkaar opgezet. Een eenzijdige pauze in de bombardementen, zonder dat hij is gestopt met de deportaties, kan niet. Hij rekent op dat soort pleidooien in het Westen."

Feddema, Van der Lek en andere tegenstanders van de Kosovo-oorlog kregen onlangs op de partijraad van GroenLinks veel steun voor het idee van een bombardementspauze. Op één stem na verwierven zij een meerderheid voor een resolutie die om een tijdelijk, eenzijdig moratorium vroeg. Feddema en Van der Lek zijn vast overtuigd van het deëscalerende effect van zo'n maatregel.

Van der Lek: „Een duidelijke, onvoorwaardelijke pauze om te onderzoeken of een diplomatieke en politieke oplossing mogelijk is, dat zou nu een logisch gebaar van Navo-zijde zijn. Milosevic terugbombarderen naar de onderhandelingstafel blijkt niet te lukken en erger dan wat hij nu aanricht in Kosovo, kan het niet worden."

Feddema: „Vredesmensen weten dat luchtaanvallen een contraproductief effect hebben. De bombardementen op Dresden en Vietnam hebben bij de getroffenen alleen maar verbetenheid opgeroepen, hen gesterkt in hun verzet. Het Duitse moreel was na Dresden ongebroken. De Tweede Wereldoorlog is gewonnen dankzij de grondtroepen, niet dankzij de bombardementen. Luchtacties komen neer op een beetje doden, uit verontwaardiging over de doden die de tegenstander op z'n geweten heeft. Het is cowboy-gedrag."

„De luchtaanvallen op Joegoslavië zijn een strategische blunder van de eerste orde. Bombardementen zetten de getroffenen ertoe aan zondebokken te zoeken, op wie zij hun represailles kunnen richten. Dat is gebeurd in Kosovo. De Navo is daarmee medeverantwoordelijk voor de humanitaire ramp en huilt nu krokodillentranen. Ik zou niet goed slapen als ik in de schoenen stond van politici die zonder plan, zonder strategie met de bombardementen hebben ingestemd. Ze hebben van de Navo de luchtmacht gemaakt van het UCK, het bevrijdingsfront van Kosovo, en daarmee de Serviërs bevestigd hun idee dat het westers bondgenootschap aan de kant van dat UCK staat."

„De pacifistische Albanese leider Rugova heeft gelijk met zijn opmerking dat tien jaar onderhandelen beter is dan één jaar vechten in Kosovo. De Navo moet niet zo snel mogelijk stoppen met de bombardementen, om een sfeer van deëscalatie op te roepen. Het alternatief is doorvechten en Milosevic uitschakelen. Dat kan alleen met een grondoffensief. Dat zou een escalatie zonder weerga veroorzaken met een immens aantal doden aan beide zijden."

Strikwerda meent dat de Navo in Kosovo een oorlog op morele gronden voert en vecht voor het ideaal van de multiculturele samenleving. Zij kan in de beweegredenen van de Navo geen enkel 'klassiek' motief onderscheiden om oorlog te voeren, zoals handelsbelangen of een vergroting van de invloedsfeer. „Het is een teken van voortschrijdende beschaving dat de Navo op de bres staat voor mensenrechten", zegt zij.

Van der Lek vindt dat een misleidende, rooskleurige voorstelling van zaken. „Waarom is dat ideaal van de multiculturele samenleving dan niet beschermd in Baskenland, Noord-Ierland, Turkije? En waarom zwegen we toen de Kroaten de Serviërs uit de Krajina gooiden? Onze grote stommiteit is dat we destijds de onafhankelijkheidsverklaring van Slovenië en Kroatië hebben geaccepteerd. Dat was het begin van de etnische scheiding. Waarom vond het Westen dat toen wél goed? Omdat Slovenië en Kroatië de rijkste landen in de Joegoslavische federatie waren, waarmee we belangrijke handelsbetrekkingen onderhielden."

„Het motief van de Navo voor de acties in Kosovo is platvloerser dan een ethisch ideaal. De westerse landen waren bang voor de miljoenen vluchtelingen die zij zouden moeten opvangen als ze Milosevic in Kosovo zijn gang zouden laten gaan. Ook in dat opzicht hebben de Navo-acties een averechts effect gesorteerd."

„De Navo is een willekeurige groep landen die buiten de Verenigde Naties om het recht in eigen hand heeft genomen. Welk ethisch motief de Navo ook aanvoert, zij speelt voor eigen rechter. Wat was nu het meningsverschil tussen Milosevic en de Navo waardoor de oorlog is ontstaan? Niet meer dan dat Milosevic geen vredesmacht onder de vlag van de Navo wilde. Was dat nu zo erg? Dan praat je toch verder en onderzoek je of een breder samengestelde vredesmacht, met de Russen erbij, mogelijk is? Milosevic is een klootzak. Maar ook met klootzakken moet je praten. De internationale politiek is niet anders dan praten, praten, praten. Ook met Israël wordt al tientallen jaren over de Palestijnen gepraat. Toch heb ik nog nooit iemand horen pleiten voor een bom op Haïfa."

Albright: Rusland sluit zich bij Navo-eisen aan

7-5-99

Van onze redactie buitenland

AMSTERDAM – Het akkoord van de G 8 (Rusland en de zeven belangrijkste industrielanden) over de hoofdlijnen van een oplossing voor het Kosovo-conflict is positief ontvangen. Volgens de VS sluit Rusland zich hiermee bij de Navo-eisen aan.

Het principeakkoord werd gisteren in Duitsland gesloten tussen de ministers van buitenlandse zaken van Rusland en die van de zeven belangrijkste industrielanden: de VS, Canada, Japan, Groot-Brittannië, Frankrijk, Italië en Duitsland. Het bevat afspraken over de stationering onder VN-mandaat van een „internationale aanwezigheid in Kosovo, zowel civiel als op het gebied van veiligheid". Ook wordt een „onmiddellijk en controleerbaar einde van de gewelddadigheden en onderdrukking in Kosovo" geëist, evenals „terugtrekking uit Kosovo van militaire politie en paramilitaire troepen" – overigens is onduidelijk of dat álle troepen zijn. Kosovo zou bovendien onder een VN-interimbestuur komen.

Volgens de Duitse minister Fischer, voorzitter van het overleg, kan de internationale gemeenschap nu aan een resolutie van de Veiligheidsraad van de VN werken. Hij kondigde aan China op de hoogte te zullen stellen van de resultaten. China behoort niet tot de G 8, maar heeft wel vetorecht in de VN.

Gisteravond liet de Navo weten niet te zullen stoppen met bombarderen zolang er geen harde afspraken liggen. Daarnaast herhaalde de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Albright dat de Navo – en in het bijzonder Amerikaanse en Britse militairen – het hart moeten vormen van een internationale troepenmacht in Kosovo. „Elke poging hen daarvan uit te sluiten is onaanvaardbaar," aldus Albright. Bovendien eisen de VS dat Joegoslavië zijn gehele leger terugtrekt uit de Zuid-Servische provincie.

Volgens Albright bevat het akkoord geen concessies van de Navo, en hebben de Russen „zich bij de eisen van de Navo aangesloten". Haar Russische collega Igor Ivanov zei echter dat nu duidelijk is dat de Navo niet zal deelnemen aan de troepenmacht voor Kosovo zonder toestemming van Belgrado. „Het gaat niet zomaar om de mening van Rusland of die van Japan", legde hij uit. „We hebben vastgelegd garant te staan voor de soevereiniteit van Joegoslavië. Zonder dit principe is helemaal niets mogelijk." Volgens Ivanov is het onmogelijk een oplossing te vinden zolang nog bommen vallen.

De Nederlandse minister Van Aartsen noemde het akkoord een belangrijke doorbraak. Omdat Rusland het akkoord heeft ondertekend, komt president Milosevic van Joegoslavië nog meer in een isolement te verkeren, aldus de minister. Van Aartsen zei gisteravond dat hij hoopt dat de Veiligheidsraad in de loop van volgende week een resolutie zal aannemen over Kosovo.

De Servische president Slobodan Milosevic heeft volgens Servische media gezegd dat hij een VN-vredesmacht kan accepteren, mits die slechts wapens heeft 'ter zelfbescherming' en geen militairen bevat uit de 19 Navo-lidstaten. Eenheden uit Ierland, Wit-Rusland, Oekraïne of Rusland zouden wel mogelijk zijn. Het is voor het eerst dat vanuit Servië zelf wordt gemeld dat een gewapende macht kan toezien op de terugkeer van vluchtelingen.

Ook de leider van de Kosovo-Albanezen, Ibrahim Rugova, die woensdag onverwacht in Rome aankwam, pleit voor een internationale troepenmacht, met Navo-lidstaten en andere landen. Volgens hem moeten alle Servische eenheden zich terugtrekken.

MEER NIEUWS OP PAGINA 5

De Amerikaanse president Bill Clinton luistert in het Duitse Ingelheim naar een Albanees uit Kosovo. Hij garandeerde de vluchtelingen een veilige terugkeer. FOTO REUTERS

Clinton: Je mag het hart niet laten verstenen

Vluchtelingen

Co Welgraven

BERLIJN – Geduldig luistert de Amerikaanse president Bill Clinton naar een oudere man, vluchteling uit Kosovo, die hem uitgebreid en druk gebarend vertelt hoe hij verdreven is uit zijn land en uiteindelijk in Duitsland is opgevangen. Na elke zin, vertaald door een tolk, knikt de president begripvol, legt een hand op de arm van de vluchteling en belooft hem dat zijn verblijf in den vreemde tijdelijk is en dat hij zeker zal mogen terugkeren naar zijn land.

Even later vraagt Clinton aan een jonge vrouw uit Kosovo of ze ooit 'een aardige Serviër' is tegengekomen die de Albanezen op gelijkwaardige voet behandelt. Nog voordat de tolk de vraag heeft kunnen vertalen, schudt de vrouw beslist haar hoofd. Nog nooit?, vraagt de president verbaasd. Nee, nog helemaal nooit.

De Amerikaanse president en zijn gastheer, bondskanselier Gerhard Schröder, nemen ruim de tijd om in een opvangcentrum in Ingelheim, vlak bij Mainz, te praten met enkele tientallen vluchtelingen uit Kosovo die over verkrachtingen, moordpartijen en brandstichtingen vertellen. Het is voor het eerst dat zij van ooggetuigen horen hoe de situatie is. „Het is zo afschuwelijk wat daar gebeurt, de wereld heeft daar geen weet van", zegt een man.

De president en de bondskanselier zijn zichtbaar onder de indruk. Ze leggen uit wat het doel van de Navo-acties is, geven morele steun en zeggen concrete hulp toe, ook aan de Kosovaren in de vluchtelingenkampen in Macedonië en Albanië.

„U mag hier zo lang blijven als de oorlog duurt", zegt een vermoeide Schröder, op wie de last van het ambt zwaar drukt. Duitsland heeft al tienduizend vluchtelingen opgenomen. In het roodgroene kabinet gaan stemmen op om er nog eens tienduizend toe te laten.

De twee politici schudden handen en krijgen applaus. Na afloop roept Clinton op een persconferentie op tot verzoening tussen Albanezen en Serviërs. „Ik heb Iers bloed in de aderen, ik ken dus het werk van William Butler Yeats. Hij heeft gezegd dat een mens het hart nooit mag laten verstenen." Clinton herhaalt zijn belofte: „U zult weer naar huis gaan. In veiligheid en in vrijheid."

Getuigenissen

Mirjam Hagen

De vluchtelingen uit Kosovo vertellen dagelijks hun verhalen. Vaak zijn ze gruwelijk, meer dan gruwelijk. Getuigenissen over de periode na de eerste Navo-aanvallen, maar ook van voor de aanvallen. Getuigenissen die dikwijls moeilijk zijn na te trekken. Kloppen ze wel? Organisaties als de OVSE, Amnesty International en Human Rights Watch hebben zoveel getuigen onafhankelijk van elkaar ondervraagd, dat ze spreken van een systematiek in de werkwijze van het leger en de (veiligheids)politie bij het etnisch zuiveren van Kosovo.

„Verslagen duiden op een patroon van intimidatie en mishandeling, gepaard met aanranding, verkrachtingen, plunderingen, beschietingen en executies. Daarna vluchten mensen of wordt hun simpelweg verteld te vertrekken", meldt de OVSE in een rapport over de schendingen van de mensenrechten in Kosovo.

De werkwijze verschilt per regio. Soms worden mensen opgejaagd van dorp tot dorp, totdat ze uiteindelijk de grens met Macedonië of Albanië bereiken. Vaak ook worden ze vervoerd per bus of trein en hun geld en legitimatiebewijzen worden afgenomen. Het komt ook voor dat het Joegoslavische leger, de politie en paramilitaire groepen een gebied omsingelen en de bewoners opjagen tot dat ze de kern van het gebied hebben bereikt. De laatste tijd wordt steeds vaker gebruik gemaakt van grof geweld, vooral bedoeld om anderen schrik aan te jagen.

Zoals in Hade: de 1 400 inwoners van dit dorp in centraal-oost Kosovo, werden op 28 april „systematisch uit Kosovo verdreven", bericht Human Rights Watch. De organisatie interviewde bij de grens met Albanië onafhankelijk van elkaar zeven mannen en vrouwen uit Hade.

Het leger, paramilitaire groepen en de politie hadden Hade een week tevoren omsingeld. Ze kwamen het eerst bij de familie Mirena, woonachtig aan de rand van het dorp. De veertigjarige Milaim Mirena (een leraar) verliet samen met zijn vader het huis. Toen soldaten naderden, zwaaide Milaim met een witte handdoek. Getuigen in Milaims huis hoorden hem in het Servisch zeggen: „We geven ons over." Ze schoten hem neer, voordat bij alle woorden had kunnen uitspreken.

VERVOLG OP PAGINA 15

'Servische troepen in Kosovo afgesneden'

Navo

Bert Schampers

BRUSSEL – „Ons doel is om hen op te sluiten, af te snijden en te verwijderen." Uit de mond van de Duitse generaal Walter Jertz klinkt die Navo-strategie tegen de Servische troepen in Kosovo ongeveer als volgt: „Our mission izz zu pin zem down, cut zem off and take zem out."

De militaire woordvoerder maakte gisteren de balans op van de effectiviteit van de luchtacties gericht tegen de Servische grondtroepen. Door het slechte weer kon de Navo aanvankelijk slechts 15 procent van de tijd besteden aan aanvallen op militairen en hun materieel op het terrein in Kosovo.

De afgelopen weken is door het betere weer, de inzet van meer vliegtuigen en het opschroeven van spionageactiviteiten, de doeltreffendheid van de operaties verbeterd.

De Westerse alliantie zegt er in geslaagd te zijn de troepen in Kosovo grotendeels van Servië af te snijden. Met uitzondering van een brug over de Donau in Belgrado, zijn zowat alle overige bruggen over de rivier beschadigd. De twee hoofdspoorlijnen in Kosovo zijn onbruikbaar, evenals de twee belangrijkste verbindingswegen met de rest van Servië.

Volgens generaal Jertz zijn alle olieraffinaderijen vernield. Een derde van de brandstofopslagplaatsen is door Navo-bommen getroffen, evenals 70 procent van de militaire voorraden.

De Navo beschikt inmiddels over een brede waaier van allerlei typen vliegtuigen. Die opereren 24 uur per dag. Er zijn sinds 24 maart al 17 000 vluchten uitgevoerd.

De militaire Navo-woordvoerder zegt dat de Servische militairen in de val zitten en aan hun lot worden overgelaten. „De militairen zijn volledig gedemoraliseerd en zijn door honger en slaapgebrek niet langer alert en amper gevaarlijk."

Maar helemaal zeker is het bondgenootschap toch niet. De Serviërs opereren in kleine groepen, graven zich in, verbergen zichzelf en hun tanks in scholen en andere gebouwen. Daardoor zijn ze moeilijk op te sporen, erkende Jertz. „Maar ze zijn dan ook minder mobiel en kunnen zo niet langer meewerken aan de etnische zuiveringen."

Hij ging echter voorbij aan het feit dat dit vooral het werk is van de paramilitairen, die minder te verliezen hebben en beter verdienen dan de militairen.

„We zijn dicht bij ons doel om de oorlogsmachine te stoppen", gelooft de generaal niettemin. Hij schat dat 50 procent van de munitievoorraden in Kosovo is vernietigd en dat 300 stuks militair materieel is uitgeschakeld. Circa 200 tanks en zware artillerie zijn onbruikbaar. De Servische strijdkrachten zijn volgens Jertz meer bezig met overleven dan dat ze echt gevaarlijk zijn. „Ze weten dat ze verliezen."

Franse Kosovo-foto's voor VN-hof

PARIJS – Frankrijk heeft hoofdaanklaagster Louise Arbour van het Joegoslavië-Tribunaal gisteren 'vertrouwelijke documenten' ter hand gesteld over het optreden van de Servische troepen in Kosovo.

Dat heeft de Franse minister van buitenlandse zaken Hubert Védrine meegedeeld na een ontmoeting met Arbour. De documenten omvatten „luchtfoto's over de gebeurtenissen die zich in Kosovo ontrollen en ze gaan met name over het optreden van de militaire en paramilitaire troepen", aldus Védrine. Arbour was woensdag naar Parijs gegaan voor besprekingen met de Franse regering. Zij heeft aangedrongen op de arrestatie van meer verdachten van oorlogsmisdaden in Bosnië. Frankrijk is een van de landen die militair deelneemt aan de vredesmacht in Bosnië.

Rugova zwijgt over Navo-aanval

Uitgeweken leider Albanezen pleit voor vredesmacht in Kosovo

Kosovo

redactie buitenland

ROME – De Albanese leider Ibrahim Rugova heeft gisteren opgeroepen een internationale vredesmacht in Kosovo te legeren. Alleen dan kunnen de vluchtelingen veilig terugkeren, aldus Rugova.

„De hoofdzaak is om veiligheid te creëren, niet alleen voor de Albanezen, maar ook voor de Serviërs in Kosovo. In de vredesmacht moeten troepen uit Navo-landen en andere landen zitten", zei hij gisteren op een persconferentie samen met de Italiaanse premier Massimo D'Alema en minister van buitenlandse zaken Lamberto Dini. „Ik denk dat we nu een goede basis hebben om een oplossing te vinden voor de tragedie in Kosovo", aldus de Frans sprekende Rugova, die woensdag onverwachts was gearriveerd vanuit Joegoslavië.

Er bestond lange tijd twijfel over wat Rugova precies wilde in het huidige Kosovo-conflict. Belgrado had eerder na een ontmoeting tussen de Joegoslavische president Slobodan Milosevic en Rugova gezegd dat de Albanese leider stopzetting van de Navo-aanvallen wilde. Maar volgens de Navo was dat gesprek onder druk tot stand gekomen. Rugova liet zich gisteren niet uit over de bombardementen, maar sprak wel tegen dat hij onvrijwillig met Milosevic had gesproken. Volgens hem probeerde hij door de ontmoeting „een klimaat van vertrouwen te scheppen". Belgrado heeft altijd volgehouden dat Rugova geen huisarrest had, maar onder politiebescherming stond vanwege zijn verschillen van mening met het Kosovo Bevrijdingsleger UCK.

Daarover zei Rugova gisteren weinig. „In iedere pluralistische samenleving bestaan meningsverschillen. Maar de volledige Albanese bevolking, inclusief het UCK, wil een vreedzame oplossing", zei hij slechts.

UCK zeer sceptisch over uitspraken van 'president'

Een woordvoerder van het UCK toonde zich uiterst gereserveerd over de uitspraken. „Nu meneer Rugova niet langer wordt gegijzeld zullen we hem vragen om duidelijk zijn steun uit te spreken voor de militaire operatie van de Navo", zei Jakup Krasniqi. „Hij moet verder duidelijk maken dat hij de doelstellingen van onze gewapende strijd onderschrijft, zoals de terugtrekking van de Servische troepen en de legering van een Navo-troepenmacht in Kosovo." Hij herhaalde dat het UCK niet zou ontwapenen, zelfs als er een vredesakkoord met Belgrado komt. „Wij zijn bereid samen te werken met meneer Rugova, maar niemand kan ons stoppen te vechten voor een vrij Kosovo." Volgens Krasniqi heeft het UCK nu 60 000 man onder de wapenen.

Rugova heeft nooit openlijk de gewapende opstand van het UCK tegen Belgrado gesteund. De partij van Rugova, de Democratische Liga van Kosovo, heeft ook de 'interim-regering' van Kosovo – onder leiding van UCK-leider Hashim Thaqi – niet willen erkennen. Die regering is vorige maand in het leven geroepen.

De 54-jarige Rugova heeft ruim tien jaar een ongewapende onafhankelijkheidsstrijd geleid van de Albanezen in Kosovo. Daarbij hebben hij en zijn medestanders allerlei ondergrondse Albanese instellingen in het leven geroepen, zoals een parlement, scholen en een universiteit. Bij illegale verkiezingen in 1992 kwam hij uit de bus als 'president', en in maart 1998 werd hij herkozen. Kort na het begin van de Navo-bombardementen dacht men even dat hij dood was, maar hij verscheen kort daarna op de Servische televisie.

Door zijn contacten met president Milosevic wordt hij door veel Albanezen niet langer als hun leider gezien. Milosevic erkent op zijn beurt de 'terroristen' van het UCK niet en ziet Rugova als enige legitieme leider van de Kosovo-Albanezen.

G8 Kosovo Principles - Another Peace Plan Fraud

TFF PressInfo 67
May 7, 1999

"The G8 foreign ministers' declaration of principles to resolve the Kosovo "crisis" is a mishmash of face-saving elements for the West and addresses none of the root causes of the conflict or the failure of the West as a mediator," says TFF director Jan Oberg. "This declaration may be used to justify continued bombing and, if implemented, promises a very sad future for the Balkans. But 'conflict illiteracy' abounds, so leading media call it a peace plan - repeating their treatment of Rambouillet." Here follows the full G8 text of principles as published by BBC on May 6.

- - - - -

"The following general principles must be adopted and implemented to resolve the Kosovo crisis:

* Immediate and verifiable end of violence and repression in Kosovo.

* Withdrawal from Kosovo of military, police and paramilitary forces.

* Deployment in Kosovo of effective international civil and security presences, endorsed and adopted by the United Nations, capable of guaranteeing the achievement of the common objectives.

* The establishment of an interim administration for Kosovo, to be decided by the Security Council of the United Nations to ensure conditions for a peaceful and normal life for all inhabitants for Kosovo.

* The safe and free return of all refugees and displaced persons and unimpeded access to Kosovo by humanitarian aid organisations.

* A political process towards the establishment of an interim political framework. An agreement providing for substantial self-government for Kosovo, taking full account of the Rambouillet accords and the principles and sovereignty and territorial integrity of the Federal Republic of Yugoslavia and other countries of the region and the demilitarisation of the UCK

* Comprehensive approach to the economic development and stabilisation of the crisis region."

- - - - -.

"Here are 10 reasons why this declaration can be seen as another peace plan fraud:

1. The ministers call this a "crisis" and not a "conflict" or a "war." That indicates that their purpose is to create a face-saving formula for the

of the deep roots of the conflict itself and focus on none of the needs of the peoples living in the region.

2. They avoid reference to NATO's bombing and under what conditions it would stop.

3. The ministers begin with withdrawal of FRY forces (which, all or some, from where to where?) and ends with a general reference to (later) demilitarisation of the UCK under the point "political process." This continues the lack of balance - introduced last year by ambassador Holbrooke - in dealing with two fighting parties/forces in a civil war.

4. It does not state whether all or some FRY forces shall be withdrawn. It mentions 'demilitarization' of UCK, but can there be an Army without weapons? If so, is this an endorsement of the KLA-dominated 'government' recently formed outside the constitution and political framework of Kosova?

5. The ministers avoid defining the international "presences;" but the wording 'international civil and security' does represent an important move away from "NATO alone" over "NATO lead" and "international security force with a NATO core." Good that the UN is, finally, to play a role, but will it be as leader or as a hostage holding the rubber stamp?

6. Reference to the territorial integrity and sovereignty of FRY is not enough. The declaration does not mention that FRY shall be consulted about its own future. The UN Security Council shall decide about an interim administration and the interim political framework shall take full account of the Rambouillet accords. But they violated the integrity and sovereignty of FRY and were no 'accords.'

7. The ministers seem to believe that it is an 'interim administration for Kosovo' rather than a socio-psychological, people-based peace-building process which will bring peace to the region. This continues the disastrous top-down 'engineering' or 'managerial' approach to conflict where a shift to consultation, trust-building, and regeneration of civil society is much needed.

8. The declaration is most interesting for what it does not say a word about, namely: a) local and regional trust- and confidence-building, b) consulting with FRY and KLA/UCK and Dr. Rugova, c) negotiations between the conflict's core parties, and d) a Balkan regional approach and process.

9. The ministers avoid mentioning any regret or apology to the peoples of Yugoslavia for the civilian deaths and damage caused - and thus fails pitifully to open the door to reconciliation between NATO countries and the 10 million citizens of FRY. Lacking both in self-criticism and empathy, the G8 believes that NATO countries can get away with first failing in violence-prevention, then in impartial mediation and now in aggression and then become a trusted, legitimate peacemaker!

10. With so many crucial issues left out and so much vagueness, FRY is likely to ask for clarifications or say no - and then NATO can

conflict, nor the much worse regional and world crisis created by NATO's disastrous policies.

The imprecisions, the omissions, the shortness, the contradictions and the absence of any expression of empathy with human suffering indicate the deep divisions among the drafters. Russia is 'on board' this - if they are - only because the West is more important to it than Kosovo. I would be surprised if Yugoslavia perceives it as anything but window-dressing. It is tragic that the most powerful leaders have learnt no lessons about conflict-resolution. To paraphrase Einstein, with NATO's bombings since March 24, everything has changed except the most powerful leaders' way of thinking about conflict and 'peace' and thus we drift towards more catastrophes," predicts Jan Oberg.

© TFF 1999

€ You are welcome to re-print, copy, archive, quote from or re-post this item, but please retain the source.
€ TFF's website has all the relevant links to Iraq, the Balkans, including media there + peace research, and non-violence
€ Teacher, activist, journalist?? You'll always find something interesting at TFF.
€ Get your daily global news from the leading media on TFF's site, all in one place.

NEWS
CIVIL ISSUES
POLITICS
MILITARY
- KOSOVO AND METOHIA
ECONOMY
CULTURE AND RELIGION
SPORT

GUIDE
PUBLISHERS
KOSOVO &
METOHIA

NATO losses and the military costs

May 06, 1999

Source: Defense & Foreign Affairs, April 1999 (About the source: The Defense & Foreign Affairs Group of Publications (USA), which started in 1972 circulate exclusively to senior government, defense, intelligence and industry officials in more than 170 countries worldwide.)

"It is clear from the amount and quality of intelligence received by this journal from a variety of highly-reputable sources that NATO forces have already suffered significant losses of men, women and materiel.

Neither NATO, nor the US, UK or other member governments, have admitted to these losses, other than the single USAF F-117A Stealth fighter which was shown, crashed and burning inside Serbia.

The Chairman of the US Joint Chiefs of Staff had denied, about a month into the bombing, that the US had suffered the additional losses reported to Defense & Foreign Affairs. By April 20, 1999, NATO losses stood at approximately the following: 38 fixed-wing combat aircraft; Six helicopters; Seven unmanned aerial vehicles (UAVs); Many-94 Cruise Missiles (lost to AAA or SAM fire). Several other NATO aircraft were reported down after that date, including at least one of which there was Serbian television coverage.

The aircraft reportedly include three F-117A Stealth strike aircraft, including the one already known. One of the remaining two was shot down in an air-to-air engagement with a Yugoslav Air Force MiG-29 fighter; the other was lost to AAA (anti-aircraft artillery) or SAM (surface-to-air missile) fire. Given the recovery by the Yugoslavs of F-117A technology, and the fact that the type has proven less than invincible, the mystique of the aircraft a valuable deterrent tool until now for the US has been lost.

20 At least one USAF F-15 Eagle fighter has been lost, with the pilot, reportedly an African-American major, alive and in custody as a

POW. At least one German pilot (some sources say two men, implying perhaps a Luftwaffe crew from a Tornado) has been captured. There is also a report that at least one US female pilot has been killed.

In one instance in the first week of the fighting, an aircraft was downed near Podgorica. A NATO helicopter then picked up the downed pilot, but the helicopter itself was then shot down, according

to a number of reports.

Losses of US and other NATO ground force personnel, inside Serbia, have also been extensive. A Yugoslav Army unit ambushed a squad climbing a ravine south of Pristina, killing 20 men. When the black tape was taken from their dog-tags it was found that 12 were US Green Berets; eight were British special forces (presumably Special Air Service/SAS). This incident apparently occurred within a week or so of the bombing campaign launch.

It is known that other US and other NATO casualties have, on some occasions, been retrieved by NATO forces after being hit inside Yugoslavia. At least 30 bodies of US servicemen have been processed through Athens, after being transported from the combat zone.

At least two of the helicopters downed by the Yugoslavs were carrying troops, and in these two a total of 50 men were believed to have been killed, most of them (but not all) of US origin.20 Certainly, the US has lost to ground fire and malfunction a number of Tomahawk Cruise Missiles. At least some of these have been retrieved more or less intact, and the technology has been immediately reviewed by Yugoslav engineers. More than one told this writer that the technology was now readily able to be replicated in Yugoslavia.

The war has cost Alliance members in other ways, too. There is enormous disaffection with the US Armed Forces. For a start, to prosecute even the smallest expansion of the war requires the call-up of Reserve and National Guard units. The personnel from these units have civilian jobs, and, as with the US involvement in S-FOR in Bosnia-Herzegovina, being called up for active duty in the Balkans seems to be an open-ended thing. This is not the type of national emergency for which most of them signed-on.

On top of that, there are questions about the wisdom of the orders they are receiving, and a total lack of clear strategic (let alone military) objectives. One serving career mid-level military officer in the US told this writer: I am incredibly appalled at this war, or whatever it is, and the lack of strategic thought; the bungling, stumbling blind policies which have led to this [situation], and the murderous impact on not just the Serbs and Kosovars, but on the concepts of conflict resolution and sovereignty.

The officer continued: I am very upset, and while I have been vocal in my small world, and many agree with me, I am part of a system that is stumbling as best it can to implement the failed brainwork of the NCA [National Command Authority; the President] and SecState [Secretary of State], and General [Wes- ley] Clark [Supreme Allied Commander, Europe, for NATO], too. Why haven't the military leadership stepped up and put their job on the line for common sense.

The problem is not confined to the US forces. In Britain, a near mutiny was reported aboard the carrier HMS Invincible. And as news of very

Yugoslavia, particularly under Tito, has been preparing to fight, literally, World War III. NATO heavy armor may indeed roll easily across the Albanian border, or down across the fertile plains of Vojvodina from Hungary, right into Belgrade. But most of Yugoslavia is mountainous, and the mountains filled with underground fuel supplies, ammunition factories, probably oil refineries, buried hangars and roads which become airstrips.

And those in the US Armed Forces believe that the Clinton White House, from the President an anti-Vietnam War protester and conscription dodger and First Lady down to the young Clintonite staffers, hate the US Armed Forces with a passion. It is clear that the determination of the Yugoslavs to defend their country has strengthened; after all, they have nowhere else to go. But already the morale of the NATO forces is declining."

[Home | For webmedia | Serbia&Europe | News]
Copyright © 1999, 1999 Ministry of Information
Email: mira@serbia-info.yu

LOG

PROFIEL
NRC HANDELSBLAD
6 MEI 1999

WEKELIJKSE
THEMABIJLAGE

INHOUD

2
Wapens
Azië
Midden-Oosten

3
Verslag van een oorlog: Angola
Oorlogsrecht
Afrika

4
Vredesregelingen
Europa
Latijns Amerika

VORMGEVING KIEN
GRAPHICS JORIS FISELIER

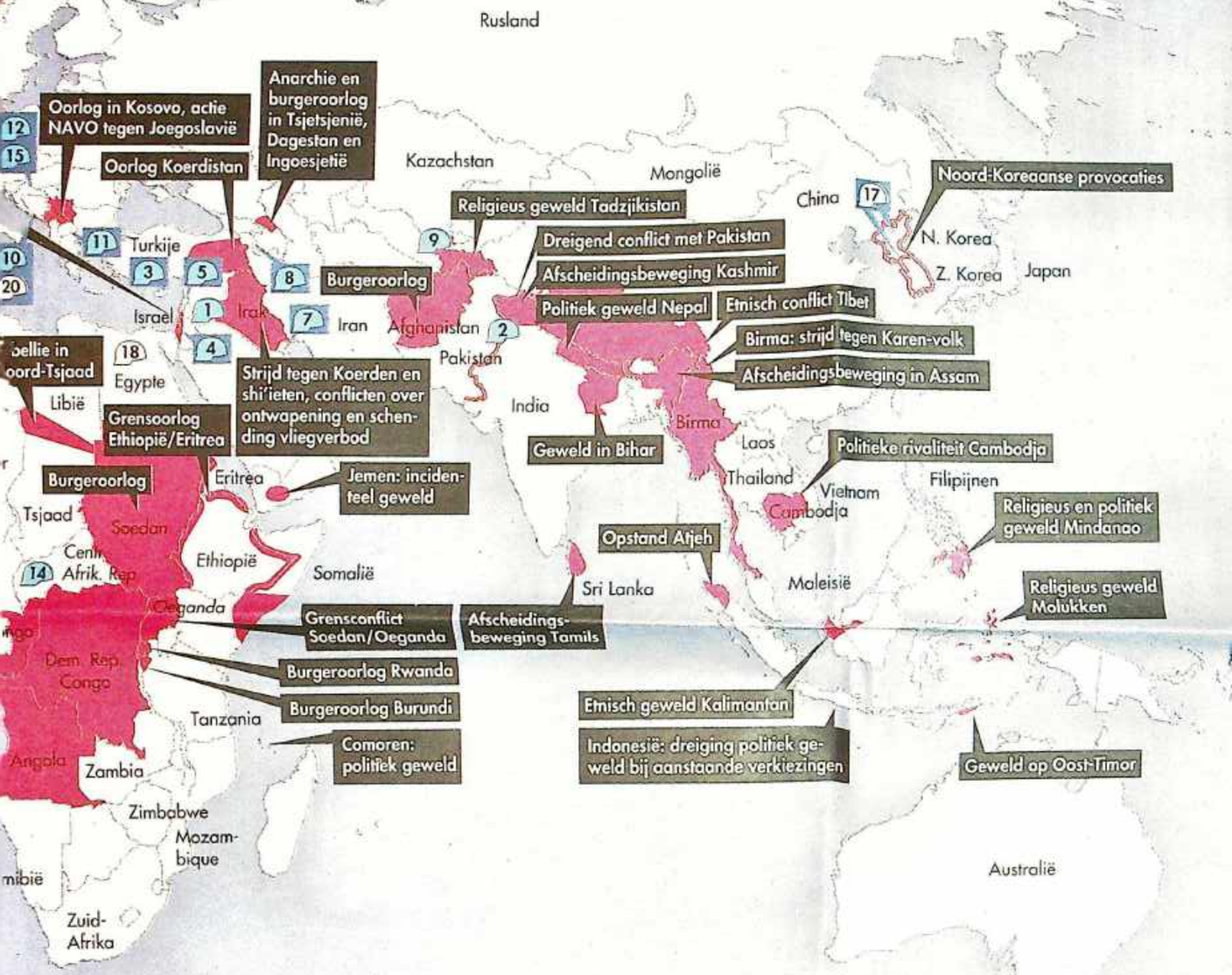

igentsia en clerus maakten miljoenen
, evenals de verdrijving van 'Volks-
t Oost-Europa.

e Wereldoorlog *(1914-1918)*,
slachtoffers. Ook dit cijfer is niet
omdat onduidelijk is hoeveel Turken
, hoeveel Armeniërs werden omge-
waar in Rusland de grens lag tussen
nd, burgeroorlog en revolutie.

orlog China *(jaren '20 en '30)*,
slachtoffers. Ook voordat Mao aan de
im, was China geen vredig land, met
ue strijd tussen *warlords*, boeren,
roepen, moslimrebellen, communisten
guerrilla's.

inue reeks oorlogen in
-Azië *(1945-1979)*, bijna 4 miljoen slachtoffers. Deze vielen eerst in de strijd tussen Fransen aan de ene kant en Vietnamezen en Laotianen aan de andere kant. Later namen de Verenigde Staten de plaats van de Fransen in en kregen Vietnam, Laos en Cambodjaanse facties steun van China en Rusland. De volkerenmoord van de Rode Khmer wordt verantwoordelijk gesteld voor de helft van het dodental.

7 De oorlog tussen Noord- en Zuid-Korea *(1950-1953)*, 3 miljoen slachtoffers. Deze vielen vooral door de met de oorlog gepaard gaande volksverhuizing en hongersnood.

8 De oorlog in Afghanistan *(1979-heden)*, 1,5 miljoen slachtoffers. Sinds Sovjet-commando's in december 1979 de hoofdstad Kaboel innamen, is Afghanistan één groot slagveld geweest. Eerst streden regeringstroepen met steun van de Sovjet-Unie tegen de mudjahedeen. Vanaf 1989, toen de Sovjet-troepen terugtrokken, bevochten moslim-groeperingen elkaar. Sinds enige jaren maken de Talibaan in negentig procent van Afghanistan de dienst uit.

9 Oorlogen in Ethiopië *(jaren '60-heden)*, 1,5 miljoen slachtoffers. Het Oost-Afrikaanse land is al decennialang het toneel van burgeroorlogen, en hongersnood. Zo woedde in de jaren tachtig een hevige afscheidingsoorlog met de provincie Eritrea.

10 De burgeroorlog in Soedan *(jaren '50-heden)*; de Amerikaanse strafexpeditie en de revolutie in Mexico (1916-1920); onafhankelijkheidsstrijd Biafra (1967-1970); oorlog tussen Pakistan en India (1971), wat tot een uitgemergeld Bangladesh leidde. Elk conflict had om en nabij één miljoen slachtoffers.

VREDESMISSIES

Huidige vredesoperaties van de Verenigde Naties

Naam/Sterkte (militair en overig personeel)/*Aanvangsjaar*

1 UNTSO	168	*1948*
2 UNMOGIP	45	*1949*
3 UNFICYP	1535	*1964*
4 UNDOF	1126	*1974*
5 UNIFIL	4530	*1978*
6 MINURSO	397	*1991*
7 UNIKOM	1298	*1991*
8 UNOMIG	81	*1993*
9 UNMOT	83	*1994*
10 UNMIBH	1962	*1995*
11 UNPREDEP	809	*1995*
12 UNMOP	28	*1996*
13 MIPONUH	284	*1997*
14 MINURCA	1379	*1998*
15 UNCPSGC	210	*1998*
16 UNOMSIL	90	*1998*

Overige missies (selectie)

17 NNSC	10	*1953*
18 MFO	1896	*1982*
19 MOMEP	35	*1995*
20 SFOR	33000	*1996*
21 ECOMOG	4000	*1997*
22 BELISI	250	*1998*

Bronnen: Institut für Politische Wissenschaft der Universität Hamburg, Heidelberg Institute of International Conflict Research, PIOOM, International Institute for Strategic Studies, Incore, Verenigde Naties, Lentz Peace Research Laboratory, Twentieth Century Atlas, A Quick & Dirty Guide to War

OOR

Nederland vierde gisteren traditioneel zijn bevrijding van 44 jaar geleden. Tegelijkertijd verricht het nu, als NAVO-lid, oorlogshandelingen. De wereld is deze eeuw niet tot rust gekomen. De actuele wereldkaart wordt getekend door brandhaarden, door twisten tussen landen en door interne conflicten, ruzies tussen minderheden en meerderheden, tussen rijk en arm. Het is oorlog.

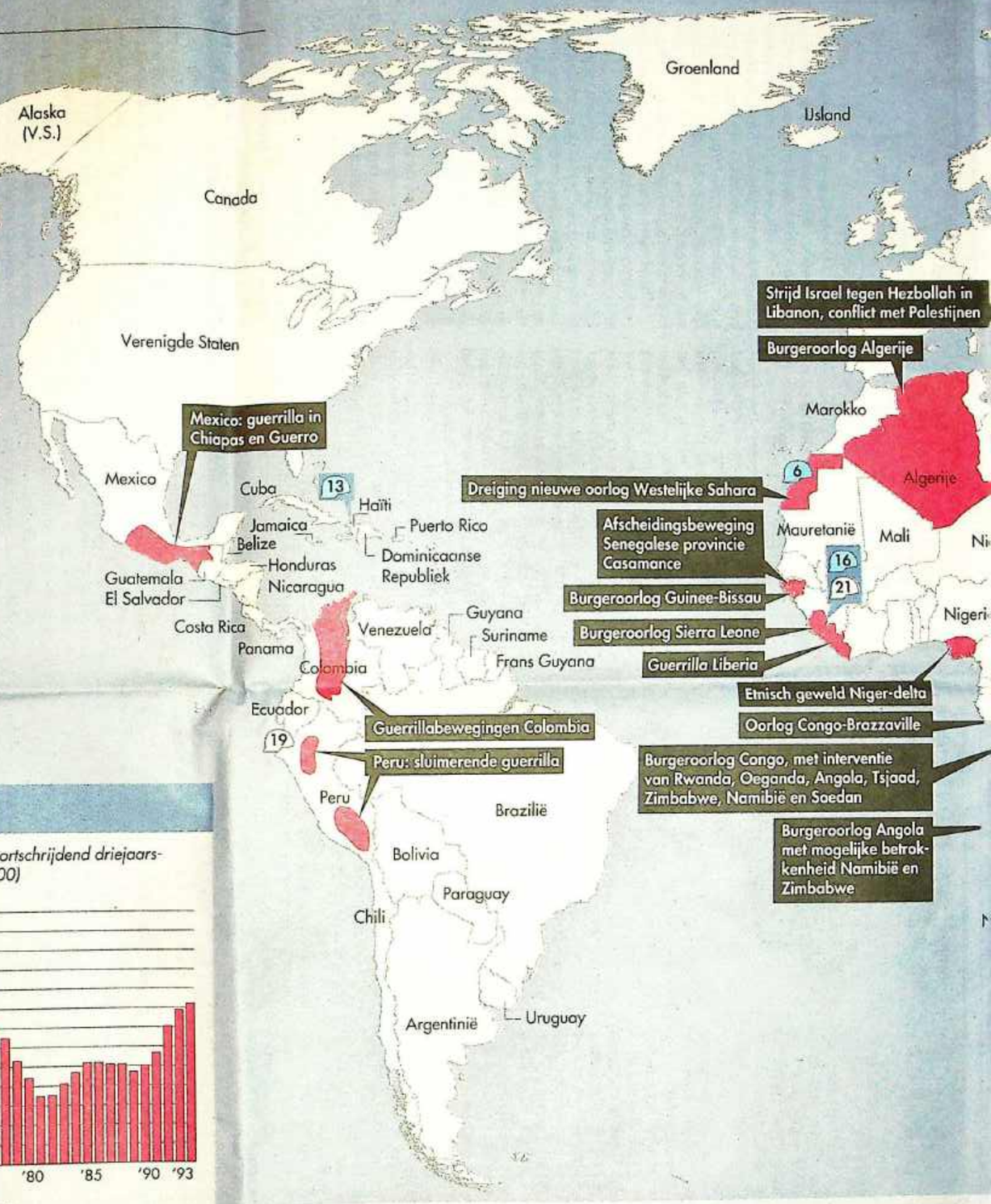

Aantal oorlogsslachtoffers stijgt

Geschat aantal slachtoffers van oorlogen en conflicten (voortschrijdend driejaars-gemiddelde geplaatst in middelste jaar, in aantallen x1.000)

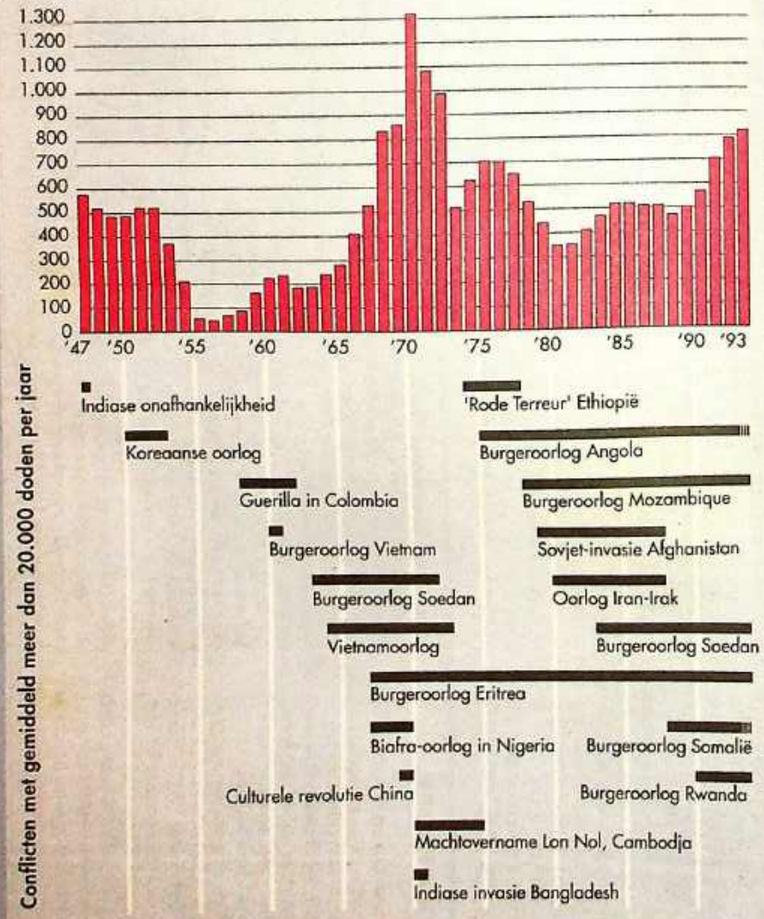

DE BLOEDIGSTE CONFLICTEN VAN DEZE EEUW

Het definiëren van de tien conflicten die deze eeuw de meeste slachtoffers maakten is een lastige aangelegenheid. Burgerdoden zijn soms niet eens op een miljoen nauwkeurig te schatten. En sommige conflicten lopen in elkaar over: de oorlog die Josef Stalin tegen delen van zijn eigen bevolking voerde, is hier en daar nauwelijks te scheiden van de strijd tegen de Duitse invallers. En is genocide tegen de eigen bevolking tijdens of als gevolg van een conflict, zij het joods, Armeens of Cambodjaans en niet analfabeet, ook als bij de 'gewone' oorlogsslachtoffers op te tellen? Een poging tot rangschikking.

1 De Tweede Wereldoorlog *(1939-1945)*, minimaal 50 miljoen slachtoffers. De foutenmarge van deze berekening is echter aanzienlijk, want het aantal Russische gesneuvelden is altijd conservatief ingeschat. Ook over de strijd tussen Japan en China in die periode zijn weinig nauwkeurige cijfers bekend.

2 Het bewind van Mao Zedong *(1949-1976)*, 40 miljoen slachtoffers. Het was een van de bloedigste regimes ooit, dat een voortdurende oorlog tegen de eigen bevolking voerde. Tijdens de Grote Sprong Voorwaarts en de Culturele Revolutie vielen doden door grootschalige zuiveringen en hongersnoden.

3 Het bewind van Josef Stalin *(1922-1953)*, 20 miljoen slachtoffers. Hongersnood in de jaren dertig door gedwongen landbouwhervormingen, vooral in de Oekraïne. Ook de zuiveringen van

leger, int
slachtoffe
Duitsers'

4 De Eers
15 miljoe
accuraat,
sneuvelde
bracht en
wereldbr

5 Burger
4 miljoen
macht kw
een conti
regerings
en ander

6 De co
Zuid-Oo

Belgrado laat Rugova gaan

'Kloof NAVO en Rusland kleiner'

Kok: mogelijk meer Kosovaren hier opnemen

Door een onzer redacteuren

ERMELO, 6 MEI. Minister-president Kok bespreekt morgen in het kabinet de mogelijkheid om in totaal drie- à vierduizend vluchtelingen uit Kosovo op te vangen, in plaats van de afgesproken tweeduizend. Dat zegde hij gistermiddag toe tijdens een werkbezoek aan het tentenkamp bij Ermelo, waar 700 Kosovaren verblijven.

Kok had eind april al toegezegd dat Nederland meer dan tweeduizend Kosovaren zou opnemen, maar deed verder geen uitspraken over aantallen. Eerst wilde hij van staatssecretaris Cohen (Justitie) weten of andere Europese landen hun toezeggingen wel nakwamen.

Er verblijven nu 1.789 Kosovaarse vluchtelingen in opvangcentra in Ermelo, Ter Apel en Raamsdonksveer. Die centra kunnen in totaal 2.800 mensen huisvesten; volgende week wordt nog een opvangcentrum bij Arnhem geopend dat plaats biedt aan 500 vluchtellingen.

De opvang van Kosovaarse vluchtelingen in Nederland is traag op gang gekomen. Begin april was er nog sprake van dat Nederland helemaal geen Kosovaren zou opnemen, omdat 'opvang in de regio' de voorkeur had.

Als Europese landen de vluchtelingen zouden opvangen, zou dat president Milošević en zijn etnische zuiveringen in de kaart spelen, was de opvatting van staatssecretaris Cohen en de ministers Van Aartsen (Buitenlandse zaken) en Herfkens (Ontwikkelingssamenwerking).

Al snel werd echter duidelijk dat de UNHCR, de mensenrechtenorganisatie van de Verenigde Naties, de opvang ter plekke niet aankan. In de Tweede Kamer, met name bij de fracties van CDA, D66 en GroenLinks, nam de kritiek toe op de in hun ogen afwachtende houding van Nederland en de Europese en NAVO-partners. De PvdA-fractie vond dat Nederland minimaal vijfduizend Kosovaren moest opnemen.

In Ermelo werd half april alvast begonnen met de bouw van een tentenkamp. Daarop kondigde minister Korthals (Justitie) aan dat Nederland voorlopig geen vluchtelingen uit Kosovo zou opnemen. Maar een week later was volgens Justitie de situatie op de Balkan ernstig verslechterd, en werd alsog een delegatie naar Macedonië gezonden om duizend Kosovaarse vluchtelingen op te halen, met een uitloop naar tweeduizend. De eerste groep arriveerde op 25 april.

Voordat Kok kwam, waren verscheidene prominenten al in Ermelo geweest. Staatssecretaris Cohen van justitie legde een informeel werkbezoek af, prinses Margriet kwam kijken, diverse Kamerleden liepen er al rond.

De minister-president had gisteren pas tijd voor een bezoek van een uurtje, „om ook een beetje in de ogen van de mensen te kijken". Wel heeft hij een cadeautje meegenomen – de toezegging om met het kabinet te overleggen over verdubbeling van het aantal in Nederland op te vangen Kosovaren. Maar opvang in de regio blijft belangrijk, zegt hij. „Wat hier centraal staat is toch de wens snel terug te keren."

[• *Vervolg* KOK: pagina 2]

Citaten uit een oorlog

6-5-99

„Een van de meest irrelevante vragen is wie er na Milosevic komt. Er is er maar één die telt en dat is hij. Daarom moet je in zijn hoofd kruipen en een hoop spinnenwebben wegduwen om uit te vinden welke weg Joegoslavië opgaat."
Christopher Hill, ambassadeur VS in Macedonië, Newsweek

„Joegoslavië is bereid om een delegatie van burgers te ontvangen onder de vlag van de VN."
Borislav Milosevic, broer van president Slobodan Milosvic van Servië en ambassadeur in Rusland, The Independent

„Het nu gebombardeerde Pozarevac, waar de Milosevic-familie haar huis heeft en waar president Slobodan Milosevic is geboren, is helemaal in de macht van Slobo's 'playboy'-zoon Marko. Hij gebruikt zijn vaders gezag om alles uit te vreten wat hij maar wil. Hij is het klassieke voorbeeld van het verwende rijkeluiszoontje."
Grieks diplomaat die bij Milosevic' zoon vaak over de vloer kwam, The Guardian

„Zelfs wanneer democratieën besluiten oorlog te voeren, kunnen en willen ze niet te werk gaan op dezelfde meedogenloze manier als Milosevic. Tot in de oorlogvoering toe wordt het optreden van het bondgenootschap gekenmerkt door scrupules, twijfel en argwaan jegens militair geweld."
Joschka Fischer, Duits minister van buitenlandse zaken, Die Zeit

„Het is een nagenoeg universele waarheid dat in een oorlog beide partijen gelijk denken te hebben. In zo'n geval beslist de scheidsrechter die overwinning heet."
De Engelse historicus A. J. P. Taylor (1906-1990) in 1980, citaat in The Daily Telegraph

Coalitie onder druk inzake Kosovo

Duitsland heeft succes hard nodig

Door onze correspondent MICHÈLE DE WAARD

BERLIJN, 6 MEI. De Duitse regering staat vandaag bij de bijeenkomst van belangrijke industrielanden in Bonn (G-8) onder zware druk een doorbraak in de Kosovo-crisis te bereiken. Zowel kanselier Gerhard Schröder als de groene minister Oskar Fischer heeft een succes dringend nodig om de groeiende groep tegenstanders in hun eigen partijen te appaiseren.

De ministers van Buitenlandse Zaken van zeven industrienaties en Rusland kwamen bijeen op initiatief van Duitsland. Tot de groep behoren de VS, Groot-Brittannië, Canada, Frankrijk, Italië, Japan, Duitsland en Rusland. De bijeenkomst maakt deel uit van het Duitse vredesplan van 14 april dat voorziet in een bombardementspauze van 24 uur en de installatie van een VN-vredesmacht in Kosovo, zodat de vluchtelingen kunnen terugkeren. Fischer had liever gezien dat de G-8 al in april bijeen was gekomen om een vredesplan uit te werken, maar daar achtten de VS de tijd niet rijp voor.

Fischer hoopt dat de G-8 het eens wordt over een concreet stappenplan voor een oplossing van het Kosovo-conflict. Duitsland wenst dat een werkgroep in New York een VN-Veiligheidsresolutie gaat voorbereiden, die een strategie voor een vredesplan bekrachtigt. Ook hoopt Fischer dat de acht overeenstemming bereiken over de 'aanwezigheid' van internationale civiele en veiligheidstroepen, die Kosovo binnentrekken onder VN-vlag, zodra de Serviërs een begin hebben gemaakt met een troepenaftocht. Tot nog toe heeft Belgrado een troepenmacht in Kosovo afgewezen, maar Bonn hecht vooral aan de bemiddelende rol van Rusland dat Joegoslavië tot andere gedachten moet brengen. De NAVO van haar kant houdt strikt vast aan een gewapende troepenmacht onder haar leiding.

De grote vraag is of de bijeenkomst vandaag een gezamenlijke verklaring oplevert, waarin sprake is van toenadering tussen Rusland en de NAVO. Moskou zal ermee moeten instemmen dat alleen troepen met een 'krachtig' mandaat voor veiligheid in Kosovo kunnen zorgen. Washington moet zich bereid verklaren zijn hardere, 'militaire' opstelling af te zwakken.

Duitsland ziet zich als bemiddelaar tussen Amerika en Rusland; zelfs oud-bondskanselier Helmut Kohl is afgelopen weken ingezet om toenadering tussen de presidenten Clinton en Jeltsin te bereiken. Van Fischer wordt diplomatiek trapezewerk verwacht wil hij zijn vredesplan zien te realiseren. Duitsland heeft pijnlijk moeten ervaren hoe bescheiden de rol is van een middelgrote Europese macht, nadat het Fischer-plan in april meteen door de NAVO terzijde werd geschoven. Het voorstel van een staakt-het-vuren van 24 uur schoot vooral het State Department in het verkeerde keelgat. De Duitse invloed in de NAVO is gering. 90 procent van het materieel en van de kosten van de oorlog komt voor rekening van Amerika, rekende kanselier Gerhard Schröder deze week voor. Dat bepaalt wie het voor het zeggen heeft.

Maar juist met de strategie van de NAVO hebben de Groenen en een deel van de SPD steeds meer problemen. Zelfs oppositieleider Wolfgang Schäuble (CDU/CSU) vroeg zich gisteren in een Bondsdagdebat af of de NAVO haar doelen in Kosovo wel bereikt. Fischer is er alles aan gelegen volgende week op het partijcongres van de Groenen over Kosovo een succesje – hoe gering ook – te kunnen presenteren. De pacifisten willen een motie in stemming brengen de luchtacties onmiddellijk te stoppen. Wordt deze motie aangenomen, dan raakt Fischer geïsoleerd en kan dit tot een breuk in de coalitie leiden. Ook in kringen rond Schröder groeien de zorgen over het toenemend verzet tegen de oorlog bij de bevolking. Er wordt al vanuit gegaan, dat 'van nu af aan' de klok tegen de regering tikt.

Bij Cegrane (Macedonië) verrijst een kamp voor 25.000 Kosovaren. De eersten werden er wegens de drukte in andere kampen al heengestuurd, toen er nog geen enkele tent stond. (Foto AP)

Congres VS stuurloos in Kosovo-crisis

De luchtoorlog tegen Joegoslavië zaait verwarring in het Amerikaanse Congres. Republikeinen distantiëren zich van 'Clintons oorlog'.

Door onze correspondent
JUURD EIJSVOOGEL

WASHINGTON, 6 MEI. Verdeeld, stuurloos en handenwringend volgt het Amerikaanse Congres de luchtoorlog van de NAVO tegen Joegoslavië. De eerste twee Amerikaanse militairen zijn dinsdag gesneuveld, de luchtaanvallen worden verder opgevoerd en de roep om een diplomatieke uitweg uit het conflict groeit. Maar Capitol Hill staat langs de lijn, al sinds de luchtaanvallen op 24 maart bezonnen zaam kunnen toezien terwijl er etnische zuivering en slachtpartijen aan de gang zijn". Nu is hij tegen de bombardementen, omdat „de vrede een kans moet krijgen".

Niet dat Lott zijn positie benut om zich werkelijk in te spannen voor stopzetting van de oorlog. Liever dan zijn nek uit te steken, beperkt hij zich ertoe om omstreden resoluties en stemmingen over de oorlog buiten de Senaat te houden. Deze week voorkwam hij dat hij en zijn collega's zich moesten uitspreken over een voorstel – van het Republikeinse buitenbeentje John McCain – om de president „alle noodzakelijke middelen" te geven, dus ook grondtroepen, om de oorlog te winnen.

Lott en zijn geestverwanten bewel een prijs voor hun opstel- die vergeefs probeert om in het Congres steun te winnen voor de oorlog van de NAVO, wordt aangevoerd door John McCain. Bitter beklaagt McCain zich niet alleen over president Clinton, die de oorlog naar zijn smaak veel te halfhartig voert, maar ook over zijn partijgenoten, die de president maar laten aanmodderen. De voormalig piloot van de marine, die in de Vietnam-oorlog bijna zes jaar in een Noordvietnamese gevangenis zat, verwijt zijn collega's dat ze „Amerikaanse piloten hun leven op het spel laten zetten voor een zaak waarvoor wij onze carrière niet willen riskeren". Overigens is McCain met zijn uitgesproken opvattingen voortdurend in het logische en nucleaire wapens zou kunnen inzetten. En verschillende Republikeinen zeiden dat ze Clinton geen „blanko cheque" wilden geven. Een grote meerderheid besloot het voorstel maar helemaal niet in stemming te brengen.

In het Huis van Afgevaardigden, waar de Republikeinen ook de meerderheid hebben, zijn de bedenkingen tegen de oorlog nog groter. Vorige week haalde zelfs een symbolische motie van steun voor de luchtaanvallen het niet: de stemmen staakten. Maar ook een voorstel om een eind te maken aan de Amerikaanse deelname kreeg geen meerderheid. „Ze zijn niet voor terugtrekking, maar ze willen ook niet de verantwoordelijkheid dragen voor blijven", hoonde een Democraat. En ondanks alle beGisteren nog toonde hij dat de minachting wederzijds is. Tegenover NBC News verklaarde hij dat het ontbreken van steun van het Congres voor de oorlog hem koud liet. Het Amerikaanse volk zou beter dan het Congres begrijpen waarom de NAVO en de VS in Kosovo niet afzijdig kunnen blijven.

Peilingen geven inderdaad aan dat een meerderheid van de Amerikanen (zo'n zestig procent) de luchtaanvallen steunt, al bestaat voor de inzet van grondtroepen geen meerderheid. Toch is de opstelling van het Congres voor Clinton een reden tot grote zorg. De opstelling van het Huis van Afgevaardigden komt dicht in de buurt van een motie van wantrouwen. En als de oorlog nog lang duurt, zal de president alle steun kunnen ge-

Hongarije neemt risico met betrokkenheid bij oorlog

Hongarije stelt een luchtmachtbasis ter beschikking van de NAVO, en neemt daarmee twee risico's: het kan zelf bij de oorlog betrokken raken en het riskeert wraakacties tegen de Hongaren in de Vojvodina.

Door onze correspondent
RENÉE POSTMA

eerste gekregen dat iedere NAVO-actie tegen Joegoslavië vanaf Hongaars grondgebied eerst zal worden gemeld aan de Hongaarse regering en militaire leiding.

Hoewel ook in Hongarije de verwarring groot is over wat zich in en om het buurland Joegoslavië afspeelt, staat het parlement in overgrote meerderheid achter het NAVO-optreden. Al in maart gaven de Hongaren hun toestemming voor het openstellen van het luchtruim alsmede het gebruik van militaire vliegvelden door NAVO-toe-

In Vojvodina, de meest noordelijke (en de meest welvarende) streek van Joegoslavië, leven ruim driehonderdduizend Hongaren. Ze vormen er niet de enige, maar wel de grootste etnische minderheid. József Kasza, burgemeester van Subotica en politiek leider van de Hongaren in de Vojvodina, heeft al weken geleden gewaarschuwd tegen directe Hongaarse betrokkenheid. Hij reisde midden maart naar Boedapest om de Hongaarse regering te manen zich buiten de oorlog te houden omdat de

Volgende week komen de F-18 jachtbommenwerpers. De Hongaarse regering maakte gisteren bekend dat de NAVO 24 vliegtuigen van het type F-18 Hornet zal stationeren op de Zuid-Hongaarse basis Taszár. Vandaar uit zullen ze bombardementen uitvoeren op Joegoslavië en het Hongaarse luchtruim verdedigen tegen eventuele acties vanuit Joegoslavië. Het Hongaarse ministerie van Defensie verwacht de eerste F-18's al over een paar dagen. Behalve de vliegtuigen zullen ook tussen vijfen achthonderd lichtgewapende troepen naar Hongarije komen.

Hongarije, nauwelijks twee maanden NAVO-lid, dreigt daarmee direct in de oorlog in Joegoslavië betrokken te raken. Het ministerie van Defensie zegt van de NAVO de verzekering te hebben

VO daar alleen in geval van nood gebruik van gemaakt.

De socialistische oppositieleider László Kovács heeft het NAVO-optreden in Joegoslavië de afgelopen weken steeds gesteund maar vindt nu dat de alliantie te ver gaat. Het gebruik van de vliegvelden betekent dat Hongarije een actieve rol gaat spelen in het Balkanconflict, aldus Kovács. Als voormalig minister van Buitenlandse Zaken meent hij te weten dat de NAVO best begrip kan opbrengen voor de specifieke Hongaarse situatie en de kwetsbaarheid van de Hongaarse minderheid in de Vojvodina. Kovács eist dat de stationering van vliegtuigen alsnog aan het parlement wordt voorgelegd. „Een ongelukkig besluit van onze regering zou kunnen leiden tot oorlog in Hongarije zelf."

het kind van de rekening zouden kunnen worden.

Tot nog toe is dat niet gebeurd. Maar plaatselijke journalisten uit Novi Sad, de hoofdstad van de Vojvodina en één van de meest gebombardeerde doelen in Joegoslavië, maken melding van verontrustende incidenten. Zo zouden etnische Hongaren uit schuilkelders zijn gegooid met de opmerking „Hier is geen plaats voor jullie, want de bommen komen uit jullie land!"

Volgens de bronnen in Novi Sad gaat het nog slechts om een enkel incident en is de onderlinge solidariteit in dit traditioneel etnisch zeer gemengde gebied (naast Hongaren en Serviërs wonen er o.a. ook grote groepen Kroaten, Slowaken, Tsjechen en Roethenen) voorlopig nog sterker.

Voor veel Republikeinse Congresleden die een paar maanden geleden nog ijverden voor de afzetting van Bill Clinton, is het moeilijk om de president nu in een oorlog te volgen. Ze vertrouwen hem niet, ze hebben geen respect voor hem. Ze betwijfelen of er in Kosovo een nationaal belang op het spel staat.

Neem Trent Lott, die als leider van de Republikeinse meerderheid in de Senaat een belangrijke rol had kunnen spelen in het Amerikaanse beleid. Lott wil zo min mogelijk te maken hebben met het deze oorlog. De verantwoordelijkheid daarvoor laat hij graag aan de president, zodat hij altijd zeggen dat het 'Clintons oorlog' was als het verkeerd afloopt. Een klein jaar geleden nog zei Lott ferm dat Amerika en de NAVO „niet lijd-

ung. Commentatoren en critici, ook binnen hun eigen partij, verwijten hen lafheid, appeasementpolitiek en isolationanisme. De Republikeinse leiders zouden hun verantwoordelijkheid uit de weg gaan en meer aandacht hebben voor de Amerikaanse verkiezingen in het jaar 2000 dan voor de humanitaire nachtmerrie die zich voltrekt in Joegoslavië.

Maar opiniepeilingen geven aan dat er bij de conservatieve achterban van de Republikeinen ook grote weerstand tegen de oorlog bestaat. Niet voor niets ontpopten enkele van de meest rechtse Republikeinen, onder wie Afgevaardigde Tom Delay, tweede man in het Huis van Afgevaardigden, zich dit weekeinde tot supporters van Jesse Jackson Jr. toen deze onderhandelingen met Milošević bepleitte.

De kleine groep Republikeinen

Loopt het verkeerd af, dan was het 'Clintons oorlog'

nieuws, wat zijn carrière geen kwaad doet: hij is kandidaat voor de Republikeinse nominatie voor de presidentsverkiezingen in 2000.

McCains pleidooi om de oorlog intensiever te voeren, eventueel met grondtroepen, kreeg in de Senaat steun van de Democraat Joe Biden en door Republikeinse internationalisten als Richard Lugar en Chuck Hagel. Maar het verzet in beide partijen was te groot. De Democratische senator Barbara Boxer waarschuwde zelfs dat „alle noodzakelijke middelen" betekende dat Clinton ook chemische, bio-

Huis vandaag naar verwachting wel weer een extra bedrag van enkele miljarden dollars voor de operatie uittrekken. Op die manier kunnen de Republikeinse Afgevaardigden achteraf zowel voorstander als tegenstanders van de oorlog zijn geweest.

De verwarring en stuurloosheid wordt versterkt doordat de voorzitter van het Huis geen krachtige figuur is. Dennis Hastert, die vorig jaar Newt Gingrich opvolgde toen diens beoogde plaatsvervanger Livingstone plotseling opstapte wegens een seksschandaal, laat wel erg veel op zijn beloop. Hij stemde voor steun aan de luchtaanvallen, maar deed geen moeite anderen voor zijn standpunt te winnen.

President Clinton heeft op zijn beurt weinig moeite gedaan om het Congres achter zich te krijgen.

heid tegenover zijn NAVO-partners en Milošević niet te verliezen.

De echte vraag in het Congres is niet of interventionisten dan wel isolationisten de overhand hebben, stelde deze week de conservatieve columnist William Safire in *The New York Times*. „De centrale vraag is: vertrouwen we deze president om met alle noodzakelijke militaire macht om het beginsel veilig te stellen dat geen land een ongewenst volk kan verdrijven? Het antwoord is nee." De terughoudendheid van de Republikeinen om zich achter de oorlog te scharen, komt volgens Safire voort uit de overtuiging dat Clinton niet oorlog voert om te winnen, maar alleen om Milošević met Russische hulp tot een schikking te bewegen. Om „een compromis met misdadigheid" te sluiten.

G8

'Moskou dichter bij NAVO'

[*Vervolg* van pagina 1] Rusland zou zijn verzet tegen de legering van een gewapende vredesmacht in Kosovo voor een deel hebben opgegeven. Ook zou het instemmen met het NAVO-standpunt dat Joegoslavië geen zeggenschap mag hebben over de vraag welke landen troepen leveren. Maar minister Ivanov onderstreepte dat de geschillen nog aanzienlijk zijn. Ze betreffen onder andere de rol van de VN, de vraag of de NAVO eerst moet ophouden met bombarderen of dat zo'n pauze in de luchtacties pas komt als Belgrado eerst troepen terugtrekt uit Kosovo, en de vraag of Belgrado moet instemmen met de komst van de vredesmacht.

De *Wall Street Journal* meldde gisteren dat de NAVO plannen uitwerkt voor de legering van 60.000 man grondtroepen in Kosovo. Dat zou in juli moeten gebeuren, als het verzet van het Joegoslavische leger zou zijn gebroken. De NAVO ontkende: „Er zit geen gram waarheid in het verhaal."

Macedonië heeft gisteren zijn grenzen met Kosovo gesloten en tenminste 1500 vluchtelingen teruggestuurd, met het argument dat de negen opvangkampen overvol zijn. Nabij Uroševac in het zuiden van Kosovo is gisteren een Grieks hulpkonvooi gebombardeerd. Er vielen geen gewonden. Volgens de Serviërs werd de aanval gepleegd door de NAVO, maar die ontkent ten stelligste.

Het Haagse VN-tribunaal voor oorlogsmisdaden waarschuwde gisteren dat de regels voor een conflict niet alleen gelden voor de Serviërs, maar evengoed voor de NAVO. (Reuters, AP)

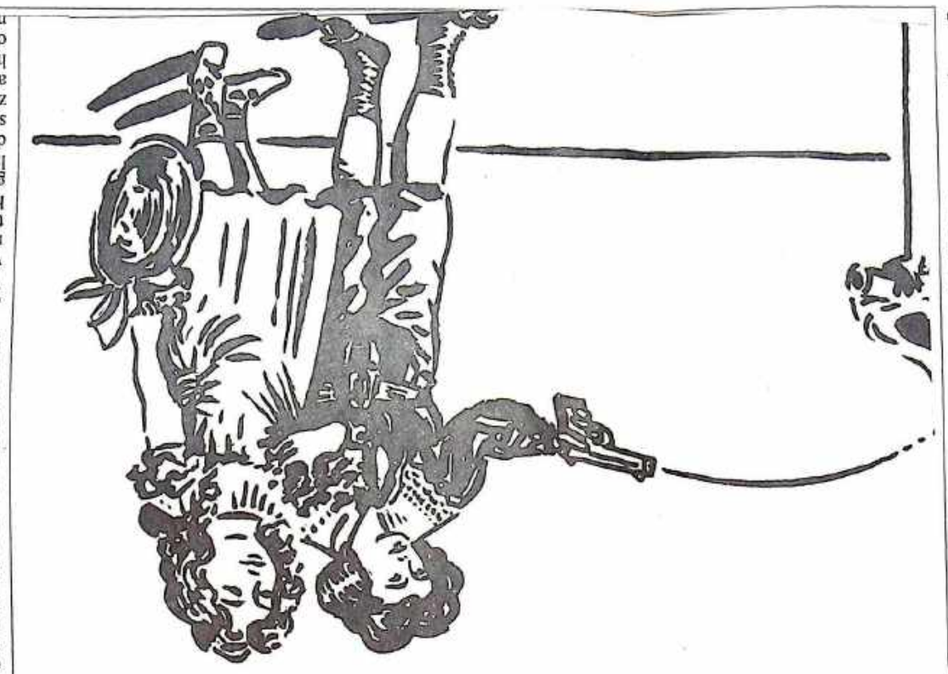

IBRAHIM RUGOVA

Pion of leider van Kosovaren?

Door onze redacteur
PETER MICHIELSEN

ROTTERDAM, 6 MEI. Zes weken na het begin van de NAVO-luchtacties, zes weken ook na het begin van de grootste 'etnische zuivering' in de recenteEuropese geschiedenis, stapte Ibrahim Rugova gisteren in Rome uit het vliegtuig uit Belgrado. Maar wie is Rugova nog?

De vraag is *wie* gisteren in Rome de vliegtuigtrap afdaalde: een vrij man, na zes weken huisarrest weggestuurd om, zoals een Joegoslavische onderminister het een macaber gevoel voor de realiteit uitdrukte „het lot van zijn natie te delen": een leider die zijn verdreven volk mag volgen? Een wandelend gevaar van goede wil van Belgrado? Of een boodschapper, uitgestuurd met geheime voorstellen? Of toch de pion die hij de afgelopen zes weken is geweest, een machteloze speler die door de Serviërs keer op keer is misbruikt? En tenslotte: is de man die gisteren die vliegtuigtrap afkwam, die frêle literatuurcriticus met zijn eeuwige zijden sjaaltje, nog wel de leider van de Kosovaren?

De eerste indicatie is dat Rugova is weggegaan om niet terug te keren: hij bracht zijn gezin mee, en dat duidt niet op een spoedige terugkeer. Hij lijkt ook geen bemiddelaar. In Rome is gezegd dat hij geen boodschappen uit Belgrado heeft meegebracht. Bovendien kan Belgrado daarvoor toch heel wat makkelijker gebruik maken van Viktor Tsjernomyrdin, die onbelemmerd toegang heeft tot elke NAVO-leider, dan van een man wiens imago danig is aangetast.

Want dat dat imago heeft geleden staat buiten kijf. Tot vier keer toe hebben de Serviërs Rugova in

Foto Reuters

pr-stuntjes voor de tv-camera's gesleept, onderwijl doorgaand met een moorddadige verdrijving van zijn volk. Hij werd op 1 april met Milošević gefilmd, ongemakkelijk kijkend, voor 'overleg over een vredesplan'. Op 12 april werd hij gefilmd met de Servische president Milutinović, drie dagen later met de patriarch aller Russen en op 28 april opnieuw met Milutinović, waarbij werd gerept van „groeiend wederzijds vertrouwen". En tussen die ontmoetingen door zat Rugova gevangen in zijn eigen huis, met op de begane grond zwaarbewapende Servische soldaten: een pion, heftig gefrustreerd („De Serviërs sleen kat en muis met me", zei hij tegen een verslaggever van *Der Spiegel*). Een tragische figuur, machteloos en misbruikt.

Rugova is niet langer de leider van de Kosovo-Albanezen. Hij leidt in maam nog de 'Republiek Kosovo' en de Democratische Liga van Kosovo (LDK), de partij die tien jaar lang de Kosovaren heeft aangevoerd in hun vreedzame verzet tegen de Serviërs, en die een regering in ballingschap leidt onder de in Bonn wonende Bujar Bukoshi. Maar zelfs de LDK heeft haar vraagtekens bij de vraag in hoeverre Rugova's imago is aangetast door zijn ogenschijnlijke collaboratie met de Serviërs in oorlogstijd.

Voor het UÇK, het Kosovo Bevrijdingsleger, is Rugova, mèt zijn LDK, verleden tijd. Het UÇK heeft in Tirana een rivaliserende regering in ballingschap gevormd onder Hashim Thaçi, de leider van de Kosovaarse delegatie in Rambouillet. Die twee regeringen gunnen elkaar het licht in de ogen niet. Die van Bukoshi beschikt over het geld van de ondergrondse 'Republiek Kosovo', ingezameld onder de Kosovaarse diaspora in het Westen, en financiert daarmee nu een eigen leger, parallel aan en rivaliserend met het UÇK: de Verenigde Strijdkrachten van Kosovo (FARK). Bukoshi heeft dat al eerder geprobeerd, vergeefs, omdat zijn soldaten te vaak overliepen naar het UÇK.

De oorlog wakkert de geschillen alleen maar verder aan. Albanië heeft de UÇK-regering erkend als de enige echte van Kosovo en Bukoshi is met zijn LDK-regering in het defensief gedrongen. Hij verwijt het UÇK zijn strijders te recruteren onder de vluchtelingen in Macedonië en Albanië en hen ongetraind en slecht bewapend Kosovo in te sturen, waar ze als kanonnenvoer voor de Serviërs dienen. Het UÇK intussen bestempelt de LDK-regering als „onbetekenend".

Ibrahim Rugova is geen verleden tijd. Maar hij zal in Kosovo alleen nog een leidersrol kunnen spelen als hij een heel goede verklaring heeft voor zijn gedrag van de laatste weken.

Kosovaren toelaten tot asielprocedure

6-5-99

Europa schendt internationale verdragen bij de opvang van vluchtelingen uit Kosovo. Opvang in de regio is opvang in Europa, en niet alleen in de buurlanden van Kosovo. Kosovaren hebben net zoveel recht op een individuele asielprocedure als alle andere vluchtelingen.

Kosovo

René Bruin en Frederiek de Vlaming

Op 21 april maakte de Nederlandse regering een eind aan het onduidelijke beleid ten aanzien van de asielzoekers uit Kosovo. Vanaf nu krijgen zij een voorwaardelijke verblijfstitel, dat wil zeggen tijdelijke bescherming. Voorheen werden ze alleen maar niet uitgezet.

Het besluit werd niet van harte genomen. Er waren meerdere debatten in de Tweede Kamer voor nodig. Dat is verontrustend. Organisaties als het Hoge commissariaat voor de vluchtelingen van de VN (UNHCR) en Amnesty International beschouwen de Kosovaren als vluchtelingen in de zin van het internationale Vluchtelingenverdrag en hebben er op aangedrongen hen de bescherming te bieden die daarbij past.

De UNHCR heeft zich in maart van dit jaar nog verzet tegen de steeds vaker gehoorde gedachte dat het Vluchtelingenverdrag van de VN geen adequaat antwoord meer zou zijn op de huidige vluchtelingenproblematiek. Ook Amnesty International maakt zich in groeiende mate bezorgd over deze ontwikkelingen. De tijdelijke bescherming die indertijd werd gegeven aan de Bosniërs en nu aan de Kosovaren biedt minder bescherming dan een vluchtelingenstatus. Intrekking van de tijdelijke verblijfsvergunning geschiedt eenvoudiger en vaak ook willekeuriger, terwijl de intrekking van een vluchtelingenstatus alleen op basis van vastgestelde criteria kan geschieden. Het Europese streven naar harmonisatie van de asielprocedure zou enorm gebaat zijn met een eenduidig beleid gebaseerd op het Vluchtelingenverdrag. Nu zal ieder land een eigen lijn volgen. Dat hebben we ook gezien ten aanzien van de Bosniërs: Duitsland stuurde allang mensen terug terwijl andere landen de UNHCR volgden en niet tot uitzetting overgingen.

De Nederlandse regering lijkt zich in haar besluitvorming te baseren op het feit dat er sprake is van een massale exodus van Kosovaren. Men heeft bepaald dat voor een bepaalde periode (hoogstens drie jaar na verlening van de voorlopige vergunning tot verblijf) een toetsing van vluchtelingschap kan uitblijven. Echter, zolang het aantal Kosovaren in Nederland beperkt blijft, kan niet worden afgezien van een individuele beoordeling. De meer dan vierduizend Iraakse asielzoekers die in 1998 naar ons land kwamen, werden immers wel individueel beoordeeld.

Nederland heeft zijn gedachtegoed eind april in een *non-paper* ook aan de Europese Unie aangeboden. Nederland doet het voorstel om de Kosovaren die vanuit de regio naar de EU-landen worden overgebracht gedurende drie jaar de mogelijkheid te onthouden een asielverzoek in te dienen.

Zelfs de Kosovaren die door Nederland uit de regio worden opgehaald, gaan geen zekere toekomst tegemoet. Hoewel het gewoonte was om uitgenodigde vluchtelingen met een vluchtelingenstatus in Nederland te verwelkomen, wordt men nu als 'humanitaire evacué' overgebracht. Dit nieuwe begrip is nergens gedefinieerd en nergens wordt aangegeven welke rechtspositie eraan verbonden is. Het blijkt dat ieder land dat de 'evacués' opvangt een eigen regeling heeft ontworpen. Wat wordt aangeboden is onzekerheid.

Er wordt al lang en veel gepraat over de 'eigen regio'. Nog niet zo lang geleden was Europa voor Nederland de eigen regio. Kosovo is Europa. Nu het relevant is, wordt de regio ingekrompen. Dat was uitdrukkelijk nooit zo bedoeld, maar de tijden en de politiek zijn veranderd. De vraag of de opvang in Montenegro, in Macedonië en Albanië wel voldoet aan de internationale standaarden zoals wij die in West-Europa voor ogen hebben, kan evenwel niet uit de weg worden gegaan. Er zal getoetst moeten worden aan de standaard die de internationale gemeenschap heeft gesteld. Het moge duidelijk zijn dat Albanië, Macedonië en Montenegro geen humane opvang kunnen waarborgen.

Opvang in de regio is goedkoper en er zijn politiek strategische overwegingen. Die overwegingen mogen echter niet gebruikt – of misbruikt – worden om internationaal vastgelegde principes teniet te doen. Het recht om asiel te zoeken en te genieten, mag niet worden geofferd aan wat voor politieke doeleinden dan ook.

In het internationale vluchtelingenbeleid staan opvang in de regio en repatriëring altijd voorop. Dat dit bij Kosovo niet anders is, vormt dus geen reden voor de Europese Unie de Kosovaren opvang en bescherming te onthouden die stroken met bestaande internationale en nationale rechtsbeginselen en verplichtingen. Alles wordt op zijn kop gezet omdat er nu vluchtelingenstromen in Europa plaatsvinden. Europa mag evenwel niet het Vluchtelingenverdrag naar believen interpreteren.

René Bruin en Frederiek de Vlaming zijn werkzaam op de afdeling vluchtelingen van Amnesty International

6-5-99

OORLOG = VREDE

Stel je voor; het is oorlog en niemand heeft het erover. Nederland is direct betrokken bij een volstrekt illegale oorlog, die duizenden mensen het leven kost, die ook nog om de hoek plaatsvindt en het lukt niet eens om een demonstratietje op de been te krijgen. Vervolgens laat iedereen het er maar bij zitten, want 'die Serven' zijn ook wel erg bezig.

De linkerkant van Nederland lijkt niet meer in staat enigszins heldere politieke debatten te voeren en stellingen in te nemen. Het 'humanitaire simplisme' voert hoogtij. (Groen)Links is vóór NAVO- bombardementen en de pers zet - *De Groene* uitgezonderd - een ongekend reactionaire brei voor zonder dat er een haan naar kraait.
Terwijl er zoveel te zeggen en te schrijven valt. Je zult ons niet horen zeggen dat de situatie zwart-wit is en de 'de Serven' alleen maar slachtoffers zijn. Maar je hoeft niet te twijfelen aan de stelling dat de NAVO-oorlog misdadig is, volstrekt illegaal, meer schade veroorzaakt dan voorkomt en een verschrikkelijk precedent schept. Bovendien kun je makkelijk duidelijk maken dat er vanuit de NAVO aangestuurd is op de oorlog (al vanaf de vorming van het UCK die de ongewapende oppositie verdrong) en dat de Westerse landen actief bezig zijn met het versnipperen van voormalig Joegoslavië. Ook de manier waarop propaganda een rol speelt bij deze oorlog is overduidelijk.
Het afschilderen van de Serviërs als enige kwaaie pieren in dit 'conflict' kennen we al van vorige brandhaarden. Het is een resultaat van goedwerkende propaganda. *Het wordt erin gehamerd. Over* Kroaten weten we bijvoorbeeld niks, terwijl de terreur die zij uitgeoefend hebben tijdens de vorige oorlog die van de Serven makkelijk overtrof. Dat er honderdduizenden Servische vluchtelingen zijn, bijvoorbeeld die door de Kroaten uit de Krajina verdreven zijn, lijkt evenmin van belang.

Ontwikkelingen

Een analyse van de ontwikkelingen in Kosovo sinds de dood van Tito en de inhoud van het voorgestelde akkoord van Rambouillet maakt veel duidelijk. Milosevich - een ongelofelijke machtswellusteling en rotzak, zoals er een hoop meer op de wereld rondlopen - en zijn partij mochten kiezen tussen het aanvaarden van de afscheiding van Kosovo of oorlog met het Westen. De NAVO-landen - met bijzonder veel betrokkenheid van Duitsland - heeft vanaf het begin ingezet op de UCK en die van alle kanten geholpen en bewapend. De UCK werd aangespoord om tot de aanval over te gaan.
Al een paar maanden na hun ontstaan suggereerden NAVO-woordvoerders openlijk de mogelijkheid van militiare steun. De meer gematigde geweldloze oppositie rondom Rugova werd overschaduwd en de strijd escaleerde snel. Wederzijds vonden steeds meer wreedheden en moorden plaats.
Van alle onderdelen van voormalig Joegoslavië was Servië misschien wel de meest 'vrije'. Met een uitgebreide oppositie van allerlei kleur, grote dienstweigerbeweging, etcetera. Daar zal nu weinig meer van over zijn, en misschien vinden ze dat bij de NAVO ook best fijn. Milosevich zelf zullen ze wel intact laten, zoals ze zijn collega in Irak ook met rust hebben gelaten. Altijd fijn, een beheersbare vijand.
Ondertussen zal Galeano zijn ogen en oren niet geloven. De legermacht die de democratie zegt te vertegenwoordigen, lijkt vooral bezig krantendrukkerijen en tv-zenders te bombarderen. Zelfs de immer zo voorzichtige NOS hield het niet meer toen het gebouw werd gebombardeerd waarvandaan ze hun dagelijkse verbinding vanuit Belgrado maakten en blies even van de toren. Waarna de oorlog weer z'n gang ging en iedereen weer aan het werk ging. Tenzij...

Zoals de vogels zingen...

De bombardementen van de NAVO zijn een bijzondere beloning voor de nationalisten in Kosovo en Servië. Met stip op een. Het hing al beetje in de lucht, met de vorming van het UCK die zich, voor een onafhankelijk Kosovo of een groot Albanië, heeft beziggehouden met guerrilla-aanvallen op Servische politieposten en burgers, waarna de Servische militairen volgens schattingen van de NAVO 2000 Kosovaren hadden vermoord en zo'n honderdduizend mensen op de vlucht hebben doen slaan.
De beweging van Rugova die al sinds halverwege de jaren '80 een grote mate van autonomie had verworven voor de Albanezen in Kosovo, verloor ziendersogen aan kracht en is uiteindelijk door de NAVO-bombardementen volledig van het toneel verdwenen. Door middel van de beproefde Ghandiaanse taktieken van burgerlijke ongehoorzaamheid en passief verzet werd in 15 jaar tijd een alternatieve maatschappij opgebouwd met een bijzonder effectief verzet tegen de pogingen van Milosevic om de Kosovaren op te nemen in een groot Servië.
In Servië is de situatie niet veel anders. Een groep van 17 mensenrechten-, democratiserings- en vredesorganisaties heeft de NAVO opgeroepen "onmiddellijk te stoppen met bombarderen en alle militaire operaties". Nogal naïef, nietwaar? Democraten en vredesduiven in Nederland laten zich gelukkig niet beïnvloeden door dit soort ongenuanceerde uitlatingen. "*We, the representatives of civil groups and organisations, have courageously and consistently fought against every warmongering and nationalist policy, and for the respect of human rights, and particularly against the repression of Kosovo Albanians. We have always insisted on the the respect of their human rights and freedoms and on the restoration of autonomy for Kosovo. Throughout this period, Serb and Albanian civil society groups were the only ones to retain contacts and cooperation. The NATO intervention has destroyed everything that has been achieved so far and the very survival of the civic society in Serbia*".

Die democratiseringsbeweging in Servië was inderdaad ongelofelijk effectief. Te midden van hysterisch nationalisme, oorlog en honderdduizenden vluchtelingen was de tegenbeweging zo goed georganiseerd, dat Milosevic nauwelijks in staat bleek iets te ondernemen tegen de verschillende alternatieve groepen, media en - heel belangrijk - ook de dienstweigeraars. Een gigantische democratiseringsbeweging die, dankzij de NAVO bombardementen volledig is gemarginaliseerd.
Zij die denken dat dit een van die ongelukkige bijkomstigheiden is, die de NAVO niet heeft voorzien zouden zich dan eindelijk maar eens moeten afvragen of het ze überhaupt interesseert. De NAVO-landen hebben de afgelopen vijftig jaar niet veel interesse getoond in het brengen van democratie. Niet alleen dat het de actiefste wapenhandelaren van de planeet zijn, de belangrijkste dictaturen van de afgelopen vijftig jaar werden volledig ondersteund, met geld en wapens, danwel dat ze er actief de hand in hebben gehad, opkomende democratieën om zeep te helpen.
Dit zijn geen kinderachtige gebeurtenissen en het is een grof schandaal dat de gehele Nederlandse goegemeente zich nu opeens alleen wil inzetten voor vluchtelingen. Sommige types weten niet beter. Maar die klootzakken die geen bek opentrekken als we weer eens hand en spandiensten verlenen aan het Indonesische leger om Oost-Timorezen te vermoorden, of NAVO-bondgenoot Turkije bijstaan in hun smerige oorlog tegen de Koerden, weten wel degelijk beter.

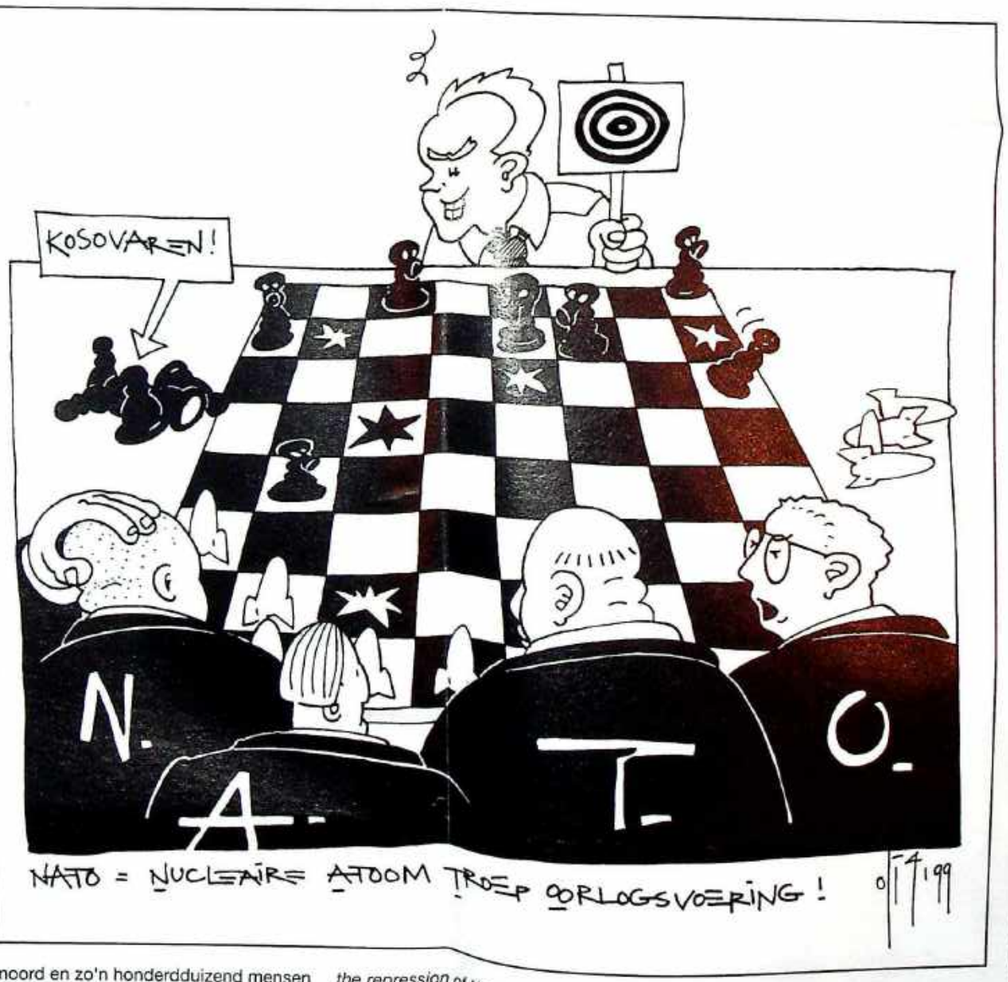

Rambouillet

Radio I, 22-04-99, 9u10.

Vragensteller: "Over Rambouillet, wat vindt u van het feit dat de NAVO op het laatste moment de eis heeft toegevoegd dat NAVO-troepen in heel Joegoslavië mogen opereren en dat de Russen hier niet over zijn geconsulteerd? Geen enkel staatshoofd van een soevereine staat kan toch zoiets tekenen?
Rosenmuller: "Daar is mij niets over bekend. Als u iets dergelijks zegt, dan moet u wel met bewijzen komen. Ik kan deze vraag dus niet beantwoorden."

Laten we ervan uitgaan dat deze uitgeschreven soundbite daadwerkelijk plaatsgevonden heeft (wat er via Internet op je afkomt dient principieel gewantrouwd te worden). Het zou een geweldig voorbeeld zijn van de ongecontroleerde massa-hysterie die de oorlog om Kossovo begeleidt. Zelfs de leiders van parlementair links voelen zich niet *genoodzaakt om de feiten waar te nemen.*
De 'vredesconferentie' van *Rambouillet* was gericht op het starten van een goeie oorlog. Zoveel is duidelijk. De verschillende paragrafen waren zodanig ontworpen dat Milosevich nooit akkoord zou kunnen gaan. Toen de Servische delegatie toch nog dreigde de handdoek in de ring te gooien, werden de eisen opgeschroefd. De parallel met Irak is verbluffend.
Temidden van al dit uitzichtloze gewelc zijn de antwoorden van die organisatie of mensen waarvan wij zouden hope dat ze enigszins het hoofd koel zoude kunnen houden, namelijk mager. De een zo machtige vredesbeweging, met daar binnen een gezonde radicale antimilita ristische stem, is op z'n best sprakeloo en speelt op z'n slechtst mee in he NAVO-orkest. De dissidente, kritische geluiden zijn met een vergrootglas te zoeken.
Het Autonoom Centrum heeft een website ingericht voor afwijkende stukken: http://www.xs4all.nl/~ac en ook de digitale *Konfrontatie* en *Kleintje Muurkrant* (www.stelling.nl/kleintje/) doen hun best. Wil je op de hoogte blijven van goede stukken over de oorlog via Internet, meldt je dan aan op de newsgroup Misc.Activism.Progressive, dan krijg je een weldaad aan goede berichten.
Ondertussen willen we iedereen oproepen om voor zover mogelijk de boel de boel te laten en zich op die stompzinnige oorlog te storten. Eigenlijk zouden er permanent actievergaderingen en discussies plaats moeten vinden. We werken eraan en zullen binnenkort een vergadering uitroepen die via de alternatieve kanalen bekend zal worden gemaakt.

Kees, Martin en de 'Bleke Pacifisten'.

(Annet Bleich in de Volkskrant verklaarde 'een bloedhekel aan die bleke pacifisten' te hebben. Rene Zwaap in De Groene: "Bloedhekel, let op dat woord, Kosovo komt steeds dichterbij".)

Kosovo-leider Rugova duikt op in Italië

6-5-99

ROME – Ibrahim Rugova, leider van de Albanezen in Kosovo, is gisteren geheel onverwacht met zijn gezin in Italië aangekomen. Belgrado heeft hem toestemming gegeven Joegoslavië te verlaten.

De Navo reageerde 'verheugd' en Washington constateerde een 'positieve ontwikkeling'. In het Westen ging men ervan uit dat Rugova sinds eind maart, toen de Navo-aanvallen begonnen, onder huisarrest stond in Pristina, de hoofdstad van Kosovo. Hij verscheen begin april op de Joegoslavische televisie in gezelschap van de Joegoslavische president Milosevic. Volgens de Navo was Rugova tot die ontmoetingen gedwongen, of betrof het oude beelden.

Onduidelijk is of Rugova naar Italië is gestuurd met nieuwe voorstellen die vandaag op de top van Rusland en de G-7, de zeven belangrijkste industrielanden, kunnen worden besproken. Belgrado zei eerder dat Rugova een overeenkomst met Milosevic heeft gesloten over Kosovo. De Albanese leider sprak gisteravond uitgebreid met de Italiaanse premier D'Alema en met minister van buitenlandse zaken Dini, die vandaag naar de top gaat. Rugova heeft overigens onder Albanezen veel gezag verloren, en is door het Kosovo bevrijdingsleger UCK volledig afgeschreven.

Het Westen probeert in Bonn met Rusland een gemeenschappelijk plan op te stellen voor beëindiging van de oorlog. Diplomaten zeggen dat over de uitgangspunten van een VN-resolutie over Kosovo vrijwel overeenstemming is, maar dat er nog grote verschillen van mening bestaan over met name de samenstelling van een eventuele vredesmacht. Volgens de Britse krant *Financial Times* is Belgrado, dat tot nu toe slechts ongewapende waarnemers wilde toelaten, nu bereid om over een lichtbewapende VN-eenheid te praten. Die zou moeten bestaan uit Russen en militairen uit Navolanden die niet aan de bombardementen meedoen.

De Amerikaanse president Clinton bezocht gisteren het Navohoofdkwartier in Brussel en de Amerikaanse basis Ramstein in Duitsland. Zijn bezoek werd overschaduwd door het neerstorten van een Apache-gevechtshelikopter tijdens een oefening in Albanië, wat aan twee piloten het leven kostte. Het waren de eerste Amerikaanse slachtoffers in het conflict om Kosovo. Clinton had op Ramstein een ontmoeting met de drie door Belgrado vrijgelaten Amerikaanse krijgsgevangenen. De VS overwegen op hun beurt twee Servische krijgsgevangenen te laten gaan. Dominee Jesse Jackson, die bij de vrijlating van de Amerikanen bemiddelde, heeft Clinton daarom gevraagd.

Overigens heeft Macedonië de grensovergang bij Blace gesloten voor Albanezen uit Kosovo. Onduidelijk is hoeveel vluchtelingen zijn teruggestuurd. Macedonië heeft ruim 210 000 vluchtelingen opgenomen en wil geen nieuwe toelaten tot eerdere groepen naar andere landen zijn overgebracht.

Volgens de Amerikaanse krant *Wall Street Journal* zal de Navo eind juli zestigduizend man grondtroepen Kosovo insturen. Die zouden ingezet kunnen worden als er een akkoord is met Belgrado, of als het Joegoslavische leger in Kosovo door de bombardementen voldoende verzwakt is. Navo-generaal Wesley Clark heeft het bericht tegengesproken.

MEER NIEUWS OP PAGINA 5

Kok gaat in kabinet praten over opvang van meer Kosovaren

In het kader van bevrijdingsdag bracht premier Kok gisteren een bezoek aan vluchtelingen uit Kosovo in het opvangcentrum in Ermelo. Kok liet daar weten dat het kabinet de komende dagen overlegt of er meer Kosovaren in Nederland kunnen worden opgevangen dan de 2000 die nu met vliegtuigen worden overgebracht. Tot maandag waren er 1490 vluchtelingen overgevlogen. Volgens premier Kok staat het kabinet er positief tegenover om nog 1000 of maximaal 2000 Kosovaren op te vangen.
De minister-president reageerde in Ermelo ook op een opmerking van een al langer in Nederland wonende Kosovaar, die in de opvang een familielid bezocht. De man, Nazmi Bislimi, riep Kok en zijn kabinet op meer te doen voor de vluchtelingen. Volgens Kok is er 'geen reden om de deur dicht te houden als er mogelijkheden zijn om Kosovaren op te vangen'.
Kok: „Mij is het meest opgevallen dat de Kosovaren zo snel mogelijk weer terug willen. Ze willen hier helemaal niet lang blijven."

FOTO MAARTEN HARTMAN

Psychische frontzorg tegen Albanese trauma's

Vluchtelingen

Hans Marijnissen

TIRANA – Wat doet een hulpverlener als een vermoeide, hongerige en dorstige vluchteling met traumatische ervaringen uiteindelijk de grens tussen Kosovo en Albanië overstapt? Hij geeft hem te eten en te drinken, en een slaapplaats in een tent, maar bij wie kan het slachtoffer zijn verhaal kwijt?

Artsen zonder Grenzen (AzG) heeft geleerd van eerdere conflicten en humanitaire rampen, en zet bij de crisis in Kosovo voor het eerst direct sociaal-psychologische teams in, die zich niet bezighouden met het vermoeide lichaam van de vluchteling, maar met zijn gehavende geest. Volgens coördinator Brengre Denis van AzG is het belangrijk dat vluchtelingen in het eerste contact met hulpverleners tevreden zijn over de aandacht voor hun verhaal; is er in de opwinding van het moment geen luisterend oor, dan zullen slachtoffers daarna minder snel met hun psychische problemen te koop lopen.

Ook hulpverleners in de eerste lijn hebben de afgelopen jaren sterk voor psychische vluchtelingenzorg 'aan het front' gepleit. Zij hebben de handen vol aan de praktische opvang, en voelden zich bezwaard dat zij geen moment konden vrijmaken en de vluchtelingen letterlijk huilend naar hun tent moesten leiden. Voor het verdriet was geen plaats, dat moest later komen.

De oorlog in Bosnië was voor AzG het omslagpunt, vertelt Denis. „Daar was wel psychische zorg, maar pas achteraf, maanden nadat de drama's zich hadden afgespeeld. En onze medewerkers merkten dat de bevolking zich moeilijk kon uiten. Als je maanden een verkrachting hebt moeten verzwijgen, als niemand je lichamelijke klachten voortkomend uit het verlies van een naaste heeft begrepen, heb je niet meer de behoefte om alles op te rakelen. Het lijkt goed de zaken te vergeten." Maar niets is minder waar, aldus Denis.

De sociaal-psychologe van AzG heeft drie projecten opgezet in vluchtelingenkampen in Kukes in het noorden van Albanië, in Vlore en Fier in het zuiden, en in de kustplaats Durres. Gezien de moeilijke omstandigheden waaronder gewerkt moet worden, is het niet mogelijk bij elke grenspost een volledige praktijk neer te zetten. Daar gaat het volgens Denis ook niet om. „We moeten vooral stimuleren dat de vluchtelingen elkaar bijstaan, de zware gevallen met een post-traumatische stressstoornis kunnen dan worden doorverwezen naar een professionele psycholoog."

„Elke golf vluchtelingen heeft iets anders meegemaakt. De ene groep is zonder waarschuwing op straat gezet, de andere trok weken in doodsangst door de bossen, een derde groep was geselecteerd en had moorden en verkrachtingen meegemaakt. Voor de een is de oversteek van de grens het einde van een drama dat voor hen nog goed is afgelopen, de andere beseft bij de grenspaal van Kukes pas wat er met hem is gebeurd."

VERVOLG OP PAGINA 5

4-5-99

Fidel Castro over Joegoslavië

Gedeelten over de oorlog in Joegoslavië uit de toespraak van Fidel Castro, gehouden op 4 mei 1999, tijdens een massameeting in de Universiteit van Havana

"Er is een ander nog belangrijker conflict. Op dit moment vinden brutale en vernietigende luchtaanvallen plaats in het hart van Europa, die verwoesting, dood en terreur zaaien onder een miljoenenbevolking. Religieuze en etnische conflicten zijn aanzienlijk toegenomen. Hierdoor, maar ook door de verschrikkingen van de bombardementen, zijn honderdduizenden mannen, vrouwen en kinderen, massaal op de vlucht geslagen.

Aan het begin van het nieuwe millennium is Europa betrokken geraakt bij wat omschreven kan worden als volkerenmoord. Want dat is namelijk de uitkomst als een miljoen mensen in de winter worden beroofd van elektriciteit en van hun verwarming. Dat is ook de uitkomst van het bombarderen van alle communicatiemiddelen, energiebronnen en transportmogelijkheden. Het is de uitkomst van de vernietiging van niet-militaire voorzieningen die onmisbaar zijn voor de dienstverlening aan de gehele bevolking. Alle bestaansmiddelen die het volk heeft opgebouwd worden kapot gemaakt. Deze alles verwoestende razernij, of het nu door fouten of onverschilligheid komt, is de directe oorzaak voor de dood of de verwonding van duizenden burgers. Daarnaast wordt de bevolking onderworpen aan de vernietiging van hun massamedia en aan een intensivering van de psychologische oorlogsvoering, alles begeleid door een overmacht aan technologie en bommen. Dat is ontegezeggelijk volkerenmoord.

Europa is betrokken bij een conflict dat zowel voor haar zelf als voor de gehele internationale gemeenschap gevaarlijk is. Het is een uitdaging van het internationaal recht en van de Verenigde Naties, waardoor een zeer ernstige precedent geschapen is. Het resultaat daarvan is een voortdurend ingewikkelder wordende situatie.

Wij zijn van mening dat in deze situatie een militaire oplossing onmogelijk is. Er moet naar een politieke oplossing worden gezocht, gebaseerd op het respect voor de rechten van ieder volk in deze regio, voor iedere religie, etnische groep en iedere cultuur. Een oplossing voor Serviërs en Kosovaren. Ik ben er diep van overtuigd dat het probleem niet kan worden beëindigd met geweld en dat de militaire technologie te pletter zal slaan op de wil van een volk dat vastbesloten is te vechten. Deze overtuiging heb ik ook over mijn eigen volk. Geen enkele macht, hoe sterk ook, kan een vastberaden volk op de knieën dwingen.

In het geval van Servië dacht de agressor dat het een eenvoudige operatie zou zijn, een driedaags avontuur waarbij de Serviërs zich na de eerste bommen wel zouden overgeven. Veertig dagen zijn nu reeds verlopen, duizenden en duizenden bommen zijn afgeworpen. Van morele zwakheid bij het Servische volk is nog geen sprake. Dit weten wij van drie Cubaanse diplomaten in Belgrado. Wij hebben regelmatig contact met hen via telefooncellen, de enige manier van communicatie. Zij vertellen ons wat daar iedere dag gebeurt na nachten van Dantesque bombardementen.

Deze diplomaten rapporteren ons over de buitengewone moraal van het Servische volk, vooral van de inwoners van Belgrado, waar voortdurend vliegtuigen met donderend geraas op lage hoogte overkomen, trauma's veroorzakend bij kinderen (bij honderdduizenden, miljoenen kinderen en adolescenten misschien voor de rest van hun leven), jongeren, vrouwen en bejaarden. Zij raken getraumatiseerd door het lawaai van de explosies, en door de constante aanvallen. Hun groeiende woede wordt ons echter ook gerapporteerd. Nogmaals, ik houd vol dat deze weg niet zal leiden naar de oplossing van het probleem. Ik geloof stellig dat er geen andere keus is, voor geen van de partijen, dan te werken aan een politieke oplossing die op basis van gezond verstand en rationeel denken moet zijn te vinden.

Vanaf het begin van de aanvallen wisten wij dat zij zinloos waren en alleen maar tot een catastrofe konden leiden. Wij zijn op de hoogte van de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog, van de Nazi-inval in Joegoslavië en het langdurige volksverzet daartegen. Op dit moment willen de agressors geen grondtroepen inzetten omdat zij denken dat hun `smart bombs' en geleide raketten het probleem kan oplossen. Het probleem kan echter niet worden opgelost met raketten, bommen of grondtroepen want als een volk vastbesloten is te vechten, dan zal zij dat overal doen. Ieder huis zal een burcht worden, iedere

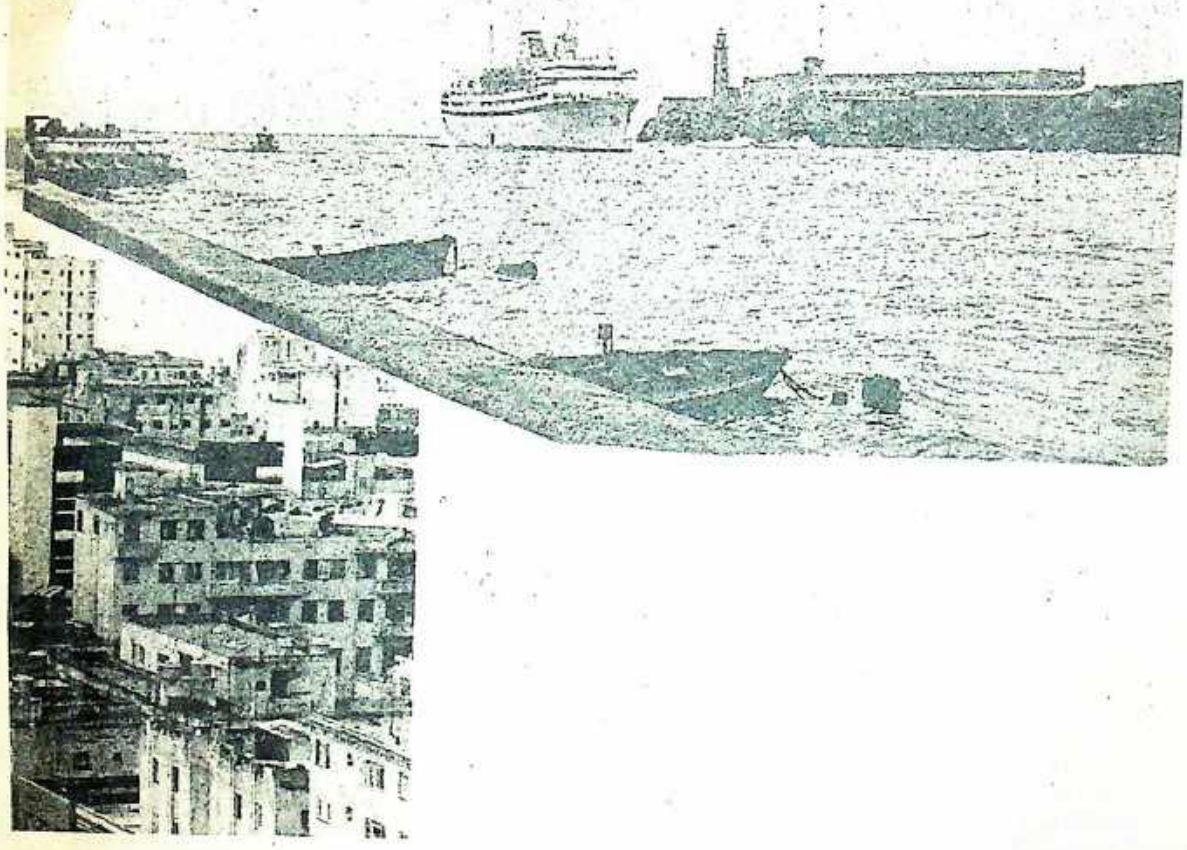

exacte kosten voor een grote schoonmaak nog niet berekend zijn, kan men er vanuit gaan dat die zeer hoog zullen zijn. En 's lands economie is zeker niet in staat die kosten in een keer te kunnen dragen. Stapsgewijs zullen er maatregelen genomen worden, dat zal trager verlopen dan gewenst is, maar in ieder geval is zeker dat er nu iets aan de dramatische situatie gedaan zal worden.

Wellicht zullen internationale bijdragen aan de oplossing van de vervuiling een helpende hand gaan bieden. Resultaten zijn er ook al. Behalve de al genoemde bedrijven zijn er van de 100 grote vervuilers nog 12 die hun afvalprobleem gedeeltelijk of grotendeels hebben weten in te dammen. Verder is er een nieuwe havenwet op komst, deze zal zeer binnenkort van kracht worden. Hoewel zoals genoemd de havenactiviteiten zeker niet als belangrijkste oorzaak van vervuiling genoemd mogen worden, is de verwachting dat de nieuwe havenwet zal bijdragen aan meer efficiency en modernisering van het gebruik van de haven, en daardoor de vervuiling vanuit deze hoek minder zal worden. Schepen zullen in ieder geval niet meer in de baai mogen lozen. Controles zullen op deze maatregel toe gaan zien. Straffen op vervuiling van de baai zullen verscherpt worden, en hopelijk krijgt de baai binnenkort een beschermde status waardoor milieuregulering en wetgeving nog meer vat krijgen op het wel en wee van dit ecosysteem.

Hoewel het water van de baai nog bij lange na niet de natuurlijke kwaliteit uit de koloniale periode heeft, is er toch een lichte verbetering te constateren: wetenschappers hebben vastgesteld dat in de zeventiger en tachtiger jaren er nul milligram zuurstof per liter water in de baai zat, nu is 3 milligram gemeten. Er wordt zelfs weer plantenleven in het water waargenomen.

(Cuban Review, februari '99)

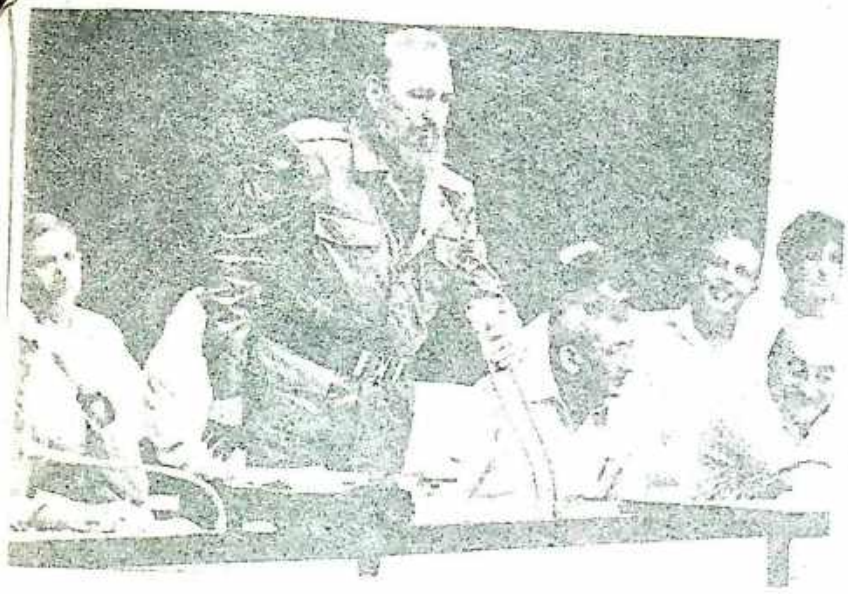

man of vrouw een soldaat. Het is dan geen kwestie van gewapende divisies, artillerie-eenheden, luchtmacht of marine.

Wij, en met ons miljoenen landgenoten, weten zeer goed hoe wij onder dergelijke omstandigheden in ons eigen land een gevecht moeten leiden. Ons land kan door niemand veroverd worden. Niemand kan een land veroveren waarvan het volk bereid is te vechten. Het is verkeerd zelfs maar te proberen zo'n land te veroveren. In Vietnam werd dat de Amerikanen pas duidelijk na het verlies van meer dan 50.000 Amerikaanse levens en nadat zij 4.000.000 Vietnamezen hadden gedood. Welnu, de Amerikanen dreigen in Joegoslavië in een soortgelijke positie te belanden en deze positie kan nog gecompliceerder worden als de buiten Joegoslavië woonachtige Serviërs hun volk zullen gaan ondersteunen. Verder kan de politieke situatie in Rusland uit de hand lopen, want de etnische banden met het Servische volk zijn zeer sterk.

Andere volkeren zullen hun eigen conclusies trekken. Ik denk dat de Russen hun eigen lessen voor de toekomst zullen trekken (na alles wat hen in het verleden is overkomen en wat hen in de toekomst zou kunnen worden aangedaan), als zij de toenemende arrogantie en woede van een militaire alliantie zien als deze, ondanks de talloze bommen, zal stuiten op onverwachte tegenstand. Europa en de NAVO hebben te maken met een subjectieve factor: zullen de Serviërs bereid zijn zich tot het einde te verzetten? Na de aangerichte verwoestingen is het niet waarschijnlijk dat de Serviërs hun verzet gemakkelijk zullen opgeven. Wat daar nu gaande is, was ons van het begin af aan al duidelijk. Dit betekent niet dat wij iemands rechten ontkennen. Wij ondersteunen de rechten van zowel de Serviërs als van de Kosovaren.

Toen wij kort geleden door de Verenigde Staten op de hoogte werden gesteld van het voornemen de marinebasis Guantánamo te gebruiken voor de opvang van 20.000 Kosovaarse vluchtelingen, hebben wij onmiddellijk toegestemd. Ik denk dat het de eerste keer was dat wij akkoord waren met iets wat de Verenigde Staten op deze basis wilden doen. Het is niet zo dat zij ons om toestemming hebben gevraagd, maar zij waren toch zo vriendelijk om ons over dat plan te informeren. Zij hebben ons hun bedoelingen uitgelegd en hebben verklaard dat het voor een korte periode zou zijn, slechts voor de tijd tot het conflict was opgelost, enzovoort, enzovoort. Ons antwoord, zij kennen Cuba niet, was wel het laatste dat zij verwachtten.

Wij hebben geantwoord dat wij niet alleen akkoord gingen met de opname van 20.000 Kosovaarse vluchtelingen, maar dat wij zoveel mogelijk zullen helpen bij de zorg voor deze vluchtelingen, dat wij, indien dat ons wordt gevraagd onze medische faciliteiten en onze doctoren ter beschikking zullen stellen en binnen onze mogelijkheden, alle medewerking zullen geven.

Uiteindelijk ging dat alles niet door. Zeer verstandig om deze beslissing te herzien want het zou veel kritiek hebben losgemaakt. In feite wil geen van de NAVO-landen die daar zoveel bommen hebben gegooid, vluchtelingen ontvangen. Zij hebben verklaard bereid te zijn 80.000 tot 100.000 vluchtelingen te zullen opnemen, maar in werkelijkheid zijn het er niet meer dan een paar duizend. Dat komt omdat zij eigenlijk helemaal geen vluchtelingen op hun grondgebied willen huisvesten. Hoe het ook zij, de opvang in Guantánamo was een vergissing, maar wij werden tenminste geïnformeerd en wij hebben onze instemming daarmee betuigd.

Er is nog iets anders. Er bestaat een internationale humanitaire organisatie die bekend is onder de naam de 'Saint Egidious Community', die zich bezighoudt met vluchtelingenzorg. Zij zijn verbonden met de Katholieke Kerk en verlenen ondersteuning iedere keer dat er zich een vluchtelingenprobleem voordoet.

Hoewel wij de schaamteloze en moorddadige aanvallen tegen het Servische volk krachtig veroordelen, delen wij ook in het lijden van de honderdduizenden vluchtelingen, veroordeeld tot een situatie die is ontstaan door een lange reeks van historische omstandigheden. Deze omstandigheden zijn niet alleen maar in een ver verleden ontstaan maar hebben zeker ook te maken met de ontbinding van de Socialistische Federatieve Republiek Joegoslavië, een land dat sinds de Tweede Wereldoorlog veertig jaar vrede heeft gekend.

Zij die verantwoordelijk zijn voor deze desintegratie en de nationale, etnische en religieuze conflicten hebben aangewakkerd zijn grotendeels verantwoordelijk voor hetgeen er nu gebeurt. Veel Europese staatslieden en vooraan-

Lees verder op pagina 18

Een Cubaan en een Amerikaan

Compay Segundo en Lionel Hampton, de oudste aktieve musici ter wereld?

Door Byr Cesar Silba

Op 7 april van dit jaar verzorgde de 91 jarige Compay Segundo een optreden in Rio de Janeiro. Het theater was te klein om het massaal toegestroomde publiek te herbergen. Compay Segundo is onder verschillende namen bekend. In Santiago de Cuba wordt hij `Francisquito', in Havana `Repilado' en in Europa `El Compay' genoemd. In 1998 werd hij op 90 jarige leeftijd in de Verenigde Staten onderscheiden met de `Grammy Award'. Thuis in Cuba had hij al meer dan tien jaar tegenslag ondervonden. "15 jaar lang heb ik bij EGREM (de Cubaanse platenmaatschappij", geen platen meer kunnen opnemen", zo vertelde hij in Havana glimlachend tegen een journalist, kort nadat zijn nominatie voor de `Grammy Award' bekend was geworden . Compay kan het beste vergeleken worden met de Amerikaanse muzikant Lionel Hampton, die op 12 april zijn 90ste verjaardag vierde. Beiden verwierven in de muziekwereld grote faam door de introductie van een nieuw instrument. Hampton de vibrafoon en Compay de `armonico'. Ook zijn beiden in het begin van hun carriere geholpen door wereldberoemde artiesten. Compay door Miguel Matamoros terwijl Hampton werd gesteund door niemand minder dan Louis Armstrong. Zowel Compay als Hampton staan bekend om hun vitaliteit, hun goede humeur en hun optimisme. Compay heeft zich vast voorgenomen een zeer hoge leeftijd te bereiken. "Ik zie niet graag dat oude mensen in een hoek gaan zitten wachten. De Dood zal achter mij aan moeten hollen. Als ik 100 wordt, dan wil ik 115 worden, de leeftijd die mijn Grootvader bereikte. En als ik dan 115 ben zal ik om uitstel vragen." Hij vindt het een geluk te mogen deelnemen aan de "historische momenten" in de rivaliteit tussen Cuba en de Verenigde Staten, "de eeuwige tegenstander". Op 2 juli 1998 verklaarde hij naar aanleiding van zijn optreden met de band `Bueana Vista Social Club' in de Amerikaanse Carnegie Hall tegenover het Spaanse persbureau EFE: "Cuba heeft het Amerikaanse handelsembargo doorbroken met het beste wapen dat het heeft: de muziek. De songs van Buena Vista Social Club hebben gezorgd voor een van de meest onverwachte opname-successen van dit jaar". Een van de bandleden was de wereldberoemde gitarist Ry Cooder. Volgens het persbureau EFE is diens bewondering voor Compay zo enorm dat hij uit bescheidenheid nooit met hetzelfde vliegtuig als Compay wil reizen. Compay noemt Cooder overigens "mi (my) brother".

Lionel Hampton is niet minder optimistisch dan Compay. Ondanks het feit dat hij als gevolg van twee beroertes niet meer zonder hulp kan lopen, steekt hij nog steeds zeer veel energie in grote jazzfestivals. Hampton was eerder beroemd dan Compay. Zijn eerste succes behaalde hij al in 1931 toen hij op 22 jarige leeftijd voor het eerst in de geschiedenis van de jazz furore maakte met een vibrafoonsolo in het nummer `Memories of You'. Compay deed er langer over. Hij was reeds over de 30 toen hij werd opgenomen in de `Miguel Matamoros Group'. Daarvoor was hij werkzaam als bakkersleerling, schilder, bonenplanter en sigarenmaker. Op dit laatste beroep moest hij regelmatig terugvallen om zijn brood te verdienen in tijden dat zijn muzikale loopbaan op de tocht stond.

Voor zowel Compay als Hampton waren de jaren 90 zeer succesvol. Toen Compay 80 was

Compay Segundo

speelde hij voor het eerst op het Europese continent. Vooral in Spanje heeft hij talloze bewonderaars. Compay zal nooit die keer vergeten dat hij een bezoek bracht aan het huis van de beroemde Spaanse dichter Frederico Garcia Lorca. "Ik zat aan zijn piano, beroerde zijn gitaar en liep door zijn werkkamer". Terug in Cuba zette Compay Segundo Lorca's beroemde gedicht `Ire a Santiago' op muziek. Lorca schreef het gedicht tijdens een bezoek aan Havana.

Ook Hampton heeft in Europa veel bewondering geoogst. Hoogtepunten waren zijn optredens in Berlijn in 1992 en 1993 met `The Golden Men of Jazz' . De gemiddelde leeftijd van deze muziekgroep was 70 jaar.

Cuban Review, juni 1999]

Castro over Joegoslavië

Vervolg van pagina 13

staande personen zijn zich bewust van de Europese verantwoordelijkheid in dat proces. Diegenen die zo lichtzinnig hebben toegestemd al hun hoogontwikkelde en overweldigende militaire technologie in te zetten tegen wat van het voormalige Joegoslavië is overgebleven, dragen een grote verantwoordelijkheid voor wat daar nu gaande is, zoals zij ook verantwoordelijk zijn voor de ellende van de honderdduizenden vluchtelingen.

Wat oplossingen betreft, wij zijn voor een oplossing waarbij alle partijen betrokken zijn: vluchtelingen, ingezetenen van Kosovo, Serviërs en mensen van andere nationaliteiten die daar leven en voor alle volkeren die wonen in wat van Joegoslavië is overgebleven. Dit betekent dat onze sympathie uitgaat naar allen die daar het slachtoffer van de situatie zijn. De delegatie van de 'Saint Egidious Community', die ons begin april een bezoek brachten, vertelde ons dat zij voor de vluchtelingenzorg in Joegoslavië konden beschikken over 30 artsen. (Een en ander gebeurde enkele weken geleden. Ik heb daar nog niet over gesproken. Dit is de eerste keer.) Wij hebben toen tegen de delegatie van de 'Saint Egidious Community' gezegd: Kijk eens, wij beschikken niet over overvloedige materiële reserves, maar wat wij wel hebben is een humanitair gerichte solidariteit. Als u medisch personeel nodig hebt om deze honderdduizenden vluchtelingen te verzorgen, is ons land bereid duizend artsen kosteloos ter beschikking te stellen. (APPLAUS)

Lange ervaring heeft ons geleerd dat taal geen barrière is. Een baby van zes maanden spreekt nog geen enkele taal maar kan toch door een dokter worden verzorgd. Dit was ons voorstel aan de bestuurders van de 'Saint Egidious Community', in de nacht van 5 april, 12 dagen na het begin van de NAVO-aanvallen".

Fidel Castro over Joegoslavië

voering, alles begeleid door een overmacht aan technologie en bommen. Dat is ontegezeggelijk volkerenmoord.

Europa is betrokken bij een conflict dat zowel voor haar zelf als voor de gehele internationale gemeenschap gevaarlijk is. Het is een uitdaging van het internationaal recht en van de Verenigde Naties, waardoor een zeer ernstige precedent geschapen is. Het resultaat daarvan is een voortdurend ingewikkelder wordende situatie.

Wij zijn van mening dat in deze situatie een militaire oplossing onmogelijk is. Er moet naar een politieke oplossing worden gezocht, gebaseerd op het respect voor de rechten van ieder volk in deze regio, voor iedere religie, etnische groep en iedere cultuur. Een oplossing voor Serviërs en Kosovaren. Ik ben er diep van overtuigd dat het probleem niet kan worden beëindigd met geweld en dat de militaire technologie te pletter zal slaan op de wil van een volk dat vastbesloten is te vechten. Deze overtuiging heb ik ook over mijn eigen volk. Geen enkele macht, hoe sterk ook, kan een vastberaden volk op de knieën dwingen.

In het geval van Servië dacht de agressor dat het een eenvoudige operatie zou zijn, een driedaags avontuur waarbij de Serviërs zich na de eerste bommen wel zouden overgeven. Veertig dagen zijn nu reeds verlopen, duizenden en duizenden bommen zijn afgeworpen. Van morele zwakheid bij het Servische volk is nog geen sprake. Dit weten wij van drie Cubaanse diplomaten in Belgrado. Wij hebben regelmatig contact met hen via telefooncellen, de enige manier van communicatie. Zij vertellen ons wat daar iedere dag gebeurt na nachten van Dantesque bombardementen.

Deze diplomaten rapporteren ons over de buitengewone moraal van het Servische volk, vooral van de inwoners van Belgrado, waar voortdurend vliegtuigen met donderend geraas op lage hoogte overkomen, trauma's veroorzakend bij kinderen (bij honderdduizenden, miljoenen kinderen en adolescenten misschien voor de rest van hun leven), jongeren, vrouwen en bejaarden. Zij raken getraumatiseerd door het lawaai van de explosies, en door de constante aanvallen. Hun groeiende woede wordt ons echter ook gerapporteerd. Nogmaals, ik houd vol dat deze weg niet zal leiden naar de oplossing van het probleem. Ik geloof stellig dat er geen andere keus is, voor geen van de partijen, dan te werken aan een politieke oplossing die op basis van gezond verstand en rationeel denken moet zijn te vinden.

Vanaf het begin van de aanvallen wisten wij dat zij zinloos waren en alleen maar tot een catastrofe konden leiden. Wij zijn op de hoogte van de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog, van de Nazi-inval in Joegoslavië en het langdurige volksverzet daartegen. Op dit moment willen de agressors geen grondtroepen inzetten omdat zij denken dat hun 'smart bombs' en geleide raketten het probleem kan oplossen. Het probleem kan echter niet worden opgelost met raketten, bommen of grondtroepen want als een volk vastbesloten is te vechten, dan zal zij dat overal doen. Ieder huis zal een burcht worden, iedere

FreeRepublic.com *"The web's premier conservative news discussion forum!"*
[Home | Latest | More | Register | Login | Logoff | Post | Search | Help!]

Topic: White Water

Reducing Kosovo to a speech Holbrooke gets a $40,000 payday

Washington Times
05/05/99 *George Archibald*

President Clinton's special envoy Richard C. Holbrooke broke off critical diplomatic negotiations with Yugoslav President Slobodan Milosevic last year to deliver two speeches for which he was paid $40,000.

Just as the talks reached what Mr. Holbrooke called a "dangerous moment," he flew to Athens to give a speech about Kosovo to the Crans Montana Forum, picking up a $16,000 payment.

A few months later, Mr. Holbrooke abandoned diplomatic efforts in Belgrade and Pristina -- in the midst of a four-day NATO air-strike deadline -- to return to New York to give a speech to the Siemens AG electronics firm for a $24,000 honorarium.

"If we were getting ready to go to war, Holbrooke should have stayed in place to continue diplomatic negotiations," said Philip L. Christenson, a former veteran Republican professional aide on the Senate Foreign Relations Committee who has written op-ed pieces about Mr. Holbrooke.

The accounts emerge as Mr. Holbrooke's already troubled nomination to become U.S. ambassador to the United Nations remains stalled in the Senate Foreign Relations Committee. Investigators are looking closely at Mr. Holbrooke's speechmaking, for which he was paid $205,000 in total fees last year, as well as his book and movie deals.

He also received a $166,000 final advance payment last year for his Random House book, "To End a War," detailing his efforts to achieve a final peace settlement in Bosnia-Herzegovina. Mr. Holbrooke recently sold the movie rights to HBO.

Capitol Hill sources say the disclosures could lead to a wider congressional probe of how U.S. diplomacy led to war in Kosovo. Federal ethics rules bar government employees -- including unpaid presidential appointees, such as Mr. Holbrooke -- from accepting outside compensation "that relates to the employee's official duties."

Mr. Holbrooke and his attorney, Richard I. Beattie, did not respond to inquiries from The Washington Times.

Just before he left for Athens on June 26, 1998, Mr. Holbrooke met Mr. Milosevic in Belgrade, followed by a meeting with Kosovo Liberation Army commanders in Pristina. Mr. Holbrooke's departure from Pristina was followed by a peace proposal that was seen as little more than an ultimatum to Mr. Milosevic, congressional critics say.

The proposal was to allow a NATO military force in Kosovo and Serbia itself, which Mr. Milosevic rejected, criticizing it as an occupation army. Congressional critics of the Clinton administration's diplomatic efforts say that had real negotiations taken place on the enforcement of

though he told reporters in Pristina the day he left, "We all agree that we are in a dangerous moment . . . to prevent the fighting that is already going on from escalating into a general war."

On the same day in Washington, State Department spokesman James P. Rubin told reporters that Mr. Holbrooke had led two days of "intensive diplomatic efforts" with Mr. Milosevic while "the NATO planners are narrowing their options [for military intervention] and fleshing out the details of those options."

"You have Ambassador Holbrooke talking to the Serb leadership," while other U.S. diplomats were talking to Kosovar Albanians and NATO leaders, "so we are trying to put the diplomatic effort into high gear," Mr. Rubin said.

"Clearly, there's been a deterioration in the situation and the blame for that rests primarily on the shoulders of President Milosevic," said Mr. Rubin, who did not disclose that Mr. Holbrooke had left the negotiations to give his speech.

Investigators have found that Mr. Holbrooke scheduled his speech to the private forum weeks earlier, suggesting he sought an excuse to leave Yugoslavia, regardless of the status of diplomatic discussions, one source said.

State Department foreign service veterans were angered by Mr. Holbrooke's move because Yugoslav intelligence would have informed Mr. Milosevic where the chief U.S. envoy had gone, undermining his effectiveness with the Yugoslav president.

The Zurich-based Crans Montana Forum, to whom he spoke, describes itself on its Internet Web site as an elite group of business executives whose strategy is to gain access to new global markets by obtaining "direct and personalized contacts . . . at the highest governmental and administrative levels" in countries throughout the world.

Similarly, on Oct. 13, Mr. Holbrooke left critical diplomatic efforts in Belgrade and Pristina during the four-day NATO air-strike deadline to give his speech in New York.

Just before Mr. Holbrooke left, he told reporters he was implementing a ground-verification agreement signed by Mr. Milosevic to withdraw troops from Kosovo and facilitate the return of tens of thousands of refugees.

Mr. Milosevic reneged on the agreement after Mr. Holbrooke departed to speak to executives at Siemens.

Mr. Holbrooke's U.N. nomination has been snagged for six months by a Justice Department inquiry about his dual role as presidential special envoy and $1.2 million-a-year marketing executive for investment bank Credit Suisse First Boston.

Mr. Holbrooke paid a $5,000 civil fine to avert prosecution for improperly using U.S. embassy officials overseas to promote Credit Suisse investment deals. His actions violated the one-year "revolving-door" ethics law after he left the State Department as an assistant secretary.

Investigators have also found that Credit Suisse paid large sums for Mr. Holbrooke's travel expenses as U.S. special envoy to and from Yugoslavia and other countries.

The Credit Suisse expense payments enabled Mr. Holbrooke to entertain lavishly, despite

government restrictions against such spending by U.S. diplomats, and to live far above the government per-diem limits that apply to government officials and diplomats on official travel, sources said.

State Department Inspector General Jacquelyn L. Williams-Bridgers must rule whether Mr. Holbrooke's mixture of diplomatic and private business activities was proper and whether he was covered by government travel-expense restrictions, despite Credit Suisse's payment of his travel expenses.

A spokesman for the inspector general said she would not comment on an ongoing investigation.

Mr. Christenson, the former aide on the Senate Foreign Relations Committee, complained in his newspaper article about Mr. Holbrooke's seeming international business conflicts and their impact on his effectiveness as a special envoy for the White House in the Kosovo crisis.

"Holbrooke's working for Credit Suisse First Boston during the same visits as special envoy," Mr. Christenson said in an interview. "I'm not saying it's criminal. I'm saying it shouldn't be done. I think it's unseemly for U.S. diplomats also to engage in private business activities. The impression given to a foreign country is that the United States is one of those countries where your diplomacy is for sale."

This is wild stuff!!!
It's not like he was skimping on cleaning the kitchen to make it on a date. He's paid to do his job (I guess he does it well: create more disasters). This war-nick limp-dick actually ran to a gig at a price of thousands of innocent lives.

Not that we should be surprised after East Timor.

Posted by: medialies (info@medialies.org) *
05/05/99 20:44:22 PDT [Reply]

To: medialies
"State Department Inspector General Jacquelyn L. Williams-Bridgers must rule "

Why bother with another facade? This will be just another case of "insufficient evidence".

Holbrooke is the State Dept dude who attested to Larry Lawrence's integrity and military (Merchant Marine) WWII acts of heroism--and shared his DC penthouse while Larry and Shelia were laundering cash in Switzerland. .
From: XGMan (emailhome) *
05/05/99 20:59:45 PDT [Reply]

[Home | Latest | More | Register | Login | Logoff | Post | Search | Help!]

Free Republic, LLC - P.O. Box 9771 - Fresno, CA 93794

May 5 1999

BALKANS WAR: BOMBING FAILURES

Blair 'a dictator'

FROM EVE-ANN PRENTICE IN BELGRADE

TONY BLAIR came under fire from the Balkans yesterday when he was compared to Goebbels. Vuk Draskovic, the ousted Federal Deputy Prime Minister, implied that Britain had elected a dictator as Prime Minister.

"He is the promoter of Nato atrocities against Serbs. He speaks in the same way that Goebbels spoke against the Jews . . . he thinks the US and Great Britain can rule the world. I am proud with Serbia's connections with Jews. Is Mr Blair proud to be like Goebbels?"

Mr Draskovic, the leader of the Serbian Renewal Movement, said: "I think peace is not so far away. Two days, five days or ten days, I cannot say, but very close. People who don't want peace are now afraid, but peace will win."

He is trying to rebuild his power base after being dismissed by President Milosevic

Next page: Strategic Options - Air forces fail to repeat Gulf success

Arts (Mon - Fri) | Books (Sat) (Thu) | British News | Business | Court page | Features (Mon - Fri) | Go (Sat) | Metro (Sat) | Obituaries | Interface (Wed) | Opinion | Sport | Travel (Sat) (Thu) | Vision (Sat) | Weather | Weekend (Sat) | Weekend Money (Sat) | World News

SUBSCRIBE TO THE NEWSPAPER
CONTACT US
COMPLETE ALBUM SELECTION AVAILABLE CLICK HERE • CDNOW

Bombing Failures

Nato faults have prolonged war, says top general

Allies risk crimes tribunal over civilians

Serbs urged to cast out Milosevic

Main story and full links

Next: Strategic Options - Air forces fail to repeat Gulf success

Copyright 1999 Times Newspapers Ltd. This service is provided on Times Newspapers' standard terms and conditions. To inquire about a licence to reproduce material from The Times, visit the Syndication website.

Leeuwarder Courant 5-5-'99

100.

NAVO-actie ondanks alles te verdedigen

Het is niet alleen terecht, maar ook noodzakelijk dat 'Kosovo' overal gespreksonderwerp is. Het is moeilijk om aan de indruk te ontkomen dat in veel gesprekken de discussie versmald wordt tot aan de ene kant voor of tegen de NAVO en aan de andere kant de Serven als slachtoffers of de Serven als daders. Over het droeve lot van de verdreven Kosovaren zijn we het wel ongeveer eens. Probleem is dat het de discussie doodslaat of verhit, terwijl we, in de hachelijke situatie waarin we terecht zijn gekomen, er belang bij hebben tot een oordeel te komen dat een uitweg biedt.

TE GAST

Aggie van der Meer
lid IKV-Fryslân

We hoeven niet te denken dat onze mening er niet toe doet. De verantwoordelijken in de NAVO-landen voelen zich in hun beleid duidelijk gesteund door de overgrote meerderheid van hun burgers. En door de Kosovaarse Albanezen, die zeggen dat voor hen alles verloren is als de NAVO nu zou stoppen. De moeilijke positie waarin de slinkende Servische oppositie terecht is gekomen speelt kennelijk nauwelijks een rol.

Het IKV is niet de enige groepering die vanaf het begin weinig heil zag in bombardementen. De ontwikkelingen lijken hen daar gelijk in te geven, al moet daarbij gezegd worden, dat je er vermoedelijk geen mens meer over hoorde, als ze, zoals eerder in Bosnië, snel effect hadden gehad. Om het gewapend ingrijpen beter te kunnen rechtvaardigen had er in een eerder stadium meer moeten gebeuren op bijvoorbeeld economisch en humanitair gebied en vooral door gerichte steun aan de oppositie.

Toch klopt het niet met de realiteit om de NAVO en de westerse regeringen te verwijten dat ze niets hebben gedaan om verder onheil te voorkomen, of dat hun motieven niet grotendeels in orde waren. Roland Burger, Oostenrijks filosoof, zegt over de NAVO en 'de westelijke waardengemeenschap': „Ze hebben van alles geprobeerd om aan de slachterijen en verdrijvingen een einde te maken. Ze zijn tot de grens van zelfvernedering gegaan en hebben gepraat, beloofd, gedreigd, gesmeekt. Moreel gesproken valt hun niets te verwijten."

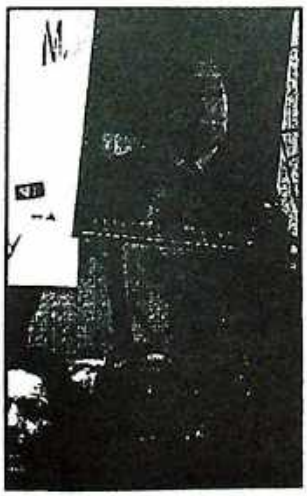

Serven demonstreren voor Milosevic en tegen de NAVO

Los van de nu gevolgde strategie zal ook de discussie gevoerd moeten worden over het recht van de NAVO om in te grijpen in een land buiten het verdragsgebied, als daar op grote schaal de mensenrechten worden geschonden. Mij dunkt dat dat heel goed te verdedigen is als een stap vooruit in het denken over een menswaardige wereldsamenleving. Ondanks alle haken en ogen en minder verheven belangen.

De echte pacifisten onder ons zullen toch ook niet echt gelukkig zijn geweest met het uitblijven van verdere reactie van het Westen, nadat alles wat redelijk mogelijk leek, was uitgeprobeerd? Is het niet te makkelijk om, als er alleen nog maar uit kwaden te kiezen valt, om dan niks te doen? Moet maatschappelijke verantwoordelijkheid soms niet zwaarder wegen dan persoonlijke gezindheid?

Bij militair ingrijpen komt natuurlijk onmiddellijk de vraag op wanneer je het leven van wie op het spel zet. Ook hier geldt, dat het op zich vooruitgang is als het leven van de eigen mensen en van de partij, die wordt aangevallen zo weinig mogelijk in de waagschaal wordt gesteld. Mensen zijn er niet op deze wereld om in machtsstrijden opgeofferd te worden. Het feit dat er zoveel Serven deserteren zegt toch ook wel wat!

Natuurlijk zijn de Serven ook slachtoffer. Maar ze zijn bewust of onbewust ook Milosevics handlangers. „Ze hebben zich", zegt de schrijfster Slavenka Drakulic, „niets gelegen laten liggen aan Sarajevo of Srebrenica en ze hebben de Albanezen niet alleen hun burgerrechten, maar ook hun plaats in de mensheid willen ontnemen." Istvan Eorsi, journalist uit Hongarije heeft het over de Serven „die vaak de graven van voorouders in Kosovo belangrijker vonden dan de vraag hoe de Kosovaren daar moesten leven".

Zoals wij invloed kunnen hebben, kunnen zij dat ook, al wordt er van de mensen van de oppositie steeds meer gevraagd en zijn ze op dit moment hun leven nauwelijks zeker. Toch kan ook een dictatuur niet lang zonder de stilzwijgende ondersteuning van de bevolking overeind blijven.

Ook burgers en hun groeperingen hadden meer kunnen doen dan nu gebeurd is in het zoeken van contacten met de oppositie en het aansluiten bij bestaande initiatieven van IKV, Vrouwen voor Vrede, Amnesty en andere groepen. IKV-Fryslân heeft de toppen van de kerken in Nederland de vraag voorgelegd waarom ze niet of nauwelijks contacten hebben gezocht met de invloedrijke Servisch Orthodoxe Kerk, die zich misschien niet zo blind nationalistisch had opgesteld als ze minder geïsoleerd was geweest.
Het zal moeizaam lange-termijnwerk worden om op allerlei niveaus contacten tussen West en Oost op te bouwen, maar het zal zaak zijn het verzuim in te halen en te herstellen.

Publicatie : Jouster Courant
Datum : 19/05/1999
Pagina : 7
Oplage : 11550
Frequentie : wekelijks
Advertentiewaarde : 189,49
Regio : Skasterland

109.

Skarsterlân gaat band aan met Transvaal

JOURE - Drie organisaties in de gemeente Skarsterlân, het IKV, het Vredesplatform en de Wereldwinkel Joure, hebben het gemeentebestuur achter zich gekregen om een blijvende wederkerige relatie met Zuid-Afrika aan te gaan. Daarbij gaat het om het opbouwen van persoonlijke contacten en ondersteuning van projecten in een samenwerkingsverband tussen Noord-Nederland en de Zuid-Afrikaanse provincie Transvaal. Eén van de mogelijkheden tot uitwisseling met de zwarte bewoners van de Transvaal is de uitwisseling van bestuurders en ambtenaren. Er is namelijk een groot gebrek aan kennis en ervaring op bestuurlijk terrein in Zuid-Afrika.

Tot nu toe zijn de provincies Drenthe, Groningen en een zevental gemeenten uit Friesland bij dit samenwerkingsverband betrokken. Men werkt samen met de Stichting Kopano. Kopano is met name actief in Transvaal. Deze organisatie werkt samen met de Afrikaanse partnerorganisatie, het Transvaal Rural Action Commitee (TRAC). De Stichting Kopano - wat ‚band' of ‚relatie' betekent - heeft in Zuid Afrika al een aantal succesvolle projecten ondersteund. Zo heeft men geholpen bij de oprichting van een lokaal radiostation in het dorp Moutse. In Zuid-Afrika zelf is de kennis op het gebied van een lokaal radiostation gering. TRAC nam daarom contact op met Kopano die de plaatselijke omroepen in Assen en Emmen inschakelde. Vervolgens konden twee vrouwen uit Moutse stage lopen bij deze omroepen. De radio-uitzendingen zijn belangrijk, omdat tachtig procent van de huishoudens over een radio beschikt en analfabetisme geen belemmering vormt.

Enkele jaren geleden werden er plaatselijke particuliere initiatieven met betrekking tot Zuid-Afrika in Skarsterlân georganiseerd. De drie organisaties die deze initiatieven ontplooiden zijn blij dat de band met Zuid-Afrika nu een structureel karakter krijgt. Het aangaan van een band past goed binnen de beleidskaders zoals die op het terrein van Internationale Betrekkingen door de gemeente Skarsterlân zijn geformuleerd. De gemeente wil vooral actief zijn in het ondersteunen van projecten en het bieden van stagemogelijkheden. De kosten van deze structurele band met Transvaal belopen ongeveer ƒ 4800.- en komen ten laste van het budget Internationale Betrekkingen van de gemeente.

May 5 1999 BALKANS WAR: BOMBING FAILURES

Mary Robinson emphasises the need to avoid civilian casualties wherever possible
Photograph: SIMON BROOKE-WEBB

Nato faults have prolonged war, says top general

FROM CHARLES BREMNER IN BRUSSELS

NATO'S top general yesterday delivered a blunt admission of failings in the alliance's campaign against Serbia and predicted that it had prolonged the conflict and could cost additional lives.

Naumann: admits that planes were shot down

General Klaus Naumann, chairman of the Nato military committee, said the air war was now working, but Serbia could still achieve its aim of mass deportation of ethnic Albanians from Kosovo.

The German general gave his unvarnished account of the campaign on the eve of his retirement this week. At the same time, the alliance claimed an "extremely successful" day of strikes against targets in Kosovo and Serbia and dismissed as Serb propaganda claims that it had bombed a bus on Monday, killing civilians.

Nato also reported the shooting down of a MiG29 Serb warplane in a dogfight. However, the straight-speaking General Naumann gave the first confirmation that two US jets that crashed in the campaign had been shot

SUBSCRIBE TO THE NEWSPAPER
CONTACT US

Bombing Failures

Allies risk crimes tribunal over civilians

Serbs urged to cast out Milosevic

Blair 'a dictator'

Main story and full links

Next: Strategic Options - Air forces fail to repeat Gulf success

Z.O.Z.

down, as Serbia had claimed. Nato had previously reported only engine failure.

Drawing lessons from the air offensive, General Naumann said: "Quite frankly and honestly, we did not succeed in our initial attempt to coerce [President] Milosevic through airstrikes to accept our demands. Nor did we succeed in preventing Yugoslavia pursuing its campaign of ethnic separation and expulsions."

The air campaign alone could never entirely stop the Serb paramilitary from killing the population, he said. "President Milosevic's campaign of mass deportation is still achievable."

General Naumann's main complaint was that the Nato military had its hands tied by the need to keep political consensus among the 19-member coalition. "We need to find a way to reconcile the conditions of coalition war with the prin-ciple of the use of surprise and the overwhelming use of force. We did not apply either in Operation Allied Force and this cost time and effort and potentially additional casualties. The net result is that the campaign has been undoubtedly prolonged."

He did not elaborate, but his remarks appeared to back up reports that General Naumann and other top officers deplored the allies' failure to hit harder at the outset of the campaign and prepare a ground offensive. The general, who conceded some bitterness over being forced to make way for an Italian successor in the middle of Nato's greatest military test, insisted that there was no reason to change the alliance's approach to its campaign. He said it was true in military history that air power "never won a war", but he said he saw a "real chance that we can make it" in Yugoslavia.

General Naumann lamented a catalogue of inadequacies in the campaign, mainly connected to the lack of suficient military capability in Europe. Last night France announced that it would increase its aircraft in the conflict area by 25 per cent.

Europe was unable to organise the humanitarian air drop to refugees inside Kosovo because it lacked aircraft that could fly high enough to escape anti-aircraft fire, the general said. He complained of the alliance's "deplorable slow deployment of our forces in Albania and Macedonia".

The outspoken general's blunt briefing at Nato headquarters gave the Serbs public credit for hitting the F117 Stealth fighter in the first days of the campaign

Next page: Allies risk crimes tribunal over civilians

Arts (Mon - Fri) | Books (Sat) (Thu) | British News | Business | Court page | Features (Mon - Fri) | Go (Sat) | Metro (Sat) | Obituaries | Opinion | Sport | Travel (Sat) (Thu) | Vision (Sat) | Interface (Wed) | Weather | Weekend (Sat) | Weekend Money (Sat) | World News

Copyright 1999 Times Newspapers Ltd. This service is provided on Times Newspapers' standard terms and conditions. To inquire about a licence to reproduce material from The Times, visit the Syndication website.

NAVO-generaal bij afscheid:

'Besluitvorming vertraagt acties'

Door onze correspondent BIRGIT DONKER

BRUSSEL, 5 MEI. De luchtacties van de NAVO tegen Joegoslavië duren langer dan verwacht, omdat het verrassingseffect en het volle gebruik van de militaire superioriteit waren uitgesloten door de noodzaak alle lidstaten op één lijn te houden.

Dat zei gisteren de Duitse generaal Klaus Naumann, voorzitter van het militair comité van de NAVO, op een afscheidspersconferentie in Brussel. Naumann is de eerste in de NAVO-top die toegeeft dat de besluitvorming de militaire actie vertraagt. „We moeten een manier vinden om de voorwaarden van een coalitie-oorlog te verzoenen met de principes van een militaire operatie, zoals verrassing en de inzet van overweldigende machtsmiddelen", aldus Naumann. Hij zei voorts dat de NAVO-strategie niet moet worden veranderd en dat grondtroepen pas moeten worden gezonden in „een omgeving die dat toestaat", maar hij gaf ook toe dat de NAVO de 'etnische zuivering' van Kosovo niet kan verhinderen. „Ik geloof eerlijk en oprecht dat we niet zijn geslaagd in onze oorspronkelijke poging om met luchtaanvallen [de Joegoslavische president] Milošević te dwingen onze eisen te accepteren, noch zijn we er in geslaagd te voorkomen dat het Joegoslavische leger een campagne voerde van etnische zuivering."

In Albanië is op een trainingsvlucht weer een Apache-helikopter neergestort. De twee inzittenden kwamen om; de eerste slachtoffers aan de kant van de NAVO.

President Clinton is vandaag op het NAVO-hoofdkwartier in Brussel voor een onderhoud met secretaris-generaal Solana en met Naumann en opperbevelhebber Clark. Tijdens zijn 30 uur durende verblijf in Europa bezoekt Clinton Amerikaanse troepen in Duitsland. Hij ontmoet er ook de drie Amerikaanse soldaten die zondag door de Serviërs werden vrijgelaten en vluchtelingen uit Kosovo. Tot zover onze correspondent.

Na overleg met de Russische Kosovo-gezant Tsjernomyrdin drong gisteren in New York secretaris-generaal Kofi Annan van de VN er bij Joegoslavië op aan een VN-missie in Kosovo toe te laten, om de humanitaire situatie te beoordelen en vast te stellen wat kan worden gedaan voor de terugkeer van vluchtelingen. Tsjernomyrdin zei dat zijn bemiddelingspoging vastzit op de vraag wat voor vredesmacht in Kosovo moet worden gelegerd: een niet of licht gewapende VN-missie of een door de NAVO geleide troepenmacht. Volgens *The Financial Times* wordt in Belgrado gesproken over toelating van een lichtgewapende VN-macht, in plaats van de VN-missie van burgers. De rol van de VN komt morgen in Bonn ter sprake bij een bijeenkomst van de ministers van Buitenlandse Zaken van de G8, de zeven grootste industrielanden in de wereld en Rusland. (Reuters, AP, AFP)

• BULGARIJE: pagina 5
• HOOFDARTIKEL: pagina 9

ASSEN – Premier Kok en zijn echtgenote Rita woonden vanochtend het begin van het bevrijdingsfestival in Assen bij. (Foto Sake Elzinga)

Vrijheidsfeest ondanks Kosovo

Door een onzer redacteuren

ROTTERDAM, 5 MEI. Versobering? „Daar zijn we niet zo mee bezig, hoor", zegt een organisator van het bevrijdingsfestival in 's Hertogenbosch. Een ander: „Als je goed kijkt is het elk jaar wel ergens oorlog."

Nederland viert vandaag feest, oorlog in Kosovo of niet. De dertien bevrijdingsfestivals, gratis popconcerten die vooral zijn bedoeld voor jongeren, hebben de programmering niet gewijzigd. De grootste attracties zijn dit jaar de zangers Acda en De Munnik en de popgroepen Skik en Roméo, die elk op ten minste vier festivals hun opwachting maken. Vorig jaar werden de festivals door ongeveer 650.000 mensen bezocht.

Het Nationaal Comité 4 en 5 mei besloot eerder deze week dat een al te uitbundige viering van bevrijdingsdag dit jaar ongepast was. Het Comité schrapte een dansmanifestatie in Utrecht en enkele vrolijke muziekstukken. De organisatoren van de bevrijdingsfestivals vinden 'Kosovo' reden te meer om 54 jaar vrijheid te vieren. Wel hebben ze collectief besloten momenten van bezinning in te lassen. „Je merkt dat Kosovo mensen bezighoudt en je wilt toch iets aanreiken", zegt een woordvoerder van het festival in 's Hertogenbosch.

Zo worden alle festivals vandaag op enig moment onderbroken voor een à twee minuten stilte. Niet om net als gisteren de doden te herdenken, benadrukt een woordvoerder van het Comité 4 en 5 mei, maar „om erbij stil te staan hoe bevoorrecht je hier bent". Her en der worden tegelijk de kerkklokken geluid. „Anders is het moeilijk om iedereen stil te krijgen." Almere heeft gekozen voor twee minuten 'aandacht'. Om zeven uur, als op het festivalterrein twaalf- tot zestienduizend mensen bijeen zijn, zal 'Seven o'clock news' van Simon en Garfunkel te horen zijn. „Dan kunnen ze even nadenken."

Verwijzingen naar de directe actualiteit blijven op de meeste plaatsen achterwege. In Assen wordt in een 'bezinningsblok' op hiphopmuziek een verhaal verteld over 'omgaan met vrijheid'. Sommige artiesten leggen een *statement* af over wat bevrijdingsdag voor hen betekent, of hebben een speciaal lied gecomponeerd. Vluchtelingenwerk Nederland voert op de feestterreinen campagne voor het 'recht op veiligheid voor mensen die op zoek zijn naar bescherming'. „De nadruk in het asielbeleid moet minder liggen op: hoe houden we de mensen buiten", aldus een woordvoerder. Enkele festivals houden een collecte voor de organisatie WarChild, die opkomt voor kinderen van alle vluchtelingen. Alleen Wageningen laat de bezinning om negen uur 's avonds gepaard gaan met fragmenten uit het Radio 1-journaal. Over Kosovo.

• DILEMMA: pagina 3

De bemiddeling van Rus
de Kosovo-crisis heeft n
doorbraak gebracht. Dit
geactualiseerde versie va
artikel dat gisteren onvol
de krant verscheen.

Rusland heeft (nog) geen eigen inbreng

Door onze redacteur
ROBERT VAN DE ROER

ROTTERDAM, 5 MEI. De be
van de Russische gezant Tsjer
in de Kosovo-crisis heeft tot n
doorbraak gebracht. Maandat
hij de Amerikaanse presidem
en gisteren VN-secretaris-gen-
nan, maar na beide visites is o-
matieke oplossing nog niet in

Tsjernomyrdin rapporteerde
over zijn zes uur durende overlaf-
gelopen vrijdag met de Joegha
leider Milošević. De uitkom van
had Tsjernomyrdin vrijdag zelf
ficeerd als „solide vooruitgank al
wil Milošević nog steeds niets van
een *gewapende* internationa des-
macht in Kosovo waarin de O de
hoofdrol speelt. De NAVO-le de
uitkomst meteen al onvoldoe aar-

mee tevens de Amerikaanse verwachtingen van Tsjernomyrdins bezoek aan het Witte Huis waren getemperd.

De Russische oud-premier gaf Clinton ook een brief met „procedurele ideeën" van diens Russische collega Jeltsin, zoals Amerikaanse regeringsfunctionarissen het hoffelijk uitdrukten. Al even plechtig zeiden zij na afloop van het anderhalf uur durende overleg dat Clinton en Tsjernomyrdin hun verschillen over de oplossing van het conflict hadden verkleind, maar zij erkenden dat een oplossing niet in zicht is en dat de gesprekken nog „enkele dagen of weken" zullen voortduren. VN-chef Annan waarschuwde gisteren na afloop van zijn overleg met de Rus eveneens voor hoge verwachtingen over een diplomatieke oplossing. De komende tijd, met morgen een ontmoeting van de ministers van Buitenlandse Zaken van de zeven grootste industrielanden en Rusland op het programma, zal het diplomatieke getouwtrek zich steeds meer concentreren op de komst van een al dan niet gewapende vredesmacht en de samenstelling daarvan.

De wereldgemeenschap is voorlopig nog niet veel opgeschoten met de vredesbemiddeling van Moskou. Rusland heeft nog geen eigen inbreng in de crisis, althans geen inbreng die voldoet aan de NAVO-eisen. Daardoor dreigt een nieuwe blamage voor de Russische diplomatie. Een maand geleden kon de Russische premier Primakov na afloop van een bezoek aan Belgrado ook al niets anders meedelen dan dat Milošević weigerde te voldoen aan de NAVO-eisen.

Zolang Moskou voorstellen blijft aandragen – van eigen of Joegoslavische makelij – die geen melding maken van een gewapende (lees: door de NAVO geleide) troepenmacht, zal de Russische cirkelgang niet worden doorbroken. Het is onduidelijk hoe lang de kwijnende politieke grootmacht dit vertoon van onmacht nog kan blijven herhalen. Tsjernomyrdin zei gisteren dat hij net zo lang doorgaat tot hij in oplossing heeft bereikt. Dat werpt de vraag op of Rusland toch langzaam zal opschuiven richting de Westerse verlangens om zijn eigen isolement te doorbreken.

De Westerse vriendelijkheid jegens de Russische rol is groot omdat van het Westen zelf geen bemiddeling te verwachten is zolang de NAVO blijft bombarderen én Belgrad geen krimp geeft. Het aanhoudende gebrek aan succes van de huidige NAVO-campagne maakt de Westerse ontvankelijkheid voor de Russische rol echts groter. Het Westen is ervan overtuigd dat Rusland als Slavische broedermeest geëigende partij is om Milošević tot concessies te bewegen.

Sinds het begin van de bombardementen op 24 maart staan twee elkaar versterkende problemen een diplomatieke oplossing in de weg: de onbuigzaamheid van Milošević en de kloof tussen Rusland en het Westen. De Joegoslavische leider wil niets weten van een gewapende internationale troepenmacht die geleid wordt door de NAVO. Milošević wilde tot nu toe niet verder gaan dan een ongewapende macht van niet-NAVO-landen, geformeerd door de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) of door de Verenigde Naties.

Tsjernomyrdin heeft deze al eerder afgewezen optie weer met Clinton besproken, maar enige kans maakt zij niet: 1.400 ongewapende OVSE-waarnemers die moesten toezien op het oktober-akkoord van de Amerikaan Holbrooke met Milošević, stonden eerder al machteloos bij het begin van de huidige Joegoslavische 'Operatie Hoefijzer': de moorddadige ontvolking van Kosovo. Volgens *The Financial Times* wordt nu in Belgrado gewerkt aan een voorstel een lichtbewapende VN-macht toe te laten, in plaats van de uit burgers bestaande VN-missie waarvan in Servië tot nu toe sprake was. Zelfs als dit waar is, is het nog te vroeg om te spreken van enige beweging in het standpunt van Joegoslavië. Het feit dat Milošević nog steeds de kaart van een soort OVSE-plus-model speelt, geeft aan hoe hardnekkig hij zich verzet tegen een 'bezetting' door de NAVO.

Het tweede probleem – de kloof tussen Rusland en het Westen – heeft tot nu toe de koppigheid van Milošević versterkt. Rusland en het Westen verschillen fundamenteel van mening over de staatsterreur van Milošević in Kosovo. Rusland treedt niet met geweld op tegen de genocide en etnische zuivering in Kosovo, en gedoogt daarmee de facto dit beleid van Belgrado. Zolang Rusland aan deze kant van de lijn blijft staan, is de kans klein op een breed gedragen internationale oplossing. Het dilemma voor Rusland en zijn leiders is groot: het is politiek-pschychologisch moeilijk voorstelbaar dat uitgerekend Moskou zich opwerpt als pleitbezorger van een NAVO-vredesmacht in Kosovo. Daarvoor is de Russische wond van de NAVO-uitbreiding naar het oosten, tegen de zin van Moskou, nog te vers.

Amerikaanse regeringsfunctionarissen en VN-chef Annan hebben er de afgelopen dagen op gezinspeeld dat Tsjernomyrdin inziet dat een veilige terugkeer van de Kosovaren alleen haalbaar is met een robuuste internationale troepenmacht. Maar zelf zei de Rus dat het militaire of civiele karakter van deze macht nog „onderwerp van onderhandelingen" is. Voor de NAVO is dit geen punt van discussie. „En dat weten de Russen heel goed", zei vanochtend een hoge Westerse diplomaat, die morgen aanschuift bij het G8-overleg in Bonn.

Veel alternatieven voor een diplomatieke oplossing zijn er niet. Een exclusieve VN-vredesmacht, zoals tijdens de oorlog in Bosnië, lijkt voor het Westen zo goed als uitgesloten. Een vredesmacht waarin de NAVO domineert en waaraan ook Rusland meedoet, vergelijkbaar met de huidige door de NAVO geleide vredesmacht SFOR in Bosnië, maakt al meer kans. Een soortgelijke variant met het VN-zegel erop zou ook voor de VS acceptabel zijn. Dat verklaart ook waarom de VN langzaam betrokken raken bij de speurtocht naar een oplossing.

Rumoerig debat in parlement

Luchtruim Bulgarije open voor NAVO

Door onze correspondent RENÉE POSTA

SOFIA/BOEDAPEST 5 MEI. Er werd veel gescholden in en rond het gebouw van het Bulgaarse parlement gisteren, maar uiteindelijk stemde een overweldigende meerderheid van het parlement voor openstelling van het Bulgaarse luchtruim aan de NAVO.

Zes uur duurden de debatten die live op de Bulgaarse radio en televisie werden uitgezonden en die door de linkse oppositie ruim werden benut om zich te profileren. Inspelend op gevoelens van veel Bulgaren dat betrokkenheid bij de NAVO de kans op een oorlog in Bulgarije alleen maar dichterbij brengt, trokken de socialisten (de ex-communisten) fel van leer. Veiligheidsagenten moesten voorkomen dat het tot een handgemeen kwam toen oppositieleider Georgi Parvanov, leider van de Socialistische Partij, de regering beschuldigde van landverraad. Volgens hem zou een positief antwoord op het NAVO-verzoek Bulgarije direct bij de oorlog betrekken. In een toespeling op een incident een week geleden waarbij een NAVO raket boven Sofia neerkwam, schilderde hij een dramatisch rijk van de Europese landkaart zou dan verdwijnen en het land medeplichtig zou maken aan het geweld in Kosovo. De leider van de partij van de Turkse minderheid omschreef de stemming als „een historische kans op de laatste trein naar Europa".

Bulgarije is het laatste buurland van Joegoslavië dat zijn luchtruim openstelt voor de NAVO-vliegtuigen. De NAVO mag alleen gebruik maken van een strook van enkele honderden kilometers van de grens met Joegoslavië en niet boven grote steden, industriële centra en de kerncentrale in Kozloduej vliegen. Nog deze week komt een team van NAVO-experts de Bulgaren helpen bij het aanpassen van hun eigen luchtafweer, zodat ze onderscheid kunnen maken tussen 'vriend of vijand' in de lucht.

Bulgarije heeft moeilijke weken se analist Evgeni Dainov. Volgens hem raakte de regering, die daarentegen sterk gericht is op Euro-Atlantische integratie, na het begin van de bombardementen aanvankelijk in paniek. „Ze wist geen beleid te maken of beslissingen te nemen. Ze kon gewoon niet uitleggen wat ze aan het doen was, terwijl de media de NAVO en Europa zwart maakten."

De politieke storm lijkt nu even voorbij, maar Ognjan Mintsev, een andere analist, waarschuwt voor nieuwe instabiliteit als de oorlog in Joegoslavië blijft voortduren.

Nu al is Bulgarije zestig procent van zijn buitenlandse handel kwijt omdat de Donau in Joegoslavië als gevolg van de bombardementen en de vernietiging van bruggen niet meer bevaarbaar is. De enige weg naar Europa voert nu via Roeme-

Luchtbrug naar Italië voor 10.000 Kosovaren

Door onze correspondent
ROME, 5 MEI. Italië zal tienduizend gevluchte Kosovaren opnemen die nu in kampen in Macedonië zitten. De eerste helft zal met een luchtbrug naar de militaire basis in Comiso worden gebracht, op Sicilië.

Rome reageert hiermee op noodsignalen vanuit Macedonië, dat de toestand in de vluchtelingenkampen onhoudbaar wordt. De minister van Binnenlandse Zaken, Rosa Russo Jervolino, zei gisteren dat de hulpgoederen en militairen die Italië naar Albanië heeft gestuurd „succes hebben gehad door de bijbelse exodus te voorkomen die aan het begin van de oorlog werd gevreesd". Rome zegt in verschillende kampen in Albanië in totaal 40.000 vluchtelingen te verzorgen.

„Italië zal een extra inspanning doen om ook de vluchtelingen in Macedonië te helpen", aldus Russo Jervolino. Zij suggereerde dat ook landen als Frankrijk vluchtelingen uit Macedonië moeten opnemen.

De luchtbrug zal „zaterdag, uiterlijk maandag" op gang komen en per dag 830 vluchtelingen naar Comiso brengen. Het kabinet lijkt voor opvang in Sicilië te hebben

de NAVO en de Joegoslavische luchtmacht boven Bulgaars grondgebied.

Uiteindelijk werd het NAVO-verzoek echter met een grote meerderheid (153 stemmen tegen 81, bij één onthouding) aangenomen nadat minister Nadezjda Mihailova van Buitenlandse Zaken had verklaard dat tegenstemmen Bulga-

achter de rug. De centrum-rechtse regering van premier Kostov had aanvankelijk geen antwoord op het begin van de NAVO-acties. „Onze bevolking moest niets hebben van de acties. Anti-Europese en anti-Amerikaanse gevoelens groeiden. In plaats van Europeanen werden we weer een Balkanvolk, dat zich sterk met Servië identificeerde", meent de Bulgaar-

Bulgarije bereikbaar is. Mintsev maakt zich ook grote zorgen over het buurland Macedonië dat dreigt te bezwijken onder de vluchtelingenlast. „Als er etnisch geweld uitbreekt in Macedonië kan Bulgarije niet afzijdig blijven." Mintsev benadrukt dat de Bulgaren veel dichter bij de Macedoniers staan dan bij de Serviërs.

Opnieuw Apache neergestort

TIRANA, 5 MEI. Bij een trainingsvlucht in het noorden van Albanië is een Apache-gevechtshelikopter verongelukt. De twee Amerikaanse piloten kwamen om het leven. Ze zijn de eerste slachtoffers aan NAVO-zijde sinds op 24 maart de luchtacties tegen Joegoslavië begonnen.

Over de oorzaak van het ongeluk, 75 kilometer ten noorden van Tirana, is nog weinig bekend. Waarschijnlijk heeft de Apache een hoogspanningskabel geraakt. Van vijandelijk vuur zou in de buurt geen sprake zijn.

Het is de tweede keer dat een Apache neerstort sinds de NAVO op 6 april een begin maakte met de overbrenging van 24 van deze gevechtshelikopters naar Albanië. De toestellen moeten worden ingezet tegen Servische grondtroepen, pantserwagens en tanks in Kosovo. Op 26 april, de dag waarop de overbrenging van de Apache-vloot werd voltooid, stortte al een van de helikopters in Albanië neer. De bemanning kon toen worden gered.

Hoewel van NAVO-zijde is gewaarschuwd dat de Apaches geen wondermiddelen zijn, worden deze gevechtshelikopters gezien als een belangrijk wapen in de strijd tegen de Serviërs op de grond en als het enige instrument dat daadwerkelijk in staat kan worden geacht iets te ondernemen tegen de massale 'etnische zuivering' in Kosovo. Een maand na de overbrenging van de eerste Apaches is het evenwel nog steeds niet tot een inzet in Kosovo gekomen.

De NAVO was toen al verweten erg laat te zijn met de overbrenging van de Apaches. De opperbevelhebber van de NAVO, generaal Wesley Clark, had al kort na het begin van de luchtacties op 24 maart om Apaches gevraagd, maar pas op 26 april, een maand later, was de vloot compleet. De Amerikanen voerden ter verdediging aan dat er problemen met de logistiek in Albanië waren. (Reuters, AP)

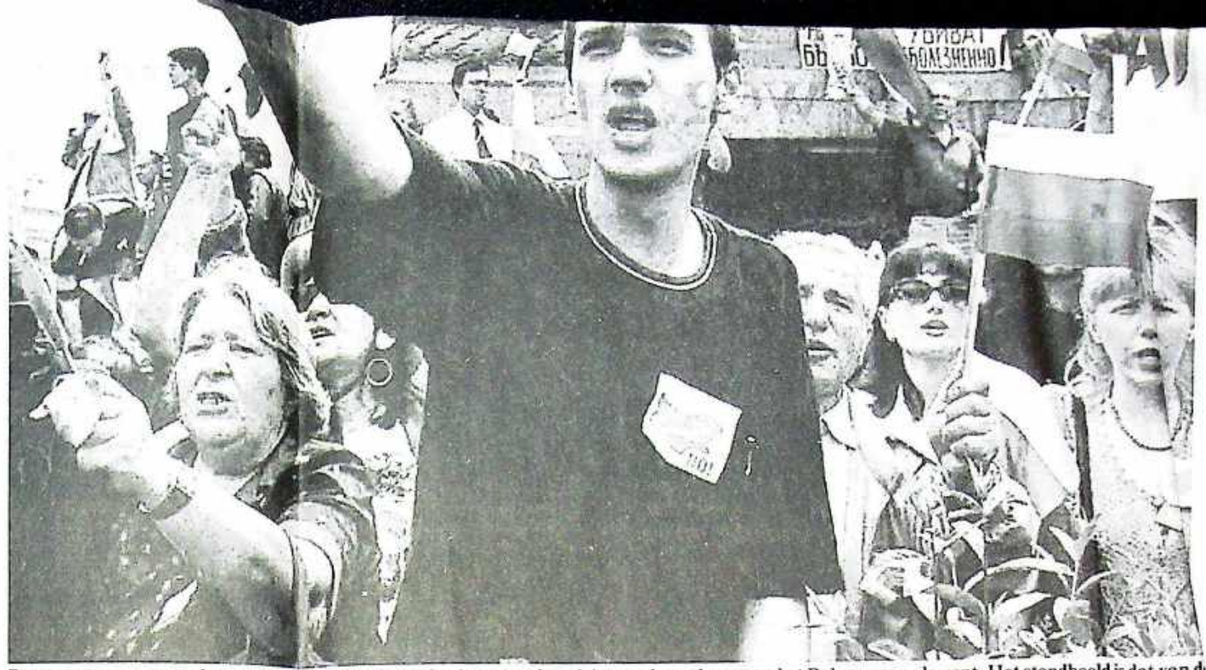

Betogers roepen tegen de regering en de NAVO gerichte leuzen op het plein voor het gebouw van het Bulgaarse parlement. Het standbeeld is dat van de Russische tsaar Alexander II, die in de vorige eeuw Bulgarije van de Turken bevrijdde. (Foto AP)

gekozen om de opvangcentra langs de Adriatische kust niet verder te belasten.

Maandag maakte het ministerie van Binnenlandse Zaken bekend dat alleen al vorige maand 5.700 Kosovaren naar Zuid-Italië zijn gevlucht, met snelle motorboten van Albanese misdaadbendes. Sinds het begin van dit jaar zijn naar schatting 9.000 Kosovaren naar Italië gevlucht.

Russo Jervolino waarschuwde dat de politie hard zal optreden tegen mensensmokkelaars en nieuwe wettelijke mogelijkheden voor arrestatie en inbeslagname ten volle zal benutten. Sinds het begin van het jaar zijn 111 mensen gearresteerd wegens mensensmokkel en 54 boten in beslag genomen.

De basis Comiso is in de jaren tachtig bekend geworden als een van de plaatsen waar kruisraketten werden gestationeerd. De laatste daarvan zijn acht jaar geleden weggehaald. Er werd al geruime tijd gezocht naar een andere bestemming voor de gebouwen op de basis, die in feite een kleine stad vormt, met duizend appartementen, supermarkten, sportvelden en kerken.

Een kapotte bus als wapen tegen de NAVO

De Joegoslavische autoriteiten hebben belang bij burgerslachtoffers. De verleiding is groot het lot een handje te helpen. Een kapotte bus kan daarbij als instrument dienen.

Door onze redacteur
COEN VAN ZWOL

ROTTERDAM, 5 MEI. Bijna alle verslaggevers die maandag aan de hand van de Servische autoriteiten een verwoeste lijnbus bij de Montenegrijnse grens bezochten, meldden dat er naar hun gevoel iets niet klopte. Was dit een NAVO-aanval, of een macaber tableau, gearrangeerd door Serviërs?

In de Servische versie wordt de lijnbus van Peć naar de Montenegrijnse hoofdstad Podgorica rond twaalf uur maandagochtend bij het dorp Savine Vode aangevallen door een NAVO-vliegtuig. Persbureau Tanjug meldt dat de bus was afgeladen met vrouwen en kinderen. Reddingspogingen zouden zijn gehinderd door meedogeloze NAVO-aanvallen.

Later op de middag mogen buitenlandse cameraploegen zelf gaan kijken. Op een kale berghelling staat een met kogelgaten doorzeefde bus die door zijn wielen is gezakt. Verminkte lijken van vrouwen en mannen, sommigen met de witte Albanese fez, anderen in Servisch politie-uniform, liggen rond de bus. Ook is er wat kinderspeelgoed en liggen er patroonhulzen met Engels opschrift. „Twee uur lang heeft de NAVO deze bus gebombardeerd", weet een onderzoeksrechter. Er zouden twintig doden en 43 gewonden zijn gevallen. Staatszender RTS toont die gewonden op het avondnieuws. Ze komen niet aan het woord; wel een arts die vertelt dat sommige slachtoffers derdegraads verbrandingen hebben.

Bronnen binnen de NAVO speculeerden dat wellicht een politiekonvooi was geraakt dat gebruik maakte van een menselijk schild. Gisteren zeiden NAVO-woordvoerders evenwel zeker te weten dat NAVO-toestellen niets aan de slachting hebben bijgedragen. Dit zou zijn gebleken na analyse van pilotenverslagen en videobeelden.

NAVO-bronnen wijzen op ongerijmdheden. Zo was er op enkele tientallen meters van de bus een grote bomkrater en enkele kleinere inslagen, op het eerste gezicht van mortiergranaten. De bus zelf zat echter vol kogelgaten, de meeste van de zijkant door de bus geschoten. En de NAVO schiet niet met kogels, maar met raketten. Een NAVO-militair zei dat het ging om een lijnbus waarin Servische politietroepen tussen Albanese passagiers zouden hebben gezeten, of die passagiers als menselijk schild meevoerden. De bus zou in een hinderlaag van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK zijn gelopen. In de streek is vorige maand zwaar gevochten.

Gezien het publicitaire effect dat eerdere NAVO-missers – afzwaaiers op woonwijken, een gebombardeerd vluchtelingenkonvooi, een verwoeste trein en bus – zou de Servische overheid de verleiding niet hebben kunnen weerstaan om ook de bus van Savine Vode te gebruiken. Al was de *mise en scene* knullig. Zoals na de NAVO-aanval op het vluchtelingenkonvooi in Kosovo van 14 april ook een lompe vervalsing in omloop werd gebracht, waarin een piloot ('Charlie Bravo') door een AWAC ('Moeder') bevel krijgt vluchtelingen te bombarderen.

Het UÇK kwam gisteren met een derde versie: de bus was maandag – leeg – beschadigd bij een NAVO-aanval op een politiestation in Savine Vode. Een Albanees gezin, dat in het politiestation werd vastgehouden was daarbij gedood: een man, zijn vrouw, hun drie dochters en hun zoon, allen uit het dorp Jablanica Mahde. Het was vervolgens een koud kunstje de „NAVO-aanval" op de bus in scene te zetten.

De NAVO stelt dat de Servische autoriteiten alles doen om verwarring te wekken over de vraag wat een civiel en wat een militaire doel is. Een bekende methode is de vorming van gemengde konvooien: tankcolonnes met een menselijk schild van vluchtelingen. In een recente opname van Netwerk is een Servische luchtdoelbatterij te zien tegen een zijmuur van een ortho-

doxerk. Human Rights Watch meldt op 30 april dat het Joegoslavische leger in Kosovo systematisch onderdorpen in boerderijen verstopt.

Institute for War and Peace Reporting schreef onlangs dat in Kosovo inmiddels geruchten de ronde doen over de twintig doden die zouden zijn gevallen bij het bombardement op de staatszender RTS in Belgrado. CNN zou twee uur voor de aanval alle apparatuur uit het RTS-gebouw hebben gehaald, RTS-werknemers begrepen de hint. Zij hadden weinig zin om 's nachts nog een 'kerkhofdienst' te draaien.

De leiding van RTS zou 'desertie' echter met ontslag hebben bestraft, waardoor het gebouw niet bemand bleef. Het bombardement op de RTS leidde in het buitenland tot felle protesten, omdat de televisie een civiel doel zou

Premier ontkent betrokkenheid Jospin in het nauw door Corsica-affaire

Indonesië en Portugal tekenen vandaag in New York [illegible] akkoord over

Timorese milities bedreigen aborden

Mini-krijgsheren zijn zelbaasjes van het leger

de president bekend dat de Oost-Timorezen op 8 augustus in een referendum antwoord mogen

Oost-Timor

NRC Handelsblad 060599

100 km

Timor Zee

OOST-TIMOR

Dili

Manatuto

Baucau

N

blies de organisatie in 1995 nieuw leven in om te strijden voor bijvendse integratie in Indonesië. 'Rood en Wit Metaal', met twee tens. Commandant van deze eenzen lid van het districtsbestuur.

Van de leider van de in Dili gevestigde milities 'Doorn' (Aitarak), Eurico Guterres, wordt gezegd dat hij een agent is van de Indonesische inlichtingendienst SGI, maar hij zou ook de steun genieten van de gouverneur van Oost-Timor Abi-

[illegible] militieleden die hem- [illegible] vanuit de kwestie Oost-Timor, [illegible] sinds hij vorige week naar Ma- [illegible] caO,k zijn broer Emanuel is in-

[illegible] ding van Oost-Timor [illegible] militieleden verdeeld in [illegible] tegenstanders van onaf- [illegible] eld. Het bekendste [illegible] is de voormanstaande [illegible] fascatao: Mario Carras- [illegible] tien jaar gouverneur van- [illegible] Or en daarna vele jaren [illegible] tur. Maar zijn broer- [illegible] ketie zich in voor onaf- [illegible] heid. De terreur op [illegible] Cor heeft deze gespleten [illegible] ifter bijeengebracht in de [illegible] al van blijvend Indone- [illegible] stuur. Enige weken gele- [illegible] die Doorn-militie van Gu- [illegible] tswoning van Emanuel Ca- [illegible] raan en bij die aanval [illegible] wder anderen dit ens zoon [illegible] geDit voorval deed Mario [illegible] Calao, tot op dat moment [illegible] delgens het weekblad Gara [illegible] deft van koers veranderen. [illegible] To[illegible] ook nog doodsbedreigin- [illegible] gering van milities die hem- [illegible] vaneid beschuldigden vanwe- [illegible] ge ; soms genuanceerde me- [illegible] nuger de kwestie Oost-Timor, [illegible] vuge hij vorige week naar Ma- [illegible] cao,k zijn broer Emanuel is in-

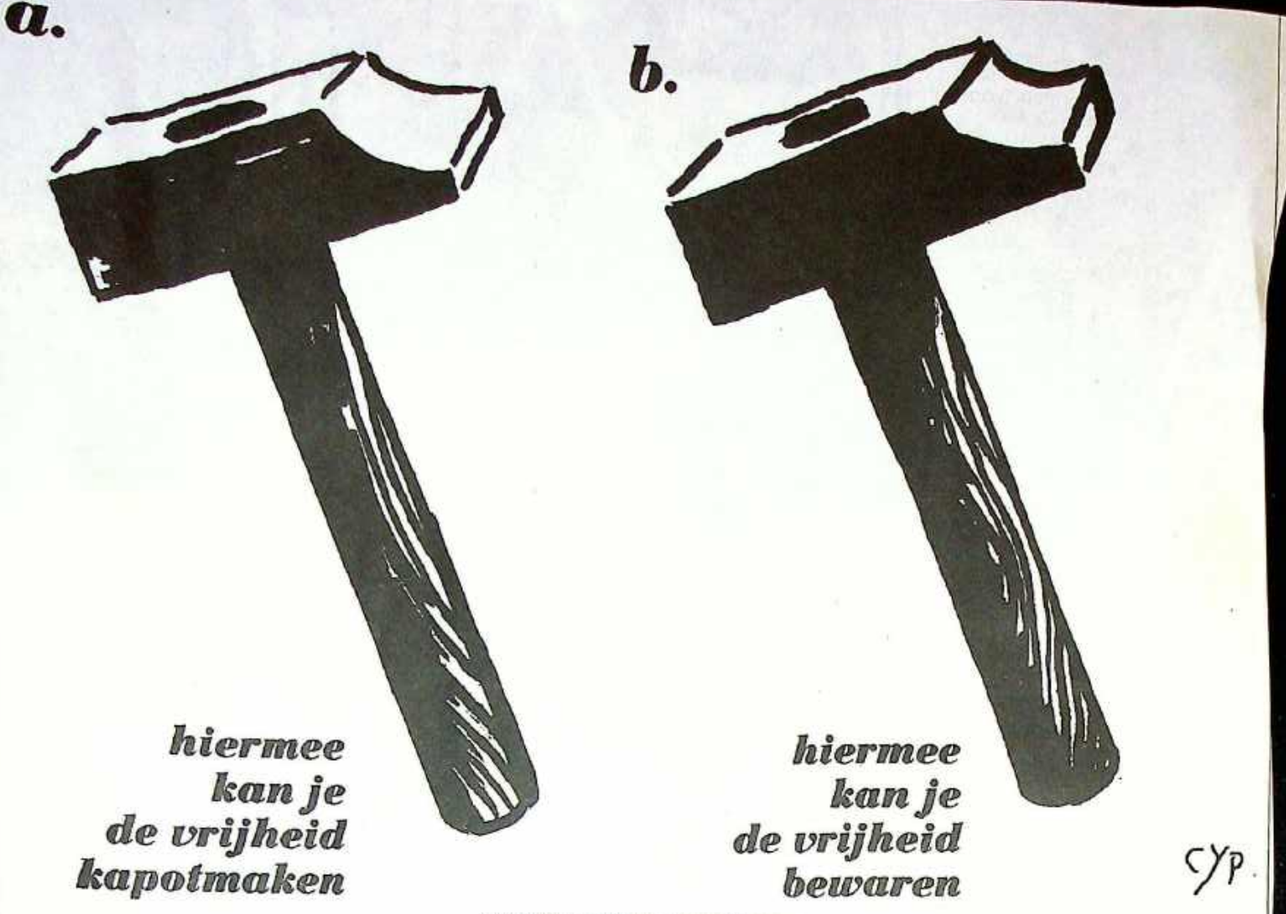

TEKENING: CYPRIAN KOSCIELNIAK

Joegoslavië heeft geen alternatief voor Milošević

Het elimineren van Slobodan *Milošević* als machtsfactor zal geen eind maken aan de troebelen op de Balkan omdat er geen geloofwaardige opvolger voor de Joegoslavische president is. Peter Michielsen meent dat als het Westen met Belgrado wil onderhandelen over een oplossing van de Kosovo-crisis, het dan ook maar één keus heeft.

De NAVO verpersoonlijkt de oorlog: de bombardementen, zo wordt steeds weer gezegd, gelden niet het Servische volk, ze gelden Slobodan Milošević en zijn regime. Opperbevelhebber Wesley Clark noemt Milošević' naam niet eens – het gaat alleen over 'hij' en 'hem' – en NAVO-chef Solana zegt dat Milošević zijn huidige functie niet kan blijven bezetten. Kortom: Milošević is een boeman die weg moet.

Het demoniseren en sataniseren van de Joegoslavische leider is populair. De cultuurhistoricus Thomas von der Dunk is het er blijkens zijn artikel op deze pagina van gisteren hartelijk mee eens: als de NAVO het werk wil afmaken, moet Milošević worden „uitgeschakeld als machtsfactor." Een compromis met de man is niet mogelijk. Al tien jaar lang speelt hij „een ragfijn spel" door onrust te stoken, zodat het binnenland ongerust en het buitenland boos wordt. Milošević bindt vervolgens in, poseert als vredesstichter en wordt geadoreerd door zijn volk omdat hij Servië weer eens heeft gered. Tot „zijn imago verbleekt" en we aan een nieuwe cyclus van gestook beginnen.

Vooropgesteld: Milošević is een man zonder geweten, die er niet voor terugschrikt acties te ontkennen die miljoenen levens ontwrichten. Hij trekt zich niets aan van de misdrijven die als gevolg van zijn beleid worden gepleegd en heeft alleen oog voor zijn eigen machtspositie. Maar Milošević is geen Bokassa, Idi Amin of Saddam Hussein die zijn eigen volk met gifgas te lijf gaat en elke echte of vermeende opposant doodfoltert en liquideert. Hij is ook geen Hitler, hij heeft geen gaskamers en geen geïndustrialiseerde machinerie voor massamoord.

Ook het „ragfijne spel" dat Von der Dunk ontwaart, heeft zich nimmer afgespeeld op de manier die hij schildert: Von der Dunk rekt de werkelijkheid heel ver op en graaft her en der in de recente geschiedenis om vervolgens de zaken om te draaien.

In Kosovo heeft negen jaar lang de rust van het graf geheerst, een soort apartheid, waarbij de twee gemeenschappen elkaar negeerden, de Serviërs in het officiële leven de lakens uitdeelden en de Albanezen ondergronds, in hun zelfuitgeroepen Republiek Kosovo, hun eigen gang gingen. Die rust van het graf bleef zelfs bestaan na het vredesakkoord van Dayton in december 1995, waarbij de Bosnische oorlog werd beëindigd, maar waarin tot immense teleurstelling van de Kosovaren de kwestie-Kosovo werd genegeerd. Tot onrust kwam het pas toen het UÇK, het Kosovo Bevrijdingsleger, de rust van dat graf doorbrak door naar de wapens te grijpen met het argument dat vreedzaam verzet de Albanezen niet verder had gebracht. Daarop reageerde Milošević met een militair offensief, in februari vorig jaar. Dat offensief was even grof als contraproductief: het slaagde er namelijk niet in het UÇK uit te schakelen maar alarmeerde daarentegen de wereld, met de NAVO-luchtacties als eindresultaat. Niks ragfijn spel, niks onrust stichten, niks versleten imago: Milošević ageerde niet, hij *reageerde* – en vergiste zich. Hij zette, geheel tegen zijn wil, Kosovo op de internationale agenda, en deed daarmee wat de Kosovaren met hun vreedzame verzet al die jaren niet was gelukt.

Ook bij eerdere gelegenheden is van ragfijn spel geen sprake: Von der Dunk geeft Milošević veel teveel eer. Van het hele drama-Joegoslavië dat zich sinds 1987 heeft ontrold heeft Milošević weinig tot niets gepland. Integendeel: hij heeft zich doorlopend vergist. Het is waar dat hij vanaf 1987 de leider van de oude federatie wilde worden. Maar hij vergiste zich: zijn pogingen leidden tot het weglopen van Slovenië, Kroatië, Bosnië en Macedonië. En de oorlogen in Kroatië en Bosnië waren reacties op dat weglopen.

Het is ook waar dat hij vervolgens de leider van Groot-Servië wilde worden. Maar weer vergiste hij zich, want hij verloor de oorlogen om de gebieden van de Serviers in Kroatië en Bosnië. Waar Von der Dunk veronderstelt dat Milošević alle drama's van de afgelopen tien jaar heeft gepland om aan de macht te blijven, draait hij de zaken om: Milošević is aan de macht gebleven *ondanks* zijn vele vergissingen. Hij is de strateeg van de korte baan, niet van de lange die Von der Dunk ziet. Hij stookt al dertien jaar in de regio, maar de resultaten, drie oorlogen op rij, waren ontwikkelingen waarbij hij eerder reageerde dan ageerde, laat staan plande.

Het is ook onzinnig te schrijven dat Milošević gaat stoken als „zijn imago verbleekt." Zijn imago verbleekt namelijk niet. De oppositie in Servië is machteloos, en was dat ook voor de huidige crisis begon. Honderdduizenden kritische intellectuelen en jongeren zijn Servië al jaren geleden ontvlucht en de oppositiepers bereikt slechts weinigen. Zelfs in het theoretische geval dat zijn imago zou verbleken (bijvoorbeeld door de slechte staat van de economie), is de remedie die hij volgens Von der Dunk kiest zelfvernietigend: alleen acceptabel gedrag immers kan het Westen ertoe brengen de sancties tegen Joegoslavië op te heffen die na 1995 zijn gehandhaafd (de toegang tot kredieten van het IMF en de Wereldbank). Iedereen kan narekenen dat het stoken in de regio niet bijdraagt tot het opheffen van die sancties en aldus het oppoetsen van een 'verbleekt' imago.

Het is jammer dat Von der Dunk in zijn pleidooi voor de eliminering van Milošević als machtsfactor niet zegt wat er gebeurt als dat doel wordt bereikt. Wat komt er na Milošević? Zijn kompanen? Milan Milutinović, de president van Servië die wordt ingehuurd om van tijd tot tijd terwille van het Servische imago een brede glimlach in zijn ronde hoofd te trekken? De Servische vice-premier Vojislav Šešelj soms, de man die Zagreb met napalm wilde bestoken? Of premier Momir Bulatović, de destabilisator van Montenegro? De oppositie misschien? Zoran Djindjić? Het warhoofd Vuk Drašković? Beiden hebben hun flirt met het hypernationalisme achter de rug, beiden hebben vriendschap gedronken met Radovan Karadžić toen dat goed uitkwam, beiden hebben over Kosovo standpunten ingenomen die hooguit gradueel verschillen van die van Milošević. Belangrijker nog: geen van beiden heeft een politiek draagvlak in Servië zelf.

Helaas, niemand is geloofwaardig. De medewerkers van Milošević zijn het voor de internationale gemeenschap niet en de oppositie is het voor de meeste Serviërs niet. Wie met Belgrado wil praten, moet nog even met Milošević verder.

Peter Michielsen is redacteur van NRC Handelsblad.

De oppositie is voor de meeste Serviërs niet geloofwaardig

[redacted]

Citaten uit een oorlog

„Tussen de oorlog van de Navo in de lucht en de oorlog van de Serviërs op de grond zit een tijdverschil van 400 jaar. Alleen de vreedzame, welvarende OESO-samenlevingen kunnen het zich veroorloven om hun nationale belangen min of meer in overeenstemming te brengen met de halverwege verkerende Verenigde Naties."

Jürgen Habermas, filosoof, Die Zeit

„Terwijl Kosovo weent, stijgt de onmacht van de toeschouwer die een uitweg zoekt voor zijn frustratie. Mensen komen met dekens en zakken suiker aanslepen, halve maandlonen worden overgeschreven. De noodhulp rendeert, redt, verzacht, voedt. Er is echter een keerzijde: humanitaire hulp kan de crisis erger maken of plaatselijke structuren verstoren, noodhulp kan te lang duren, misbruikt worden en zelfs de ontvanger vernederen."

Marijke Libert, redacteur De Morgen in de weekendbijlage De Bijsluiter aan de vooravond van hulpactie Vlaanderen

„De wereld kan niet blijven toekijken. We moeten al het mogelijke doen om ons tegen die duivels te beschermen. Vandaag is er geen plaats meer voor dictators als Milosevic."

Leah Rabin, weduwe van de vermoorde Israëlische president Rabin, La Repubblica

„We beleven een deplorabel moment, dat soms doet denken aan de zomerse dagen van 1914, toen iedereen zingend vertrok naar een 'frischer und fröllicher Krieg', die niet langer dan een paar weken zou gaan duren."

Paul Scheffer, publicist, NRC Handelsblad

„Ik doe alles wat ik kan om niet het leger in te gaan. Iedereen probeert niet te vechten. Niemand wil sterven voor Milosevic of voor zijn ellendige Kosovo."

Zarko, advocaat in Belgrado, Newsweek

8-5-99

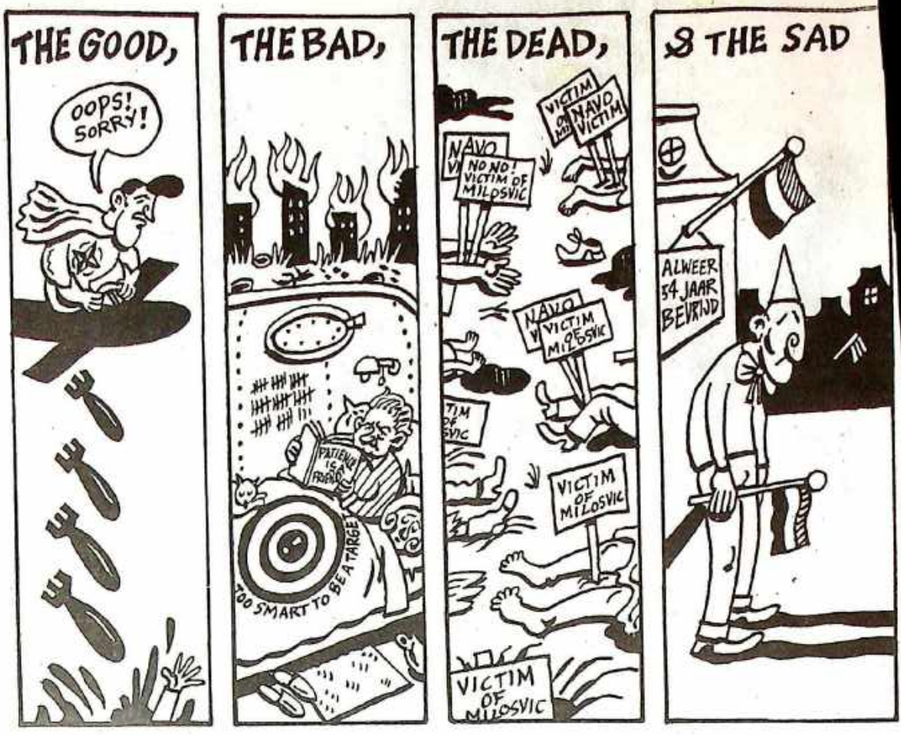

Berend Vonk

Crisis op Balkan moet leiden tot democratie

Als Kosovo onafhankelijk wordt, heeft dat nadelige gevolgen voor de democratie in de regio. Daarom moet het een federatie vormen met Servië en Montenegro. „Als we vasthouden aan de mythe van 'het niet meer met elkaar kunnen samenleven' is het een verloren zaak".

Kosovo

Dick Verkijk

Waarvoor wordt in Joegoslavië oorlog gevoerd? Een afgerond concept is er niet. Inzet is de status van Kosovo: onafhankelijke staat, autonóme provincie of geheel onder de knoet van Belgrado.

Er zijn vier redenen waarom Kosovo niet onafhankelijk moet worden.

- Het zou een 'etnisch-zuivere' staat worden zonder Serviërs;
- Dat zou voor Albanezen in Macedonië een reden zijn zich af te scheiden en zich aan te sluiten bij Kosovo;
- Dit zou repercussies hebben voor Bosnië, waar opnieuw afscheidingsbewegingen zouden kunnen ontstaan die aansluiting zoeken bij respectievelijk Kroatië en Servië.
- Dit zou tot gevolg hebben, dat nog meer 'etnisch-zuivere' staten ontstaan met autoritaire regimes op basis van racistische denkwijzen. De democratie in de regio is daarmee niet gediend.

In plaats daarvan moet er een Joegoslavische confederatie komen van drie gelijkberechtigde republieken: Montenegro, Kosovo en Servië. De confederatie wordt geleid door een driemanschap met gelijke rechten en stemrecht, los van het aantal inwoners van elk van die drie republieken. Confederale organen moeten volgens hetzelfde principe worden opgebouwd. Defensie en Buitenlandse Zaken worden confederaal gevoerd op basis van consensus van de drie samenstellende delen. Er is een tolunie en een gemeenschappelijke munt. Voor de rest is elke republiek onafhankelijk.

In de grondwet van de confederatie wordt verankerd dat het federale leger niet mag ingrijpen in de binnenlandse aangelegenheden van die republieken. In Kosovo zal voor een nader te bepalen periode geen confederaal leger aanwezig zijn; het gebied wordt gedemilitariseerd en zowel de grenzen als de bescherming van de minderheid, in dit geval de Serviërs, wordt gegarandeerd door de vredesmacht, die er wordt gestationeerd.

Deze demilitarisering betekent ook de ontbinding van het Kosovo Bevrijdingsleger UCK als legermacht, maar die kan eventueel worden omgezet in republikeinse politie, die de normale politietaken uitvoert.

Milosevic zal moeten verdwijnen. Een nieuwe garnituur politici zal moeten proberen van Servië een normale democratische staat te maken. De leiders van de huidige zogenaamde 'oppositie'-partijen komen daarvoor niet in aanmerking. De voormalige vicepremier Vuk Draskovic, die naar mijn overtuiging zo blij is als een kind dat hij door Milosevic uit de regering is uitgegooid, is een opportunist, die macht boven principes stelt. Hij heeft geen woord van protest laten horen, zelfs medeverantwoordelijkheid gedragen, toen ver voor de Navo-bombardementen op grote schaal in Kosovo etnisch werd gezuiverd. Zulk soort politici kunnen we missen als kiespijn in een democratisch Servië. Hetzelfde geldt voor Zoran Djindzic, de voorman van de Democratische Partij. Toen Milosevic in mei/juni 1994 Karadzic als een baksteen liet vallen, reisde Djindzic als een haas naar Pale in Bosnië om daar zijn solidariteit te betuigen met Karadzic, de etnische zuiveraar bij uitstek.

De enige 'oude' politieke opposant die in mijn ogen een rol moet vervullen, is Vesna Pesic van het Burgerinitiatief. Zij zou, samen met bijvoorbeeld de huidige vice-premier van Montenegro, Dragosan Burzan, en Ibrahim Rugova van Kosovo dat eerste driemanschap van de confederatie kunnen vormen – ervan uitgaand, dat Rugova gedwongen is die malle bijeenkomsten met Milosevic c.s. te houden. Mocht dit toch op vrijwillige basis zijn gebeurd, dan vrees ik dat hij zijn krediet bij de Albanezen in Kosovo heeft verloren. In Servië zou de nieuwe garnituur politici moeten komen uit de democratisch denkende journalisten van bijvoorbeeld Vreme, Dnevni Telegraf, Nasa Borba, Studio 92.

De vredesmacht heeft als eerste taak de terugkeer van de Albanese vluchtelingen naar Kosovo te regelen. Het past geheel in het kader van de nieuwe Navo-doctrine, dat zij dan ook voor de terugkeer van Servische vluchtelingen naar Kroatië zorgt. Dat is keurig in Dayton afgesproken, maar de Kroatische regering saboteert dat zoveel mogelijk.

Een democratisch Servië binnen een democratische Joegoslavische confederatie zou een zeer positieve uitwerking hebben op Bosnië. Belgrado zal als ultra-nationalistisch centrum zijn uitgeschakeld. Het autoritaire regime van Tudjmans Kroatische HDZ verliest op dit moment sterk aan invloed en ook in Kroatië is het ontstaan van een werkelijk democratische regering niet uitgesloten. Daarmee zal ook de wind uit de zeilen van de ultra-nationalistische Kroaten in Bosnië worden genomen.

In Bosnië heeft nooit een driedeling bestaan en de kunstmatige grenzen zijn in Dayton getrokken, zoals koloniale machten dat indertijd in Afrika met de liniaal deden. Een voorbeeld hoe onrechtvaardig die indeling is. Diep in het huidige Servische deel van Bosnië ligt Zvornik. Daar woonden voor de Servische verovering 55 000 Moslims en 26 000 Serviërs. Kort na die verovering woonden er nog 'enkele Moslims', zoals de toenmalige Servische burgemeester me zonder omhalen vertelde. De rest was weggejaagd. Is Zvornik 'Servisch erfgoed'? Onzin. De SFOR in Bosnië moet hetzelfde mandaat krijgen als dat, waarmee de vredesmacht in Kosovo wordt geacht te gaan werken. Ook de Moslims in Bosnië moeten worden teruggebracht naar hun oude woonplaatsen indien zij zulks wensen en onder dezelfde bescherming als de Kosovaren. Hetzelfde geldt uiteraard voor Serviërs en Kroaten.

Voor Bosnië dus juist geen confederatie maar integratie. En kom niet aan met verhalen als: na alles wat er gebeurd is kunnen Serviërs en Kroaten, Kroaten en Moslims, Moslims en Serviërs, Serviërs en Albanezen niet meer met elkaar samenleven. Ik heb teveel ontroerende verhalen gehoord van buren die hun andersoortige buren in bescherming namen en geholpen hebben als hun eigensoortige extremisten zich aan die andersoortige buren vergrepen. Als we vasthouden aan de mythe van 'het niet meer met elkaar kunnen samenleven' is het een verloren zaak in Zuid-Oost Europa. In een echte democratie kan iedereen met iedereen samenleven. We hebben nu de kans die in Zuid-Oost Europa te vestigen.

Dick Verkijk was jarenlang correspondent in het toenmalige Joegoslavië

Kosovaren in Ermelo leven bij de dag

5-5-99

Opvang vluchtelingen

George Marlet

STRAND HORST – In het fel oranje noodkantoortje aan het Veluwemeer geeft een Kosovo-Albanees aan een vrijwilliger van Vluchtelingenwerk de naam van zijn vrouw en twee kinderen op. Zij zijn in de chaos achtergebleven in Albanië en nu wil de man ze graag naar Nederland laten overkomen.

„We noteren alle gegevens, maar verder kunnen we er op dit moment niets mee. De politiek heeft nog geen uitspraak gedaan over gezinshereniging en in welk land die moet plaatsvinden." Annet Knoester, coördinator van Vluchtelingenwerk Ermelo, moet het antwoord op dit soort vragen tijdens het dagelijkse spreekuur schuldig blijven.

De noodopvang van Kosovaarse vluchtelingen is naar omstandigheden goed op gang gekomen, maar over het vervolg bestaat grote onduidelijkheid. De Kosovaren, dankbaar dat ze in veiligheid zijn en een dak boven hun hoofd hebben, leven bij de dag. Op den duur is teruggaan naar Kosovo het ideaal; wat de komende weken brengen, is echter een open vraag.

Minister-president Kok krijgt die vraag vandaag voorgelegd tijdens zijn bezoek aan het Kosovaren-opvangcentrum. In het tentenkamp op Strand Horst bij Ermelo zijn inmiddels ruim zevenhonderd vluchtelingen ondergebracht.

„Ik weet niet hoe lang we hier blijven of wat er daarna met ons gebeurt", zegt de 13-jarige Adelina Emini. Voor dit moment telt dat ze 's ochtends – in een geïmproviseerd leslokaal achterin een van de tenten – lessen in het Albanees kan volgen. „Dat vind ik erg leuk, ook omdat mijn leraar uit Pristina de lessen geeft", zegt ze.

Rudhani Bektesh is „erg gelukkig" dat hij sinds gisteren weer voor de klas kan staan, al is het voorlopig voor niet meer dan twee uurtjes per dag en zijn de groepen nog klein. Vluchtelingen zijn blij als ze zich nuttig kunnen maken, zodat ze de dreigende verveling voor kunnen blijven. Ze helpen in de eetzaal met het opruimen en schoonmaken van de slaapvertrekken en het sanitair en hebben met eigen docenten een schooltje opgezet. „Het is geweldig hoe coöperatief de mensen zijn", prijst Emmy van Kammen, plaatsvervangend directeur van het Kosovaren-opvangcentrum.

De noodopvang (behalve in Ermelo ook in Ter Apel en Raamsdonksveer en vanaf volgende week in Arnhem) is zo snel op gang gekomen dat zaken als gezinshereniging en vervolgopvang nog niet geregeld zijn. De vluchtelingen krijgen een 'voorlopige vergunning tot verblijf', die een jaar geldig is. Na vier tot zes weken is het de bedoeling dat ze doorstromen naar de reguliere opvang. „Tot we andere berichten krijgen, ga ik er maar van uit dat daarmee een asielzoekerscentrum wordt bedoeld", zegt Van Kammen.

De kinderen tekenen weer bloemen en een stralende zon

Gemeenten en woningcorporaties hebben voor gezinnen leegstaande woonhuizen aangeboden. Het is ook mogelijk om met een eigen budget (het 'zelfzorgarrangement') in te trekken bij familie, vrienden of bekenden. Van die mogelijkheid heeft tot nu toe niemand gebruik gemaakt. Eerst moeten de registratie en het medisch onderzoek zijn afgerond „en het belang daarvan hebben de mensen goed door", zegt Van Kammen.

Bont geklede kinderen spelen op het strand en pootjebaden in het Veluwemeer. Elke middag is er recreatie in de speeltent. Tekenen en kleuren doen de meeste kinderen graag om uit te beelden wat hen bezig houdt.

Aan de zijwanden hangen tekeningen met de populaire Navoster of een hart met daarin 'NATO – UCK – KOSOVA'. In plaats van grijze en zwarte bommenwerpers, tanks en brandende huizen tekenen de kinderen nu weer vrolijke gezichten en bloemen met in de blauwe lucht een stralende zon.

De angst zit dieper. Toen maandag helikopters over het tentenkamp vlogen, holden kinderen in paniek naar de vrijwilligers. Met de bezwering 'Zwaai maar, ze doen geen kwaad' keerde de rust terug.

De dagen van Riad Durguti (27) gaan op aan televisie kijken en tafeltennis, vertelt hij in de eetzaal bij de lunch van soep en brood. Hij hoopt bij zijn oom in Rotterdam te gaan wonen, samen met zijn ouders. In Kosovo heeft de familie niets meer over van de met hard werken verworven huizen, horlogewinkels en auto's, dus proberen ze in Nederland een nieuw bestaan op te bouwen. „We zijn gelukkig dat we nog leven", zegt Durguti. „Toen jullie koningin jarig was, heb ik op het strand naar het vuurwerk staan kijken. Het is heel mooi dat mensen voor één persoon zo'n feest vieren. Maar ik dacht ook: op dit moment gaan er mensen dood in Kosovo."

Zijn vader Rifad loopt over van dankbaarheid. „Als je in engelen gelooft, dan wonen ze in Nederland. De mensen zijn hier erg aardig en vriendelijk."

De beroepskrachten van het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) en van Vluchtelingenwerk kunnen niet anders dan dat beamen. Vrijwilligers staan bij wijze van spreken in de rij om te helpen bij de kinderrecreatie, het uitdelen van kleding en het spreekuur. Er zijn zoveel kleren gebracht dat tijdelijk een 'kledingstop' is ingelast.

Annet Knoester (Vluchtelingenwerk) heeft gemengde gevoelens over de spontane en massale steun. „Kosovaren zijn in Nederland van harte welkom, maar donkere mensen uit Afrika niet. Terwijl in bijvoorbeeld Sierra Leone en Zuid-Soedan stille oorlogen gaande zijn waar echt verschrikkelijke dingen gebeuren. Ook dat mogen we niet vergeten."

Emmy van Kammen (COA) vindt het verschil met andere groepen vluchtelingen en asielzoekers „een beetje schrijnend". „Elders moeten we vaak knokken voor draagvlak en moeten we de boer op om vrijwilligers te werven."

Prominente Navo-militair somber over luchtacties

5-5-99

Kosovo

Van onze correspondent

BRUSSEL – De Duitse generaal Klaus Naumann gelooft niet dat de etnische zuiveringen in Kosovo kunnen worden gestopt door Navo-luchtbombardementen. President Milosevic kan, als hij dat wil, de hele provincie schoonvegen, aldus Naumann.

Naumann is de chef van het militair comité van de Navo. Deze week gaat hij met pensioen. Op zijn laatste persconferentie maakte hij de balans op van de luchtacties. Zijn oordeel is niet overwegend positief. Volgens Naumann hebben de luchtacties niet voorkomen dat president Milosevic zijn politiek van etnische zuiveringen en massadeportaties kon voortzetten.

De Duitse officier zei dat ondanks de Westerse superioriteit in de lucht de politieke doelen nog niet zijn bereikt. Al zijn er volgens hem aanwijzingen dat het moreel van de Joegoslavische troepen is ondermijnd door de bombardementen. Een spoedige beëindiging van het conflict ziet Naumann niet.

De generaal is niet mals in zijn kritiek op Europa. Nog voordat de eerste bommen op Joegoslavië waren afgeworpen had Naumann de lidstaten al verweten dat ze zich teveel in hun kaarten lieten kijken. Gisteren zei hij dat de acties op de Balkan de militair-technische hegemonie van de Amerikanen demonstreren. Europa heeft volgens hem nog een lange weg te gaan om de ambities van een eigen Europese defensie te kunnen waarmaken. De kloof met de VS groeit en als de Europese defensie-industrie niet nauwer samenwerkt, dan ziet hij de toekomst somber in.

Naumann stapt tegen zijn zin op. „Ik voel me als de kapitein van een fregat, die in het midden van een storm door een helikopter van boord wordt gehaald", zei hij. De Duitser wordt vervangen door de Italiaanse admiraal Venturoni.

De Navo kraaide gisteren victorie en beweerde aan het Joegoslavische leger meer verliezen te hebben toegebracht dan in enige eerdere dag in de anderhalf maand oude oorlog om Kosovo.

Maar de triomfen van de Navo-luchtmacht hadden geen uitwerking op de vluchtelingenstroom van etnische Albanezen. Gisteren namen alleen al naar Macedonië zo'n dertienduizend Kosovaren de wijk.

De afgelopen dagen lag het gemiddelde aantal vluchtelingen op vijftienduizend, maar dat waren alle vluchtelingen, dus ook ook die naar Montenegro en Albanië. De vluchtelingen verhaalden van Joegoslavische soldaten, die tientallen vluchtelingen zouden hebben doodgeschoten omdat ze hun geld niet wilden afgeven.

De Amerikaanse Senaat heeft geweigerd een resolutie in behandeling te nemen, die aan president Clinton zou toestaan om alle middelen aan te wenden om de oorlog in Kosovo te winnen. De Republikeinse senator McCain uit Arizona wilde een volmacht geven om landstrijdkrachten in te zetten.

McCain was na zijn nederlaag in de Senaat bitter over Clinton. „De president is liever bereid de oorlog te verliezen dan het moeilijke werk te doen, het politiek riskante werk", zei McCain.

De kritiek van de senator sluit aan bij een vernietigend rapport over de oorlog van het Internationale Instituut voor Strategische Studies (IISS) in Londen. Volgens het IISS heeft de Navo door een slappe houding de Joegoslavische president Milosevic uitgenodigd te pokeren.

De bemiddeling van de Russische gezant Tsjernomirdin lijkt mislukt. Tsjernomirdin keert vandaag van de VS terug naar Moskou. Bij succes zou hij naar Belgrado zijn gereisd.

MEER NIEUWS OP PAGINA 5

interkerkelijk vredesberaad

Den Haag, 4 mei 1999

Geachte heer/mevrouw,

Het drama in Kosovo lijkt niet te stoppen. Datgene waar we binnen het IKV zo voor vreesden: etnische zuiveringen, executies en verkrachtingen, heeft op grote schaal plaatsgevonden. Honderdduizenden Kosovaren zijn door het brute geweld van huis en haard verdreven en het is maar zeer de vraag of zij ooit nog naar hun vaderland kunnen terugkeren.

Het gooien van bommen op Joegoslavië heeft niet gewerkt. De NAVO zit met de handen in het haar. We hadden de hoop dat de internationale gemeenschap na de oorlog in Bosnië het niet nog eens zou laten gebeuren dat er in Europa zulke misdaden tegen de menselijkheid gepleegd zouden worden. Maar men koos voor bombarderen en niet voor de door ons bepleite bescherming van de bevolking van Kosovo. Een oorlog op de Balkan dreigt, waarin ook Macedonië en Albanië meegezogen kunnen worden.

Deze spiraal van steeds maar meer geweld moet snel doorbroken worden. Daar is maar één manier voor: praten. Op hoog diplomatiek niveau, maar ook op ons niveau. Voor de opbouw van een vreedzaam en democratisch Kosovo zullen de vredesgroepen waar het IKV in deze regio mee samenwerkt van cruciale betekenis zijn. Zij zullen een sleutelrol moeten spelen in het proces van terugkeer van vluchtelingen. Zij staan voor verdraagzaamheid en etnische harmonie. Zij kunnen mensen weer respect voor democratie en mensenrechten bijbrengen.

Het IKV zal deze groepen, net zoals we al jaren in Bosnië en de voormalige Sovjet-Unie doen, daarmee blijven helpen. Wij zullen hen inspireren met ideeën. Wij zullen hen naar Nederland halen om hun verhaal hier kwijt te kunnen. Opdat zo'n catastrofe nooit meer zal plaatsvinden.

Voor het weer opbouwen van deze lokale vredesgroepen is óók uw steun en geld hard nodig. Bouw mee aan de bruggen die het IKV kan slaan door uw bijdrage te storten op giro 610063. U kunt hiervoor de bijgevoegde acceptgirokaart gebruiken.

Alvast hartelijk dank voor uw steun, mede namens onze partners in en om Kosovo.

Met vriendelijke groet,

Frans-Bauke van der Meer
Voorzitter IKV

Deze actie is mede mogelijk gemaakt dankzij ASN Bank en Dubois & Co.

Celebesstraat 60
Postbus 85893
2508 CN Den Haag

Telefoon 070-350 7100
Telefax 070-354 26 11
Gironummer 61 00 63
t.n.v. Stichting beheer IKV

WE MOETEN PRATEN

Help het IKV die brug naar de vrede te slaan.

Genocide, etnische zuiveringen en andere misdaden tegen de menselijkheid moeten op alle mogelijke manieren worden voorkomen. Desnoods met militaire bescherming.

Intussen zijn we die fase van humanitaire interventie in Kosovo helaas voorbij en dreigt de zaak nog verder te escaleren. De geweldspiraal moet snel doorbroken worden en daar is maar één manier voor: praten! Op hoog diplomatiek niveau, maar ook op ons niveau.

Voor de opbouw van een democratische samenleving is steun aan lokale en regionale vredesgroepen absoluut noodzakelijk. Nu zijn ze er nog, die vredesgroepen in Kosovo, Albanië, Macedonië en zelfs Servië. Nu geloven ze nog in een vreedzame oplossing als wij daar ook in geloven. En dat doen we.

Voor het inspireren van de lokale vredesgroepen en het weer opbouwen van de netwerken is óók uw steun en geld hard nodig. Bouw mee aan de bruggen die het IKV kan slaan door uw bijdrage te storten op giro: **610063**

ikv
interkerkelijk vredesberaad
IKV, Postbus 85893, 2508 CN Den Haag. Tel. 070 - 350 71 00, Email: ikv@antenna.nl

Deze publikatie is mede mogelijk dankzij de ASN Bank en Dubois & Co. Registeraccountants

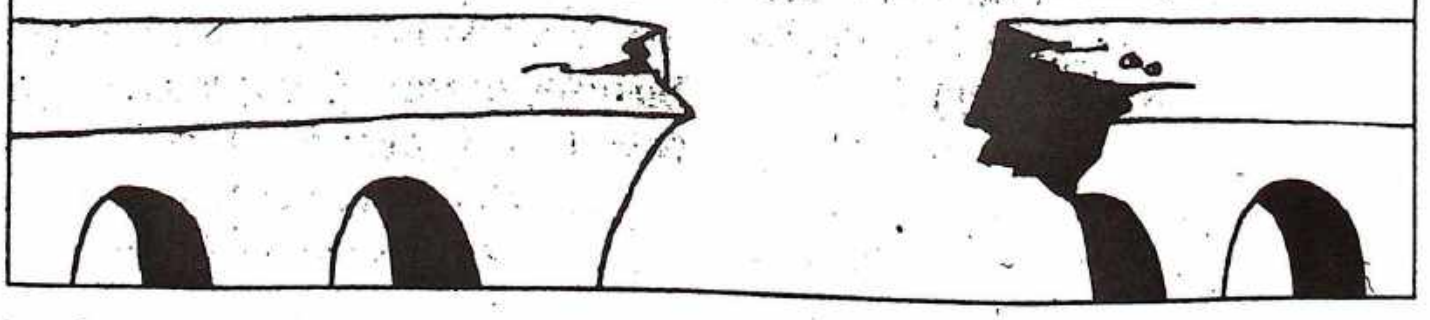

Verhalen over moord en verdrijving worden opgetekend en onderzocht

'Federale leger doet mee aan wandaden'

Het relaas van vluchtelingen uit Kosovo wordt in de kampen van Albanië en Macedonië opgetekend en zo mogelijk onderzocht, om vast te stellen wat er in Kosovo gebeurt en wie daarbij betrokken is.

Door onze redacteur
HARM VAN DEN BERG

SKOPJE, 5 MEI. Niet alleen paramilitaire eenheden, ook het federale Joegoslavische leger is zonder enige twijfel betrokken bij oorlogsmisdrijven in Kosovo. Die conclusie hebben onderzoekers van diverse organisaties getrokken na een eerste beoordeling van ruim 600 verklaringen door getuigen in de kampen van Macedonië. In het buurland Albanië worden eveneens getuigen gehoord. „In veel gevallen werkt het leger samen met paramilitaire eenheden", zegt OVSE-woordvoerder Jorgen Grunnet in het Alexander Palace in Skopje.

Uit het onderzoek tot nu toe is ook duidelijk geworden dat er op het platteland, richting Albanië vooral, meer gemoord wordt dan bijvoorbeeld in de hoofdstad Priština. Een andere conclusie is dat het geweld, gevolgd door het verjagen van de bevolking, systematisch wordt voorbereid, wijk voor wijk, streek na streek. Voor de onderzoekers is duidelijk dat alles van bovenaf is georganiseerd.

„Relatief horen we uit Priština weinig over geweld, de mensen hebben geen of nauwelijks doden gezien", zegt een medewerkster van een van de internationale organisaties. Ze wil anoniem blijven omdat contact met de pers terwijl een onderzoek nog loopt, niet geoorlooofd is. In een vlak voor het weekend gehouden interview met slachtoffers, vernam ze dat Priština een stad vol geweld is geworden waar jongeren schietend rondrijden en 'Rambo-achtige types' op straat verschijnen. In de winkels of op straat worden de spullen verkocht die Albanese gezinnen moesten achterlaten.

In de vluchtelingenkampen zijn tenminste drie organisaties werkzaam om getuigenverklaringen op te nemen: de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), het VN-tribunaal voor oorlogsmisdaden. De twee laatste zijn ondergebracht in het tot vesting verbouwde kantoor van de VN in Skopje. De OVSE is met zo'n vijftig mensen uit dertig landen de grootste onderzoeksgroep op dit terrein. Volgens woordvoerder Jorgen Grunnet werkt elk van deze teams drie ondervragingen per dag af. Het gaat daarbij steeds om diepte-interviews. Andere organisaties vinden een interview per dag al voldoende. Volgens de medewerkers verschilt de gang van zaken per dag. Maar een precies beeld van wat er is gebeurd krijgen ze pas met veel geduld en een voorzichtige benadering.

OVSE-woordvoerder Grunnet zegt dat „vooral uit het Westen van Kosovo steeds meer indicaties komen over massamoorden". Ook voor hem staat vast dat het federale leger zich schuldig maakt aan gruweldaden en oorlogsmisdrijven, soms samen met eenheden van de speciale Servische politie, maar „de paramilitaire clubs zijn in het algemeen een stuk geweldadiger".

Etnische zuivering van bovenaf georganiseerd

Uit de honderden verklaringen heeft de OVSE de conclusie getrokken dat de situatie in Kosovo er een is van totale rechteloosheid, en dat de Albanese bevolking op geen enkele bescherming kan rekenen. De getuigen hebben de OVSE-ondervragers verteld over moordpartijen, executies, waarbij ze soms zelf gedwongen moesten toekijken, verminken van de doden, mishandeling. Grunnet somt op: „Doorgesneden kelen, uitgestoken ogen, afgesneden vingers, handen of borsten, het is allemaal herhaaldelijk in de verklaringen te vinden." Het aantal rapportages over verkrachtingen stijgt volgens de OVSE aanzienlijk. Na de mishandelingen en vernederingen worden de mensen verjaagd. Vervolgens worden de eigendommen [illegible]eld of geroofd en de huizen in „Arkans mannen" en „de benden van [de Servische vice-premier] Šešelj", maar anderen melden dat het Joegoslavische leger met deze groepen samenwerkt. In sommige getuigenverklaringen is sprake van een eenheid die zich 'Zwarte Handschoen' noemt. De mannen in deze losgeslagen groepen hebben vaak zwarte vegen op het gezicht of dragen 'oorlogskleuren', anderen dragen maskers. Vooral in de dorpen worden zij volgens een aantal verklaringen geholpen door Servische burgers.

„Veel mensen die [in Kosovo] hebben gewerkt voor internationale organisaties, zoals de OVSE, of hun huis aan waarnemers verhuurden, zijn dood", zegt de Nederlandse juriste die de gebeurtenissen onderzoekt. Eén verklaring die deze onderzoekster optekende hield in dat de vluchtelingen 's morgens vroeg schoten hoorden bij de buren. Ze gingen voorzichtig kijken en zagen para-militairen wegrennen. Het huis was in brand gestoken en toen men dichterbij kwam, werden de lijken van de negen bewoners gevonden. Anderen vertelden haar hoe mannen werden weggevoerd en niemand hen nog heeft teruggezien. Soms gaat het op deze manier: de benden of het leger komen een huis binnen, jagen vrouw en kinderen weg, houden de man achter. Wat er daarna gebeurt is niet duidelijk, maar de getuigen en ook de onderzoekers vrezen het ergste.

Er zijn verklaringen over de moord op een dorpsoudste omdat zijn zonen deel zouden nemen in het UÇK, het Kosovo Bevrijdingsleger. Een aantal getuigen heeft verhaald over het afvoeren van driehonderd mannen naar een gevangenis bij Priština. Daar werden ze mishandeld en ondervraagd, waarna een deel is vrij gelaten, maar de mannen uit Priština zelf zitten nog vast.

In een andere verklaring wordt gesteld dat een groep mannen uit een kleinere plaats – de medewerkster wil geen namen noemen omdat alles moet worden geverifieerd – in twee kleinere werd gesplitst. De ene helft moest helpen bij het wegvoeren van vluchtelingen, de andere groep is verdwenen. Volgens de OVSE kon aan de hand van de honderden verklaringen inmiddels al wel een substantieel

[illegible]e aan in Macedonië. (Foto Reuters)

675.000 mensen verdreven

GENÈVE, 5 MEI. Sinds vanochtend zijn, gerekend vanaf de dag waarop de NAVO-luchtacties begonnen, 24 maart, meer dan 675.000 Kosovo-Albanezen als gevolg van de campagne van 'etnische zuivering' uit Kosovo verdreven of gevlucht. Met de 360.000 Kosovaren die tussen februari vorig jaar (toen de Serviërs hun aanval openden) en 24 maart naar buurlanden waren verdreven, komt het aantal vluchtelingen op meer dan één miljoen. Daarbij komen nog de honderdduizenden Kosovaren die binnen Kosovo op de vlucht zijn. De oorspronkelijke bevolking van Kosovo wordt geschat op twee miljoen zielen, maar er is in de regio tien jaar geen volkstelling meer geweest.

Volgens de cijfers van de VN-hulporganisatie UNHCR zijn van 24 maart tot gisteravond 396.300 Kosovaren de grens met Albanië overgestoken. 204.070 anderen vluchtten naar Macedonië en 61.900 naar Montenegro, de zusterrepubliek van Servië binnen de Joegoslavische federatie. Vijftienduizend vluchtelingen kwamen in Bosnië terecht; een aantal van hen komt niet uit Kosovo, maar uit de Sandžak, het door een moslimmeerderheid bewoonde gebied aan de grens tussen Montenegro en Servië, waar de Serviërs de moslims onder druk zetten. Verder zijn nog 50.000 in Kosovo wonende Serviërs en Montenegrijnen naar hun 'moederrepublieken' gevlucht, omdat ze zich niet veilig voelen door acties van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK, of omdat aan alle economische activiteiten een eind is gemaakt.

Van de vluchtelingen die in Macedonië terechtkwamen, zijn er inmiddels ongeveer 25.000 overgebracht naar andere landen. Duitsland heeft er tot gisteravond 9.97[illegible] opgenomen, van de 20.000 die [illegible] welkom zijn. Turkije heeft 5.82[illegible] Kosovaren opgenomen, Frankrijk en Noorwegen elk ruim tweeduizend, Nederland 1.474, België 1.205 en Oostenrijk 1.145. Kleine aantallen zijn overgebracht naar tien andere Europese landen en Israel.

Naast Duitsland hebben ook de VS en Turkije toegezegd elk twintigduizend Kosovaren op te nemen, Finland en Italië elk tienduizend. (Reuters)

Rechter legt dwangsom op **Uitvoering varkenswet moet stoppen**

Door een onzer redacteuren

DEN HAAG, 5 MEI. Het ministerie van Landbouw moet een dwangsom van een miljoen gulden per dag betalen als het doorgaat met de uitvoering van de Wet Herstructurering Varkenshouderij(WHV). Dit heeft de president van de Haagse rechtbank gisteren in een kort geding bepaald.

Volgens de rechtbank houdt Landbouw zich niet aan de uitspraak van 23 februari waarin de rechter de WHV gedeeltelijk buiten werking plaatste. Het kort geding was aangespannen door varkenshoudersbond NVV, die wil dat de wet van tafel gaat. De bond heeft meerdere juridische procedures tegen de Staat lopen om dat voor elkaar te krijgen.

Tevens moet Apotheker binnen drie dagen een oproep aan varkenshouders in het blad van de NVV, De Trog, rectificeren op last van een dwangsom van 500.000 gulden per dag. In het blad vroeg de minister de varkenshouders of zij nog mee wilden werken aan de uitvoering van de wet. Eventuele reacties op die oproep mogen niet gebruikt worden.

Op 23 februari oordeelde de rechter dat de omstreden varkenswet gedeeltelijk buiten werking gesteld moest worden totdat een juridische bodemprocedure over de wet, die ook door de NVV is aangespannen, is afgewikkeld. De WHV behelst een inkrimping van de varkensstapel in twee etappes teneinde een fosfaatreductie uit varkensmest van 14 miljoen kilo te bewerkstelligen. Boeren krijgen geen vergoeding voor de hen afgenomen varkensrechten.

Het feit dat de staat een dwangsom opgelegd krijgt, is opmerkelijk. Normaal gesproken houdt de staat zich aan een vonnis van een rechter. Omdat het ministerie dat deze keer in de ogen van rechtbank-presidente E. Dil-Stork niet had gedaan, legde zij Landbouw alsnog een dwangsom op.

Volgens advocate S. Evers van de NVV zou de in voorbereiding zijnde noodwet van de minister ook onder het verbod op verdere uitvoering van de wet kunnen vallen. Apotheker wilde de noodwet gebruiken om het ontstane gat in de wet te dichten.

Inmiddels heeft de minister ook een alternatief voor de wet in het kabinet besproken. Verwacht wordt dat dit alternatief, waarin de verplichte korting zonder schadevergoeding verdwenen is, begin juni wordt ingevoerd. Dan ligt er op verzoek van het ministerie een uitspraak over de al dan niet terechte buitenwerkingstelling van de wet.

Het CDA wil Apotheker nog tijdens het reces horen over de nieuwe nederlaag. „De minister moet op korte termijn met de sector praten. Nu pokert hij met geld van anderen, terwijl hij de sector in het ingewisse laat", aldus Tweede–Kamerlid Atsma (CDA).

Een woordvoerder van Landbouw zegt in een eerste reactie dat Apotheker de uitspraak „zal bestuderen". Over de dwangsom wilde de woordvoerder niets zeggen: „Het ministerie zal de uitspraak van de rechter uitvoeren."

Vincent Smith, vader van Tiny

Ga je

In Nederland én in Cana
gespeurd naar de soldate
de bevrijding in Nederla
kinderen verwekt hebbe

DOOR ELLEN DE BRUIN

DEN BOSCH, 5 MEI. Het begó
jaar of zeven was, met papiere
in een laatje van haar moeder
achternaam van haar moeders
kon aannemen, ze was de doc
onbekende Canadese soldaat.
precies. Als Tiny Oosterhoff
had, zei haar oma immers altij
straks maar gauw je eigen vad
ken, die woont in Canada." De
het begin van een jarenlange zo

Dertig jaar later, in 1984, had
haar vader nog steeds niet gev
was ze in contact gekomen met
deren van bevrijders, met wie ze
ging Bevrijdingskinderen opric
kinderen van Canadese, Ameri
Britse bevrijders helpen om hu
vinden – of familie van hun vader
van de bevrijders zelf zijn inmid
leden. Naar schatting zijn in
aan het eind van de Tweede We

Compromis op 5 mei: stilte voor Kosovo én popmuziek

Ondanks de oorlog in Kosovo gingen vandaag de bevrijdingsfestivals door. Wrang of terecht?

bijvoorbeeld. „Hoe kan je feestvieren als er twee uur vliegen verderop aan de lopende band mensen worden vermoord? Ik denk dat

moet de bevrijdingsdag „liefst zo uitbundig mogelijk" gevierd worden. „Dit is de eeuw van de etn-sche zuiveringen. Bevrijdi

Ingezonden mededeling

FAXEN IN KLEUR, KAN DAT?

Kijk op www.kleurenfax.nl

Kohl vindt dat Blair ten onrecht nieuwe 'mister Europe' uitha

PLICHTSGETROUWE

de rem bij de vluchtelingenopvang. En bij de recente Europese top in Berlijn trok hij net als zijn door Kohl gehate voorganger, Margaret Thatcher, de Duitsers over de tafel toen het ging om de Britse financiële bijdrage aan de Unie. De oud-kanselier, die in de jaren tachtig de *Iron Lady* van nabij beleefde, kan het weten. Duitsland was immers één van de slachtoffers van de Britse chantage.

De top van Berlijn werd door bijna alle deelnemers tot een groot succes verklaard. Toch zegt Kohl nog nooit een verjaardagsfeestje te hebben meegemaakt, waarbij alle gasten na alloop verklaarden het grootste stuk taart te hebben verovered. En het is duidelijk wie de taart uur van de Duitsers. De kanselier. Europa heeft geen schuwt de kanselier. Europa heeft geen reserves meer. Willen de Oost-Europese landen tot de EU kunnen toetreden, dan moet orde op zaken worden gesteld. Daar wil Kohl in de Europese Volkspartij harstochtelijk voor strijden.

De bouw van het Europese huis blijft hoort, wat in de EU-lidstaten moet worden besproken en wat essentiële waarden zijn die de Europeanen met elkaar verbinden. De Duitsers spreken uitdrukkelijk van een 'grondwetsverdrag'. Een Europese grondwet zou een heilloze discussie teweeg kunnen brengen over de vraag of de Duitse bondsrepubliek dan wordt opgeheven, en of Groot-Brittannië, dat geen grondwet heeft, door de EU gedwongen zou kunnen worden er een te aanvaarden.

Kohl bericht zich voor op de rol van *elder statesman* in Europa. Duidelijke meningen heeft hij, bijvoorbeeld over het probleem van de Kosovaarse vluchtelingen. „Beschaamend" vindt hij het, dat binnen de EU nog gediscussieerd moet worden over de aantallen vluchtelingen die lidstaten kunnen opnemen. „Ik vind het onbegrijpelijk dat dit niet vanzelfsprekend is", zegt Kohl. Als hij 's avonds thuis zit voor de televisie, kan zijn vrouw Hannelore de beelden van de vluchtelingen en hun ellende soms niet meer zien. Hannelore is zelf een vluchtelinge Kohl. „Het is vreselijk met de angst in het hart te worden verjaagd." Het getal van vijfhonderdduizend vluchtelingen op drichonderd miljoen Europeanen is verwaarloosbaar. „Die drichonderd miljoen Europeanen zijn zo rijk als ze nooit eerder waren", beloogt hij. Geld kan volgens hem niet het probleem zijn.

In de ogen van Kohl gedraagt bij uitstek Groot-Brittannië zich onder premier Tony Blair, die op de lege stoel van *Mr. Europe* is gaan zitten, niet zoals het zich zou moeten gedragen. Blair staat op

[• *Vervolg* van pagina 1] De bondsdagaf-
gevaardigde Kohl dwingt met de plichtsgetrouwe uitoefening van zijn nieuwe functie bij jonge parlementariërs respect af. Geen debat in de Bondsdag staat hij over. Hoe de rood-groene ministers ook de vloer met zijn politiek aanvegen – of het gaat om het terugdraaien van economische hervormingen of het extra belasten van lage-loonbanen - Kohl kijkt gelaten toe, grijnst zo nu en dan, maar zwijgt.

Hij als een waardig vertegenwoordiger van de verkiezingen van het Europees Parlement in juni. Zou hij dat wel doen, dan zou de christendemocratie voor de Duitse christen-democratie een vervelen kunnen worden dat zij niemand anders hebben. Kohl mag met zijn enorme gestalte schwijfs met een oliant zijn vergeleken, oliianten zijn 'zeer gevoelige dieren' zegt hij. Daarom komt Kohl pas na de Europese verkiezingen terug op het Europese politieke toneel.

Helemaal zonder officiële functie zal dat niet zijn, als het aan de CDU ligt. De huidige CDU-leider Schäuble wil dat het Europees Parlement en de regeringsleiders van de Europese Unie een groep bijzonder gekwalificeerde Europese personnlijkheden oprachi geeft om een ontwerp te maken voor een Europese grondwet. Uiteraard zou Kohl - net als Jacques Delors, de voormalige voorzitter van de Europese Commissie – tot die groep moeten horen. De Oost-Europese kandidaatlidstaten van de EU zouden er ook in vertegenwoordigd moeten zijn.

De huidige Duitse minister van Buitenlandse Zaken, Joschka Fischer, heeft in januari in het Europees Parlement ook geplei voor zo'n grondwet. Daarin zou onder andere vastgelegd moeten worden wat tot de taken van Brussel be-

‚Mannen langs de weg, die niet bewogen'

Door een onzer redacteuren

ROTTERDAM, 5 MEI. Vroeg op de ochtend van 27 april verdreven de Servische speciale politie en paramilitaire eenheden, samen met soldaten van het Joegoslavische leger, systematisch alle etnische Albanezen uit de dorpen tussen Djakovica en Junik, bij de Albanese grens.

Vanaf 7 uur 's ochtends zetten de veiligheidstroepen met gewelddadige middelen de bevolking uit de volgende dorpen: Pecaj, Nivokaz, Dobros, Shtrocmoc, Madanaj en Onze.

Alle negentien getuigen van de dorpen verdelden Human Rights Watch dat soldaten en politieagenten hun dorpen omsingelden, de bewoners bijeendrevven en dwongen richting Djakovica te vluchten, sommigen met tractors en sommigen te voet. Veel dorpen werden systematisch afgebrand.

Een 18-jarige vrouw uit Dobros zegt dat de veiligheidstroepen twee mannen van haar familie aanhielden, Iber en Avdyl, terwijl de familie het dorp verliet. "De politie bevat ons door te lopen en we hoorden schoten van automatische gewearen", zegt ze. De mannen worden sindsdien vermist.

Alle dorpelingen moesten de weg naar Meja volgen, een klein dorp met buiten Djakovica. Bij Meja werden honderd tot driehonderd mannen door de Servische uit de colonne gehaald.

Een 19-jarige man kwam tussen 10 en 11 uur 's ochtends in Meja aan:

"Veel mensen reden op tractors. Degenen die liepen, mochten bijna allemaal doorlopen, maar sommigen moesten mee. Ze hielden den de tractors tegen, sloegen mannen met knuppels en vernielden de raampjes van tractors. De mannen, een stuk of honderd, werden tegenghouden en meegenomen naar een weiland naast de weg. De politie schreeuwde dat we door moesten lopen, dus lieten we de honderd mannen achter. We weten niet wat er met hen is gebeurd."

Een 83-jarige leraar passeerde rond 1 uur 's middags Meja:

"Ik zag een grote menigte mannen, die geschieden waren van hun familles. Oude en jonge mannen, ik denk dat het er meer dan 250 waren. Ze knielden op de grond ... langs de weg, nast een klein bosje op een helling van een heuvel zo'n twintig of dertig meter van de weg. Het was bij het centrum van het dorp."

Andere getuigen zagen „zeventig man of meer" bij een gruppel een grote vrouw vertelt hoe haar man van haar kar werd gehaald en langs leve Milosevic". Alle getuigen zegden dat Meja vol politiekers op. Sommige droegen rode hoofddoeken. Sommige soldaten droegen de [witte] dubbele adelaar op hun mouw, het Joegoslavische symbool.

"De weg was vol bloed. Aan de rechterkant van de weg lagen vijftien man, ik telde ze. Ze lagen met hun gezicht tegen de grond, bloedend overal om hen heen. Ze bewogen niet."

Een achtienjarige man en een halfzus 's middags door Meja liepen en de Balitsd uiten tientallen jaren een mooie toekomst te beloven als het communisme eindelijk uit en ze vertrokken inmiddels de hoge inlaten hun leden als de hebben. „Ik ben ervan overtuigd dat de financiële belangen van de Europese mensen veel groter is dan mensenrechten", zegt Kohl.

Over de keuze van de Italiaanse ex-premier Romano Prodi voor het zitterschap van de Europese Commissie is hij enthousiast. Prodi stond de onderhandelingen over het lidmaatschap van Turkije voor het begin van de Amsterdamse top nog dat de commissievoorzitter slechts bepaalde bevoegdheden van de veiligheidsraad zouden

Citaten uit een oorlog

4-5-99

„De vliegtuigbemanningen van de Navo, geoefend in het aanvallen van Sovjet-tanks en -artillerie vanaf gerinvecht met de vijand leveren. Het zijn de politici, bevreesd voor slachtoffers, die de piloten in een situatie brengen waarin ze moeten schieten zonder te zien wat ze raken."
Commentaar The Daily Telegraph

„Acda & de Munnik kunnen de bevrijdingsfestivals in het land op 5 mei niet met de helikopter bezoeken. De luchtmacht heeft de toegezegde toestellen nodig voor humanitaire acties bij Kosovo."
Algemeen Nederlands Persbureau

„Zonder de actie van de Navo zouden deze mensen hun leven lang vluchteling blijven. We zijn er nog steeds oprecht van overtuigd dat met luchtacties een eind kan worden gemaakt aan het Servische geweld."
Jamie Shea, woordvoerder Navo, in The Daily Telegraph

„De Navo is de luchtoorlog ingesukkeld zonder dat de politieke leiders hun denkwerk naar behoren hadden verricht. Eens zover komt de militaire logica in haar naakte eenvoud tevoorschijn. Dan blijkt dat dit niet te winnen valt vanuit de lucht, de moord op Kosovo gaat gewoon door.
De grondoorlog wordt dan overmijdelijk."
Dirk Achten, commentator bij De Standaard

„We hebben geen toestemming ze te doden, te slaan of te verminken. We geven ze 24 uur om op te rotten. De rijken – allemaal criminelen, met satellietschotels en grote huizen – waren lastiger om te verwijderen."
Milan Petrovic te Belgrado, 'etnisch zuiveraar', The Guardian

Door Albanië sijpelt de olie

4-5-99

mokkel

ans Marijnissen

Hij lacht zijn bruine tanden bloot. „Komt er een olie-embargo tegen ervië? Echt waar? *Good, very goood!*", n hij steekt zijn duim nog maar ens de lucht in, zodat hij goed vordt begrepen. „Goed voor de hanlel", zegt de vijftiger uit Grile enhousiast. Hij zat hier al een tijdje, op zijn hurken tegen een muurtje in de schaduw van een jonge berk, maar staat nu toch opgewonden op om het nieuws thuis te vertellen.

Een dorp verderop zijn ze beter op de hoogte, al doen de inwoners van Koplik het anders voorkomen. Eerst weten ze niets van de strafmaatregelen tegen Servië, dan hebben ze wel van het embargo gehoord, en op het laatst wenkt een van de verzamelde mannen en loopt naar zijn oude Mercedes. Hij wijst naar de plek waar ooit de achterbank was bevestigd; met het oog op de verwachte vraag naar olie heeft hij die alvast verwijderd. Want hoe meer vaten hij over de grens kan brengen, hoe beter.

Grile en Koplik liggen in het grootste smokkelaarsnest van Albanië, tegen de grens van Montenegro. Compleet geïsoleerd door bergketens, ver weg van het centrale gezag in Tirana. Het lek, noemen de Albanezen de streek hier. Verbied iets, en het gebied komt tot leven. Onder het communistische bewind van Enver Hoxha sijpelden door deze streek westerse goederen binnen. Tijdens de oorlog in Bosnië leverden de Albanezen ondanks de handelsboycot Servië en Montenegro miljoenen liters olie zodat de industrie gewoon kon doordraaien, en zodra het huidige olie-embargo tegen Servië van kracht wordt, zullen de smokkelaars opnieuw actief worden. Dat zij zo de machinerie voeden die hun broeders uit Kosovo verdrijft, doet daar niets aan af. Een goede smokkelaar is onpartijdig, anders kan hij wel ophouden.

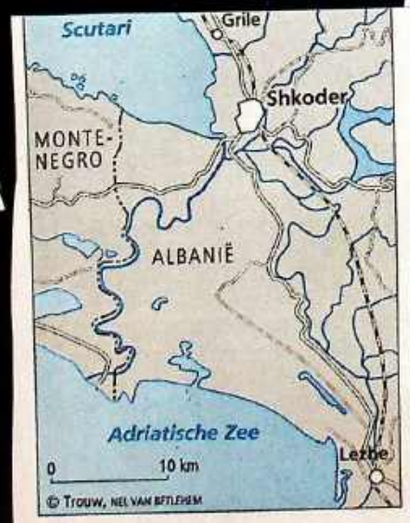

De lange tocht naar 'het lek' voert eerst naar het moeilijk bereikbare, noordelijk gelegen Lezhe. Vervolgens door een enorme gang: de vruchtbare vallei van Torovice, die aan twee zijden wordt begrensd door een muur van graniet. Dit is Albanees Siberië, waarheen dictator Hoxha in zijn hoogtijdagen de critici liet verbannen. In dit isolement zouden ze toch niet worden gehoord.

Aan het einde van die vallei vormt Shkoder, de derde stad van het land, op de plaats waar de rivieren Bunes en Drinit samenkomen, als het ware de poort tot het smokkelnest. Hier heerst Tirana niet langer, maar de maffia. Het nieuwste model Mercedes, de Jeep Cherokee en de BMW-cabriolet – vers van de grens – rijden er zonder kentekenplaten, maar wel met landenstickers uit Duitsland en Oostenrijk. Binnen 48 uur zijn ze vanuit het westen deze streek binnengebracht, en geen agent die iets durft te zeggen. Sterker nog, zij houden het overige verkeer tegen als een colonne gestolen waar het kruispunt passeert.

Shkoder lijkt met zijn bergen op de achtergrond, het einde van de wereld te zijn. Maar volgens de kaart gaat de weg nog noordelijker. Albanië moet achter een holle wand een geheime ruimte hebben. Een slager die langs de kant van de weg een schaap stroopt, wijst naar de zandweg die links op de hoofdweg uitkomt. Deze lijkt aanvankelijk dood te lopen, maar volgt uiteindelijk de oevers van het enorme meer van Scutari. Het stof verdwijnt, velden vol gele bloemen verspreiden nu een zoete geur tot-

Nafta in plastic
Coca Cola-flessen,
Super in die
van Sprite

dat ... ja, het is olie! Een penetrante lucht vult de auto, terwijl in deze regio geen druppel olie wordt gewonnen. Dit moet wel het centrum van de handel zijn.

In de dorpen als Grile en Koplik is zeventig procent van de beroepsbevolking werkloos, en zit 'dus' in zaken. In principe willen ze alles over de grens brengen, maar de afgelopen jaren zijn er specialismen ontstaan. De luxe auto's vormen het hoofdbestanddeel van de import, de olie vormt het belangrijkste exportartikel. Olieproducten worden in kleine hoeveelheden langs de kant van de weg verkocht, nafta in plastic Coca Cola-flessen en super in die van Sprite. Maar achter de verkooppuntjes staan de vaten opgesteld, en op bestelling komt de olie met tankwagens tegelijk.

Tijdens het vorige embargo tegen Servië vond de smokkel van olie op drie niveaus plaats. Samenwerkende misdaadbendes uit Griekenland en Bulgarije zorgden voor de aanvoer van olie, via de havens van Durres en Vlore. Albanië heeft zelf wel olievelden, tussen Vlore en Berat, maar de sterk verouderde installaties worden op dit moment gemoderniseerd, zodat de productie nagenoeg stilligt. De geïmporteerde olie werd vervolgens met tankauto's tegelijk doorgevoerd naar Montenegro. Omdat dit niet kon gebeuren zonder medewerking van de landelijke autoriteiten, was men er destijds van overtuigd dat de smokkel op hoog niveau werd geregisseerd. Er zou zelfs een pijpleiding lopen tussen Albanië en Montenegro waardoor de olie ongezien werd aangevoerd.

Via Ivanaj en Banjze, waar succesvolle smokkelaars tussen de boerenwoningen enorme villa's hebben laten neerzetten, bereikt de hobbelweg uiteindelijk de grenspost Hani i Hoti, waar een gekromde slagboom de 'dogana' aangeeft. Moet al die olie over dit weggetje? Een venter van koele frisdrank wijst naar het meer van Scutari, dat de weg is blijven volgen. Dat is een prachtig natuurgebied, maar ook een twintigbaans snelweg naar Montenegro, waarover de olie in boten wordt vervoerd.

Dus daarvoor waren de schuiten die twintig kilometer terug aan de oever lagen. Nu ook wordt duidelijk waarom deze op het dek waren voorzien van stalen wandjes. Daarachter kan de bemanning schuilen voor de ene douanier die wél het vuurt opent.